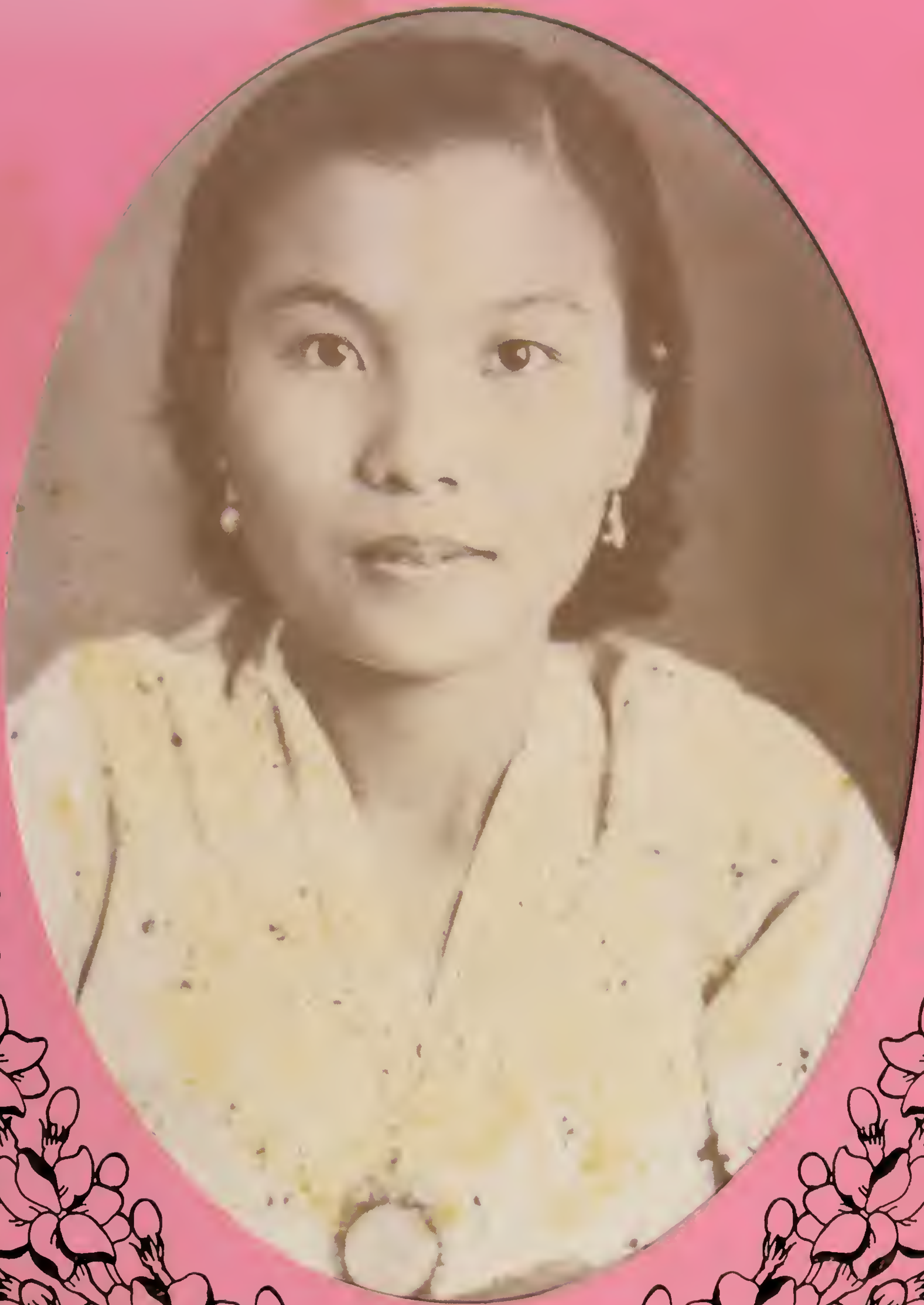

ศรีหอับ มีเพียร

นางศรีน้อย มีเพียร

ชาตะ 3 มกราคม 2463

มะตะ 30 พฤษภาคม 2530

อภินันทนาการ

จาก

พลเรือเอก อดุล ตุลยานนท์

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นางศรีน้อย มีเพียร

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2530

กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ

นางศรีน้อย มีเพียร บ.ช., บ.ม.

วันอาทิตย์ ที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพรหมคุณาภรณ์ วัดสระเกศ แสดงพระธรรมเทศนา

เวลา ๑๙.๓๐ น. สวดพระอภิธรรม

วันจันทร์ ที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล มาติกา-บังสุกุล

เวลา ๑๖.๓๐ น. พระราชนันทมุนี (ท่านปัญญานันทะภิกษุ วัดชลประทาน) แสดงพระธรรมเทศนา

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิงศพ

จึงกราบทูล กราบเรียน เรียนเชิญมาด้วยความเคารพ

สวัสดิ์ มีเพียร	สามี
พ.อ.ธีรเดช - อนุ มีเพียร	บุตร
เจตนา มีเพียร	ธิดา
พ.ต.ท.ภาณุรัตน์ - ลักขณา มีเพียร	บุตร

(เจ้าภาพขอประทานอภัย ขออภัยที่มิอาจกราบเรียนเชิญได้ทั่วถึง)

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๔๔๗๔ สำนักพระราชวัง

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐

พระราชทานเพลิงศพ นางศรีน้อย มีเพียร บ.ช.,บ.ม. อดีตนายกคณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดสุพรรณบุรี ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง

บุญสม พิมพ์.

ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นางศรีน้อย มีเพียร เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิงและเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อ นางศรีน้อย มีเพียร อดีตนายกคณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดสุพรรณบุรี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2530 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า-โปรดกระหม่อม พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และ

วันจันทร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2530 เวลา 17.00 น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า-โปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพ นางศรีน้อย มีเพียร ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม ทั้งนี้ ย่อมเป็นเกียรติยศแก่ผู้วายชนม์ และข้าพระพุทธเจ้า บุตร ธิดา ตลอดจนวงศ์ตระกูลอย่างสูงสุด หากนางศรีน้อย มีเพียร ได้ทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ก็ต้องปิติโสมนัส และทราบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ข้าพระพุทธเจ้าสามีของผู้วายชนม์ และบุตร ธิดา ตลอดจนญาติพี่น้อง ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมกราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่ยิ่งนี้ จักขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นสิริสวัสดิพิพัฒน์มงคลแก่วงศ์สกุลสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า
นายสวัสดิ์ มีเพียร
พ.อ.ธีรเดช มีเพียร
นางเจตนา มีเพียร
พ.ต.ท.ภาณุรัตน์ มีเพียร

ประวัติคุณศรีน้อย มีเพียร

................วันอังคารเดือนหนึ่งจึงกำเนิด
นับเป็นฤกษ์งามดีปี "หกสาม"[1]
เป็นธิดาสกุล "คู"[2] ผู้มีนาม
ทั่วเขตคามเมือง "ปีนัง"[3] ยังเป็นไทย

เริ่มประถมศึกษามา "ปะเหลียน"[4]
ที่โรงเรียนควนวิไลมิไกลใกล้
จบ ป.สี่ตั้งแต่เจ้ายังเยาว์วัย
จึงต้องไปเรียนต่อพ่อเรียกตัว

เรียนภาษาฝรั่งทั้งจีนแขก
เริ่มแต่แรกสับสนปนกันมั่ว
แม่ฝากเข้าโรงเรียนชื่อตงซัว
มิต้องกลัวสำเร็จในเจ็ดปี

เมื่อแรกรุ่นดรุณีมีความสวย
เพรียบพร้อมด้วยความสง่าชูราศรี
มีความรู้คุณสมบัติของสตรี
จึงเป็นที่หมายปองของเหล่าชาย

แต่บุพเพสันนิวาสประหลาดนัก
ให้นงลักษณ์ครุ่นคิดพิศมัย
กลับมาใช้ชีวิตในเมืองไทย
เธอจึงได้วิวาห์มิช้านาน

ชีวิตครอบครัวใหม่ในวัยสาว
"สามี"[5] เจ้าชาวบ้านเขาเล่าขาน
ปลัดซื่อถือประโยชน์ของราชการ
อีกไม่นานคงย้ายเป็นนายอำเภอ

---

1. พ.ศ.2463
2. แซ่คู
3. เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย
4. อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังประเทศไทย
5. นายสวัสดิ์ มีเพียร

ดูแลบ้านงานสังคมชมกันทั่ว
ไม่หมองมัวญาติมิตรสนิทเสมอ
เปี่ยมด้วยเมตตาธรรมประจำเธอ
คอยช่วยเหลือผู้เดือดร้อนให้ผ่อนคลาย

นับเป็นยอดภรรยามาเคียงข้าง
ทุกข์สุขบ้างไม่ร้างเสน่หา
อยู่เบื้องหลังความสำเร็จตลอดมา
เป็นผู้ว่าราชการนานนับปี

ส่วนหน้าที่มารดานับว่าเลิศ
ให้กำเนิดบุตรธิดาพาสุขศรี
เฝ้ากล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูอยู่นานปี
ขณะนี้เติบใหญ่ได้พึ่งพา

เป็น "ทหาร"[6] "พลเรือน"[7] และ "ตำรวจ"[8]
แม่คอยกวดขันเจ้าเฝ้าแลหา
เพื่อให้ลูกเรียนจบปริญญา
เป็นฝั่งฝาปลูกฝังทั้งสามคน

แม้เป็นย่าเป็นยายใจพันผูก
ได้ช่วยลูกเลี้ยงหลานนานสักหน
เมื่อใกล้ชิดนัดดาเวลายล
ถ้วนทุกคนสุขกายสบายใจ

ใช้ชีวิตบั้นปลายไม่หายห่าง
เวลาว่างช่วยกุศลคนทั้งหลาย
งานกาชาดวัฒนธรรมสตรีไทย
"เหรียญตรา"[9] ได้เพราะกระทำแต่ความดี

---

6. *พ.อ.(พิเศษ) ธีรเดช มีเพียร วท.บ. (ทบ.), M.A. (Pol. Sci.)*
7. *นางเจตนา มีเพียร พณ.บ. น.บ. พบ.ม.*
8. *พ.ต.ท.ภาณุรัตน์ มีเพียร ศศ.บ. (ร.บ.). M.P.A.*
9. *เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เหรียญราชการชายแดน และเหรียญกาชาดสรรเสริญ*

เป็นขวัญใจของคนทุกหมู่เหล่า
ทั้งผู้เฒ่าเยาวชนคนรุ่น "ศรี"[10]
นิยมรักอัชฌาสัยใจอารี
จึงเป็นที่สรรเสริญเจริญพร

พอต้นปี "สามศูนย์"[11] บุญเริ่มถอย
เห็นร่องรอยอ่อนแอไม่เหมือนก่อน
ขาข้างซ้ายเดินไม่ไหวให้อาทร
ต้องพักผ่อนอยู่บ้านแต่นั้นมา

เมื่อขาหายอาการใหม่ให้คลื่นเหียน
เฝ้าอาเจียนจุกแน่นแล่นไปหา
หมอต้องให้น้ำเกลือฟื้นกายา
เดือนกุมภาเจาะท้องส่องกล้องดู

ได้น้ำออกจากท้องรองเป็นลิตร
หมอค้นคิดวิเคราะห์เนื้อเพื่อให้รู้
อวัยวะใดบกพร่องไตร่ตรองดู
จะให้รู้ต้องผ่าตัดนัดอีกที

เดือนมีนาผ่าตัดเห็นชัดแจ้ง
เหตุสิ้นแรงน้ำหนักลงมิคงที่
จากมะเร็งตับอ่อนซ่อนนานปี
มาบัดนี้ถึงกาลผลาญชีวา

ทั้งครอบครัวปิดไว้มิให้รู้
ว่าโฉมตรูหมดทางจะรักษา
เฝ้าพากเพียรเสาะหาหมอเทวดา
ทั้งแปะยาฝังเข็มเล่นพลัง

---

10. คุณศรีน้อย มีเพียร

11. พ.ศ.2530

ได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ
ช่วยทำนุบำรุงศาสน์คาดความหวัง
อีกปล่อยนกปล่อยปลามิพะวัง
รวมพลังต่อชีวิตไม่ปลิดปลง

ถึงป่วยกายแต่ใจเธอเข้มแข็ง
แม้สิ้นแรงทำใจไม่มัวหลง
ยึดธรรมะกล่อมใจให้มั่นคง
พระพุทธองค์ส่องสว่างอยู่กลางใจ

เธอบอกว่าเจ็บครานี้คงไม่รอด
มีลางบอกเธอหมดอายุขัย
ด้วยผลบุญกุศลทำนำทางไป
สู่เทพไทในสวรรค์ชั้นกลางกลาง

ยี่สิบห้าพฤษภาเวลาค่ำ
หมอเจาะซ้ำน้ำออกจากปอดบ้าง
แต่ยังช่วยหายใจทาง "สายยาง"[12]
ต้องอยู่ค้าง "พญาไท"[13] อีกหลายวัน

---

12. ให้ออกซิเจน
13. โรงพยาบาลพญาไท

แต่พอถึงวันที่ยี่สิบเก้า
ให้ปวดร้าวดวงจิตมิคิดฝัน
ใกล้เวลาจะดับไปไม่ข้ามวัน
"ลูกชาย"[14] นั้นเร่งบวชรวดเร็วไว

ท่ามกลางญาติมิตรสหายใจแทบขาด
ดารดาษข้างเตียงอยู่เคียงใกล้
จับชายผ้าเหลืองพระลูกชายไว้
เธอจากไปอย่างสงบ "จบชีวัน"[15]..................

หมายเหตุ คุณแม่ศรีน้อยเล่าว่าเมื่อเป็นเด็กฟังคุณยายอ่านโคลง กลอนต่าง ๆ ก่อนนอนทุกคืน เมื่อโตขึ้นจึงชอบอ่านและสามารถจำได้ขึ้นใจ โดยเฉพาะนิราศและสุภาษิตสอนหญิงของสุนทรภู่ จึงคิดว่าการเขียนประวัติคุณแม่เป็นกลอนแปด คุณแม่คงจะพอใจมากกว่า

จากลูก เจตนา มีเพียร

---

14. พ.ต.(พิเศษ) ถิรเดช มีเพียร

15. เวลา 01.10 น. วันเสาร์ที่ 30 พฤษภาคม 2530

สี่เดือนสุดท้ายของชีวิต

หากจะไม่กล่าวถึงช่วงเวลาสุดท้ายในชีวิตของคุณแม่ศรีน้อย ญาติ และมิตร บางท่านที่ไม่มีโอกาสได้พบเห็นก็คงไม่ทราบและสงสัยว่าทำไมคนที่แข็งแรง กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว จึงจากไปอย่างกะทันหันเช่นนี้

คุณแม่เริ่มมีอาการป่วยเมื่อเดือนมกราคม 2530 โดยบ่นว่าขาข้างซ้ายไม่มีแรงยกเท้าก้าวเดินไม่ไหว จึงไปตรวจที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า หมอวินิจฉัยว่าร่างกายขาดสารอาหารที่มีประโยชน์จึงให้ยาและวิตามินมารับประทาน คุณแม่มีอาการเบื่ออาหารพยายามรับประทานอาหารแต่รับประทานได้น้อยมาก น้ำหนักเริ่มลดลง คุณหมอดวงมาลย์ วุฒิภูมิ ซึ่งอยู่ใกล้บ้านพบเข้าบอกว่าจะปล่อยให้คุณแม่เหี่ยวแห้งลงอย่างนี้ไม่ได้ต้องให้น้ำเกลือ หลังจากให้น้ำเกลือแล้วคุณแม่ก็สดชื่นขึ้น สามารถไปเที่ยว จ.ระนอง และสุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ 12 - 15 กุมภาพันธ์ 2530 ได้ เมื่อกลับมาถึงกรุงเทพก็ทรุดลงอีก คุณลมุล มุตามะระ เพื่อนสนิทของคุณแม่พยายามเกลี้ยกล่อมให้ไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาล แต่คุณแม่ไม่ยอมไปบอกว่าไม่เป็นอะไร ให้น้ำเกลือแล้วก็มีแรง คุณลมุลไปเล่าให้คุณหญิงพัฒนา อุไรรัตน์ภรรยาประธานกรรมการ ร.พ.พญาไทฟัง ท่านก็เป็นห่วง สั่งให้คุณลมุลมาบอกคุณแม่ว่าขอให้ไปเช็คร่างกายเสียเถอะที่โรงพยาบาลไหนก็ได้ คุณแม่จึงตัดสินใจเข้าโรงพยาบาลพญาไท โดยคุณหญิงพัฒนาได้กรุณานัดหมายหมอที่เชี่ยวชาญด้านทรวงอกและช่องท้องไว้ให้ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2530 ปรากฏว่า ปอด ตับ ไต ดีหมด จึงส่งไปตรวจอุลต้าซาวด์พบว่ามีน้ำอยู่ในช่องท้อง คุณหมอสวัสดิ์ หิตะนันท์ จึงเจาะน้ำออกจากท้องประมาณ 1,000 ซี ซี แล้วส่องกล้องดูพบว่าเป็นฝ้าขาว ๆ พร้อมทั้งตัดเนื้อออกไปวิเคราะห์ด้วย แต่หมอไม่สามารถจะวินิจฉัยได้ว่าเป็นอะไร จึงสันนิษฐานไว้ก่อนว่าถ้าไม่ใช่วัณโรคในช่องท้องก็เป็นมะเร็งและถ้าจะให้ทราบแน่ชัดต้องผ่าตัด ซึ่งคุณแม่ไม่ยอมให้ผ่าตัด หมอจึงให้ยารักษาวัณโรคไปลองรักษาดูก่อน แต่เนื่องจากคุณแม่มีอาการจุกแน่นอยู่เสมอ แม้แต่อาหารและน้ำก็รับประทานไม่ค่อยจะได้ จึงกลืนยาลำบากมากต้องขอร้องให้เปลี่ยนเป็นยาฉีดแทน หลังจากกลับจากโรงพยาบาลมาอยู่บ้านก็ต้องไปฉีดยาที่โรงพยาบาลทุกวัน ยายังไม่ทันหมดกล่องก็ต้องกลับเข้าโรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่ง หมอให้น้ำเกลือ วิตามิน และยาในน้ำเกลือ เพราะร่างกายอ่อนเพลียมาก น้ำหนักลดลงจากปกติเกือบ 10 กิโลกรัม หมอพยายามตรวจหาว่าเป็นมะเร็งที่ไหน ที่กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก

หรือลำไส้ใหญ่ คุณแม่ต้องกลืนกล้องส่องดูกระเพาะ กินแป้งเพื่อเอ็กซเรย์ลำไส้เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ก็ไม่พบ หมอก็บอกอีกว่าเหลือวิธีสุดท้ายต้องผ่าตัดจึงจะทราบได้ คุณแม่ก็ไม่ยอมให้ผ่าตัดเช่นเคย

เมื่อกลับจากโรงพยาบาลครั้งที่สอง คุณลมุลได้พาหมอฝังเข็มซึ่งเคยรักษาคุณเปรมศักดิ์ วิเชียรภักดีหายจากโรคมะเร็งมารักษาที่บ้านติดต่อกันประมาณ 4-5 ครั้ง ขณะเดียวกันเจ้าของร้านทองฉัตรแก้วที่ถนนสุทธิสาร ได้พาไปรักษากับพระที่ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา แต่อาการก็คงเหมือนเดิมคือรับประทานอาหารไม่ค่อยได้ ทานได้แต่น้ำข้าวต้มเพียงเล็กน้อยและหายใจไม่สะดวกแต่ไม่มีอาการเจ็บปวดอะไร คุณอาหมอจินดา สุวรรณรักษ์ มาเยี่ยมแล้วขอร้องให้ผ่าตัดเพื่อจะได้รักษาให้ถูกโรค คุณแม่จึงยอมแต่ขอผ่าตัดที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งคุณหมอเอาชัย กาญจนพิทักษ์ เป็นผู้ผ่าตัดให้เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2530 ปรากฏว่ามะเร็งกระจายเต็มท้องแล้ว น้ำได้ท่วมปอดทำให้หายใจไม่สะดวกจึงเจาะน้ำออกและบอกญาติว่าจะอยู่ได้ประมาณ 3-4 เดือน พวกเราตกลงกันว่าจะไม่บอกให้คุณแม่ทราบเพราะกลัวจะเสียกำลังใจ แต่ยังมีความหวังว่าคุณแม่คงจะอยู่ได้นานกว่าที่หมอกำหนด

หลังผ่าตัดกลับมาอยู่บ้าน คุณพ่อได้ขอยาไทยรักษาโรคมะเร็งจากอาจารย์ชุบที่อยู่ อ.บ้านหมอ จ.สระบุรี มาต้มให้คุณแม่ทาน แต่เนื่องจากอาการจุกแน่นทานอะไรเข้าไปก็อาเจียน หอบ เหนื่อย ได้พยายามทานยานี้ครบ 7 วัน คุณแม่ก็ขอหยุดจึงพยายามหาหมอที่รักษาโดยวิธีอื่นที่ไม่ใช่รับประทานยา คุณอาว์รัตนา หัสบำเรอ ได้พาหมอผู้หญิงที่ใช้แป้งผสมน้ำมนต์และคาถาอาคมแปะตรงบริเวณที่เป็นมะเร็งเพื่อดูดพิษร้ายออก ทำได้เพียง 2-3 วัน คุณแม่ก็บอกเลิกว่าไม่มีอะไรติดแป้งออกมา พวกเราจึงเปลี่ยนหมออีกคราวนี้เชิญนักบุญเจริญ มาใช้พลังจิต วันแรก ๆ ที่ได้รับพลังคุณแม่รู้สึกอาการดีขึ้น ทำได้ประมาณ 10 ครั้งเศษ อาการคุณแม่ทรุดลงอีก มีอาการไอ หายใจขัดแทบจะไม่ได้นอนต้องนั่งหลับ นอนราบไม่ได้ รู้สึกร้อนในต้องคอยพัดให้ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่อยู่ในห้องแอร์ คุณอาว์หมอจินดามาเยี่ยมตรวจดูก็พบว่ามีน้ำอยู่ในปอดอีกบอกให้ไปเจาะออกจะได้หายใจคล่องขึ้น และกระซิบว่าคุณแม่คงจะอยู่อีกไม่นานควรจะให้ไปอยู่โรงพยาบาลเพราะมีเครื่องมือเครื่องใช้คอยช่วยเหลือครบถ้วน พี่ชาย (พ.อ.ธีรเดช มีเพียร) ซึ่งกำหนดจะบวชให้คุณแม่ในวันที่ 6 มิถุนายน 2530 ต้องขอเลื่อนมาเป็นวันที่ 30 พฤษภาคม 2530

คุณแม่เข้าโรงพยาบาลพญาไทอีกครั้งเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2530 ระหว่างที่คุณหมอประกิต วาทีสาธกกิจ เจาะน้ำออกจากปอดได้ประมาณ 300-400 ซี ซี คุณแม่มีอาการทรุดลงทำท่าเหมือนจะช๊อคคุณหมอจึงหยุดเจาะรีบให้ออกซิเจน ให้น้ำเกลือแต่คุณแม่กำลังใจดี และอดทนมากบอกว่าไม่เป็นอะไร ขอให้หมอเจาะต่อไป วันที่ 27 พฤษภาคม 2530 หมอก็บอกให้ญาติทำใจไว้ล่วงหน้าว่าไม่ได้นับเวลาเป็นเดือนแล้ว แต่นับเป็นวันเป็นชั่วโมง ทั้ง ๆ ที่คุณแม่ยังพูดคุยได้เหมือนปกติเพียงแต่เท้าเย็นเหมือนน้ำแข็ง และมีสีม่วงเป็นจ้ำ ๆ แต่บ่นว่าร้อนต้องคอยพัดให้ตลอดเวลาทั้ง ๆ ที่เปิดแอร์เย็นเต็มที่ พอวันที่ 28 พฤษภาคม 2530 คุณสายใจ บุนนาค เพื่อนลูกสาวซึ่งทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลพญาไทมาเยี่ยม ออกมานอกห้องแล้วพูดว่าจะทำอะไรก็รีบทำเสีย เพราะพรุ่งนี้อาจจะโคม่าไม่รู้สึกตัวก็ได้ จึงรีบติดต่อพี่ชายที่จะบวชให้รีบมาให้คุณแม่ขลิบผมและถวายผ้าไตรเสียตอนเย็นวันที่ 28 พฤษภาคม 2530 พอวันที่ 29 พฤษภาคม 2530 อาการหายใจขัดมากขึ้นกระสับ-กระส่ายมากขึ้น คุณป้ามาลี วิไลจิตต์ ภรรยาอดีตอธิบดีกรมการปกครองมาเยี่ยมรีบออกไปปล่อยนกปล่อยปลาและนำเงินไปทำบุญซื้อเตียงผู้ป่วยให้โรงพยาบาลแล้วกลับมาบอกให้คุณแม่รับผลบุญที่ทำแทนให้ น่าประหลาดที่บ่ายวันนั้นมีกลิ่นธูปฟุ้งหน้าห้องที่คุณแม่นอนป่วยจนถามกันเซ็งแซ่ว่าใครจุดธูป ส่วนพี่ชายได้ขอเลื่อนบวชอีกครั้งมาเป็นตอนเย็นวันที่ 29 พฤษภาคม 2530 ที่วัดเบญจมบพิตร ช่วงนั้นคุณแม่กระสับกระส่ายมาก หายใจไม่ค่อยออกร้องบอกให้หมอช่วยที คนไข้ทนไม่ไหวแล้ว คุณหมอประกิตเข้ามาตรวจบอกว่าน้ำคงจะท่วมปอดอีกจะเจาะอีกไหม คุณแม่ก็บอกว่าเจาะ คุณหมอจึงสั่งให้นำเครื่องเอ็กซเรย์เข้ามาถ่ายในห้อง แต่ผลปรากฏจากฟิล์มเอ็กซเรย์ว่าไม่มีน้ำแต่ปอดแฟบไม่ทำงานบางส่วน พอดีคุณอาว์หมอจินดามาดูอาการด้วยบอกว่าไม่ยุติธรรมเลยที่ปล่อยให้คุณแม่ทรมาน เพื่อรอให้เห็นพี่ชายบวชเสร็จ เลยถามว่าหมอไม่ได้ให้ยาระงับความทรมานหรือหมอบอกว่ายังไม่ได้ให้เพราะเกรงว่าร่างกายคุณแม่อ่อนแอมาก ถ้าให้อาจจะไม่รู้สึกตัวการบวชของพี่ชายครั้งนี้ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร ให้ตัดสินใจว่าจะให้หมอฉีดยาให้ หรือจะรอไว้ก่อน ทนเห็นคุณแม่ทรมานไม่ได้จึงตัดสินใจให้คุณหมอฉีดยาให้ หมอจึงค่อย ๆ ให้ยาทีละน้อยปลอบคุณแม่ว่าเดี๋ยวคงจะสบายขึ้น ขณะเดียวกันก็รีบส่งข่าวให้พี่ชายรีบบวชเร็ว ๆ คุณแม่กระสับกระส่ายมากขึ้น คงจะรู้สึกตัวว่าหมอไม่สามารถจะช่วยชีวิตได้แล้วคุณแม่ฟุบหน้ากับท่อนแขนร้องไห้โฮ ๆ คุณชาลินี สมทัศน์ เพื่อนลูกสาวที่ยืนพัดให้คุณแม่บอกให้ช่วยพูดปลอบคุณแม่ด้วยแต่พูดไม่ออกจริง ๆ เพราะถ้าพูดก็คงร้องไห้ไปด้วย

โชคดีที่คุณป้ามาลีรีบมาจากวัดเบญจมบพิตร จึงขอร้องให้ช่วยปลอบด้วย คุณป้าพูดว่า "คุณศรีร้องไห้ทำไม ทุกคนก็จะต้องเป็นอย่างนี้ คุณศรีไปก่อนแล้วฉันจะตามไปทีหลัง เกิดชาติหน้าฉันท์ใดขอให้พบกันเป็นเพื่อนกันอีก คุณศรีเป็นคนฉลาดต้องไปอย่างคนฉลาดซิ ไม่ต้องห่วงอะไร ทำใจให้สงบ" คุณแม่หยุดร้องไห้ทันที อีกไม่นานพระพี่ชายก็มาถึง คุณแม่เงยหน้ามองพระแล้วยกมือไหว้ถวายดอกบัว ธูป เทียน ที่เตรียมไว้ ค่อย ๆ หลับตา หลังจากนั้นก็สลึมสลือ เปลี่ยนจากนั่งฟุบเป็นเอนนอนได้ทีละน้อย บางครั้งก็มีเสียงคราง ในลำคอ หมอค่อย ๆ ให้ยาฉีดที่เหลือจนหมดหลอด ความดันค่อย ๆ ลดลง ๆ น้องชายได้ถอดสร้อยคอพร้อมพระเครื่องใส่มือให้คุณแม่ พระพี่ชายก็ทอดผ้าเหลืองให้คุณแม่จับไว้ พี่สะใภ้ก็บอกว่าคุณแม่ว่า "พุทโธ พุทโธ" นำทางให้ อาจารย์สมศรี หะรินสวัสดิ์ ก็บอกทางสว่างตามความเชื่อถือของวัดพระธรรมกายอยู่ตลอดเวลา คุณแม่หมดความรู้สึกในตอนห้าทุ่มเศษของคืนวันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2530 แต่หมดลมหายใจเมื่อเวลาตีหนึ่งเศษคืนเดียวกันท่ามกลางสามี ลูก หลาน ญาติ มิตร ซึ่งล้อมรอบอยู่ข้างเตียง และเสียงร่ำไห้กันระงม ทุกคนเสียใจ เสียดายที่สูญเสียคุณแม่ไปอย่างกะทันหัน แม้ว่าจะทราบล่วงหน้าก็ยังทำใจไม่ได้

คุณแม่เกิดดี มีชีวิตอยู่ดี ตายดี และจุติในภพใหม่ที่ดีด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากญาติ มิตรหลายคนที่ฝันเห็น เช่น คุณอาว์อุบล ราชรักษ์ ภรรยาผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฝันถึงคุณแม่ในคืนวันที่ 29 พฤษภาคม 2530 ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีว่า เห็นคุณแม่แต่งกายชุดขาว มือถือตะกร้าผลไม้เดินผ่านจึงถามว่า "พี่ศรี จะไปไหน" คุณแม่หันมายิ้มแล้วเหาะจากไป คุณนิดเพื่อนกลุ่มเดียวกับคุณประพิศ ภัทรพรพรรณ บอกว่าฝันเห็นคุณแม่แต่งชุดขาวถือตะกร้าผลไม้มีคนเดินนำหน้าและตามหลังเป็นขบวนคุณแม่หันมามองคุณนิดน้ำตาไหล พูดว่า "คุณนิดพี่ไปก่อนนะ"

ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ จากความทรงจำที่ไม่มีวันลืมเลือน ตลอดเวลาที่คุณแม่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลและที่บ้าน ญาติ มิตร ได้มาเยี่ยมกันมากมายตลอดเวลา จนเป็นที่กล่าวถึงกันที่โรงพยาบาลทุกครั้งที่เข้ารับการรักษาว่ากระเช้าดอกไม้มีมากกว่าร้านจำหน่ายดอกไม้เสีย อีกทั้งเครื่องกระป๋อง ผลไม้ ขนม อาหาร ยา และโสม คุณแม่ตื้นตันใจมาก เป็นห่วงผู้มาเยี่ยมว่าจะเป็นการรบกวนจึงไม่ให้บอกว่าป่วย ดังนั้น เมื่อข่าวเสียชีวิตแพร่ออกไป จึงถูก

ต่อว่าจากญาติ มิตร จำนวนมาก ก่อนจบต้องขอขอบคุณแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลพญาไท และโรงพยาบาลรามาธิบดีที่ได้ดูแลคุณแม่ระหว่างเข้ารับการรักษาเป็นอย่างดี ตลอดจนบรรดาท่านทั้งหลายทั้งที่เป็นญาติ มิตร ที่ได้มีความห่วงใยไปเยี่ยมเยียนคุณแม่อยู่เสมอตั้งแต่เริ่มป่วยจนคุณแม่จากไปสู่สุคติ

จากลูก เจตนา มีเพียร

23 กันยายน 2530

เริ่มชีวิตครอบครัว

ให้กำเนิดบุตรธิดา รวม 3 คน

คุณศรีน้อยและเพื่อน ๆ สมัยสวมหมวก

คุณศรีน้อย และพี่น้อง

จากนายอำเภอเมืองสุพรรณบุรี
ไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกโรงเรียนกรมการปกครอง

เหล่ากาชาดจังหวัดพัทลุง

นายกเหล่ากาชาด จ.นครพนม พร้อมกรรมการ ได้นำเครื่องอุปโภคบริโภคไปแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย อ. มุกดาหาร เมื่อ 18 ก.ย. 2509

จากผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี

การประชุมอบรมผู้นำอนุกาชาดจังหวัดสุพรรณบุรี
8-13 สิงหาคม 2513

ไปส่งคุณสวัสดิ์ มีเพียร ไปดูงานยุโรป

ส่งลูกชายคนโต
ไปศึกษาต่อสหรัฐอเมริกา

ส่งลูกชายคนเล็ก
ไปศึกษาต่ออเมริกา

รับพระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญ

การประชุมแพทย์อาสา
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
จังหวัดพัทลุง 23 ก.ค. 20

เฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

เฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ร่วมทุกข์-สุข และอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของครอบครัว จนถึงเวลาสุดท้ายของชีวิต

บุตร-ธิดารับราชการเป็นทหาร พลเรือน และตำรวจ

ที่อินเดีย

ประเทศมาเลเซีย

กับญาติ ๆ ที่ปีนัง

ประเทศอินโดนีเซีย

ที่อินโดนีเซีย

ฮ่องกง

ที่ฮ่องกง

ประเทศจีน

กำแพงเมืองจีน

พระตำหนักซูสีไทเฮา

ประเทศญี่ปุ่น

วัดโคโคกูจิเมืองคามาคูระ

ญี่ปุ่น

ดิสนีย์แลนด์ ญี่ปุ่น

ประเทศอิตาลี

ที่อิตาลี

น้ำตกหินอ่อนที่กรุงโรม อิตาลี

ประเทศฝรั่งเศส

พระราชวังแวร์ซาย

หอไอเฟล ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศอังกฤษ

วัดไทยในลอนดอน

กรุงลอนดอน

เมืองนิวยอร์ค

เยี่ยมลูกชายเมือง Frankfort Kentucky

ประเทศแคนาดา

ที่ประเทศแคนาดา

น้ำตกไนแองการ่า

ประเทศเยอรมัน

ที่เยอรมัน

กำหนดสวดพระอภิธรรม
นางศรีน้อย มีเพียร บ.ช., บ.ม.

วันเสาร์ที่ 30 พ.ค.30	สามี บุตร - ธิดา และญาติ, นางสมร ธำรงราชนิติ และครอบครัว
วันอาทิตย์ที่ 31 พ.ค.30	ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีและภริยา (นายพจน์ - นางลออ ภู่อารีย์) โรงแรมมิโด้ (นายโอภาส - นางอรวรรณ จินตวรรณ)
วันจันทร์ที่ 1 มิ.ย.30	หน่วยข่าวกรองทางทหาร (พล.ต.เมธี สมุทรักษ์) บริษัท พีเพิล-พลาซ่า จำกัด, บริษัท พีเพิลซุปเปอร์มาร์ต จำกัด, นายลิขิต เขมะปานนท์, นายไพจิตร ศรีกาญจนา และเพื่อน ๆ
วันอังคารที่ 2 มิ.ย.30	นายแถม - นางอุบล สุรทินฑ์, พล.ท.ลภชัย สุรทินฑ์, ลูกหลานคุณพ่อเอื้อน - คุณแม่เอื้อม สุรทินฑ์, พล.ต.ไชโย - นางสุเพ็ญ กระสิณ, ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีและภริยา (นายวิโรจน์ - นางอุบล ราชรักษ์), พล.ต.ต.วิโรจน์ เปาอินทร์ ผบก.น.เหนือ, กองกำกับการตำรวจนครบาล 4 (พ.ต.อ.เฉลียว อักษรดี), ชาวเกาะสมุย, ชาวเกาะพงัน, นายวณิช มีเพียร, หจก.เลี่ยงเซ้งโลหะกิจ, สมาคม นสพ.ส่วนภูมิภาค
วันพุธที่ 3 มิ.ย.30	กรมแรงงาน, พล.ต.วรวิทย์ วัฒนพิบูลย์ ผบ.ศสพ., พ.ต.อ.วัฒนชัย วารุณประภา, ชาวจังหวัดตรัง, นายสุพัฒน์ นาคิน และเพื่อน ๆ
วันพฤหัสบดีที่ 4 มิ.ย.30	วปอ.รุ่น 10, นักเรียนเตรียมนายร้อยรุ่น 16, ชมรมศิษย์เก่ารัฐ-ศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สมาคมสุพรรณพระนคร, บี.ซี.ซี. 63-65, นายรักษ์ ลิ้มธนากุล, นายมงคล สิมะโรจน์, นายโสธนวิสุทธิ์, เบ็นซ์รัชดา (นายนพพร อมาตยกุล)
วันศุกร์ที่ 5 มิ.ย.30	นายสนิท - นางมาลี วิไลจิตต์, คุณหญิงพวงรัตน วิเวกานนท์, พล.ท.วิมล วงศ์วานิช ผบ.นสศ., ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีและภริยา (นายอารีย์ - นางสุมนา วงศ์อารยะ), ชาวสุพรรณบุรี, คณะครู - อาจารย์โรงเรียนราชวินิต, สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนราชวินิต, นางลดาวัลย์ ศรีกาญจนา เวลา 10.00 น. สวดมนต์ - ฉันท์เพล 20.30 น. บรรจุศพ

วันสุดท้ายที่โรงพยาบาลพญาไทได้ถวายดอกไม้ธูปเทียนให้พระลูกชายคนโต (คืนวันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2530)

นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ

ไทยรัฐ

ปีที่ 30 ฉบับที่ 10723 วันจันทร์ที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ราคา 3.00 บาท

นางศรีน้อย มีเพียร

ถึงแก่กรรม ตั้งศพสวดพระอภิธรรม

ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม ศาลา 2

ตั้งแต่ 30 พ.ค. 30 ถึง 5 มิ.ย. 30

บรรจุศพ วันที่ 5 มิ.ย. 30 เวลา 21.00 น.

นายสวัสดิ์ มีเพียร
พ.อ.ธีรเดช-อนุ มีเพียร
นางเจตนา มีเพียร
พ.ต.ท.ภาณุรัตน์-ลักขณา มีเพียร
} เจ้าภาพ

(กรุณางดพวงหรีด จะขอบพระคุณอย่างสูง ถ้าจะร่วมบริจาคสมทบทุนมูลนิธิสายใจไทยตามความประสงค์ของผู้วายชนม์)

นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ

ไทยรัฐ

ปีที่ 30 ฉบับที่ 10724 วันอังคารที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ราคา 3.00 บาท

นางศรีน้อย มีเพียร

ถึงแก่กรรม ตั้งศพสวดพระอภิธรรม

ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม ศาลา 2

ตั้งแต่ 30 พ.ค. 30 ถึง 5 มิ.ย. 30

บรรจุศพ วันที่ 5 มิ.ย. 30 เวลา 21.00 น.

นายสวัสดิ์ มีเพียร
พ.อ.ธีรเดช-อนุ มีเพียร
นางเจตนา มีเพียร
พ.ต.ท.ภาณุรัตน์-ลักขณา มีเพียร } เจ้าภาพ

(กรุณางดพวงหรีด จะขอบพระคุณอย่างสูง ถ้าจะร่วมบริจาคสมทบทุนมูลนิธิสายใจไทย ตามความประสงค์ของผู้วายชนม์)

พระราชทานน้ำอาบศพ (โดย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร องคมนตรี)

สามี-ลูก-หลาน

พลเอกสิทธิ์ จิรโรจน์ อดีต รมต.มหาดไทย

นายสุธรรม ภัทรคม อดีต รตม.ยุติธรรม

นายพ่วง สุวรรณรัฐ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายแถม สุรทิณฑ์ อดีตอธิบดีผู้พิพากษาภาค 3

คุณมาลี วิไลจิตต์ ภริยาอดีตอธิบดีกรมการปกครอง

คุณเพ็ญพิมล สิริสวย ภริยาอดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย

ศาลา 12 วัดมกุฏกษัตริยาราม

พระพุทธิวงศ์มุณี เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และพระธีรภาโส

นายบรรหาญ ศิลปอาชา รมต.คมนาคม

5 มิ.ย. 30-ทำบุญครบ 7 วัน

พระพรหมคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ทำพิธีบรรจุศพ

เก็บศพที่ศาลา 1 (ชั้นบน) วัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ 5 มิ.ย. 30 ถึง 8 พ.ย. 30

แม่

เพียงคำเดียว ซึ้งใน หัวใจแล้ว
ดั่งดวงแก้ว ควรค่า มหาศาล
เพียงคำเดียว คือ "แม่" แต่โบราณ
จวบถึงกาล บัดนี้ มิเปลี่ยนไป

แม่เหมือนดั่ง เทพธิดา ลงมาเกิด
เพื่อชูเชิด โลกกว้าง สว่างไสว
ดุจเพ็ญจันทร์ ส่องหล้า อาทิตย์อุทัย
โลกสดใส เพราะแม่ แผ่พระคุณ

โอ้พระคุณ อุ่นเกล้า ของเหล่าลูก
ความพันผูก หนักแน่น แม้นเขาขุน
แม่จุติ จากสวรรค์ อนันตคุณ
แผ่ใบบุญ ปกลูก ปลูกชีพมา

จากชีวิต ในท้อง แม่ครองคุ้ม
แม่ทนอุ้ม ท้องหนัก เฝ้ารักษา
แม่แย้มยิ้ม สุดซึ้ง ประหนึ่งยา
ทิพย์โอชา ชูเชิด ลูกเกิดกาย

แม่คลอดลูก ระโหยอ่อน นอนระริก
แม่ยังพลิก ตัวมา แววตาฉาย
ประคองลูก เอมอิ่ม หน้ายิ้มพราย
เพราะสมหมาย ได้ศูนย์ ตระกูลวงศ์

วัยลูกเล็ก ซุกซน แม่บ่นว่า
ด้วยเมตตา มุ่งหมาย ให้สูงส่ง
เพื่อเป็นศรี ชูเชิด เทิดเผ่าพงศ์
ประหนึ่งหงส์ เหนือเผ่า เหล่านกกา

วัยเติบใหญ่ ใจแม่ ยิ่งแน่นัก
แม่ยังรัก ยังหวง ยังห่วงหา
ลูกอยู่ไหน ใจแม่ แผ่เมตตา
ข้ามขอบฟ้า ฝากลูก อยู่ทุกวัน

สุดแผ่นดิน แผ่นฟ้า มหาสมุทร
มิอาจฉุด รักแม่ ให้แปรผัน
อมตะ ความรัก ประจักษ์ครัน
คือมิ่งขวัญ "รักของแม่" แต่หนึ่งเดียว

มาบัดนี้ ชีวิต แม่ปลิดปลด
ลูกสิ้นพจน์ ของแม่ สุดแลเหลียว
มหาสมุทร หยุดครืน สิ้นคลื่นเกลียว
โลกห่อเหี่ยว สิ้นแสง แห่งสุรีย์

สิ้นสายลม แสงจันทร์ มาพลันลับ
นกเคยจับ แมกไม้ มาหายหนี
เสียงจักจั่น เรไร ก็ไม่มี
เหลือแต่ที่ มโหรี ปี่ชะวา

วิเวกแว่ว โหยหวน ครวญเพลงโศก
กลางแก่งโกรก ชลนัยน์ ไหลนองหน้า
มวลลูกหลาน เชื้อชาติ ญาติกา
ทั้งซ้ายขวา หน้าหลัง นั่งอาดูร

ร่างของแม่ พักผ่อน นอนสงบ
ลมหายใจ แม่จบ ลงสิ้นสูญ
กายของแม่ เผาไหม้ ในกองกูณฑ์
ถ่ายเถ้ามูล ลอยส่ง ลงวารี

น้อมธูปเทียน พร่างพราว ดาวบนฟ้า
ร้อยบุบผา เป็นมาลัย สดใสสี
คล้องวิญญาณ บริสุทธิ์ ดุจมณี
เชิญแม่ที่ สรวงสวรรค์ วิมานทอง

ขอเดชะ บุญญา มหานิสงส์
ลูกสร้างส่ง เสริมให้ ไปสนอง
สำเร็จสม ปณิธาน อันลูกปอง
ให้"แม่"ล่อง ลอยลิบ สู่ทิพย์นคร.

วันพฤหัสบดีที่ 28 พฤษภาคม 2530 ตรงกับขึ้น 2 ค่ำ เดือน 7 เวลาประมาณ 11.25 น. ขณะที่นั่งฉันภัตตาหารเพลอยู่ เสียงกริ่งโทรศัพท์ก็ดังขึ้น เด็กรับสายบอกว่า มีโยมต้องการพูดกับป๋าด่วน ข้าพเจ้าจึงมารับสาย ได้ยินเสียงของคุณโยมแม่ละมูล มุตตามระ บอกว่า ท่านมหารีบมาที่โรงพยาบาลพญาไทด่วน คุณโยมแม่ศรีน้อย ป่วย อาการไม่ค่อยดีนัก ต้องการพบท่านมหา รีบมาเดี๋ยวนี้นะ

จากคำบอกเล่าของคุณโยมแม่ละมูล ทำให้ข้าพเจ้าสมองมึนชามาก ไม่ทราบว่าอะไรเกิดขึ้นกับคุณโยมแม่ศรีน้อยหนอ เพราะก่อนที่จะได้รับโทรศัพท์จากคุณโยมแม่ละมูล ประมาณยี่สิบกว่าวัน คุณโยมแม่ศรีน้อยกับคุณโยมแม่ละมูล ได้ไปถวายสังฆทาน รับศีล และเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ที่สำนักธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชสังสฤษฏิ์ กรุงเทพมหานคร และยังได้พูดหยอกเป็นเชิงเตือนสติว่า "ลูกมหา ความตายของคนนั้นมันไม่แน่ ไม่ควรประมาทในชีวิตนะ" ข้าพเจ้าตอบคุณโยมแม่ว่า "สิ่งที่ไม่แน่นั้นแหละคือความแน่ละ" แหม! ท่านพูดเป็นนักปาดยา (ปรัชญา) เชียวนะ แล้วคุณโยมแม่ทั้งสองก็หัวเราะชอบใจกันใหญ่

ปกติคุณโยมแม่ศรีน้อย เป็นคนร่าเริงมีอารมณ์ขบขัน สุขภาพแข็งแรง ตลอดเวลาที่ได้รู้จักกับคุณโยมแม่มานั้น ยังไม่เคยเห็นท่านเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นอะไรเลย เมื่อได้รับทราบข่าวอาการป่วยของท่าน จึงทำให้เกิดอาการมึนงงดังกล่าว จึงได้รีบไปดูอาการป่วยของท่านที่โรงพยาบาลทันที เมื่อไปถึงโรงพยาบาลก็ได้พบกับคุณโยมแม่ละมูลและคุณพี่ผู้เป็นธิดาของท่านอยู่เฝ้าปรนนิบัติท่านอยู่อย่างใกล้ชิด พอเห็นข้าพเจ้าคุณโยมแม่ศรีน้อย ก็ยกมือไหว้แล้วชี้ให้ข้าพเจ้านั่งใกล้เตียงของท่าน คล้ายกับว่าจะบอกอะไรสักอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่มีเสียงหลุดออกจากปากท่านเลย ข้าพเจ้าได้แต่บอกท่านว่า จงตั้งสติเจริญเวทนานุปัสสนากรรมฐาน อย่างที่คุณโยมแม่เคยปฏิบัติมานั้นแหละ ท่านก็พยักหน้ารับทราบ แล้วได้กวักมือเรียกคุณโยมแม่ละมูลเข้าไปใกล้ ๆ แล้วชี้มือไปที่ซองสีขาว ๆ ซองหนึ่งแล้วก็ชี้มือมาที่ข้าพเจ้า คุณโยม

แม่ละมูลและคุณโยมพี่สาว ได้นำซองนั้นใส่มือให้ท่านถวายข้าพเจ้า แล้วเอนตัวลงนอนพักผ่อน ข้าพเจ้าจึงได้ลาคุณโยมแม่ละมูลและคุณโยมพี่สาวกลับ

วันเสาร์ที่ 30 พฤษภาคม 2530 ก็ได้ทราบข่าวว่าคุณโยมแม่ศรีน้อย ได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ การจากไปของท่านได้สร้างความโศกเศร้าเสียใจแก่บรรดาลูก ๆ หลาน ๆ ทุกคน ตลอดจนวงศาคณาญาติ มิตรสหาย บุคคลใกล้ชิดเป็นอย่างมาก แต่การจากไปของท่านนี้เป็นการจากไปเพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนคุณธรรมความดีของท่าน ยังคงอยู่เป็นเนตติของลูกหลานสืบไป

ด้วยอำนาจผลบุญกุศลที่คุณโยมแม่ศรีน้อย มีเพียร ได้บำเพ็ญมาตลอดกาลมี การบริจาคทาน รักษาศีลเจริญภาวนา และบุญกุศลที่คุณโยมพ่อ ลูก ๆ หลาน ๆ วงศาคณาญาติ มิตรสหาย ได้ร่วมกันบำเพ็ญมาตลอดเวลาที่คุณโยมแม่จากไปนี้ จงมารวมกันเป็นพลวปัจจัย ส่งผลให้ดวงวิญญาณของคุณโยมแม่ศรีน้อย มีเพียร ได้สถิตย์อยู่ในสุคติโลกสวรรค์ตลอดนิตยกาลเทอญ

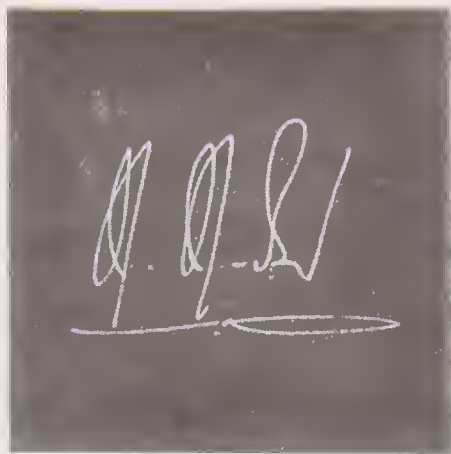
อาลัยคุณโยมแม่

(พระมหาสุเมธ ธีรธม●โม)
ผู้อำนวยการ
สำนักธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คุณศรีน้อย มีเพียร ตามปกติเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธามสาทะ ในบวรพระพุทธศาสนา โดยได้รักษาศีลปฏิบัติธรรมอยู่เป็นนิจ นับว่าเป็นพุทธศาสนิกชนโดยแท้ ดังนั้น ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับ คุณศรีน้อย มีเพียร จะได้รับแต่ความรักความเมตตาและการให้อภัยเสมอ ปราศจากการเบียดเบียนไม่มีโทษภัย ต่อผู้ใดทั้งสิ้น จึงเป็นที่เคารพนับถือ รักใคร่ของคนทั่วไป ในชีวิตสร้างแต่ความเจริญทางสังคม และทางครอบครัวประสพแต่ความสงบสุข จึงเป็นสุชีวิต คือชีวิตที่ดีมีคุณค่ายิ่ง เมื่อคุณศรีน้อย มีเพียร ได้จากไปตามกฎธรรมชาติ ย่อมมาซึ่งความอาลัยรัก ต่อบรรดาญาติ และมิตรทุก ๆ คน

ขออำนาจกุศลกรรมที่ คุณศรีน้อย มีเพียร ได้ประพฤติปฏิบัติตามธรรม ตามวินัยทางพระพุทธศาสนามาโดยตลอด ประกอบกับการทักษิณานุปทาน ที่สามี บุตรธิดา และบรรดาญาติมิตร ได้บำเพ็ญกุศลให้ คุณศรีน้อย มีเพียร ตั้งแต่วันถึงแก่กรรม จงเป็นมหากุศลบันดาลสุขประโยชน์สถาพร ตามควรคติวิสัยในสัมปรายภพ สมดังเจตนาอุทิศให้จงทุกประการ

พระครูพิศาลสรคุณ
วัดมกุฎกษัตริยาราม
23 ส.ค. 30

มจ.ทองคำเปลว ทองใหญ่ 24/1 ซอยอารีสัมพันธ์ 5 พหลโยธิน กท.10400
โทร. 279-0997, 278-2204

ชมรมสามัคคีบำนาญมหาดไทย
30 พฤษภาคม 2530

เรียน คุณสวัสดิ์ มีเพียร

ชมรมสามัคคีบำนาญมหาดไทยได้รับทราบข่าวว่า คุณศรีน้อย มีเพียร ภริยาของคุณ ในฐานะที่เป็นสมาชิกผู้หนึ่งของชมรมฯ ได้ถึงแก่กรรมหลังจากการเจ็บป่วยมาเป็นเวลาช้านานเมื่อคืนวันที่ 29 พฤษภาคม 2530 ด้วยความเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง

พวกเราชาวชมรมสามัคคีบำนาญมหาดไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่รู้จักกับคุณศรีน้อย มีเพียรเป็นการส่วนตัวต่างตระหนักเป็นอย่างดีว่า คุณศรีน้อย มีเพียรบำเพ็ญตนเป็นสมาชิกที่ดีของชมรมผู้หนึ่ง เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรี มีกิริยามารยาทอันนุ่มนวลเสมอต้นเสมอปลายกับพรรคพวกเพื่อนฝูง ไม่ว่าในระหว่างสมาชิกสุภาพสตรีด้วยกัน แม้แต่สมาชิกฝ่ายชายผู้ใดที่ได้พบปะพูดคุยสนทนาปราศรัยกับคุณศรีน้อย มีเพียรต่างก็ออกปากชมเชยโดยทั่วกันว่า คุณศรีน้อย มีเพียรเป็นผู้ที่น่ารักน่านับถือโดยทั่วกัน การต้องจากไปของคุณศรีน้อย มีเพียรในครั้งนี้ จึงเป็นความเศร้าสลดใจและเสียดายโดยทั่วกัน แต่โดยที่การเกิดแก่เจ็บตายเป็นของธรรมดาโลกจึงต้องหักห้ามใจในความสูญเสียไปในครั้งนี้เสียส่วนหนึ่ง

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงคุ้มครองรักษาขอให้ดวงวิญญาณของคุณศรีน้อย มีเพียรจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพชั่วนิจนิรันดร เทอญ

พร้อมนี้ ชมรมขอส่งเงินจำนวน 5,000.000 (ห้าพันบาทถ้วน) มาเพื่อขอมอบหมายให้คุณเป็นธุระจัดการบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมแก่ศพของคุณศรีน้อย มีเพียรตามประเพณีด้วย จะเป็นคืนใดคืนหนึ่งสุดแต่คุณจะพิจารณาเห็นเป็นการสมควร เพราะชาวชมรมสามัคคีบำนาญมหาดไทยจะนัดหมายกันเองก็คงไม่ทันการ หวังว่าคุณคงไม่รังเกียจที่จะจัดการให้เป็นไปตามที่ขอร้องมานี้ด้วย ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(หม่อมเจ้าทองคำเปลว ทองใหญ่)

ระลึกถึงคุณศรีน้อย

คุณศรีน้อย มีเพียร กับดิฉันรักใคร่กันเหมือนเพื่อนและญาติมานานปีแล้ว เจ็บไข้มากน้อยเป็นต้องติดต่อถึงกันเสมอ ส่วนมากดิฉันเป็นฝ่ายได้อาศัยคุณศรีน้อยมากกว่า เพราะตัวดิฉันเองสุขภาพไม่ค่อยดี เจ็บไข้จนต้องเข้าโรงพยาบาลบ่อย ๆ คุณศรีน้อยไปดูแลอยู่เป็นเพื่อนดิฉันอย่างห่วงใยไม่ขาด เวลาที่สุขภาพดี เราจะนัดไปเที่ยวต่างจังหวัด ทำบุญตามวัดต่าง ๆ ไม่ว่า เหนือ ใต้ อีสาน ด้วยกันเสมอ การที่คุณศรีน้อยต้องถึงแก่กรรมไปจึงเป็นที่เสียดายและอาลัยยิ่ง

หลังจากที่คุณศรีน้อยถึงแก่กรรมแล้วเมื่อเดือนมิถุนายนนี้ ดิฉันนัดกับเพื่อน ๆ กลุ่มที่เคยไปด้วยกันกับคุณศรีน้อย ไปทำบุญที่สำนักสงฆ์คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างนั่งรถไปดิฉันอดนึกถึงคุณศรีน้อยไม่ได้ จนต้องพูดกับเพื่อน ๆ ว่า "คิดถึงคุณศรีน้อยจริง ๆ มาขาดไปคราวนี้" ก็ได้ยินคุณประจบพร บุญประคองพูดขึ้นมาจนพวกเราตื้นตันใจว่า "ท่านคะ ดิฉันชวนมาด้วยกันแล้วค่ะ"

เวลาที่งานกาชาดที่สวนอัมพรในเดือนเมษายนทุกปีนั้นดิฉันมีหน้าที่ขายของที่ร้านสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เพื่อน ๆ ลูกหลานมาช่วยที่ร้านเป็นบางวัน แต่มีอยู่ 3 คนที่รับช่วยเหลือดิฉันเป็นประจำ คือ คุณศรีน้อย คุณประจบพร และคุณจารุวรรณ เกษมทรัพย์ ช่วยจัดเสื้อผ้าที่ร้านทุกเช้า บางวันคุณศรีน้อยกลัวดิฉันจะไม่สบายที่อยู่ร้านจนมืดค่ำบอกดิฉันว่า "ท่านกลับบ้านก่อนเถอะค่ะดิฉันจะอยู่กับคุณประจบพรเอง" เราร่วมงานกันมาหลายปี จนรู้ถึงความเสียสละ รักเพื่อนของคุณศรีน้อย ซึ่งดิฉันจะไม่ลืมเลย

คุณศรีน้อยยังเป็นผู้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทุกวันพระจะไปทำบุญที่วัดมหาธาตุฯ บางทีดิฉันไปทำบุญที่วัดบุญศรีมุนีกร ถ้าเป็นวันสำคัญทางศาสนาก็ค้างคืนด้วยกันที่วัดเสมอมา

ตอนคุณศรีน้อยเจ็บหนัก เมื่อดิฉันไปเยี่ยม คุณศรีน้อยพูดอย่างมีสติใจสงบว่า "ท่านคะดิฉันไม่เสียใจ เขาปล่อยให้มาเที่ยว 60 กว่าปีแล้ว"

คุณศรีน้อยเป็นผู้ประพฤติธรรม ตลอดเวลาที่รู้จักกันมา มีศาสนาเป็นที่พึ่งจนวาระสุดท้าย

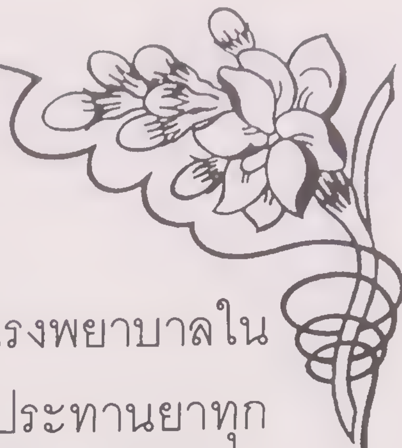
พุทธศาสนสุภาษิตกล่าวไว้ว่า ผู้ประพฤติธรรมย่อมไปสู่สุคติ คุณศรีน้อยย่อมไปสู่สุคติในสัมปรายภพสืบไปแล้ว

ท่านผู้หญิงเนื่องสนิท สิทธิสุนทร

ระลึกถึงพี่ศรีน้อย มีเพียร

ดิฉันมีโอกาสรู้จักพี่ศรีน้อยเมื่อสามีของเราทั้งสองเข้าเรียนวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 10 เมื่อปี พ.ศ. 2510 ในขณะที่สามีดิฉันเป็น พล.ต.เจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหารบก สามีพี่ศรีน้อยเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ในรุ่นเดียวกันนั้นมีผู้ว่าราชการจังหวัดมาเรียน 4 ท่าน คณะภริยา วปอ.รุ่น 10 มีความสัมพันธ์กันดีเหนียวแน่นจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะโชคของพวกเราดีที่มีเพื่อนดีสนับสนุนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดิฉันยังจำภาพเก่า ๆ ของเพื่อนฝูงตลอดจนพี่ศรีน้อยได้เป็นอย่างดี พี่ศรีน้อยมีความผูกพันกับ วปอ.รุ่น 10 แม้ว่าบางเวลาที่นัดพบกัน ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องไปราชการจึงมาตามนัดไม่ได้ พี่ศรีน้อยจะนั่งรถจากสุพรรณบุรีเข้ากรุงเทพฯ (เมื่อก่อนยังไม่มีถนนสายปทุมธานี-สุพรรณบุรี) และร่วมรับประทานอาหารเย็น กลับค่ำมืดดึกดื่นโดยไม่เกรงกลัว ขอให้ได้พบปะวิสาสะกับเพื่อนร่วมรุ่นก็พอใจ ในด้านการสงเคราะห์เพื่อนใครจะออกปากอยากได้อะไรในจังหวัดที่พี่ศรีน้อยเคยอยู่หรือกำลังอยู่จะหามาให้ได้เสมอ พี่ศรีน้อยเป็นคนรู้จักจับจ่ายใช้สอย มักจะสอนพวกเราทางอ้อมให้รู้จักประหยัด ตลอดระยะเวลาที่คบหาสมาคมกันมานับเนื่องถึง 20 ปี มิเคยได้ฟังว่าบ่นตำหนิใคร มีแต่ถ้ารู้ว่าใครเจ็บป่วยจะไปเยี่ยมเยียนเสมอ เมื่อถึงคราวที่สามีของเพื่อนต้องเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุหรือเจ็บไข้ได้ป่วย พี่ศรีน้อยจะปลอบโยนด้วยธรรมะ เพื่อนฝูงคนไหนได้ตำแหน่งก้าวหน้าในหน้าที่การงานพี่ศรีน้อยจะชื่นชมยินดีดุจญาติสนิท

พี่ศรีน้อยได้ทำหน้าที่ภริยาที่ดี แม่บ้านที่ประเสริฐ และภริยาผู้ว่าราชการที่มีผู้คนนับหน้าถือตาเรียกคุณแม่ งานสังคมสงเคราะห์ในหน้าที่นายกเหล่ากาชาด นายกสภาวัฒนธรรมหญิงประจำจังหวัด หรืองานของสภาสตรีแห่งชาติ ได้ทำหน้าที่อย่างแข็งขัน นับว่าเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เมื่อสามีเกษียณอายุราชการก็อยู่ดูแลปรนนิบัติเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก คณะ วปอ.รุ่น 10 ได้ข่าวว่าพี่สวัสดิ์ไม่ค่อยสบายต้องเข้าโรงพยาบาล ก็พากันไปเยี่ยมเยียน แต่พระท่านกล่าวไว้ว่าอนิจจังไม่เที่ยง พี่ศรีน้อยดูแลสามี ลูก และหลาน จนลืมนึกถึงตนเอง ดิฉันและพล.อ.สิทธิทราบข่าวพี่ศรีน้อยไม่สบายถึงต้องไปตรวจที่โรงพยาบาล จึงพากันไปเยี่ยม ยังจำภาพพี่ศรีน้อยนอนพักอยู่ในห้องรับแขกในบ้านพักทักทายเราเสียงใส บ่นรำคาญตัวเองว่าไม่มีแรง

เพราะรับประทานอาหารไม่ได้ ยังเป็นห่วงใยพี่สวัสดิ์ที่ต้องไปตรวจที่โรงพยาบาลในวันนั้น ทั้งที่ตัวเธอผอมบางลงผิดตา ไม่เคยท้อถอย หมดอาลัย รับประทานยาทุกอย่างที่หมอสั่ง แต่ในที่สุดพี่ศรีน้อยก็มาด่วนจากไป ทิ้งให้คนอยู่หลังอาลัย เสียดายและเสียใจในความดี

ในนามของคณะภริยานักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 10 ขอแสดงความเสียใจและระลึกถึงในคุณงามความดีของพี่ศรีน้อย ขอดวงวิญญาณของพี่จงไปสู่สุขคติในสัมปรายภพเทอญ

จวบ จิรโรจน์

(คุณหญิงจวบ จิรโรจน์)

“รำลึกถึงพี่ศรีน้อย”

ดิฉันรู้จักพี่ศรีน้อยมาตั้งแต่ดิฉันยังเป็นเด็กอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ขณะนั้น อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด คุณสวัสดิ์ มีเพียร สามีพี่ศรีน้อยเป็นนายอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เพราะความเป็นกันเองและไม่ถือเนื้อถือตัวของพี่ศรีน้อย จึงเป็นที่รักและนับถือของคนในจังหวัดสุพรรณบุรีทั่วไป แม้ขณะนั้นดิฉันยังเป็นเด็กอยู่พี่ศรีน้อยก็ยังทักทายและให้ความสนิทสนมด้วย จนกระทั่งคุณสวัสดิ์ได้โยกย้ายไปรับราชการอีกหลายจังหวัด และได้รับการเลื่อนขั้นขึ้นไปตามลำดับ ครั้งสุดท้ายได้กลับมาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น พี่ศรีน้อยในฐานะภรรยาร่วมทุกข์ร่วมสุข ซึ่งได้ติดตามไปทุกหนทุกแห่งจึงเหมือนได้กลับมาอยู่บ้านเดิมซึ่งรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี จนกระทั่งผู้ว่าฯสวัสดิ์เกษียณอายุราชการ ชาวสุพรรณได้จัดเลี้ยงให้อย่างอาลัย

ดิฉันในฐานะเป็นคนสุพรรณและอีกหลาย ๆ คนในจังหวัดของดิฉัน รู้สึกเหมือนพี่ศรีน้อยเป็นคนจังหวัดสุพรรณเหมือนดิฉัน รักใคร่และนับถือกันประดุจญาติพี่น้อง ไม่ว่าใครในจังหวัดสุพรรณมีงานการอะไร บอกไปยังพี่ศรีน้อย ถ้าไม่ติดธุระสำคัญจะต้องไปร่วมงานด้วยเสมอ เมื่อประมาณปลายปี 2529 พี่ศรีน้อยได้มาเยี่ยมดิฉันที่บ้านก็ยังเห็นแข็งแรงดี มาทราบข่าวอีกครั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2530 ว่าไม่สบาย จึงรีบไปเยี่ยมได้เห็นและพูดคุยกับพี่ศรีน้อย ซึ่งไม่คิดเลยว่าจะเป็นการพูดคุยกันเป็นครั้งสุดท้าย หลังจากนั้นอีกไม่นานก็ได้ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่าพี่ศรีน้อยเสียชีวิตแล้ว รู้สึกใจหายเหมือนญาติที่สนิทของเราต้องมาจากไปในเวลาอันไม่สมควร

ดิฉันขอกราบพระอธิษฐานขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยโปรดให้ดวงวิญญาณของพี่ศรีน้อย ซึ่งขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ประกอบคุณงามความดีและช่วยเหลือการกุศลต่าง ๆ ไว้มาก จงเป็นพละกำลังนำดวงวิญญาณของพี่ศรีน้อยไปเสวยสุขในสัมปรายภพเบื้องหน้าโน้นเทอญ

แจ่มใส ศิลปอาชา

(คุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา)

อาลัยถึงคุณศรีน้อย มีเพียร

ผมรู้จักคุณศรีน้อย มีเพียร มานานแล้ว สมัยรับราชการที่จังหวัดตรัง ระหว่างนั้น คุณสวัสดิ์ มีเพียร ผู้สามี เป็นปลัดอำเภอหยงสตา (ปัจจุบันชื่ออำเภอปะเหลียน) คุณสวัสดิ์เป็นญาติภรรยา คุณศรีน้อยเป็นฝ่ายสะใภ้ สนิทสนมกันมาก ต่อมาก็โยกย้ายกันไปรับราชการจังหวัดอื่น ๆ หลายแห่ง คุณสวัสดิ์ ได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งได้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหลายจังหวัด

คุณศรีน้อย มีคุณสมบัติดี เป็นแม่บ้านที่ดี ได้ร่วมกันอบรมให้การศึกษาแก่ลูก ๆ เป็นอย่างดี จนลูกเต้าได้รับราชการในตำแหน่งสูง ๆ ทั้งฝ่ายทหาร ตำรวจและพลเรือน มิจิตเป็นกุศล ได้ช่วยงานการกุศลอยู่เสมอ เช่น ได้บริจาคทรัพย์เข้ามูลนิธิ บำเพ็ญกุศลตามวัดวาอารามต่าง ๆ การติดต่อกับญาติ คุณศรีน้อย ประพฤติปฏิบัติดีมาก ไปมาหาสู่ เยี่ยมเยียน ช่วยเหลือบรรดาญาติอยู่เสมอตลอดถึงบ้านผมก็ไม่เคยขาด งานทางบ้านเมืองที่พอจะช่วยเหลือฝ่ายสามีได้ คุณศรีน้อยก็ได้ปฏิบัติช่วยเหลือเป็นอย่างดี เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเพื่อนฝูงมากติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ คุณศรีน้อยมีงานอะไร เพื่อนฝูงก็มาร่วมงานกันมากมาย

การจากไปของคุณศรีน้อย เป็นที่โศกเศร้าเสียใจ เสียดาย แก่สามี บุตร ธิดา ญาติมิตรทั้งหลายเป็นธรรมดา แต่เมื่อระลึกถึงสัจจธรรมที่ว่า เราท่านทั้งหลายจะล่วงพ้นความแก่ ความเจ็บ ความตาย หาได้ไม่ ก็พอจะปลอบใจลงได้บ้าง

ขอให้คุณงามความดี บุญกุศลทั้งหลาย ที่คุณศรีน้อยได้บำเพ็ญมาในอดีต และบุญกุศลใด ๆ ที่สามี บุตร ธิดา ญาติสนิทมิตรสหายได้ร่วมกันบำเพ็ญอุทิศให้จงสำเร็จแก่วิญญาณของคุณศรีน้อย มีเพียร ให้ประสบความสุขสงบในสัมปรายภพเทอญ

(นายชุบ ติณสูลานนท์)

อาลัยน้องศรีน้อย

พี่ไม่เคยคิดเลยว่าน้องจะด่วนจากไปเร็วอย่างนี้ เพราะตามธรรมดาน้องเป็นคนแข็งแรง ตั้งแต่รู้จักกันมาประมาณ 50 ปี ได้แล้ว เมื่อน้องแต่งงานกับคุณสวัสดิ์ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของพี่ใหม่ ๆ ที่จังหวัดตรัง เพราะทั้งคุณชุบและคุณสวัสดิ์ไปรับราชการอยู่ที่นั้น ยิ่งสนิทสนม ไปมาหาสู่มากขึ้น พี่ยิ่งมีความรู้สึกรักน้องเหมือนน้องจริง ๆ ของพี่คนหนึ่ง น้องเป็นคนคล่องแคล่ว โอบอ้อมอารี ญาติมิตรสหายทั่วไปทุกคนซึ่งเป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่ใจของผู้ที่ได้รู้จักน้องทุกคน การจากไปของน้องทำให้ครอบครัวและญาติมิตรทุกคนอาลัยกันทุกถ้วนหน้า แต่นั่นแหละทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่ด้วยอนิจจัง ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงได้ ไม่ช้าก็เร็วตามเหตุตามปัจจัย ซึ่งเป็นหลักความจริงตามคำสอนขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า

ตั้งแต่ทราบว่าน้องป่วยพี่ไปเยี่ยมหลายครั้ง ทั้งที่โรงพยาบาลและที่บ้าน อาการทางกายแม้ไม่สู้ดีนัก แต่อาการทางจิตใจ รู้สึกเป็นปกติ พอคุยกับผู้ไปเยี่ยมเยียนเหมือนคนปกติ ไม่มีเศร้าหมอง ท้อแท้ หรือแสดงความวิตก กังวล หวั่นไหวให้เห็นเลย ทำให้มองเห็นความเด็ดเดี่ยว ปลงตก น่าสรรเสริญยิ่ง ที่มีความมั่นใจในความพร้อมมีสติ ทั้งบุญ ทาน การกุศล ทั้งทางโลกและทางธรรม น้องต้องสู่สุคติเสวยสุขในสัมปรายภพอย่างแน่นอน น้องจ๋า จงอย่าพะวงหลัง เพราะข้างหลังน้องก็มีพร้อมแล้วทุกประการ ขอให้เสวยสุขในภพภูมินั้นเถิด

จากพี่

สังวาล ติณสูลานนท์

(สังวาล ติณสูลานนท์)

แด่คุณนายที่รัก

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่คุณสวัสดิ์ มีเพียร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัย เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณนายศรีน้อย ในฐานะที่ข้าพเจ้ากับคุณนายคุ้นเคยกันมานาน จนเปรียบเสมือนญาติ ได้ร่วมกันปิดทองหลังพระกันมาพอสมควร เคยไปบุกป่าฝ่าดงในนามอาสากาชาด เป็นลูกเสือชาวบ้านมาด้วยกัน จึงรู้อัธยาศัยกันดี คุณนายเป็นผู้มีนิสัยโอบอ้อมอารีมีเมตตากรุณาต่อบุคคลทั่วไป ผู้ใดมีทุกข์เดือดร้อนมาหาคุณนายไม่เคยดูดาย อุตส่าห์ลงทุนลงแรงช่วยเขาจนสำเร็จ จึงเป็นที่รักและเคารพควรแก่การนับถือสมเป็นกัลยาณมิตรของบุคคลทั่วไป

คุณนายได้สร้างผลงานตอนมาอยู่สุพรรณมากมาย ที่ประทับใจที่สุดมีอยู่สองครั้ง ครั้งแรกชักชวนให้บุตรหลานท่านขุนพิชัยร่วมกันซื้อเครื่องเอกซ์เรย์ให้โรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช โดยเราได้ตั้งทุนฝากออมสินไว้ก่อนจำนวนหนึ่ง เมื่อครั้งที่นายแพทย์เคียน พานิช เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาล ครั้งที่สองพากันไปบุกป่าฝ่าดงในถิ่นทุรกันดาร แถวชายแดนดงกะเหรี่ยง ด่านช้าง คงเชือก โกรกเต็น โกรกตาก เขื่อนกระเสียว สระกระโจม ห้วยขมิ้น องค์พระ ถนนที่ไปก็ไม่ดีมีแต่ลูกรัง ทางเกวียน รถก็ไม่มีแอร์เหมือนสมัยนี้ ร้อนก็ร้อน ฝุ่นก็ฝุ่น แถมยังต้องไปค้างนอนกันในแคมป์แบบทหารตอนดึกได้ยินเสียงน้ำค้างตกต้องหลังคาแคมป์ดังเผาะแผะ หนาวก็หนาว แต่พวกเราก็ไม่เคยย่อท้อ ด้วยมีใจศรัทธา เมื่อเอาของไปแจกคนยากจน คนชรา และเด็กนักเรียนตามโรงเรียนในป่าเขา ยังแถมตัดผมตัดเล็บให้อีกด้วย ทั้งนี้เป็นผลงานของคุณนายที่ได้อุทิศแรงกายแรงใจ นำพวกเราไปบำเพ็ญประโยชน์เป็นการทำดีเพื่อสังคมดังภาษิตบทหนึ่งของท่านขุนวิเศษดรุณกิจเขียนไว้ว่า

มัจฉาไข่ใต้วารีทีละหมื่น แม่ไก่ตื่นส่งเสียงเพียงไข่หนึ่ง
แต่มัจฉาไม่กระต๊ากใช้ปากอึง ให้เราพึงคิดเห็นเป็นเช่นไร
เราจึงไม่นิยมชมมัจฉา แต่เต็มใจให้ค่าตัวแม่ไก่
ภาษิตชี้เช่นไว้เป็นนัย ทำสิ่งใดหวังประโยชน์ต้องโฆษณา

การจากไปของคุณนาย จึงเป็นการสูญเสียยอดกัลยาณมิตร ที่หาได้ยากยิ่ง ทิ้งความอาลัยไว้ให้คนข้างหลังรำพึงรำพันว่า

หาคนดีมีวิชาพอหาได้ *หาคนดีมีน้ำใจสุดใฝ่หา*

ด้วยกุศลผลบุญ ที่คุณนายได้ทำไว้ดีแล้วและผลบุญที่เจ้าภาพ ญาติมิตร บุตรหลาน ร่วมกันบำเพ็ญมาแต่ต้น จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณนายที่รักยิ่ง จงประสบสุขเสวยทิพยสมบัติในสัมปรายภพทุกประการ

อนิจจังสังขารไม่เที่ยงแท้
มิทันแก่นานนักก็ตักษัย

นางศรีราชรักษา (อุบล ชาครียรัตน์)

อาลัยคุณศรีน้อย

ดิฉันรู้จักและสนิทคุณศรีมาเป็นเวลากว่า 40 ปี ตั้งแต่คุณสนิทย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี และคุณสวัสดิ์ยังเป็นนายอำเภอเมืองสุพรรณบุรีอยู่ราว 2 ปี ต่อจากนั้นก็ต้องจากกันไปเมื่อคุณสนิทต้องย้ายไปอยู่เพชรบุรี แต่คุณศรีก็ยังไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอดังญาติสนิท

คุณศรีเป็นคนโอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อทุก ๆ คน ที่รู้จักอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่างานการกุศลหรืองานพิธีของผู้ใด คุณศรีจะเต็มใจสละเวลาไปร่วมและช่วยงานทุกครั้ง และเมื่อดิฉันและคุณศรีเดินทางไปเที่ยวจังหวัดสตูล พวกเรายังงุ่มง่ามกันอยู่เลย คุณศรีหายไปแล้วแต่เช้าตรู่ สักครู่ก็หอบขนมมารุงรังเชียว บอกว่าไปตลาดมาซื้อขนมมาคุณศรีว่องไวกระฉับกระเฉงคล่องแคล่วมาก

ครั้งหนึ่งดิฉันป่วยอยู่โรงพยาบาลเปาโล พอเช้ามืดก็จะได้เห็นหน้าคุณศรีก่อนใคร ๆ แล้วก็ต้องมีอาหารมาบริการตลอดเวลา คุณศรีเป็นผู้มีน้ำใจอันประเสริฐคอยดูแลเอาใจใส่ คอยบริการด้านความสะดวก สิ่งละพันพันละน้อย เท่าที่จะพยายามทำให้ได้เสมอ ดิฉันจะไม่ลืมคุณความดีของคุณศรีที่มีต่อดิฉันมาตลอด

เมื่อทราบข่าวว่าคุณศรีน้อยป่วยต้องเข้าโรงพยาบาล ดิฉันรู้สึกใจหาย เพราะปกติคุณศรีน้อยเป็นคนแข็งแรงกระฉับกระเฉง ดิฉันได้เฝ้าดูอาการของคุณศรีอย่างใกล้ชิด ประมาณ 3 เดือน คุณศรีก็อาการหนักจนกระทั่งวันที่ 30 พฤษภาคม 2530 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายที่เราจะต้องจากกันโดยไม่มีโอกาสจะได้พบกันอีกในชาตินี้ ดิฉันไม่อาจลืมใบหน้าอันแสนเศร้าของคุณศรีในวันนั้นได้

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย จะต้องพบกันทุก ๆ คน และทุกคนก็หนีไม่พ้น แต่ก็อดที่จะสงสารและอดกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้ เสียงที่คุณศรีสั่งว่าฝากติ่งและแป้นด้วยนะ ยังก้องอยู่ในใจ ของดิฉันตลอดเวลา คุณศรีขา ทุกวันนี้ฉันก็ยังคิดถึงและนึกถึงคุณศรีอยู่ไม่เคยลืมเลย ใส่บาตรก็กรวดน้ำให้ทุกครั้ง ชาติหน้าขอให้เราได้พบกันอีก

ขอกุศล ผลบุญ และคุณงามความดี ทั้งหลายที่คุณศรีได้กระทำมา จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณศรี จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

มาลี วิไลจิตต์

(มาลี วิไลจิตต์)

อาลัยเพื่อน

คุณศรีน้อย มีเพียร เพื่อนรัก

คิดถึงศรีมากที่สุด เราเป็นเพื่อนรักกันมากว่า สี่สิบปี เราทั้งสองมีความรักและเข้าใจกันมาก ตลอดมาศรีเป็นคนดีมากเป็นทั้งเพื่อนรัก และเสมือนญาติ การงานต่าง ๆ ศรีคอยแนะนำ และให้กำลังใจคอยช่วยเหลือ หรือชี้แนะเมื่อเราขอคำปรึกษาตลอดเวลา ศรีเป็นผู้มีน้ำใจคอยช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทุกคน เพราะศรีเป็นคนดีจึงมองผู้อื่นเป็นคนดี และมองแต่ในแง่ดีของเพื่อนทุกคน ในช่วงที่ศรียังมีชีวิตอยู่และสุขภาพยังแข็งแรง เราได้ไปเที่ยวด้วยกันเกือบทุก ๆ แห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายต่อหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเราได้เดินทางท่องเที่ยวไปประเทศจีนได้เที่ยว ปักกิ่ง นานกิง ซูโจ หังโจ เซียงไฮ้ กวางเจา กุ้ยหลิน และฮ่องกง

ทางด้านปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ศรียึดมั่นในทางปฏิบัติธรรมมาโดยตลอด เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ได้ไปวัดเพื่อฟังธรรมและปฏิบัติธรรมทุกวันพระ และวันอาทิตย์ด้วยกันเสมอมิได้ขาด ศรีเป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดีมาก เป็นผู้มีอารมณ์รื่นเริงเมื่อผู้ใดมีความไม่สบายใจ เมื่อได้พูดคุยกับศรีแล้วทุกคนจะหายคลายความทุกข์ใจได้ เมื่อศรีได้ล้มป่วยลงเราได้ไปเฝ้าศรีอยู่ทุกวันมิได้ขาด แต่ก็มิได้คิดเลยว่าศรีจะจากพวกเราไปเร็ววันขนาดนี้ เพราะในขณะที่ศรีรักษาตัวอยู่นั้น ยังมีจิตใจที่มั่นคงมิได้หวาดหวั่นในความเจ็บไข้ ยังพูดอยู่ว่า “เรายังไม่ตายหรอกนะ ถ้าหากเราจะตายก็หมายความว่าเราหมดอายุแล้วเขาให้เรามาเที่ยวเท่านี้ ไม่ต้องคิดอะไร” และศรีก็จากพวกเราไปจริง ๆ ขอให้ดวงวิญญาณของศรีจงไปสู่สุขติภพ ชั้นสวรรค์วิมานตามที่ศรีได้บำเพ็ญมาในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ในความรู้สึกส่วนตัวแล้วก็ยังคิดว่าศรียังมิได้สิ้นชีวิตไปแล้วยังอยู่กับพวกเราตลอดเวลา เพราะความดีของศรียังคงอยู่

สามีของเราทั้งสองก็เป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เราเองก็เป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันตลอดมา ครอบครัวเราทั้งสองตลอดทั้งพวกลูก ๆ ของพวกเราก็เป็นเพื่อนกัน จนดูเหมือนญาติพวกลูกของเราก็พูดถึงและอาลัย คุณอาศรีน้อยของพวกเรากันทุกคน

ด้วยความอาลัยเพื่อนรัก

ลมุล มุตตามระ

คุณธนะ คุณประพิส ภัทรพรพรรณ

ขอให้ดวงวิญญาณของคุณศรีน้อย มีเพียร จงสู่สุขคติในสัมปรายภพชั่วนิรันดร์เทอญ

ระลึกถึงคุณศรีน้อย

ดิฉันกับคุณศรีน้อย รู้จักกันมาหลายสิบปีแล้ว ในฐานะที่เป็นภรรยานักปกครองด้วยกัน เราร่วมสังสรรค์กันเสมอไม่ว่าจะเป็นงานของกระทรวงมหาดไทย หรือสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ เช่น งานกาชาด เป็นต้น เราจึงใกล้ชิดและชอบพอกันมาก เขานับถือดิฉันเป็นพี่ จะไปไหนต้องพบปะกันเสมอ มาเมื่อสมัยสามีครบเกษียณอายุ แล้วก็ห่างกันหน่อย และเราก็ยังพบปะกันเรื่อย เมื่อปีกลายนี้ก็ยังไปเที่ยวเมืองจีนด้วยกัน และเมื่อต้นปีนี้ก็ไปเที่ยวสิงคโปร์กันอีก คุณศรีน้อยพูดภาษาจีนได้ดีมาก เวลาจะเข้าร้านค้าต้องการอะไร คุณศรีน้อยจะเป็นธุระให้หมด แม้เวลาจะทานข้าว คุณศรีน้อยก็จะเป็นคนสั่งเอง เราใกล้ชิดและรักกันมาก เมื่อไปสิงคโปร์ไม่เห็นคุณศรีน้อยบ่นเป็นโน่นเป็นนี่เลย อยู่ ๆ มาก็ได้ยินข่าวว่าไม่สบายก็ต้องไปเยียมกันประจำ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือโรงพยาบาล ไปพบทีไรก็รู้สึกว่าไม่เป็นอะไรมาก แต่ก็ใจไม่สบายเหมือนกันเพราะเราชอบพอกันมาก คุณศรีน้อยไม่เคยอ่อนแอให้เห็น พูดจายิ้มแย้มแจ่มใส บอกว่าไม่เป็นไร หายแล้วจะไปเที่ยวกันอีก ดิฉันก็รับคำจะไปด้วย ก่อนที่จะเสียในวันรุ่งขึ้น ดิฉันก็ไปเยี่ยมที่โรงพยาบาล แต่ก็ไม่มีที่ผิดสังเกตุอะไร ยังพูดคุยกันดี ๆ พอรุ่งขึ้นน้อง ๆ ก็บอกว่าคุณศรีน้อยจากพวกเราไปเสียแล้ว ตกใจ ใจหายหมด รู้สึกว้าเหว่และอาลัยรัก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรอดคิดถึงไม่ได้ด้วยคุณงามความดีของน้องศรีน้อย ขอให้ดวงวิญญาณของคุณศรีน้อย จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเถิด

กานดา เฉลิมช่วง

(กานดา เฉลิมช่วง)

แด่คุณศรีน้อยน้องรัก

พี่ขอเชิญคำกลอนของท่านพุทธทาส ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพวกเราชาวไทยและชาวต่างชาติมาว่า ดังนี้

"เป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง
เหมือนหนึ่งยูงมีดีที่แววขน
ถ้าใจต่ำเป็นได้แต่เพียงคน
ย่อมเสียทีที่ตนได้เกิดมา"

น้องศรีเป็น**มนุษย์**ใจสูงกว่า**คน**แน่ ๆ เท่าที่เราได้อยู่เมืองเดียวกันมา คือ พระนครศรีอยุธยา ในฐานะที่เป็นนายกสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรม น้องเป็นผู้ช่วยงานส่งเสริมอาชีพราษฎร อบรมการกินดีอยู่ดีโดยประหยัด แนะนำเรื่องการสังคมกับเพื่อนบ้าน การเลี้ยงลูกให้ถูกสุขลักษณะ ฯลฯ เราได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา เป็นเพื่อนเห็นอกเห็นใจกันแทบทุกเรื่อง น้องเป็นคนใจดี ใจกว้าง มีเมตตากรุณากับคนทั่วไป เป็นที่ทราบของผู้ใกล้ชิดตลอดมา

ถึงแม้เราจะห่างเหินกันไปอยู่คนละจังหวัดตามวิถีทางชีวิต ในที่สุดก็กลับมาพบกันอีกที่กรุงเทพฯ น้องก็แสดงความสนิทสนมเหมือนเดิมตลอดทั้งครอบครัว บางครั้งเราพบกันบนรถประจำทางน้องก็พูดว่า "ท่านจะไปไหน" พี่เหลียวซ้ายแลขวามองว่าท่านไหน น้องก็ชี้มาที่พี่ ผลคือพี่หยิกเสียทีหนึ่ง แล้วอบรมว่า ทีหลังให้เรียก "พี่" ไม่ใช่ "ท่าน"

อันคุณความดีของน้องศรีนั้น จะกล่าวไปก็หลายหน้ากระดาษ ยิ่งตอนรดน้ำศพยิ่งเห็นความเศร้าโศก เสียใจ อาลัยอาวรณ์มากหลาย แม้ชายอกสามศอกก็ยังมานั่งสะอื้นฮัก ๆ อยู่ จนลูกชายของน้องต้องถอดแว่นเช็ดน้ำตาก็หลายคราว ส่วนพี่นั้นอาศัยที่ผ่านวิปโยคมาหลายครั้ง ประกอบกับฝักใฝ่ในการเจริญสติ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมาพอสมควร จึงพอคิดได้ว่า "ไม่ช้าเราก็จะตายเหมือนกัน เราจะเตรียมจิตใจพิจารณาตามมรรคมีองค์ แปด ให้รู้ อนิจจฺ ทุกขํ อนตฺตา ได้หรือไม่ จะลืมสติปัฏฐาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (ที่น้องเองก็เคยศึกษาปฏิบัติกับพระอาจารย์มาแล้ว) หรืออย่างไร"

ขอกล่าวถึงชาวต่างชาติ ซึ่งกล่าวแทนชาวตะวันตกคือ ดร.จอฮ์นลอย อาจารย์มหาวิทยาลัยจากประเทศแคนาดา ที่ได้รับการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรม ณ สวนโมกข์ แปลโดยศาสตราจารย์อุบาสิกาคุณรัญจวน อินทรกำแหง ว่า

"ขอแสดงความยินดีต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้ถวายปริญญาศิลปศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญาแด่พระคุณท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ.... ซึ่งเป็นการเล็งเห็นและยอมรับแล้วในการกระทำอันเป็นคุณูปการอย่างสำคัญ แม้แต่ชาวตะวันตก

ท่านกล่าวว่า

"พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ ในด้านกาย และจิตของมนุษย์ ความรู้ทางธรรมภายในและภายนอกตัวเรานั้น เป็นความรู้ที่ตรงและจริงเสียยิ่งกว่าความรู้ในทางจิตวิทยา ปรัชญา หรือสังคมวิทยา ซึ่งเขาเชื่อว่า ชาวตะวันตกจะต้องหันมาสนใจศึกษาในอนาคตอันใกล้ พระพุทธเจ้าสอนเรื่องสำคัญ คือเรื่อง "ความทุกข์ และการดับทุกข์" อันเป็นการทวนกระแสใจของปุถุชนเป็นอย่างยิ่ง"

ในโอกาสที่น้องศรีน้อยได้ดับทุกข์ไปชาติหนึ่ง จะดับได้แค่ไหน เพียงใด และบุญกุศลที่น้องได้ประกอบกรรมดีมามาก อีกทั้งคุณพี่สวัสดิ์ผู้สามี และบุตรชายคนโตก็ได้อุปสมบทเป็นบุญเป็นกุศลบารมีประกอบกัน ทั้งญาติมิตรได้บำเพ็ญกุศลอุทิศให้เฉพาะอย่างยิ่งพี่เพ็ญปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาได้กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้น้องเสมอมิได้ขาด เป็นที่เชื่อได้ว่าน้องศรีน้อยต้องไปสู่สุคติภพแน่นอน

พี่ขออธิษฐานชาติใหม่ขอให้เราได้พบกันอีก

พี่ - เพ็ญพิมล สิริสวย และ ญาติ

(เพ็ญพิมล สิริสวย และญาติ)

คำไว้อาลัยแด่ คุณศรีน้อย มีเพียร

เรียน คุณสวัสดิ์ มีเพียร ที่เคารพรัก

ก่อนอื่นดิฉันต้องขอขอบคุณที่ให้เกียรติดิฉันเขียนคำไว้อาลัยแด่คุณศรีน้อย มีเพียร ผู้ล่วงลับไปแล้ว

การสิ้นชีวิตของคุณศรีน้อยได้มาซึ่งความเสียใจแก่ครอบครัวดิฉันและเพื่อนฝูงอย่างมาก รวมทั้งคุณพ่อและคุณแม่ของดิฉัน โดยเฉพาะคุณแม่ท่านสนิทสนมรักใคร่คุณศรีน้อยมาก ทุกครั้งที่เธอไปที่บ้านต้องไปคุยกับคุณแม่ ทุกคนไม่บอกถึงการตายของคุณศรี จนกระทั่งหนึ่งเดือนผ่านไป ท่านบ่นถามขึ้นเองว่าคุณศรีน้อยหายหน้าไปไหน คุณพี่สุขจึงได้เรียนให้ทราบว่าคุณศรีน้อยถึงแก่กรรมเสียแล้ว ท่านรำพึงว่าตายเสียแล้วรึ แล้วก็ไม่พูดไม่จาอย่างไร สีหน้าเศร้าหมองเสียใจ คุณศรีน้อยสนิทสนมไปมาหาสู่กับครอบครัวดิฉัน โดยเฉพาะกับคุณพ่อคุณแม่ก่อนดิฉัน เพราะท่านผู้ว่าราชการสวัสดิ์ได้ทำงานรับราชการร่วมกับคุณพ่อที่จังหวัดภาคใต้ ส่วนดิฉันก็ตระเวนเรียนหนังสือ แต่กระนั้นนับเวลาที่ได้อยู่ใกล้ชิดกันเป็นเวลากว่า 50 ปี ต่างคนต่างมีครอบครัวกันไป และมีโอกาสมาอยู่จังหวัดเดียวกันที่จังหวัดสุพรรณบุรี ท่านผู้ว่าไปเป็นนายอำเภออยู่ก่อน และคุณสุขสามีดิฉันย้ายไปเป็นผู้พิพากษาทีหลัง ได้รับความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือแนะนำจากคุณศรีน้อยทุกคน มีอะไรที่ไหนคุณศรีน้อยต้องมาชวนและพาไป เพราะเธอทราบว่าทางศาลไม่สะดวกในเรื่องพาหนะ แนะนำให้รู้จักเพื่อนข้าราชการที่อยู่ก่อน พ่อค้าและเพื่อนบ้านในจังหวัด

“ป้านี. น้าศรี.” แทนที่เราทั้งสองจะเรียกกันว่า “น้อง. พี่.” ป้านี เป็นสรรพนามที่คุณศรีเรียกดิฉัน “น้าศรี” เป็นสรรพนามที่ดิฉันเรียกคุณศรี เราทั้งสองพอใจและชื่นใจในสรรพนามนี้ เรียกกันตามที่ลูก ๆ เราทั้งสองเรียก เลื่อนตำแหน่งจากพี่น้องมาเป็นป้าน้า แก่กันขึ้นอีกหน่อย “ป้านี. เป็นป้า แก่แล้ว, ศรีเป็นน้า ศรียังไม่แก่ ฮ่า ฮ่า ฮ่า” นี่เป็นคำพูดส่วนหนึ่งที่คุณศรีพูดหยอกล้อดิฉันพี่สาวของเธอ ท่าทางและน้ำเสียงยังติดหูติดตาดิฉันอยู่เสมอ คุณศรีเป็นคนมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสและให้กำลังใจต่อเพื่อนทุกคนเมื่อมีความทุกข์กังวลเจ็บป่วย ก่อนหน้าที่คุณศรีจะล้มป่วยเข้าโรงพยาบาล คุณศรีได้ไปที่บ้านเพราะทราบว่าดิฉันไม่สบาย เรานั่งคุยกัน เธอบอกว่า “ป้านีเป็นทุกข์ทำไม เราต้องสู้ เป็นได้ก็หายเองได้ ไม่ต้องกลัว เขาให้เรามาเที่ยว เมื่อเราเที่ยว

จนทั่วแล้ว เขาก็มารับเอาเรากลับไป เราก็ไป ดูแต่ศรีซิ ศรีไม่สบายนะ ศรีทำไม่รู้ไม่ชี้ทำใจสู้" ดิฉันนึกในใจว่า คุณศรีบอกว่าไม่สบาย ไม่เห็นไม่สบายตรงไหน ก็สบายดีนี่ไปเที่ยวโน่นเที่ยวนี่ สะดวกสบายทุกอย่าง ดิฉันซิไปไหนไม่สะดวก ต้องมีเด็กไปด้วย

หลังจากวันนั้นประมาณ ๑ เดือนก็ได้รับโทรศัพท์จากคุณสวัสดิ์ว่าศรีน้อยเข้าโรงพยาบาลพญาไท ได้ยินคุณสุขถามถึงโรคที่ต้องเข้าโรงพยาบาล ฟังอาการแล้วรู้สึกใจคอไม่ดี แต่แล้วไม่นานเราก็ต้องสูญเสียคุณศรีน้อยซึ่งเป็นทั้งเพื่อน น้อง และญาติที่รัก เร็วกะทันหันเหลือเกิน

คุณศรีน้อย มีเพียร ขณะที่มีชีวิตอยู่ ได้ปฏิบัติตนพร้อมด้วยพรหมวิหาร 4 มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และทำประโยชน์เกื้อกูลพระพุทธศาสนาตลอดเรื่อยมา ไม่เป็นพิษเป็นโทษแก่ใคร มีแต่การให้ ให้ทั้งน้ำคำ น้ำใจ น้ำเสียง และทรัพย์สินแก่พวกเด็ก ๆ เธอเป็นที่รักของทุกคนทุกเพศทุกวัย

การสูญเสียคุณศรีน้อยครั้งนี้เป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ของท่านผู้ว่าราชการและลูก ๆ ซึ่งดิฉัน คุณสุข และลูก หลานทุกคน ขอร่วมแสดงความเสียใจด้วยอย่างมาก

"ต๋อม แต๋ว ติ่ง ป้านีขอร่วมความเศร้าโศกเสียใจในครั้งนี้ด้วย"

ด้วยอานิสงส์กุศลบุญใดที่พวกเราทุกคนได้กระทำไว้ ขอจงเป็นผลส่งดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณศรีน้อย มีเพียร ไปสู่สุคติภพเทอญ

ราณี หงสไกร

(ราณี หงสไกร)

16 กันยายน 2530

อาลัย คุณศรีน้อย มีเพียร

คุณศรีน้อย มีเพียร ต้องจากไปอันเป็นการให้ความเศร้าสลดอย่างสุดซึ้งต่อบรรดาญาตมิตร และลูกหลานของเธอรวมทั้งข้าพเจ้าด้วย ซึ่งเคยมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมาก ครั้งหลังเคยร่วมเดินทางไปประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นาน 2 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 2 ถึงวันที่ 14 กรกฎาคม 2528 เธอมีสุขภาพแข็งแรงร่าเริง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยอัธยาศัย ต่อเพื่อนร่วมเดินทางเป็นอันมาก ตลอดทั้งการเดินทางทำให้ทุกคนมีความเพลิดเพลิน ได้รับการสะดวกสบาย แม้การใช้ภาษาจีนได้คล่องแคล่ว จากจุดเริ่มต้น กรุงเทพฯ ปักกิ่ง เรื่อยไปยังนครเมืองใหญ่ 7 เมือง 1 ประเทศ แล้วเราก็จากกัน คุณศรีน้อย มีเพียร มีความสดชื่นรื่นรมย์ไม่ส่ออาการอ่อนเพลีย หรือวิตกกังวนต่อสิ่งใดเลย

จากวันที่เราจากกันที่ดอนเมือง วันที่ 15 กรกฎาคม 2528 แล้ว เราก็มีโอกาสสนทนากันในเมื่อมีการกินอาหารของชมรมข้าราชการบำนาญมหาดไทยแทบทุกเดือน แต่สำหรับข้าพเจ้าเผอิญหลังจากเที่ยวประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว เกิดป่วยกระทันหัน เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลสมิติเวช เป็นความดันโลหิตสูงผิดปกติต้องระวังและรักษาตัวโดยแพทย์ให้ยารับประทานและต่อมาได้เดินทางไปประเทศฝรั่งเศสระหว่างอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสได้มีอาการป่วยหนักต้องเข้าโรงพยาบาลที่นั่นเมื่อกลับมาถึงประเทศไทยก็ยังมีอาการหนักอยู่ได้รักษาตัวที่โรงพยาบาลสมิติเวช ในวาระแรกที่แพทย์สั่งให้เข้าห้องที่โรงพยาบาล คุณศรีน้อย มีเพียร ก็เข้าเยี่ยมทันทีนับเป็นคนแรกที่เข้าเยี่ยม ปลุกปลอบใจด้วยความหวังดีอันเกิดจากจิตใจที่เป็นห่วง เมื่อข้าพเจ้ากลับมาพักรักษาตัวที่บ้าน คุณศรีน้อย ก็ตามมาเยี่ยมอีก เธอคอยให้กำลังใจแม้เพียงชั่วครู่เดียวที่ได้พบก็เพียงพอ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอันมาก

ต่อมาในระยะใกล้ ๆ กันนั้นเอง ข้าพเจ้าได้ทราบว่า คุณศรีน้อยต้องเข้าตรวจอาการที่โรงพยาบาลพญาไท แล้วต่อมาก็ไปที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ข้าพเจ้าจึงรีบหาโอกาสไปเยี่ยมเธอขณะที่เธอต้องเข้าห้องผ่าตัด แต่ทราบว่าปลอดภัยแล้ว เมื่อเธอกลับมาพักฟื้นที่บ้านสุโขทัยซึ่งเป็นบ้านส่วนตัว ข้าพเจ้าจึงถือโอกาสไปเยี่ยมได้พบและข้าพเจ้าก็เพียงแต่พูดให้กำลังใจ แม้เธอเคลื่อนไหวภายในเรือนที่พักได้ แต่ยังบ่นว่าไม่สบาย

เมื่อได้ทราบว่าเธอต้องไปโรงพยาบาลพญาไทอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2529 ข้าพเจ้าก็ไปเยี่ยมเธออีก พบว่า คุณสวัสดิ์ และลูก ๆ ของเธอที่ไปช่วยรักษาพยาบาล และญาติมิตรที่ไปเยี่ยมแต่เข้าพบเธอไม่ได้ เพียงแต่มองที่หน้าต่าง ประตูห้อง แม้เธอต้องได้รับการทรมานจากการเจ็บป่วย รู้สึกน่าสงสารเธอเป็นอย่างยิ่ง ไม่ทราบว่าจะช่วยเธอได้อย่างไร นอกจากภาวนาขอให้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภิภพนี้ จงดลบันดาลให้ คุณศรีน้อย มีเพียร ได้หายจากโรคภัยไข้เจ็บนี้โดยเด็ดขาดรวดเร็ว

ต่อมาข้าพเจ้าก็ไปที่วัดเบญจมบพิธดุสิตวนาราม เพื่อเข้าสมทบอนุโมทนาในการอุปสมบท ลูกชายคนโตของ คุณศรีน้อย มีเพียร นำโดย คุณสวัสดิ์ มีเพียร และบรรดาญาติมิตรนับว่า เป็นพิธีที่โน้มนำ สมกับความเสียสละความสุขสมบูรณ์ของผู้เป็นภริยาของนักปกครอง ที่ต้องตรากตรำทำงานมาในด้านการสงเคราะห์ประชาชน ผู้ทุกข์ยาก แก่การศาสนา ความเหน็จเหนื่อยในฐานะหัวหน้าครอบครัวมาเป็นเวลานานเป็นผลของงานคือ ความดี ความงามที่มีผู้ยกย่องเทอดทูลอย่างล้นหลามในพิธีกรรมทางศาสนา ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม เข้าหลักเกณฑ์ตามที่ท่านปัญญา นันทภิกขุ เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์ได้บันทึกสอนสั่งไว้เป็นข้อ ๆ พึงปฏิบัติดังนี้

รักผู้อื่นยิ่งกว่ารักตน
มีศีลธรรมเป็นแนวทางชีวิต
หลีกเลี่ยงในการอบายมุข
และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ข้าพเจ้าและครอบครัวขอแสดงความเศร้าสลดใจ ในการจากไปของ คุณศรีน้อย มีเพียร ขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ได้เสพสุขในสัมปรายภพ สมกับที่ได้ประกอบกรรมดีมาตลอดชีวิต

สวรรค์ทอง หนุนภักดี
246 ลาดพร้าว 42
กรุงเทพฯ 10310

เรื่องของความตายเป็นกฎของกรรม
ด้วยอาลัยรักน้องศรีน้อย มีเพียร

ครั้งหนึ่งบ้านเราเคยอยู่ใกล้ชิด มีความสนิทสนมรักใคร่กันเหมือนญาติสนิท เราเคยร่วมกินนอนด้วยกัน ไปเที่ยวต่างประเทศด้วยกันเป็นแรมเดือน เราไปเที่ยวประเทศอิตาลี เยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส ระหกระเหินร่วมทุกข์ ร่วมสุขด้วยกันเป็นที่สนุกสนานเบิกบานใจ ได้เห็นซึ้งซึ่งจิตต์ใจของกันและกัน น้องศรีน้อยฯ เป็นผู้มีน้ำใจงามประเสริฐ หาผู้เสมอเหมือนยาก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีมีความเป็นมิตรกับทุกคน ห่วงใยในความทุกข์สุขของผู้ใกล้ชิด เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบทั้งทางโลกและทางธรรม มิได้ขาดตกบกพร่อง เมื่อถึงวันพระหรือวันอาทิตย์เราจะชวนกันไปปฏิบัติธรรมที่วัดมหาธาตุเสมอ น้องศรีน้อยมีความคล่องตัวมากในทุกอริยาบถ ดิฉันจึงได้ไม่นึกระแวงเลยว่า โรคร้ายกำลังเบียดเบียนเธอ และกำลังจะมาคร่าเธอไปจากครอบครัว ญาติ มิตรสหาย ที่รักใคร่ อาลัยรักเธอ ตลอดชีวิต เธอได้กอปร์แต่คุณงามความดี เมื่อเธอจากไปที่ใหม่ของเธอก็คือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผู้ที่กอปร์กรรมดีย่อมประสพแต่ความสุขทั้งในโลกมนุษย์และปรโลกเป็นเที่ยงแท้ ขอดวงวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของน้องศรีน้อย จงไปสู่ที่สุคติเถิด

ด้วยใจที่อาลัยรักจาก พี่บล มีสุวรรณ

26 สิงหาคม 2530

ระลึกถึงพี่ศรีน้อย

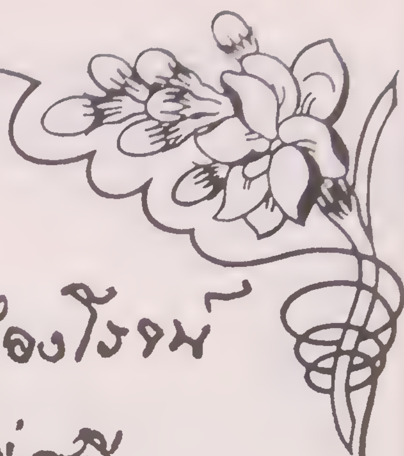
ดิฉันรู้จักกับพี่ศรีน้อย มีเพียร มาร่วม 20 ปี ได้พบกันครั้งแรกเมื่อดิฉันติดตามสามีซึ่งเป็นอธิบดีกรมวิสามัญศึกษาไปตรวจราชการที่จังหวัดสุพรรณบุรี พี่ศรีน้อยและท่านผู้ว่าราชการจังหวัด คุณสวัสดิ์ มีเพียร ได้ต้อนรับคณะของเราด้วยอัธยาศัยอันดี ตั้งแต่นั้นมาพี่ศรีน้อยกับดิฉันก็ชอบพอกันได้พึ่งพาอาศัยกันมาเรื่อย ๆ เมื่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัด สวัสดิ์ มีเพียร เกษียณอายุแล้ว ครอบครัวของท่านก็ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร พี่ศรีน้อยกับดิฉันก็ได้ไปมาหาสู่กันมากขึ้น สนิทกันเหมือนญาติมีธุระอะไรก็ไหว้วานกันได้

พี่ศรีน้อยเป็นคนใจกว้าง ถ้าใครมีธุระอะไร ถ้าพอช่วยได้ พี่ศรีน้อยจะจัดการทำให้โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก แม้แต่เงินทองหรือข้าวของพี่ศรีน้อยก็ไม่หวง ถ้าเห็นว่าเป็นโอกาสที่ควรเสียสละ พี่ศรีน้อยก็เสียสละให้ได้โดยไม่เสียดาย สิ่งที่น่าชมเป็นอย่างมากก็คือความเอาใจใส่ต่อเพื่อนหรือคนรู้จัก ไม่ว่าใครจะเจ็บป่วยอยู่โรงพยาบาลไหน ถ้าพี่ศรีน้อยรู้เรื่องก็จะรีบไปเยี่ยมทันที ดิฉันเคยถามว่าไม่รู้จักเหนื่อยหรืออย่างไร พี่ศรีน้อยตอบว่าถึงเหนื่อยก็ต้องทำ เพราะการทำให้คนอื่นเป็นสุขก็เท่ากับทำให้เราเป็นสุขด้วย น้ำใจแบบนี้ต้องถือว่าเป็นน้ำใจอันประเสริฐ

เสียดายที่พี่ศรีน้อยมาด่วนจากพวกเราไปสู่โลกอื่น ดิฉันมั่นใจว่าถึงแม้ว่าพี่ศรีน้อยจะไปอยู่ในโลกไหน พี่ศรีน้อยก็คงมีความสุขและทำประโยชน์ให้แก่คนในโลกนั้น เมื่อจากกันไปแล้ว ดิฉันก็ขอตั้งจิตอธิษฐาน อันเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยจงดลบันดาลให้พี่ศรีน้อยไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ

ชูศรี สวัสดิ์พาณิชย์

(นางชูศรี สวัสดิ์พาณิชย์)

ไว้อาลัยแด่คุณพี่ศรีน้อยผู้จากไป

แด่คุณพี่ ผู้ปราณี ของน้องโรจน์
อีกน้องมล คนโปรด ของพี่ศรี
น้องทั้งสอง ขอน้อมเกล้า อัญชุลี
แด่คุณพี่ ผู้ล่วงลับ ดับจากไป
ยามพี่อยู่ พี่คนนี้ มีแต่ให้
ด้วยความรัก คอยรักใคร่ เป็นไลม
ยามน้องทุกข์ พี่คอยช่วย ด้วยน้ำใจ
พี่จากไป น้องโศกเศร้า เฝ้าถวิล
แม้นอนป่วย ด้วยโรคร้าย พี่กรายกล้ำ
พี่ยังย้ำ สั่งฝาก เรื่องทรัพย์สิน
อันน้ำใจ ของคุณพี่ ดุจวาริน
คอยโลมดิน ให้ชุ่มฉ่ำ ชื่นใจคน
พี่จากน้อง ไปแล้ว มิหวลกลับ
ดวงวิญญาณ พี่จงรับ ส่วนกุศล
ที่น้องทำ สร้างไว้ เป็นมงคล
จงช่วยดล พี่สู่สวรรค์ ชั้นสูงเทอญ

จากน้องทั้งสองที่เคารพรักคุณพี่อย่างสูง
วิโรจน์ - อุบล ภาษรักษ์

อาลัยคุณศรีน้อย

คุณศรีน้อย มีเพียร และข้าพเจ้าได้รู้จักคุ้นเคยและเกี่ยวดองกันมาเกือบ 20 ปี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเราทั้งสองได้ติดต่อไปมาหาสู่กันเป็นประจำเสมอมา จนมีความรู้สึกว่าคุณศรีน้อยนอกจากจะเป็นเพื่อนแล้วยังเป็นญาติที่สนิทของข้าพเจ้าคนหนึ่ง ข้าพเจ้ารักและนับถือมาก เธอเป็นผู้มีน้ำใจงามเสมอต้นเสมอปลายมาตลอด มีจิตใจโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนและญาติพี่น้องทุกคน ข้าพเจ้าได้ข่าวว่าคุณศรีน้อยได้เข้าตรวจร่างกายและรักษาตัวในโรงพยาบาลก็ได้ไปเยี่ยมเยียนหลายครั้ง และคิดว่าคงจะไม่เป็นอะไรมาก และคงจะหายในไม่ช้า ครั้งสุดท้ายที่ข้าพเจ้าไปเยี่ยม เรายังพูดคุยกันเป็นอย่างดี และคุณศรีน้อยยังบอกกับข้าพเจ้าว่าถ้าเธอหายและกลับบ้านได้จะไปเที่ยวกับข้าพเจ้า แต่หลังจากนั้นไม่กี่วันคุณศรีน้อยก็มาด่วนจากพวกเราไป ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจและมีความอาลัยเป็นอย่างยิ่ง ความผูกพันซึ่งเรามีต่อกันมาเป็นเวลานานทำให้ข้าพเจ้าอดคิดถึงเธอไม่ได้ ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าไปงานที่วัดมกุฏฯ จะขึ้นไปเยี่ยมศพเธอและจุดธูปเทียนสวดมนต์ให้เธอมีความสุข สมกับความดีของเธอที่มีต่อเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง

แม้ว่าคุณศรีน้อย มีเพียร จะจากเราไปแล้ว แต่ความดีงามของเธอยังคงประทับใจพวกเราทุกคนอยู่เสมอมา

ความตายเป็นของธรรมดาของทุกคนที่หนีไม่พ้น แต่คุณศรีน้อยก็ไม่น่าที่จะจากพวกเราเร็วเกินไป ข้าพเจ้าได้แต่ภาวนาขอให้วิญญาณของคุณศรีน้อย มีเพียร จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

จำเนียร ปันยารชุน

(จำเนียร ปันยารชุน)

อาลัยคุณศรีน้อย มีเพียร

ดิฉันและคุณดวงรู้สึกใจหายและมีความอาลัย เมื่อได้ทราบข่าวการจากไปโดยไม่มีโอกาสกลับมาอีกของคุณศรีน้อย เราเคยอยู่ร่วมกันเมื่อครั้งคุณสวัสดิ์ มีเพียร ไปรับราชการเป็นนายอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี เพราะความสามารถในการปกครองของท่าน ภายหลังจึงกลับไปรับราชการในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีอีกครั้งหนึ่ง ส่วนคุณดวงก็รับราชการเป็นผู้พิพากษา เราอยู่ด้วยกันแต่แล้วก็ต้องจากกันไปรับราชการที่อื่น ตามวิถีทางของทางราชการ คุณศรีน้อยเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารีต่อทุก ๆ คน เราอยู่ร่วมกันเหมือนดั่งญาติพี่น้อง เช้าเย็นก็ปรึกษาทุกข์สุข คุณศรีน้อยและดิฉันเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมากเห็นอกเห็นใจกัน ไปไหนก็ติดตามช่วยเหลือกันมาตลอด เรามาอยู่ด้วยกันที่กรุงเทพฯ อีกครั้ง เคยร่วมงานสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่นมากมาย แต่คุณศรีน้อยมีโรคประจำตัวทำให้อ่อนแอ คุณศรีน้อยจึงต้องจากไปด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้ง

ด้วยอำนาจบุญกุศลต่าง ๆ ที่คุณศรีน้อยได้บำเพ็ญมาตัวดิฉันได้บำเพ็ญมา ขอให้ดวงวิญญาณของคุณศรีน้อยจงไปสู่สุคติภพเทอญ เชื่อว่าทุกคนคงมีความอาลัยอย่างสุดซึ้งเช่นเดียวกับตัวดิฉันและครอบครัว

นางสมบูรณ์สุข ดีวาจิน
วทม. กิตติมศักดิ์
ประธานมูลนิธิรวมพลังน้ำใจสงเคราะห์พัฒนาชนบท
นายกสมาคมชาวขอนแก่น

แด่ คุณพี่ศรีน้อย มีเพียร

ใจหายวาบทราบข่าวชวนเศร้าสร้อย
เมื่อ “คุณพี่ศรีน้อย” ด่วนดับขันธ์
ความรู้สึกอาลัยใจผูกพัน
เพราะเคยร่วมงานกันเมื่อก่อนกาล
คุณพี่เป็นนายกเหล่ากาชาด
ผู้เก่งกล้าสามารถมีแก่นสาร
ทำประโยชน์แก่พัทลุงเมื่อวันวาน
คอยโอบเอื้อเจือจานแก่ทุกคน
เป็นนายกสมาคมสตรีพัทลุง
ก็หมายมุ่งทำงานให้เกิดผล
ทำงานดีไม่มีจะถือตน
คอยช่วยเหลือปวงชนตลอดมา
มีอารมณ์ร่าเริงและแจ่มใส
ใครมีทุกข์ปลอบใจให้หรรษา
วิญญาณลาสังขารไปลับตา
ที่เหลืออยู่คือค่าคุณความดี
ขอกุศลผลบุญเกื้อหนุนส่ง
วิญญาณตรงไปสู่สุขวิถี
ขออำนาจผลกรรมทำไว้ดี
เป็นเครื่องชี้ชาติใหม่สดใสครัน
คุณพี่เป็นมารดาผู้ประเสริฐ
เป็นภรรยาที่ดีเลิศทุกสิ่งสรรพ์
หมั่นอบรมลูกลูกอย่างผูกพัน
เป็นมิ่งขวัญครอบครัวตลอดมา
ลูกทุกคนมีวิชามีการงาน
เป็นหลักฐานมั่นคงและก้าวหน้า
ดุจดวงแก้วแววับด่วนลับตา
คนอยู่หลังคะนึงหาเป็นอาจิณ
แทนน้ำตาหลั่งมาเป็นอักษร
เป็นคำกลอนจากใจอาลัยถวิล
ถ้อยคำแทนบุปผารสมาลิน
แทนดวงจินต์ที่รำลึกมิรู้ลืม

ด้วยความรักและอาลัยยิ่ง

จาก “น้องภี”

ดิฉันได้รับจดหมายจาก “ท่าน” แจ้งว่าในงานพระราชทานเพลิงศพของ “คุณพี่” เจ้าภาพจะจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกเพื่อเป็นอนุสรณ์และขอให้ดิฉันเขียนคำไว้อาลัยเพื่อลงในหนังสือดังกล่าว เนื่องจากความรักคุ้นเคย สนิทสนมที่มีต่อกันทั้งในส่วนตัวและครอบครัวเป็นอย่างมาก ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติและขอบพระคุณท่านเจ้าภาพเป็นอย่างยิ่งที่ให้โอกาสได้แสดงความรู้สึกระลึกถึงและจารึกคุณความดีของคุณพี่ในโอกาสสุดท้าย

ดิฉันเริ่มรู้จัก “คุณนายศรีน้อย” ครั้งแรกในฐานะคุณนายผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงกับข้าราชการชั้นโท สังกัดกระทรวงสาธารณสุขประจำจังหวัด ซึ่งนอกจากหน้าที่การงานแล้ว นอกเวลาราชการได้ช่วยงานด้านอาสาสมัครต่าง ๆ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมตามสภาพของสังคมในจังหวัด ในการร่วมปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดได้เห็นผลงานและความตั้งใจจริงในการทำงานของดิฉัน จึงให้ความไว้วางใจเสนอคณะกรรมการขอแต่งตั้งดิฉันในตำแหน่งเลขานุการเหล่ากาชาดจังหวัดและเลขานุการสมาคมวัฒนธรรมหญิงจังหวัดพัทลุง ปฏิบัติงานร่วมกันตลอดมาจากความสนิทสนมคุ้นเคย ความเข้าใจและไว้วางใจที่มีต่อกันจาก “คุณนายศรีน้อย” จึงกลายเป็น “คุณพี่” ในเวลาต่อมา ในฐานะนายกขององค์กรที่ต้องดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์และช่วยเหลือเกี่ยวกับการสงเคราะห์ต่าง ๆ แก่ประชาชนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของท่านผู้ว่าราชการจังหวัด คุณพี่ได้เป็นแรงสำคัญในการช่วยเหลือต่าง ๆ เริ่มแรกคือ การจัดหาทุนดำเนินงานซึ่งตรงตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ที่เห็นว่าแต่ละจังหวัดควรจะมีทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการสงเคราะห์ต่าง ๆ โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าเหล่ากาชาดจังหวัดต่าง ๆ ควรมีทุนสำรองไว้อย่างน้อยหนึ่งแสนบาท เงินหนึ่งแสนบาทในช่วงระยะนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ไม่ใช่เรื่องยากสำหรับคุณพี่ โดยคุณสมบัติประจำตัวซึ่งมีความตั้งใจจริง มีความเป็นกันเองกับบุคคลรอบข้าง มีความจริงใจ มีความประนีประนอม รู้จักใช้คนเหมาะสมกับงาน จึงได้จัดการประสานงานกับส่วนราชการทุกหน่วยงาน และรวบรวมเชิญชวนภรรยาข้าราชการครู และสมาชิกขององค์กร ฝึกซ้อมละครสมัครเล่นแสดงภายในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดใกล้เคียงได้รับความร่วมมือด้วยดีเป็นผลสำเร็จสามารถหาเงินมาสมทบทุนจากที่มีอยู่บ้างแล้วได้เกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ เรื่องที่นำมาเล่านี้

เป็นส่วนหนึ่งที่คุณพี่ได้ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแก่พี่น้องชาวพัทลุง และการกระทำต่าง ๆ นั้นไม่ได้ทำเพราะเป็นหน้าที่แต่ทำไปโดยคุณธรรมที่มีอยู่เด่นชัดในตัวคือ เป็นผู้มีเมตตา กรุณา ต่อผู้อื่นเป็นปกตินิสัย ถ้าจะนำมาเล่าคงไม่รู้จบ ซึ่งคาดว่าเพื่อนฝูงและผู้ใกล้ชิดทุกท่านคงทราบดี

ในด้านส่วนตัวกับครอบครัวดิฉันนั้น ด้วยคุณธรรมของพี่เป็นพื้นฐานและจากการร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ โดยใกล้ชิดคุณพี่เห็นความตั้งใจในการทำงานที่มอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมตามโอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้มีความเข้าใจ เห็นใจ และจริงใจให้เกียรติยกย่องดิฉันและครอบครัวเสมือนดิฉันเป็นน้อง ให้ความเมตตากับลูก ๆ ดิฉันทุกคนแม้จะย้ายจากจังหวัดพัทลุงไปอยู่จังหวัดไหนแล้วก็ตาม ยังคงติดต่อและมีความสนิทสนมถามข่าวคราวกันอยู่เสมอมา จนครั้งสุดท้ายดิฉันทราบว่าคุณพี่นอนป่วยอยู่ที่ โรงพยาบาลรามา ดิฉันไปเยี่ยมทันทีเห็นคุณพี่แล้วใจหายดิฉันร้องไห้ คุณพี่ยังปลอบดิฉันว่า น้องอย่าร้องไห้ไม่กี่วันก็หายหมอจะให้กลับบ้านแล้ว เมื่อคุณพี่กลับไปพักฟื้นที่บ้าน ครอบครัวดิฉันได้ไปเยี่ยม 3 ครั้ง ครั้งสุดท้ายสั่งหาขนมมาเลี้ยงหลาน ๆ หลังจากนั้นดิฉันติดธุระไม่ได้ไปเยี่ยมคุณพี่สามอาทิตย์ ทราบว่าคุณพี่เสียแล้วดิฉันใจหาย เสียใจและมีความรู้สึกหลาย ๆ อย่างประดังเข้ามา รวมเป็นความสูญเสียที่ดิฉันคาดไม่ถึง

คุณพี่เสียชีวิตไปแล้ว แต่ความดีทั้งหลายยังทิ้งไว้ปรากฏในหมู่ญาติมิตร โดยเฉพาะครอบครัวของดิฉัน ขอให้คุณงามความดีของคุณพี่ประกอบกับผลบุญกุศลทั้งปวงที่ดิฉันและครอบครัวได้บำเพ็ญมาแล้ว จงส่งผลให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณพี่ไปสู่สุคติในภพอันประเสริฐยิ่งเทอญ

คุณมินทร์ จันทรสนธิ

(มินทร์ จันทรสนธิ)

คำไว้อาลัย แด่ คุณพี่ศรีน้อย มีเพียร

การสูญเสียของคุณพี่ศรีน้อย ผู้เป็นทั้งภรรยา และมารดาของบุตร ธิดาเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของครอบครัว แต่การจากไปในลักษณะเช่นนี้เป็นเรื่องของความเป็นจริงตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงสั่งสอนถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นของสังขารซึ่งไม่มีผู้ใดจะสามารถหลีกเลี่ยงขัดขวางหรือทัดทานได้

คุณพี่ศรีน้อยเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกับข้าพเจ้า และ ครอบครัวเป็นอันมาก เมื่อข้าพเจ้ามีเวลาว่างก็มักจะแวะไปเยี่ยมเยียนท่านเสมอ ในวันพระก็มักจะไปทำบุญด้วยกัน หรือบางครั้งก็จะไปช๊อปปิ้งด้วยกันในวันหยุดตามประสาผู้หญิง ข้าพเจ้ารักและนับถือท่านเสมือนพี่สาวคนหนึ่งของข้าพเจ้าเลยทีเดียว

คุณพี่ศรีน้อย เป็นผู้มีกิริยามารยาทที่ดีงาม อ่อนหวาน และสุภาพ มีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งงานสังคมที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ เป็นผู้ที่ยึดถือในพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาโดยตลอด อีกทั้งยังเป็นพุทธมามกะที่หมั่นทำบุญสุนทานมิได้ขาด ข้าพเจ้าและครอบครัวรู้สึกใจหายและเสียใจเป็นอันมาก เมื่อรู้ว่าคุณพี่ศรีน้อย ได้จาก ครอบครัวและญาติมิตร รวมทั้งพวกเรา ไปตามวาระแห่งสังขาร เมื่อเวลา 01.12 น. ของวันที่ 30 พฤษภาคม 2530

ขออำนาจกุศลกรรม ตลอดจนคุณงามความดีที่คุณพี่ศรีน้อยได้กระทำมาชั่วชีวิต ตลอดจนบุญกุศลที่พวกเราทั้งหลายได้บำเพ็ญขออุทิศให้แก่ คุณพี่ศรีน้อย จงน้อมนำให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติภพ พบแต่ความสงบร่มเย็นตลอดไป

(ขวัญดี ลิ้มธนากุล)

อาลัยพี่ศรีน้อย

35 ปี ที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับพี่ศรีน้อย ได้เห็นว่าพี่ศรีน้อยเป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตาสูง มีน้ำใจดีต่อทุก ๆ คน เป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ

เมื่อพี่ศรีน้อยมาด่วนจากไป พวกเราทุกคน อาลัย รัก และคิดถึงมากที่สุด

(สันธนา พานิช)

อาลัย "คุณน้า"

ดิฉันยังจำได้ติดตาจนกระทั่งทุกวันนี้ คืนนั้นเป็นคืนวันที่ 29 พฤษภาคม 2530 เป็นคืนวันศุกร์ที่คุณน้าได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ดิฉันและสามีได้เฝ้าดูคุณน้าจนลมหายใจสุดท้าย ด้วยความโศกสลด เสียใจ และหดหู่ใจอย่างยิ่งที่คุณน้าด่วนจากโลกนี้ไป

คุณน้าได้จากไปแล้ว เหลือแต่คุณงามความดีไว้ให้ลูกหลานและญาติพี่น้องทุกคนระลึกถึงอย่างไม่มีวันลืม

เมื่อคุณน้ายังมีชีวิตอยู่ คุณน้าเป็นผู้ใหญ่ที่น่ารัก น่านับถือมาก มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม มีเมตตาจิต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเป็นผู้ให้ตลอดเวลา ไม่ว่าญาติพี่น้องคนใด เอ่ยปากขอความช่วยเหลือหรือเดือดร้อนด้วยเรื่องใด ๆ ก็ตาม ถ้าคุณน้าช่วยเหลือได้ ก็จะยินดีและเต็มใจให้ความช่วยเหลือเต็มที่เสมอมา จนญาติพี่น้องทุกคนชมเชยอยู่เสมอ คุณน้าเป็นผู้ที่รักญาติพี่น้องมาก กับหลาน ๆ ทุกคน คุณน้าจะสั่งสอนอบรมให้เป็นคนดี มีความขยัน อดทน เสียสละ และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ลูกหลานทุกคนได้ศึกษาเล่าเรียนให้มากเท่าที่โอกาสจะอำนวย เพื่อจะได้มีอาชีพที่ดีเลี้ยงตัวเองได้

คุณน้าและดิฉัน สนิทสนมกัน เสมือนแม่กับลูกก็ว่าได้ เพราะคุณน้าเป็นผู้เลี้ยงดูดิฉันเมื่อตอนเล็ก ๆ และเมื่อโตขึ้น คุณน้าก็ยังเป็นผู้ปกครอง ดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำและอบรมสั่งสอนตลอดเวลา จนกระทั่งดิฉันประสบผลสำเร็จในการศึกษาและอาชีพอยู่ทุกวันนี้ ปกติดิฉันจะแวะไปเยี่ยมเยียนคุณน้าอยู่เสมอ ถ้าเมื่อไหร่ที่ดิฉันไม่ว่างหรือเงียบหายไป คุณน้าก็จะแวะเวียนมาถามทุกข์สุขด้วยความเป็นห่วงพร้อมกับของฝากหลานติดไม้ติดมือเสมอ

ทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณน้าได้มอบไว้แก่ดิฉันนั้น ดิฉันจะไม่มีวันลืม จะตราตรึงอยู่ในความทรงจำของดิฉันตราบชั่วนิจนิรันดร

ขอผลบญที่คุณน้าได้บำเพ็ญมาแล้วก็ดี และผลบุญที่ลูกหลานได้บำเพ็ญไว้ก็ดี จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณน้าจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

จากหลานของคุณน้า

เครือวัลย์ พิทักษ์เผ่า

(เครือวัลย์ พิทักษ์เผ่า)

คุณย่าของแบงค์

ตอนที่แบงค์เพิ่งเกิดมาคุณย่าคอยดูแลอบรมสั่งสอนแบงค์มาตั้งแต่เล็กจนโต ตอนที่แบงค์อายุได้ ๕-๖ ขวบ แบงค์ไม่ชอบคุณย่าเลยเพราะคุณย่าเป็นคนที่ชอบบ่น-ดุ แต่พอแบงค์ไม่สบายคุณย่าซื้อตุ๊กตามาให้ที่ไม่สบายเพราะผ่าตัดซีสข้างหู พอตื่นขึ้นมาแบงค์ก็เห็นคุณย่าคนแรก เดี๋ยวนี้แบงค์เข้าใจคุณย่ามาโดยตลอด พอคุณย่าไม่สบายแบงค์ก็ไปเยี่ยมเกือบทุกวัน ตอนแบงค์อยู่อนุบาลคุณย่าก็ไปรับไปส่งทุกวัน แต่พอมา พ.ศ. ๒๕๓๐ คุณย่าป่วย ตอนนั้นแบงค์อยู่บ้านปู่กับพี่เก้า คุณพ่อให้น้ามารับไปโรงพยาบาลพญาไท พอไปถึงก็เห็นคุณย่านอนอยู่ท่าทางกระสับกระส่าย แบงค์และพี่เก้าร้องไห้ด้วยความสงสารและเสียใจ แม่กับยายมาถึงบอกให้แบงค์ออกไปรอที่ห้องข้างๆ ซึ่งอยู่ถัดไป เพราะจะทำให้คุณย่ากระทบกระเทือนใจได้ ทุกคนบอกกับคุณย่าว่าคุณย่าเป็นวัณโรคแต่จริงๆ แล้วคุณย่าเป็นโรคมะเร็ง ทุกคนพากันเสียใจและพยายามหาทางรักษาทุกๆ อย่าง คุณย่าเป็นคนดีมีคนมาเยี่ยมเยอะจนล้นห้องต้องออกมานอกห้อง แบงค์รักคุณย่ามาก พอตอนเย็นวันศุกร์แบงค์อยู่กับคุณย่าจนถึง ๒๓.๐๐ น. คุณย่าหายใจช้าลงๆ พอถึงตีหนึ่ง คุณย่าก็หลับไปและไม่ตื่นขึ้นมาอีกเลย ทุกคนร้องไห้หมด คนที่เสียใจมากที่สุดคือ คุณพ่อของแบงค์กับตัวแบงค์เองและทุกๆ คน

ด.ญ. ภาสินี มีเพียร (แบงค์) ป.๕/๓ โรงเรียนราชวินิต (๙ ก.ย. ๒๕๓๐)

ระลึกถึงคุณยาย

ผมเป็นหลานคุณยายเพียงคนเดียว และอยู่ใกล้ชิดกับคุณยายมาตั้งแต่เกิด พอผมจำความได้ผมจำหน้าคุณยายได้ก่อนคุณแม่อีก เพราะคุณแม่ไปราชการต่างจังหวัดบ่อย ๆ ผมทราบจากคุณแม่ว่า " คุณยายรักผมมาตั้งแต่ก่อนผมเกิดอีก คุณยายเตรียมซื้อ สร้อยคอ สร้อยข้อเท้า กำไลข้อมือ ไว้ให้ผม " ตอนผมเกิดใหม่ ๆ ผมน้ำหนักตัว 4350 กรัม หมอเกรงว่าผมจะเป็นเบาหวานจึงขอเจาะเลือดที่ส้นเท้า คุณยายไม่ยอมให้เจาะเพราะกลัวผมจะเจ็บ หมอก็ต้องเจาะปรากฏว่าไม่เป็นอะไรเพียงแต่ไม่ยอมทานน้ำ

คุณยายพาผมกลับมาบ้านเตรียมพี่เลี้ยงไว้ 2 คน เวลาคุณแม่ไม่อยู่ผมก็นอนกับคุณยาย คุณยายเล่านิทานให้ฟังเสมอ พาผมไปส่งโรงเรียนและรับกลับมาบ้าน คุณยายสอนผมให้ช่วยตัวเอง สอนให้จิตรกาเพล เวลาผมทำอะไรผิดพลาดคุณยายก็คอยปลอบใจ และทำให้ผมมีกำลังใจมากขึ้น

คุณยายรู้ว่าผมชอบทานอะไร ท่านก็ซื้อมาฝาก บางทีก็พาไปทาน เป็ดย่าง มักกะโรนี เป็นต้น คุณยายรู้ว่าผมสะสมแสตมป์จึงพาไปชมงานนิทรรศการดวงตราไปรษณียากร แล้วซื้อแสตมป์ให้ชุดหนึ่งราคา 200 บาท ซึ่งจนทุกวันนี้ ผมเก็บไว้อย่างดี และเก็บเป็นที่ระลึกถึงคุณยาย คุณยายชอบฟังผมซ้อมกีต้าร์โดยเฉพาะเพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน แต่ผมก็เล่นไม่จบเพราะไม่รู้ตัวโน้ตต่อ คุณยายให้ผมไปถามคุณครูแต่ก็ไม่ได้ถามสักที ตอนนี้เวลาผมซ้อมกีต้าร์มักจะเศร้าสิ้นหวังไม่ได้เหมือนวันที่เขารดน้ำศพคุณยาย คุณแม่บอกว่า " คุณยายคงมาฟังผมซ้อมกีต้าร์

ก่อนที่คุณยายจะจากไปก็ได้ไปเที่ยวเขื่อนเขาแหลม และการแสดงแสงสีเสียงสะพานข้ามแม่น้ำแคว ครั้งสุดท้ายไปตามบ้านเรือที่โรงแรมพลจันทร์สมรา แล้วไปเกาะสมุย พอกลับมาคุณยายก็เข้าโรงพยาบาล เพราะมีน้ำอยู่ในท้อง คุณยายเป็นคนอดทนมากไม่แสดงอาการเจ็บปวด ตอนปิดเทอมผมอยู่บ้านคอยช่วยคุณยาย

เช่น หยิบยา ทำอาหาร คอยพยุงให้ลุกขึ้น หยิบกระโถน เวลาผมหันโทรศัพท์
ต้องสั่งให้บอกคนที่โทรว่าไม่เป็นอะไรมากแล้ว เพราะเกรงใจคนที่มาเยี่ยม
พอเปิดเทอมใหม่ ๆ ผมก็รู้ว่าคุณยายเป็นมะเร็งอยู่ได้อีกไม่นาน แต่เขาก็ปิดกั้นไม่
ให้คุณยายรู้ ผมเสียใจมากจนร้องไห้ ก่อนวันที่คุณยายจะเสีย ผมก็ไปเยี่ยม
คุณยายที่บ้านไม่มีแรง ผมนั่งร้องไห้แล้วจึงออกไปข้างนอกตึกใจว่า "หมอไม่เก่ง
รักษาคุณยายไม่ได้ คิดว่าเทวดาคงจะช่วยให้คุณยายหายได้" แต่ก็ไม่ได้เป็น
อย่างที่ผมคิด

คุณยายจากผมและทุก ๆ คนโดยไม่มีวันกลับ และผมเชื่อว่าคุณยาย
ต้องขึ้นสวรรค์แน่ ๆ เพราะคุณยายเป็นคนดี

จากหลาน เก้า

14 กันยายน 2530

ระลึกถึงคุณแม่

เราสามคนโชคดีที่เกิดมาเป็นลูกของคุณแม่ ได้มีชีวิตเจริญเติบโตมาเหมือนต้นไม้ที่ได้รับปุ๋ย รดน้ำ พรวนดินและตกแต่งกิ่งก้านสาขาให้เข้ารูปดูสวยงาม มิใช่เจริญเติบโตตามธรรมชาติ ที่ดูเกะกะ รกหู รกตา แต่อย่างใด

คุณแม่เป็นครูคนแรกของเรา ทั้ง ๆ ที่มิได้เรียนจบการเรียนการสอน แต่คุณแม่ก็มีศิลปในการถ่ายทอด ทั้งการอ่าน การเขียน เริ่มตั้งแต่การอ่าน ก.ไก่ ข.ไข่ จนผสมเป็นคำ เช่น ต.สระอา อ่านว่า..... ถ้าเราตอบไม่ได้ว่า “ตา” คุณแม่จะชี้ที่ตาเราก็ตอบได้ทันที เป็นต้น เราได้เรียนรู้ และใช้สมองตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน คุณแม่สามารถทำให้ลูกสาวอายุไม่ถึง 3 ขวบ ที่เข้าประกวดอนามัยและเชาวน์เด็ก ได้รับรางวัลที่ ๑ ในงานฉลองรัฐธรรมนูญ ปี 2486 ด้วย เป็นการยืนยันได้ว่าลูก ๆ ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่จากคุณแม่เป็นอย่างดี เมื่อลูกถึงวัยที่จะต้องเข้าโรงเรียน คุณแมก็พาไปโรงเรียน ยอมทนนั่งใต้ร่มไม้หน้าห้องเรียนให้ลูกเห็นว่าไม่ได้ทิ้งไปไหน เพื่อให้ลูกคุ้นเคยกับโรงเรียนก่อน คุณแม่มักจะมีของฝาก ของขวัญให้คุณครูเสมอ เพื่อให้ครูมีเมตตาจิตต่อลูก ๆ เมื่อลูกโตขึ้นพอที่จะช่วยงานบ้านได้ คุณแม่จะเรียกมาสั่งสอน และมอบหน้าที่ให้ทำไม่ว่าหญิงหรือชาย เมื่อเด็ก ๆ เราห่วงเล่นกับเพื่อน ๆ เวลาคุณแม่เรียกใช้ก็จะโกรธ ถึงจะทำตาม ก็ทำตามอย่างกระฟัดกระเฟียด ไม่เต็มใจนึกในใจว่าคุณแม่รักคนใช้มากกว่าลูก มีคนใช้ก็ไม่ใช้มาใช้เรา แต่พอโตขึ้น ถึงรู้ว่า คุณแม่สั่งสอนให้รู้จักช่วยตนเอง ทำงานเป็น รู้จักเห็นอกเห็นใจคนอื่น รักความสะอาด และความมีระเบียบเรียบร้อย ช่างสังเกต จดจำเหล่านี้ ค่อย ๆ ซึมซาบโดยไม่รู้สึกตัว สมัยก่อน คุณแม่คาดเข็มขัดนาค แล้วมีพวงกุญแจนาคห้อยอยู่ ๑ พวงใหญ่ กุญแจเหล่านี้คุณแม่สามารถจำได้หมดว่าลูกไหน ไขอะไร แม้อยู่ในที่มืดก็ไขได้ถูก เพราะคุณแม่มีวิธีเรียงลูกกุญแจ ซึ่งเราได้จดจำมาใช้เป็นแบบอย่าง เมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น เป็นธรรมดาที่ต้องมีการเขม่นกัน ไม่ถูกชะตา นัดตีกัน ถ้าคุณแม่ทราบก็จะว่ากล่าว ตักเตือน แนะนำว่า “สร้างมิตรดีกว่าสร้างศัตรู” ขณะนั้นมีความรู้สึกว่าคุณแม่ให้เราแหยอยู่เรื่อย นอกจากนี้ การคบหาเพื่อนต่างเพศ คุณแม่ก็เข้าใจคำว่า “ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ” ดี จึงเพียงแต่ชี้แนะว่า ควรเรียนให้สำเร็จ มีงานการทำเลี้ยงตนเองได้เสียก่อน ขณะเดียวกันคุณแม่ก็ไม่เคยมองหาลูกสะใภ้หรือลูกเขยไว้ให้ ให้อิสระในการเลือกคู่ครอง คุณแม่พร้อมเสมอที่จะรักลูกสะใภ้ หรือลูกเขยเหมือนลูก

ตนเอง เมื่อลูกเรียนจบ มีงานทำเป็นหลักฐาน แต่งงานมีครอบครัวไปแล้ว คุณแม่ก็จะมอบทรัพย์สินเท่าที่มีอยู่ให้โดยไม่หวง แม้จะมีผู้ทักท้วงว่าเก็บไว้ให้หอม ๆ ก่อนก็ตาม คุณแม่กลับมีความคิดว่า ลูก ๆ ควรมีพร้อมทั้ง ภูมิวุฒิ ภูมิธรรม และภูมิฐาน เมื่อลูก ๆ มี "ภูมิวุฒิ ภูมิธรรม" แล้ว ก็ควรจะมี "ภูมิฐาน" ให้ครบถ้วน เพื่อจะได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกังวลในการสร้างหลักฐาน ขาดเหลืออะไรพอที่จะหยิบยื่นได้ คุณแม่จะให้ทันที ไม่เคยกังวลว่าลูกจะอกตัญญู เพราะมั่นใจว่าได้สั่งสอนลูกทุกคนให้รู้จักบุญคุณคน พร้อมทั้งกระทำเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็นอยู่เสมอ แต่เราสามคนก็ยังไม่มีโอกาสได้ปรนนิบัติรับใช้ ตอบแทนพระคุณ คุณแม่ก็มาด่วนจากไปอย่างไม่มีวันกลับเสียก่อน คำกล่าวที่ว่า "การพลัดพรากจากผู้ที่เรารักนั้นเป็นทุกข์" เพิ่งรู้สึกว่าเป็นจริง เมื่อสูญเสียคุณแม่ไปนั่นเอง

หากวิญญาณของคุณแม่สามารถรับรู้ได้ด้วยวิถีทางใด ๆ ขอให้ทราบว่า ลูก ๆ รู้ซึ้งถึงความรัก อนาทร ห่วงใย ที่คุณแม่มีต่อลูกเป็นอย่างดี จะปฏิบัติตามคำสั่งสอน และจดจำไว้สั่งสอนลูกหลานต่อไปด้วย เราสามคนขออธิษฐานว่าหากชาติหน้ามีจริง ขอให้เกิดเป็นแม่-ลูกกันอีก ขอให้วิญญาณของคุณแม่จงไปสู่สุคติ ในสรวงสวรรค์ด้วย

จากลูก...ธีรเดช, เจตนา, ภาณุรัตน์

9 ต.ค. 2530

รายพระนาม นาม ผู้นำพวงหรีดเคารพศพ นางศรีน้อย มีเพียร

ระหว่างวันที่ 30 พฤษภาคม ถึง 5 มิถุนายน 2530

1. ม.จ.ทองคำเปลว ทองใหญ่ และหม่อม
2. พล.ต.ต.อรรถสิทธิ - ท่านผู้หญิงเนื่องสนิท สิทธิสุนทร
3. คุณจรูญพันธ์ - ท่านผู้หญิงอรอวล อิศรางกูร ณ อยุธยา
4. พล.อ.เทียนชัย สิริสัมพันธ์ (รองนายกรัฐมนตรี) และคุณหญิง
5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา
6. พล.อ.สิทธิ - คุณหญิงจวบ จิรโรจน์
7. คุณพ่วง สุวรรณรัฐและครอบครัว
8. พล.อ.สุนทร - พ.อ.หญิงอรชร คงสมพงษ์
9. พล.อ.เชาว์ - คุณหญิงเพ็ญพรรณ สวัสดิสงคราม
10. พล.อ.สมศักดิ์ ปัญจมานนท์ และครอบครัว
11. พล.อ.อ.จรรย์ - นวลน้อย จุลชาติ
12. คุณอนันต์ อนันตกูล (เลขาธิการคณะรัฐมนตรี)
13. คุณชำนาญ พจนา (อธิบดีแรงงาน)
14. พล.ต.ท.แสวง - คุณอารีย์ ธีระสวัสดิ์
15. พล.ต.ท.สมบูรณ์ - คุณอรพรรณ สมประเสริฐ
16. พล.ท.ลพชัย สุรทิณฑ์ และครอบครัว
17. พล.ท.สินธุ - พ.อ.หญิงสุวรรณา เกิดสมบุญ
18. พล.ท.วัฒนชัย - คุณสุภา วุฒิศิริ
19. คุณชุมพล ศิลปอาชา (รองประธานสภาผู้แทนราษฎร)
20. คุณชำนาญ - คุณหญิงวลี ยุวบูรณ์
21. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี และภรรยา
22. คุณสมพร - คุณกานดา กลิ่นพงษา
23. ดร.พิชิต ลักษณะสมพงษ์ และภรรยา
24. คุณธำรง - คุณบุญนำ พัฒนรัฐ
25. พล.ต.มงคล - คุณทัศนีย์ อัมพรพิสิฏฐ์
26. คุณบรรพต หงษ์ทอง (รองอธิบดีกรมพาณิชย์สัมพันธ์)
27. คุณเอนก - คุณรัตนมณี สิทธิ์ประศาสน์ (อธิบดีกรมการปกครอง)
28. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี และภรรยา
29. คุณพจน์ - คุณลออ ภู่อารีย์ (ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี)
30. คุณเดโช สวนานนท์
31. ร.ท.ชวลิต เตชะไพบูลย์ (สส.พรรคประชาธิปัตย์ เขตพญาไท)
32. คุณสัญญา สถิรบุตร (สส.พรรคประชากรไทย เขตบางเขน)
33. พล.ต.ไชโย - คุณสุเพ็ญ กระสิณ และครอบครัว
34. พล.ต.เมธี - คุณทิพย์วัลย์ สมุทรักษ์
35. พล.ต.ต.วิโรจน์ เปาอินทร์
36. พล.ต.วรวิทย์ พิบูลศิลป และภรรยา
37. พล.ต.ต.พงษ์ธร - คุณพะเยีย ตันติวัฒนา
38. พล.ต.ประยูร นุทกาญจนกุล และภรรยา
39. พล.ต.ธนพล - คุณสมถวิล บุญโยปัษฎัมภ์
40. พล.ต.ต.ธีรชัย เหรียญเจริญ
41. พล.ต.ต.ชลอ เกิดเทศ
42. พล.ต.ต.มงคล - คุณอุบล สุรทิณฑ์
43. คุณเกียรติ - คุณจรรย์สมร วัธนเวคิน
44. คุณโส ธนะวิสุทธิ์
45. คุณมงคล สิมะโรจน์
46. พล.ต.วิโรจน์ - คุณลักขณา แสงสนิท

47. พล.ต.ทศพร - คุณอรพินทร์ ทรงสุวรรณ
48. พ.อ.สุระชาติ - คุณศรีสวาท ทรัพยสาร
49. พ.อ.ธีระ - คุณละมูล เจียระนันท์
50. พ.อ.ชูชีพ สุทธพินทุ และภรรยา
51. พ.อ.ทัศนัย ประชันรณรงค์
52. พ.อ.สุนทร - คุณขวนพิศ ฉายเหมือนวงศ์
53. พ.อ.พัฒนา - คุณประทุม ขำสุนทร
54. พ.อ.หอม โห้ลำยอง และครอบครัว
55. พ.อ.วัฒนา - คุณนงลักษณ์ บุญญะสิทธิ์
56. พ.อ.ชำนาญ - คุณนันทกา พาสุนันท์
57. พ.อ.วินัย - คุณสมพร ไชยพันธ์
58. พ.อ.สมภพ อัตตะนันท์ และภรรยา
59. พ.อ.เชษฐา - คุณอรวรรณ ฐานะจาโร
60. พ.อ.ประสาท - คุณสมรัตน์ แทนขำ
61. พ.อ.มานพ - คุณวัฒนี ดาวเรือง
62. พ.อ.เติมศักดิ์ - คุณอำไพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
63. พ.อ.ปรีชา - คุณสุพัฒน์ โรจนเสน
64. พ.อ.ลำเภา - คุณธนวันต์ ชูศรี
65. พ.อ.กำพล - คุณอุรัส ผลผดุง
66. พ.อ.สกล - คุณวิรัช กลันทกะสุวรรณ
67. พ.อ.สกรรจ์ - คุณเสาวคนธ์ มิตรเกษม
68. คุณสนิท - คุณมาลี วิไลจิตต์
69. คุณประสิทธิ์ - คุณหญิงพัฒนา อุไรรัตน์
70. คุณหญิงพวงรัตน วิเวกานนท์
71. คุณโชดก วีรธรรมพูลสวัสดิ์ (รองอธิบดีกรมการปกครอง) และภรรยา
72. พ.อ.ประสาร - รศ.อรอนงค์ เปรมะสกุล
73. พ.อ.แป้ง - คุณศิริรัตน์ มาลากุล ณ อยุธยา
74. พ.ต.อ.อนันต์ - คุณเพ็ญศรี เหมมานนท์
75. พ.ต.อ.อำพล - คุณชูจิตต์ สุรทิณฑ์
76. พ.ต.อ.เฉลียว - คุณบุญเรือน อักษรดี
77. พ.ต.อ.พงษ์ศักดิ์ โรหิโตประการ
78. พ.ต.อ.ประมวล - ดร.ศิริรัตน์ นีลคุปต์
79. พ.ต.อ.บริบูรณ์ วุฒิภักดี และภรรยา
80. พ.ต.อ.ประสาร - คุณเพ็ญแข แทนขำ
81. พ.ต.อ.พงษ์ศักดิ์ - พ.ท.หญิงศศิธร กนิษฐกุล
82. พ.ต.อ.วัฒนชัย - คุณกรรณิกา วารุณประภา
83. พ.ต.อ.มนตรี - คุณรัตนา หัศบำเรอ
84. เตรียมนายร้อยรุ่น 16
85. กองคลัง กรมแรงงาน
86. วปอ.รุ่น 10
87. คณะข้าราชการ ป.พัน.1 รอ.ร้อย.3
88. สมาคมสุพรรณพระนคร
89. พ.ต.อ.อนันต์ ภิรมย์แก้ว
90. พ.อ.ถวัลย์ - คุณจินตนา อภิรักษ์โยธิน
91. คุณจรัญ - คุณปราณี เจียรวนนท์
92. คุณธนินท์ - คุณเทวี เจียรวนนท์
93. คุณเชิดชัย - คุณนิตยา เจียรวนนท์
94. พรรคประชากรไทย
95. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน
96. สำนักงานรักษาความปลอดภัยทำเนียบรัฐบาล
97. ชมรมสามัคคีบำนาญมหาดไทย
98. คุณอรรฆเดช ศรีเพ็ญ (ผู้อำนวยการสำนักรักษาความสะอาด กทม.)
99. ข้าราชการนายทหาร นายสิบ ขกท./นสศ.ขกท.
100. สำนักงานเลขานุการกรมแรงงาน
101. น.ต.น.17 - จปร.รุ่น 10
102. รปภ.รัฐสภา
103. นักบริหารรุ่น 25 - 26 - 27
104. ข้าราชการ ขกท./นสศ.ลพบุรี
105. หน่วยข่าวกรองทางทหาร
106. สโมสรฟุตบอล กรมตำรวจ
107. สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนราชวินิต
108. ผู้อำนวยการเขตพญาไท
109. ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การจำกัด สาขาโพธาราม
110. ข้าราชการตำรวจ สน.ประชาชื่น
111. ข้าราชการตำรวจ สน.บางซื่อ
112. ข้าราชการตำรวจ สน.ดุสิต
113. ข้าราชการตำรวจ สน.มีนบุรี
114. ชมรมตำรวจ สน.บางซื่อ

115. กองกำกับการตำรวจนครบาล 4
116. เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สน.บางซื่อ
117. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาสุทธิสาร
118. ครอบครัวอมาตยกุล
119. ครอบครัวอรุณรัตน์
120. คณะข้าราชการตำรวจ สน.สุทธิสาร
121. ธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาบางเขน
122. คณะจราจร สน.ดุสิต
123. ชมรมราชวัตร
124. มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง
125. มูลนิธิร่วมกตัญญู
126. บุตรธิดาคุณหญิงเจียนศรีธรรมศกราช
127. ร.ต.ต.ชั้น - คุณลูกอินทร์ สุวรรณทัต
128. คุณคำรณ บุญเชิต และภรรยา
129. ครอบครัวคุณแถม - คุณอุบล สุรทิณฑ์
130. คุณประยูร จินดาประดิษฐ์
131. คุณอุไรวรรณ เพชรรัตน์
132. คุณอรุณ เนตรประไพ (สามอ้อบริการ)
133. คุณเย็นใจ รัตนวาณิช
134. บ.เอ.พี.เอ.อินเตอร์เนชั่นแนลจำกัด
135. โรงแรมมิโด
136. อู่แท็กซี่ปั๊มถนอมวงศ์
137. คุณเทียนหิรัญฯ
138. เฮนเนสซี่ไนท์คลับ
139. ริช เมมเบอร์คลับ
140. อะคาเซียร์เมมเบอร์คลับ
(คุณยมนา - คุณวาสนา)
141. เอ็กเซ็คคิวทีพเมมเบอร์คลับ
(คุณชัย ล คุณชาติ)
142. พ.ท.สิทธิศักดิ์ - คุณคนึงนิต เทภาสิต
143. พ.ต.ท.ศุภมงคล โปรียานนท์
144. พ.ต.ท.จิรสิทธิ์ มหินทรเทพ
145. พ.ต.ท.สุรสิทธิ์ สังขพงศ์
146. พ.ต.ท.วัชรินทร์ - คุณวัชรี จันทาโภ
147. พ.ต.ท.ธวัชชัย - คุณสุรัสวดี พรหมประสิทธิ์
148. พ.ต.ท.นุกูล โสมทัต
149. พ.ต.ท.เอกชัย - คุณเบ็ญจรงค์ วารุณประภา.
150. พ.ต.ท.ลิขิต กลิ่นอวล
151. พ.ต.ท.มณเฑียร - คุณศิริพันธุ์ ประทีปวะณิช
152. พ.ต.ต.วรันธร - คุณขจิตรา ชัยอาญา
153. พ.ต.ท.พิลิษฐ์ - คุณภรินทร์ เปาอินทร์
154. พ.ต.ท.วรนิติ์ - คุณทิพาพร วีระพัฒน์
155. พ.ต.ต.ไพบูลย์ เวกอรุณ
156. พ.ต.ต.สุรศักดิ์ - คุณสราวัล เย็นทรวง
157. พ.ต.ท.ดุสิตสันต์ - คุณกุลธิดา เถระพัฒน์
158. พ.ต.ท.สุรพันธ์ โสรัต และข้าราชการตำรวจ
สน.สุทธิสาร
159. พ.ต.ท.อนุชิต - คุณทมยันตรี โปษยานนท์
160. พ.ต.ต.อุดม - คุณบุญเรือง รัตนกาญจน
161. ร.ต.อ.ศิระ ชวพงศ์ และภรรยา
162. พ.ต.ท.อภิชาติ จันทสีหราช
163. พ.ต.ท.พงษ์ชัย วราชิต
164. พ.ต.ท.สมศักดิ์ ประสานสุข
165. ร.ต.อ.ธีระยุทธ - คุณวิมลมาลย์ เศรษฐีสมบัติ
166. พ.ต.ต.บูรพา ฤกษ์สังเกตุ
167. พ.ต.ต.การุณ กลิ่นประยูร
168. พ.ต.ต.คุมพล วิริยานนท์
169. พ.ท.สวัสดิ์ ศิลปาภิสันทร์
170. ต.ต.ยอดเยี่ยม - จ.ส.ต.วัฒนะ - จ.ส.ต.อนุชา
171. พ.ต.สิโรจน์ สุวรรณนาคินทร์ และครอบครัว
172. คุณจำเนียร ปันยารชุน และครอบครัว
173. คุณผาด ศรีวณิช
174. คุณปฏิภาณ กาญจนวิโรจน์
175. คุณประวิทย์ ทองภูเบศร์
(ผช.ผอ.เขตพญาไท)
176. คุณสถิตย์ - คุณจุฬี
177. คุณกษิณ - คุณช้องมาศ บุญพงษา
178. บ.ไทยพัฒนาสินค้าไทยจำกัด
179. บ.แค็ปปิตอลเค.
180. ร้านไทยอารีย์การช่าง
(คุณสุรศักดิ์ ก่อพัฒนวงศ์)
181. บ.เอเพคส์ เพนท์ (ไทยแลนด์) จำกัด

182. คุณบรรจง - คุณผ่องศรี ฉายากุล และครอบครัว
183. คุณธวัช - คุณเสาวนีย์ รัชดกาญจน
184. คุณปภัสร์ - คุณปองลักษร์ วิไลจิตต์
185. คุณสมานจิต ธรรมวิทย์ และลูก
186. คุณสมใจ - คุณปราณี วัฒนาพร
187. คุณลออ - คุณชื่นจิตต์ บุญสา
188. คุณภราดา - นิตยวรรธนะ และคุณชูประทีป เกษมณี
189. คุณราณี - คุณสุข หงสไกร และครอบครัว
190. เฉลิมชัยค้าวัสดุก่อสร้าง
191. ศูนย์วิทยุนารายณ์
192. คุณจิตต์ - คุณสุทิพย์ พึ่งประดิษฐ์
193. คุณแฉล้ม คชเสนี
194. ร้านสวัสดี
195. แม็ค วี ดี โอ
196. คุณมลฤดี เกตุวิไล และเพื่อน ๆ
197. คณะภรรยา นตน.รุ่น 16
198. น.พ.สังกาศ ทองบริสุทธิ์
199. คุณผดุง ทองบริสุทธิ์
200. คุณรัชฎา ฟองธนกิจ
201. คุณสมร ธำรงราชนิติ และลูก ๆ
202. คุณวิโรจน์ - คุณฉลวย เลขาพันธ์
203. น.พ.วิรัตน์ หิรัญพฤกษ์
204. คุณอิระวัชร์ - คุณสุภาภรณ์ จันทรประเสริฐ
205. คุณกำพล คุณสุชาดา สุนทานนท์
206. คุณละเมียด จิระสานต์
207. คุณสุมน - คุณนฤมล รัตนทายะ
208. คุณเกรียงศักดิ์ เชษฐโชติศักดิ์ (อาร์ เอส ชาวด์)
209. น.ส.พ.พลเมือง (จ.ลพบุรี)
210. คุณคณัศ พันธรักษ์
211. คุณชลินทร์ - คุณพัชรี อมรธรรม
212. คุณธรรมนูญ - คุณบุญทิพย์ ปันยารชุน
213. ร.ศ.ดร.อี.มิง. - คุณสาวิตรี ถัง
214. คุณจินตนา โหตรภวานนท์
215. คุณเล็ก - คุณธารสิน ชเนศวร
216. ห้างเพ็ชรซึ่งฮง
217. บ.มะปรางทองทัวร์ (คุณสินธนา - อ.เจริญใจ บัญยทัต)
218. บ.คาร์เตอร์จำกัด
219. คุณชวนา - คุณปรีชา กุลปรีชา (น.ส.พ.หลักไท)
220. คุณแน่งน้อย สระทองเอื้อ
221. เบ็นซ์รัชดา
222. คุณอัฐวิทย์ วิจิตรานนท์
223. พ.ต.สมจิตต์ - คุณกาหลง อบทอง
224. คุณสมพงษ์ - คุณบุญศรี
225. คุณประวิทย์ รุจิระวงศ์
226. คุณปรีชา - คุณภัทรา ช่างสุวรรณ
227. คุณจันทรา ปิตรชาต (ผู้ตรวจราชการกรมแรงงาน)
228. คุณสมยศ สุวรรณทศ และคุณธรรมรัตน์ เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา
229. ร.ต.อ.บริบูรณ์ - คุณสมบูรณ์ เคยนิยม
230. คุณสุวัฒน์ เชาวปรีชา
231. คุณชายน้อย ปันยารชุน (ประชาสงเคราะห์ ประจวบคีรีขันธ์)
232. น.พ.สุดชาย - คุณจันทศิริ ปันยารชุน
233. คุณสนัด - คุณพนอ บัญฑิต และครอบครัว
234. คุณพันธ์รัตน์ ศรีไกรวิน และครอบครัว
235. โรงเรียนสงวนหญิงสุพรรณบุรี
236. คุณสุนันทา เปล่งวัฒน์
237. คุณธรรมนูญ - คุณนงณิสา มีเพียร
238. ร.พ.พญาไท
239. บี.ซี.ซี.63 - 65
240. คุณเชษฐ ฉัตรรุ่งนพคุณ
241. คุณวิชัย อรุณรังสีเวช (ตือ)
242. คุณวีระ เจียมวิจิตร
243. คุณเอนก - คุณสุดใจ ปริยานนท์
244. หจก.สะพานควายอาหลั่ย
245. บางกระบือ ออโตแอร์

246. หจก.สูตรสุคนธ์ วิศวกรรม
247. คณะครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต
248. เอราวัณทรัสต์ (คุณโกวิท จิรชนานนท์)
249. คุณขวัญดี - คุณสุพัฒน์ ลิ้มธนากุล และครอบครัว
250. คุณพันธ์ทิพย์ - คุณสุมน สุรทิณฑ์
251. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี
252. ช่างดอนแอร์
253. หจก.เลี่ยงเซ้งโลหะกิจ
254. สมาคม น.ส.พ.ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย
255. คุณวีระศักดิ์ - คุณมนีกัญญา ชมพูนุท ณ อยุธยา
256. มอร์เตอร์วีคลี่ - กรังค์ปรีซ์ฯ
257. สหธนกิจไทย (วิชัย อัสสรัตน์)
258. บ.โตโยต้ากรุงเทพยนต์จำกัด
259. บ.ซีทจำกัด
260. แฮมซอบ์
261. คุณสุวิทย์ - เตมีย์ (ห้างดีพร้อมโทรทัศน์)
262. คุณดังลั่น - คุณบุษกร บุนนาค
263. คุณวิบูลย์ สิงหะพันธ์
264. คุณลิขิต - คุณลิ้นจี่ เขมะปานนท์
265. คุณสนิท - คุณมณฑา วรปัญญา (รองอธิบดีกรมการค้าภายใน)
266. บ.ทรงสินก่อสร้างจำกัด

รายนามผู้ส่งโทรเลข และจดหมายแสดงความเสียใจ

ก. โทรเลข

1. คุณจันทร์ สมบูรณ์กุล	*จังหวัดกาญจนบุรี*
2. คุณหลวงคเชนทรามาตย์	*จังหวัดพัทลุง*
3. คุณสุวดิษฐ์ เนตรพุกกะนะ	*จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
4. คุณชูสิน - คุณเตือนใจ โคนันทร์	*จังหวัดสตูล*
5. คุณสะอาด เหมศรีชาติ	*จังหวัดสมุทรสงคราม*
6. ด.ต.เดชา - คุณศิริพร บุญช่วย	*จังหวัดยะลา*

ข. จดหมาย

1. คุณวิชาญ - คุณอุไรวรรณ บรรณโศภิษฐ์	*จังหวัดกรุงเทพมหานคร*
2. คุณพัฒน์ พินทุโยธิน	*จังหวัดกรุงเทพมหานคร*
3. คุณนาม เผ่าพงษ์คล้าย	*จังหวัดสุพรรณบุรี*
4. คุณวิมลศรี มีเพียร	*จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
5. คุณกระจ่าง มีเพียร	*จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
6. คุณน้อย ปิติพัฒน์	*จังหวัดนครพนม*
7. คุณเปลื้อง - คุณสารภี คชภักดี	*จังหวัดพัทลุง*
8. คุณวิทยา ชูพันธ์	*จังหวัดเชียงใหม่*
9. คุณอภิชิต - คุณสายสมร อสัตถวาสี	*ฮ่องกง*
10. คุณสุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์	*สหรัฐอเมริกา*

รำลึกถึงพระคุณ

เนื่องจากการป่วยของคุณศรีน้อย มีเพียร ก่อนถึงแก่กรรมเมื่อวันเสาร์ที่ 30 พฤษภาคม 2530 ได้เข้ารับการตรวจและพักรักษาตัวในโรงพยาบาลพญาไท 3 ครั้ง และโรงพยาบาลรามา 1 ครั้ง นอกจากนั้นพักรักษาตัวที่บ้าน

ตลอดเวลาป่วยประมาณ 4 เดือน มีท่านผู้มีเกียรติที่เคารพนับถือและญาติมิตร ไปเยี่ยมหลายท่าน บางท่านได้มอบเงินให้ และคุณศรีน้อย มีเพียร ก็ได้รวบรวมแล้วบริจาคสมทบทุนมูลนิธิรามาธิบดี ทุน ไอ.ซี.ยู.อายุรศาสตร์ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2530 เป็นจำนวนเงิน 100,000.00 บาท สมทบทุนสร้างตึก ภปร.โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2530 เป็นจำนวนเงิน 10,000.00 บาท และในการรักษาตัวในโรงพยาบาลพญาไท ก็ได้รับการอนุเคราะห์จากคุณประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ประธานกรรมการโรงพยาบาลพญาไท ลดราคาค่าห้องพักและยาให้ 10 เปอร์เซ็นต์

ในวันประกอบพิธีอาบน้ำศพพระราชทาน การสวดพระอภิธรรม 7 วัน ตลอดจนการบรรจุศพและพิธีบำเพ็ญกุศลตามวาระต่าง ๆ ก็ได้รับเกียรติจากท่านที่เคารพนับถือและญาติมิตรไปร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก บางท่านได้ให้เกียรติรับเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม บางท่านมอบเงินให้แทนพวงหรีด เพื่อสมทบทุนมูลนิธิสายใจไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ตามเจตนารมณ์ของผู้วายชนม์ ซึ่งเจ้าภาพได้รวบรวมและนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยาม-บรมราชกุมารี องค์ประธานมูลนิธิฯแล้ว เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2530 เป็นจำนวนเงิน 50,000.00 บาท นอกจากนั้นในวันพระราชทานเพลิงศพ ก็ได้รับความกรุณาจากท่าน โดยสละเวลาไปเป็นเกียรติในพิธีอีกเป็นจำนวนมาก

อนึ่ง การทำหนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ เจ้าภาพก็ได้รับความเมตตาจากท่านเจ้าคุณปัญญานันทภิกขุ มอบปาฐกถาธรรมเรื่อง "ทศพิธราชธรรม" โดยท่านพุทธทาสภิกขุ และเรื่อง "ยิ่งให้ยิ่งได้" โดยท่านปัญญานันทภิกขุ และเรื่อง "ร่มโพธิ์ร่มไทร" โดยคุณชลอ วนะภูติ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย นามปากกา "เทศา" มาลงพิมพ์ด้วย

ด้วยความเมตตากรุณาจากท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว ย่อมนำความปลื้มปิติยินดีแก่เจ้าภาพเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นในโอกาสนี้เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณ และขอประทานอภัยในความบกพร่อง เฉพาะอย่างยิ่งกรณีสถานที่ตั้งศพสวดพระอภิธรรม ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความสับสนจนบางท่านวางพวงหรีดผิดพลาด อีกประการหนึ่ง ระหว่างงานสวดพระอภิธรรมฝนตกหนักบางคืน เป็นเหตุทำให้พวงหรีดชำรุด ไม่อาจบันทึกชื่อท่านผู้มีเกียรติได้ครบถ้วน

สามีและบุตรธิดา.........*เจ้าภาพ.*

สารบัญ

การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้สนใจในธรรม ทั้งหลาย

วันนี้เป็นวันเนื่องกับการขึ้นปีใหม่ จะได้พูดถึงการขึ้นปีใหม่บ้าง แล้วก็จะได้พูดใจความสำคัญ ด้วยเรื่อง**การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม**

สำหรับปีใหม่นั้น มีความหมายเป็นที่รับรองต้องกันว่า จะต้องทำอะไรให้ดีกว่าปีเก่า อย่าให้ต้องละอายหัวเผือกหัวมันที่อยู่ใต้ดินเลย หัวเผือกหัวมันที่อยู่ในดินนั้น พอถึงปีใหม่มันมีจำนวนหัวมากกว่าปีเก่า ขนาดก็ใหญ่กว่าปีเก่า คุณค่าก็มากกว่าปีเก่า มันเลยเป็นปีใหม่ได้จริงอย่างนี้ มนุษย์เราถ้าไม่มีอะไรดีกว่าปีเก่า ก็เรียกว่าไม่มีปีใหม่ และก็น่าละอายแก่หัวเผือกหัวมัน ดังนั้น ขอให้เราทั้งหลายมีความตั้งใจว่าจะต้องทำอะไรให้ดีกว่าปีเก่า

แต่มันก็ยังมีข้อที่จะต้องระมัดระวังอยู่อย่างหนึ่ง คือ ความหมายของคำว่า**ดี** ดีนี้เป็นคำที่กำกวม กำกวมจนถึงกับเป็นอันตรายก็ได้

คำว่า "*ดี*" กำกวม คือว่ามันบ้าได้ มันเมาได้ บ้าดีแล้วก็วินาศเลย คนบ้าทั้งหมดในโลกนี้ที่อยู่ในโรงพยาบาลบ้านั้น มีมูลมาจากบ้าดี เมาดี ยึดมั่น ถือมั่นในความดีทั้งนั้น นี่คือคำว่าดี มันกำกวมอยู่อย่างนี้ คือมันยังบ้าได้ เมาได้ ไม่เหมือนคำว่า**กุศล**

"*กุศล*" คำว่ากุศลนี้มันเมาไม่ได้ บ้าไม่ได้ เพราะมันเนื่องด้วยปัญญา จึงเรียกว่ากุศล คือความฉลาด แต่ถ้าพูดว่า "*ดี ดี*" นั้นมันไม่แน่ มันเกิดด้วยความงมงาย ด้วยศรัทธาก็ได้ ดังนั้นมันจึงบ้าได้ เมาได้ ขอให้เราระมัดระวังความหมายของคำว่า ดี ดี นี้กันให้ถูกต้อง และดีกันให้ถูกต้อง อย่าเป็นชนิดที่บ้าดีหรือเมาดีเลย เดี๋ยวก็จะเพิ่มจำนวนคนบ้าให้มากขึ้นในโลกเท่านั้นเอง

คำว่า "*บุญ*" บุญนี้ก็เหมือนกัน ไม่ปลอดภัยหรือกำกวม คือมันบ้าได้ มันเมาได้ บ้าบุญก็ได้ เมาบุญก็ได้ ถ้าถึงขนาดนั้นแล้วก็วินาศทั้งนั้นแหละ บุญช่วยไม่ได้ดอก มันต้องเป็นบุญที่ฉลาด จึงอยากจะใช้คำใหม่ที่ปลอดภัยกว่า แทนที่จะพูดว่า **ทำอะไรให้ดีกว่าปีเก่า** นั้น จะพูดว่า **ทำอะไรให้ถูกต้องกว่าปีเก่า** แทนที่จะให้ใช้คำว่า **ดีกว่าปีเก่า**

ให้ใช้คำว่า**ถูกต้องกว่าปีเก่า** ดังนั้น ปีใหม่นี้ทำอะไร ๆ ให้ถูกต้องกว่าปีเก่าเถิด อย่าใช้คำว่าดีกว่าปีเก่าเลย มันกำกวม เดี๋ยวมันจะเลยไปเป็นบ้าดี เมาดี จะยุ่งกันใหญ่ มันจะเลวกว่าปีเก่าก็ได้ ขอย้ำว่า **ให้ถูกต้องกว่าปีเก่าเถิด**

สำหรับปีนี้ เราจะมีความ**ถูกต้องกว่าปีเก่า ด้วยการพยายามเดินตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม** เป็นปีที่จัดเตรียมกันมากมายทุกอย่างทุกประการเพื่อเป็นเครื่องบูชาสักการะแด่ สมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งสยามประเทศมีโอกาสที่จะตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม ถ้าทำได้ดังนี้ก็จะเป็นการส่งเสริมศีลธรรมหรือส่งเสริมการกลับมาของศีลธรรม ตามความมุ่งหมายของการบรรยายชุดนี้ ซึ่งได้บรรยายมาหลายสิบครั้งแล้ว มีลักษณะเป็นการ**ส่งเสริมการกลับมาของศีลธรรม** โดยมี **ปรมัตถ-ธรรมเป็นรากฐาน**

การกระทำเช่นนี้จะเป็นการ**ส่งเสริมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข**อย่างยิ่งด้วย ขอให้พิจารณากันให้เป็นที่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

สำหรับคำว่า *"ประมุข"* ประมุข มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นพระประมุขนี่ก็หมายความว่าเป็นผู้นำ ทำอย่างไรเสียคำว่า **ประมุข** นี้ต้องแปลว่า **ผู้นำ** คำว่า *"ปะ"* แปลว่าทั้งหมด ทั้งสิ้น *"มุขะ"* แปลว่า หน้า ปะมุขะ = หน่วยออกหน้าทั้งหมด ทั้งสิ้นมันก็คือลักษณะแห่งผู้นำนั่นเอง ถือเอาความหมายของคำว่า ผู้นำ ให้ถูกต้อง ไม่จำเป็นจะต้องถือเป็นคำเลวร้าย ซึ่งอีกความหมายหนึ่ง ผู้นำแห่งทุรราชนั้นเป็นอีกความหมายหนึ่งเดี๋ยวนี้นำอย่างสัตบุรุษ อย่างผู้มีคุณธรรมเป็นผู้นำ ปะมุขะมันไม่มีทางจะแปลเป็นอย่างอื่น นอกจากแปลว่า ผู้นำ

เรามีหลักเกณฑ์ว่า ระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขก็คือมีการเป็นผู้นำ แต่แล้วมันก็กระทบความรู้สึกอยู่อย่างหนึ่ง คือว่ารัฐธรรมนูญมิได้ถวายพระราชอำนาจในการเป็นผู้นำโดยประการทั้งปวง ยังควบคุมอยู่บางอย่าง แต่ถึงอย่างนั้นก็ไม่สูญเสียการเป็นผู้นำ เพราะว่ามีการนำได้อีกหลายทาง หลายอย่างหลายประการ แม้จะไม่มีอำนาจในทางการเมืองสมบูรณ์ แต่ก็มีโอกาสที่จะนำในทางเศรษฐกิจในทางพัฒนา ในทางวัฒนธรรม ในทางการศึกษา อะไร ๆ ซึ่งดีไปกว่าการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องหลอกลวงเรียกว่าเป็น **ผู้นำในทางวิญญาณ** เป็นผู้นำในทางวิญญาณ ฟังดูให้ดี ๆ ว่าการทำให้เกิดความถูกต้องในทางจิตใจ ในการดำเนินชีวิตนี่เป็นการนำในทางวิญญาณ เราทั้งหลายสามารถที่จะถวายโอกาสหรือทำให้เกิดโอกาส จนพระประมุขแห่งชาติสามารถจะนำได้อย่างเต็มที่ครบถ้วนทุกอย่างที่จะทำให้เกิดความสุขความเจริญ เราทั้งหลายสามารถทำให้เกิด

โอกาส แก่การนำโอกาสนั้นถวายแก่สมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทย จะได้ทรงนำได้ตามพระราชประสงค์ พระราชประสงค์ใด ๆ ล้วนแต่เป็นพระราชประสงค์ที่ดี ที่ถูกต้อง เราก็ถวายโอกาสแห่งการนำอันถูกต้อง และเราก็ถือโอกาสประพฤติตามอย่างถูกต้อง คือประพฤติตามพระองค์ในการบำเพ็ญทศพิธราชธรรม

แม้ว่าทศพิธราชธรรมจะมีชื่อเรียก *"ธรรมสำหรับพระราชา"* แต่ประชาชนพลกนิกรทั้งหลายก็สามารถนำมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติได้ เมื่อประพฤติตามนั่นแหละจะเกิดโอกาสมากมาย สะดวกดายในการที่พระองค์ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ทำให้มีทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองบ้านเมือง บ้านเมืองนี้เต็มไปด้วยทศพิธราชธรรม **ขอให้มองกันให้ดี ๆ ว่า ทศพิธราชธรรมนั้นจะสามารถคุ้มครองบ้านเมืองป้องกันบ้านเมืองพัฒนาบ้านเมือง ในฐานะที่เป็นธรรมะ ที่จะช่วยได้จริง**

คำว่า *"ธรรมะ"* ธรรมะ นี้ แปลว่า *"หน้าที่"* อย่าสอนลูกเด็ก ๆ แต่เพียงว่าธรรมะนั้นคือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จงสอนให้เขารู้ว่า พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องหน้าที่ **พระพุทธองค์** ทรงค้นพบหน้าที่ที่จะต้องทำเพื่อความดับทุกข์โดยประการทั้งปวง **พระธรรม** คือระบบหน้าที่ทั้งหมดทั้งในแง่ของการศึกษาการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ พระธรรมคือผลของหน้าที่ที่ประพฤติดีแล้ว ส่วน **พระสงฆ์** ก็คือผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ประสบความสำเร็จ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่มีอะไร นอกจากเกี่ยวกับหน้าที่ รู้เรื่องหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ คำว่าธรรม ธรรม มีความหมายอย่างนี้

หน้าที่นั้นเป็นสิ่งสูงสุด จนถึงกับพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ เคารพหน้าที่เรียกว่าเคารพธรรม คือเคารพหน้าที่ของท่าน กล่าวคือ**ระบบการดับทุกข์ได้อย่างไร** ที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ได้ตรัสรู้นั้นท่านเคารพ

ความข้อนี้ พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสยืนยันไว้เองในเมื่อตรัสรู้แล้วใหม่ ๆ ประกาศก้องว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพพระธรรม ทั้งในอดีต ทั้งปัจจุบัน ทั้งในอนาคต หน้าที่ คือธรรมะ ธรรมะคือหน้าที่ ถ้าไม่ทำหน้าที่ก็จะไม่เป็นอะไรทั้งหมด ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ทำหน้าที่ของท่าน ท่านก็ไม่เป็นพระพุทธเจ้า หรือแม้ที่สุดแต่มนุษย์ ถ้าไม่ทำหน้าที่ของมนุษย์ก็ไม่เป็นมนุษย์ แม้ที่สุดแต่ไก่ถ้ามันไม่ทำหน้าที่ขันมันก็ไม่ใช่ไก่ ทุกคนต้องทำหน้าที่ แล้วหน้าที่นั้นจะช่วย

การทำหน้าที่นั้นทำให้ชีวิตรอดอยู่ได้ ลองไม่ทำหน้าที่มันต้องตาย พอทำหน้าที่หน้าที่ก็กลายเป็นพระเจ้าที่ช่วยได้ทุกอย่างทุกประการ ถ้าไม่ทำหน้าที่ไม่มีใครช่วยได้

ต่อให้พระเจ้ามาเป็นฝูง ๆ เลย ก็ไม่สามารถจะช่วยคนที่ไม่ทำหน้าที่ แต่ถ้าใครทำหน้าที่ หน้าที่ก็จะกลายเป็นพระเจ้าขึ้นมา ช่วยให้รอดโดยประการทั้งปวง

ธรรมะคือหน้าที่ ธรรมะคือสิ่งที่ช่วยให้รอด ธรรมะคือพระเจ้าสูงสุด ซึ่งแม้แต่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็เคารพธรรมะ ธรรมะคือหน้าที่ จงถือเอาธรรมะหรือหน้าที่เป็นที่พึ่งเถอด จะมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ครบถ้วนอยู่ในคำว่าหน้าที่ หน้าที่ นั่นเอง

ในที่นี้ **ธรรมะ** หมายถึง**หน้าที่แห่งการปฏิบัติตามทศพิธราชธรรม** ซึ่งจะเป็นความถูกต้องที่สุด ปลอดภัยในการที่จะใช้คำว่า ถูกต้อง จะไม่ใช้คำว่า ดี ซึ่งกำกวม บ้าได้หรือเมาได้ ถ้าใช้คำว่าถูกต้องแล้วมันบ้าไม่ได้ มันเมาไม่ได้ มันกลายเป็นอันตรายขึ้นมาไม่ได้ จึงขอให้ปีใหม่นี้ทำหน้าที่ของตน ๆ ของแต่ละคนให้ถูกต้องจนทุก ๆ คนเถิด **หน้าที่ทำมาหาเลี้ยงชีพ**ก็เป็นหน้าที่หมวดหนึ่ง **หน้าที่ในการบริหารร่างกาย** ให้เป็นอยู่ปกตินี่ก็หมวดหนึ่ง **หน้าที่ในการติดต่อกับสังคมรอบด้าน** นี่ก็หมวดหนึ่ง อย่างน้อยก็เป็น ๓ หมวดแห่งหน้าที่ ทำให้มันถูกทั้งสามหมวดแห่งหน้าที่ ก็จะเป็นความปลอดภัย แต่ในที่นี้เราจะยึดเอาหลักทศพิธราชธรรมมาเป็นหลักของการปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่า หน้าที่ ถ้าถือธรรมะนี้เป็นหลักแล้ว จะง่ายดายในการที่จะทำหน้าที่ทั้งปวงให้ครบถ้วน

สำหรับทศพิธราชธรรมนั้น กล่าวไว้เป็นหลัก ๑๐ ประการ เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้เป็นอิสระเหนือความทุกข์ เหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ จึงขอให้พิจารณากันดังต่อไปนี้ คราวเดียวทั้ง ๑๐ ประการว่า :

ข้อที่ ๑. "*ทานัง*" ทาน การให้ ในที่นี้หมายถึงให้วัตถุภายนอก เป็นสิ่งของอะไรต่าง ๆ โดยต้องมีผู้รับโดยตรงมันจึงเป็นการให้โดยที่เรียกว่า "*ทานัง*" คือทาน ให้แล้วมันก็มีผลเป็นความผูกพัน เป็นความสร้างสรรค์ความสงบสุข

ข้อที่ ๒. "*สีลัง*" สีลัง ภาวะปกติ สีละ แปลว่า ปกติ ภาวะปกติไม่มีอะไรวุ่นวาย รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย นี้เรียกว่า สีลัง สีละ

ข้อที่ ๓. "*ปะริจจาคัง*" คือบริจาค คือเป็นการให้ แต่เป็นการให้ในภายในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ มันต่างจากทานัง : ทานังให้อย่างมีผู้รับ ปริจาคังให้อย่างไม่ต้องมีผู้รับ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตนบริจาคออกไป บริจาคออกไปนี่เรียกว่าสละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่า ทาน

มักจะอธิบายไปซ้ำกับคำว่าทาน นั้นไม่สำเร็จประโยชน์ "*ทาน*" ให้ซึ่งวัตถุภายนอกมีผู้รับ "*บริจาค*" ให้ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ภายในตัว ไม่ต้องมีผู้รับ

ข้อที่ ๔. *"อาชชะวัง"* ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใด ๆ เป็นที่ไว้ใจได้ ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดยสรุปมันก็เป็นซื่อตรงต่อหน้าที่ที่จะต้องทำอีกนั่นแหละ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ นี่เรียกว่า ความซื่อตรง

ข้อที่ ๕. *"มัททะวัง"* มัทวะ แปลว่า ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอก คืออ่อนโยนต่อบุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งความรักความสามัคคี นี่ก็เป็นความอ่อนโยนภายนอก และความอ่อนโยนภายในคือความอ่อนโยนของจิตใจ คือจิตที่อบรมไว้ดีแล้ว มีความเหมาะสมถูกต้องอ่อนโยน พร้อมที่จะใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้วจะปั้นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้วเหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะอันสูงขึ้นไปได้ทุกอย่างทุกประการจนสำเร็จประโยชน์

ข้อที่ ๖. *"ตะปัง"* ตะปะ ตะบะ โดยปกติหมายถึงวิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ความไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเผาผลาญกิเลส และความชั่วโดยประการทั้งปวง ในที่นี้จะระบุไปยังสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ทั้ง ๔ ประการก็ได้ เป็นตะบะเผาผลาญกิเลส

ข้อที่ ๗. *"อักโกธัง"* ไม่โกรธ ตัวหนังสือแปลว่าไม่กำเริบ ไม่มีความกำเริบในภายใน คือกลุ้มอยู่ในใจ—ไม่มีความกำเริบภายนอก คือประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเริบทั้งภายใน ไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า *"อโกธัง"* ทุกคนก็จะรู้จักได้ง่ายไม่ต้องอธิบาย

ข้อที่ ๘. *"อะวิหิงสา"* อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำอันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จักกันดี แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้บางทีก็ไม่ค่อยจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเองให้ลำบากเปล่า ๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ ไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช่ว่าเป็นความลำบากที่ว่าเหลือที่จะทนทานหรือจะกระทำได้

ข้อที่ ๙. *"ขันติ"* ขันติ อดทน รอได้ คอยได้ คำนี้ บางทีก็แปลว่า ความสมควร มันก็มีความหมายเดียวกันแหละ เพราะเราอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่จะทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรจะยิ่งต้องอดทนเท่านั้น อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยนั้นไม่ถูกยิ่งเป็นผู้ใหญ่จะยิ่งต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยเขามัก

จะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ไม่สมประกอบหรือไม่สามารถใด ๆ เท่าทัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ต้องอดทน พึงรู้ไว้ว่าความอดทนเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งมีผู้อยู่ในบังคับบัญชามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ ขอท้าทายไว้ดังนี้

ข้อสุดท้ายที่ ๑๐"*อะวิโรธะนัง*" อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุธ ไม่มีอะไรวิรุธ หรือพิรุธ คือไม่ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง คำว่า พิรุธ หมายความว่า ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง ที่จะนำมาซึ่งความผิดพลาด คืออันตรายหรือทุกข์โทษโดยประการทั้งปวง

"*อวิโรธนะ*" แปลว่า ไม่มีอะไรที่พิรุธ คือผิดไปจากทางที่ควรจะเป็น คำว่า ไม่มีอะไรพิรุธนี้ อาจจะขยายใจความออกไปได้ ถึงตัวเป็นสัมมัตตะ คือความถูกต้อง ๑๐ ประการ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ คือถูกต้องในความคิดความเห็น, ถูกต้องในความปรารถนา, ถูกต้องในการพูดจา, ถูกต้องในการทำงาน, ถูกต้องในการดำรงชีพ, ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติควบคุมตัว, ถูกต้องในความมีสมาธิคือจิตอันมั่นคง และในที่สุดก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้ขั้นสุดท้าย และก็ถูกต้องในผล คือความหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างถูกต้อง นี่คำว่าไม่มีอะไรพิรุธ คือมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ทุกอย่างทุกประการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง สมกับที่อยู่เป็นข้อรั้งท้าย ข้อสำคัญที่สุดมักจะอยู่รั้งท้ายอย่างนี้ แล้ว "*อวิโรธนะ*" ความไม่มีอะไรพิรุธนี้เป็น เรื่องปัญญา อย่าได้เข้าใจว่า ทำไมในทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ นี้ไม่มีคำว่า ปัญญา มีข้อปัญญา ปัญญาอย่างยิ่งอยู่ที่ข้อสุดท้าย คือว่า "*อวิโรธนะ*" ความไม่มีอะไรพิรุธ

เป็นอันว่าหลักสำคัญทั้งหมดมีอยู่ในทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า **ไตรสิกขา** คือ **ศีล สมาธิ ปัญญา** เป็นตัวพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ทศพิธราชธรรม จึงประกอบอยู่ด้วย ไตรสิกขา อย่างครบถ้วนบริบูรณ์

ในหมวด ศีล ก็มีคำว่า "*ทานัง สีลัง อวิหิงสัง*"

ในหมวด สมาธิ ก็มีคำว่า "*ปริจจาคัง อาชชะวัง มัททะวัง ตะปัง อักโกธัง ขันติ*"

ในหมวด ปัญญา ก็มีคำว่า "*อะวิโรธะนัง*" ความไม่มีอะไรพิรุธ

ขยายออกไปได้เป็นความถูกต้อง ๑๐ ประการ แม้ว่าจะดูเป็น ปุญญกิริยา ๓ คือทาน ศีล ภาวนา ก็ครบ แม้จะดูเป็นกุศลกรรมบท ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ก็มีอยู่ครบ

เมื่อว่าโดยหลักธรรมะหมวดที่เป็นหัวใจในพระพุทธศาสนาแล้วก็มีกระจายออกมาได้เป็นทศพิธราชธรรมเห็นปานดังนี้ หวังว่าจะได้ถือเอาหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นธรรมะที่กระจายขยายออกมาให้เห็นเป็นรูปชัดเจน ว่าจะต้องประพฤติ กระทำต่อกันอย่างนี้เป็นประโยชน์ตน เป็นประโยชน์ผู้อื่น เป็นประโยชน์แก่โลก สามารถจะสร้างสรรค์บ้านเมืองหรือโลกทั้งโลกนี้ให้เป็นโลกที่มีความสงบสุข เป็นผาสุกโดยประการทั้งปวง

โอกาสแห่งวันขึ้นปีใหม่นี้ จะต้องทำให้ถูกต้องยิ่งกว่าปีเก่า ขอยืนยันว่าจะใช้คำว่าถูกต้อง แทนคำว่า ดี เพราะคำว่าดี มันกำกวม มันบ้าได้ มันเมาได้ แต่เราจะใช้คำว่าดีในความหมายที่รัดกุมผิดไม่ได้ก็ได้ เข้าใจว่าดีถึงที่สุด ด้วยการ **ดำเนินตนอยู่ด้วยการโดยเสด็จพระยุคลบาท** ในทศพิธราชธรรม เป็นการส่งเสริมให้มีทศพิธราชธรรมโดยสะดวก ทั้งในฝ่ายสมเด็จบรมบพิธพระราชสมภาร และทั้งในฝ่ายประชาชนพสกนิกรทั้งหลาย ร่วมกันทำให้ทศพิธราชธรรมแผ่ไพศาลครอบคลุมบ้านเมืองทั่วประเทศ และทำให้เป็นหลัก ใช้เป็นหลัก ถือเป็นหลักได้ในกิจการทุกอย่างทุกประการ ในหน้าที่ที่จะประกอบการเลี้ยงชีวิตก็ดี ในหน้าที่ที่จะบริหารชีวิตประจำวันให้เป็นปกติสุขก็ดี ในหน้าที่ที่จะสัมพันธ์แก่กันและกัน ให้เกิดคำว่าเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันและกันทั้งหมดทั้งสิ้นทั่วทั้งบ้านทั้งเมืองก็ดี ถ้าได้อาศัยหลักอันนี้แล้วก็จะเป็นไปได้โดยง่าย

จึงขอร้องท่านทั้งหลายว่า จงต้อนรับปีใหม่ด้วยการกระทำให้ถูกต้องกว่าปีเก่าโดยที่มีหลักทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการมาประพฤติปฏิบัติดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จบรมบพิธพระราชสมภาร อันเป็นพระประมุขของประเทศ ตามความหมายของคำว่า ระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะเป็นไปได้สมจริงก็เพราะว่าพสกนิกรทั้งหลายร่วมมือ ร่วมกำลังกาย ร่วมกำลังจิตให้เกิดความเป็นไปได้เกิดความสะดวกดาย หรือเกิดโอกาสในการที่จะสร้างสรรค์ทศพิธราชธรรมขึ้นมาทั้งสองฝ่ายให้ถูกฝาและถูกตัว ทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง จนเต็มไปด้วยธรรมะคือหน้าที่ที่ถูกต้องที่จะสร้างสรรค์ความสงบสุข สันติภาพ สันติสุข อันถาวร

หวังว่าพวกเราทั้งหลายคงจะได้ต้อนรับปีใหม่ ด้วยการกระทำหน้าที่ให้ถูกต้องกว่าปีเก่า ด้วยการกระทำ โดยนัยะ ดังกล่าวมานี้ แล้วมีความสุขสวัสดีอยู่ทุกทิพาราตรีกาลเทอญ.

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๑
"ทาน"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายในชุดทศพิธราชธรรม คือมุ่งหมายการตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม จะได้บรรยายเรื่องทศพิธราชธรรมจนกว่าจะครบถ้วน โดยถือว่าเป็นปีแห่งทศพิธราชธรรม จะบรรยายกันทั้งปี บรรยายทีละข้อ ๆ สิบเดือน แล้วก็รวบท้ายเป็นข้อสุดท้ายก็ครบปี เพื่อสะดวกแก่การตามรอยพระยุคลบาทในทศพิธราชธรรม

คำว่า "*ทศพิธราชธรรม*" เป็นธรรมสำหรับพระราชากระทำให้มาชนร้องออกมาว่า "*พอใจ ๆ ๆ*" ตามความหมายของคำว่า "*ราชา ๆ ๆ*" ที่แปลว่าพอใจ ดังที่ได้เคยกล่าวกันมาหลายครั้งหลายหนแล้ว ว่าคำพูดคำนี้ได้เกิดขึ้นมาในลักษณะอย่างนี้ และธรรมะเหล่านั้นเป็นธรรมะสำหรับมหาชน จะได้ดำเนินตามในการเดินตามรอยพระยุคลบาทสำหรับ**ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่ถูกฝาถูกตัว ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม** จะง่ายในการที่บ้านเมืองจะมีสันติสุขส่วนบุคคลและมีสันติภาพของสังคม ผู้ที่เป็นประมุขเดินอย่างไร ผู้บริวารก็เดินตาม ในลักษณะที่เคยชี้ให้สังเกตเห็นกันในหมู่สังคมสัตว์เช่น แพะและแกะเป็นอย่างต่ำ แพะและแกะตัวที่เดินนำ เดินอย่างไร ตัวที่เดินตามจะเดินอย่างนั้น แม้ว่าตัวที่เดินนำหน้าจะสะดุดนิดหนึ่งเดินออกไปข้าง แล้ววกเข้ามาใหม่ ตัวบริวารก็จะทำอย่างนั้นเหมือนกับเครื่องจักรทีเดียว

สัญชาตญาณแห่งการเดินตามอย่างนี้ ก็มีในพระบาลีที่พระพุทธองค์ทรงนำมาตรัสว่า เป็นเยี่ยงอย่างที่ดี เมื่อโคพ่อฝูงเดินตรง โคลูกฝูงก็เดินตรง โคพ่อฝูงเดินคด โคลูกฝูงก็เดินคด เลยกำชับกันในเรื่องการเดินตรง ในฐานะเป็นสิ่งที่ต้องทำให้ถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้นไปทุกที จะทำให้เกิดมีศีลธรรมที่เป็นไปได้อย่างดี ในลักษณะที่มีปรมัตถธรรมเป็นรากฐานหรือนำอยู่ในฝ่ายจิตใจ นี่แหละคือทศพิธราชธรรม สำหรับผู้นำจะพึงประพฤติให้ผู้ตามได้เดินตาม ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งหมดทั้งสิ้น เป็นสันติสุขและสันติภาพ ดังที่กล่าวแล้ว

ในการบรรยายครั้งที่ ๑ แห่งปีนี้ คือครั้งที่แล้วมาอาตมาได้กล่าวถึงทศพิธราชธรรมทั้งชุด คือ ๑๐ ครั้งอย่างคร่าว ๆ ในครั้งนี้ก็จะขอโอกาสกล่าวเพื่อซ้อมความจำกันในเบื้องต้นนี้อีกครั้งหนึ่ง ทบทวนทั้ง ๑๐ ประการ เป็นการทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น ชัดเจนยิ่งขึ้น:

ข้อที่ ๑. เรียกว่า *"ทาน"* เป็น **การให้ปันปัจจัยแห่งชีวิต** อะไรเป็นปัจจัยของการดำรงอยู่แห่งชีวิต ก็ให้ปัจจัยเหล่านั้น ทั้งในทางรูปธรรม และทั้งในทางนามธรรม ที่เป็นรูปธรรมก็หมายถึง วัตถุ สิ่งของ, ที่เป็นนามธรรม ก็หมายถึง ความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ล้วนแต่เป็นปัจจัยแห่งชีวิต นี้เป็นข้อที่ ๑.

ข้อที่ ๒. *"สีละ"* หรือ *"สีลัง"* แปลว่า **ภาวะปกติ และเหตุปัจจัยหรือการจัดการที่ทำให้เกิดภาวะปกติ** อุปมาเหมือนว่า ก้อนหิน ก้อนศิลา มีความเป็นปกติ ความหมายนี้มาใช้ได้กันกับคำว่า สีละ หรือศีล ที่รักษาสมาทานกันอยู่ เหตุทำให้เกิดความปกติ แล้วก็เกิดความปกติ แล้วก็มีผลของความปกติ อยู่กันอย่างสงบสุข

ข้อที่ ๓. *"ปริจจาคะ"* หรือ *"ปริจจาคัง"* เป็น **การให้ในภายใน ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ เป็นการให้สิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน** เช่นการละกิเลสเป็นต้น ละความตระหนี่หวงแหนโดยเฉพาะอย่างยิ่งละความเห็นแก่ตน ทาน ให้วัตถุปัจจัยภายนอกมีตัวผู้รับ ปริจจาคะ ให้ปัจจัยภายในไม่ต้องมีตัวผู้รับก็ได้ ต่างกัน ไม่ใช่อย่างเดียวกัน ไม่ใช่ว่าให้-ให้ด้วยกัน

ข้อที่ ๔. *"อาชชวะ"* หรือ *"อาชชวัง"* คือ **ความซื่อตรง ๆ ๆ ตรงต่อเพื่อนมนุษย์ ตรงต่อหน้าที่การงานแห่งความเป็นมนุษย์** ความซื่อตรงนี้เป็นเหตุให้เกิดความรักสามัคคี ไว้ใจ วางใจ ซื่อตรงต่อเพื่อนมนุษย์ ก็อยู่กันอย่างสะดวกสบาย ซื่อตรงต่อหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ นี้เป็นความตรงสุดยอด ความเป็นมนุษย์มีหลักเกณฑ์อย่างไร ซื่อตรงต่อความเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติเพื่อความเป็นอย่างนั้น

ข้อที่ ๕. *"มัททวะ"* หรือ *"มัททวัง"* แปลว่า **อ่อนโยน ๆ อ่อนโยนต่อบุคคล** ซึ่งใคร ๆ ก็ชอบความอ่อนโยน อย่าต้องกล่าวถึงมนุษย์เลย แม้แต่สัตว์ก็ยังชอบความอ่อนโยนของบุคคลผู้เป็นเจ้าของ นี้ก็เป็นการอ่อนโยนต่อบุคคล เป็นการอ่อนโยนแห่งอาการทางกาย ทีนี้มีการอ่อนโยนอาการทางจิต คือมีจิตที่อบรมไว้ดี มีความอ่อนโยนคล่องแคล่วที่จะทำการงานทางจิต จะคิด จะนึก จะรู้สึกอะไรก็คล่องแคล่ว เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้วจะปั้นเป็นอะไรก็ง่ายอย่างนั้น ความอ่อนโยนทางจิต ความเหมาะสมแก่การงานทางจิต นี่เป็นสิ่งที่จะต้องระลึกนึกถึงกันให้มาก เดี๋ยวนี้จิตมักไม่ได้รับความอ่อนโยน ไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีความอ่อนโยน มันก็ลำบาก

ข้อที่ ๖. *"ตะปะ"* หรือ *"ตะปัง"* หมายถึง **วิริยะ ที่เผาอุปสรรคนานาประการได้** คือเผากิเลสก็ได้ ตะปะเป็นชื่อของไฟ คือเผา เผาอุปสรรค เช่น อิทธิบาททั้ง ๔ มีแล้วก็เผาความไม่สำเร็จให้เกิดความสำเร็จ

ข้อที่ ๗. *"อักโกธะ"* หรือ *"อักโกธัง"* เราก็เห็นกันอยู่ว่าเป็น **ความไม่โกรธ** แต่ตัวหนังสือละเอียดอ่อนกว่านั้น แปลว่า **ไม่กำเริบ** ไม่กำเริบในภายใน ทำให้ตนลำบาก ไม่กำเริบในภายนอกทำให้ผู้อื่นลำบาก ไม่โกรธตัวเอง—ไม่โกรธผู้อื่น ก็คือไม่กำเริบในภายใน ไม่กำเริบในภายนอก

ข้อที่ ๘. *"อวิหิงสัง"* **ไม่เบียดเบียนตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น** ไม่เบียดเบียนตนเองนี่บางคนยังไม่เข้าใจก็ได้ เพราะถือเสียว่า คนมันรักตัวเองแล้วมันจะเบียดเบียนทำไม นั่นแหละจะมีได้มาก เพราะไม่รู้ เพราะไม่เข้าใจ มันก็ทำไปในลักษณะที่เป็นการเบียดเบียน ผู้ปฏิบัติผิดพลาด ความชั่วทั้งหลายเป็นการเบียดเบียนตนเอง โดยที่ไม่อยากจะเบียดเบียน แต่ความโง่เขลามันทำให้เป็นการเบียดเบียน ถ้าว่าเบียดเบียนไปถึงผู้อื่นเรื่องก็ร้ายกาจมาก

ข้อที่ ๙. *"ขันติ"* **ความอดทน** คือ **รอได้ คอยได้ ไม่กระวนกระวายใจ** ถ้าไม่มีความอดทนมันก็เหมือนกะทรมานตัวเอง จะมีฉลาด เฉลียว ปัญญา วิเศษอย่างไรถ้าไม่รอได้ทนได้มันก็จะเปล่าประโยชน์ เพราะประโยชน์มันไม่ออกมาทันที มันต้องมีโอกาสตามเวลาแห่งความสำเร็จ ต้องรอได้ ทนได้ เหมือนกับทำนา มันต้องรอได้กว่าจะออกเป็นข้าวออกมา อีกอย่างหนึ่ง ขันติ แปลว่า สมควร สมควรที่จะได้รับความสำเร็จ มันก็หมายถึงอดทนนั่นแหละ อดทนนั่นแหละสมควรที่จะได้รับความสำเร็จ

ข้อสุดท้ายข้อที่ ๑๐. *"อะวิโรธะนะ"* หรือ *"อวิโรธนัง"* ข้อนี้แปลว่า **ไม่มีอะไรพิรุธที่ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง** อวิโรธนะ ขอให้หมายถึงความไม่มีอะไรพิรุธเป็นความถูกต้อง**เป็นคุณธรรมระดับปัญญา** ถ้าแปลเป็นอย่างอื่นไปเสียแล้ว ธรรมะทั้งชุดนี้ก็จะขาดปัญญาซึ่งเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เรียกว่าปัญญานี้จะมาเป็นตัวสุดท้ายของหมวดเสมอ อวิโรธนะ นี้หมายถึงปัญญา ไม่มีอะไรผิดพลาดไปจากทำนองคลองธรรม เพราะไม่รู้คือไม่มีปัญญานั่นเอง ถ้าไม่มีการพิรุธหรือผิดพลาด ก็หมายความว่ามีปัญญา อวิโรธนังจึงหมายถึงความมีปัญญาไม่พิรุธ ความรู้ไม่พิรุธ ความเข้าใจไม่พิรุธ อะไร ๆ ก็ไม่พิรุธ เพราะอำนาจแห่งปัญญา

เป็น ๑๐ ประการด้วยกันเช่นนี้ เรียกว่า ทศพิธราชธรรมสำหรับพระราชาจะประพฤติ

ทีนี้ก็มาพิจารณากันเป็นข้อ ๆ : ข้อแรกคือ *"ทาน"* โดยละเอียดในวันนี้

"ทาน แปลว่า การให้"

ทาน เป็นเรื่องแรกที่ควรจะกล่าวถึงก่อน จึงได้มาเป็นข้อที่หนึ่ง เพราะว่าเป็น **เรื่องแรกของทั้งหมดทีเดียว** คือ เราเกิดมานี้มันเป็นการให้ทานชีวิตของพ่อแม่ **พ่อแม่ให้ทานชีวิตมา** มันเป็นเรื่องแรกของเรา พอเราคลอดมาจากท้องแม่ เราก็ตั้งต้นรับทาน นับตั้งแต่ว่ากินนม หรือกินอาหาร การบริหารทุกอย่างของผู้ที่เลี้ยงดูเรา รักเรา ประคบประหงมเรา นี่เราได้รับทันทีที่เกิดมา ที่คลอดออกมาสู่มนุษย์โลกนี้ จากบิดามารดา จากผู้เลี้ยงและจากคนอื่น ๆ มันเป็นข้อแรก เราจะต้องสนใจ และรู้จักพระคุณของสิ่งนี้ และในที่สุดมันก็มาเป็นหลักสำคัญในโลก ที่ว่าให้มีการให้ซึ่งกันและกันด้วยความรัก

เพราะโลกนี้มีทานคือการให้ มันจึงอยู่ด้วยกันได้ลองคำนวณดูว่าถ้าไม่มีการให้อะไรกันเลยจะอยู่ได้อย่างไร มันเป็นหลักพื้นฐานทั่วไป ให้มองลงไปจนถึงกับว่า **ถ้าโลกนี้มีทาน มีการให้อยู่เป็นประจำเป็นปกติวิสัยแล้ว ลัทธินายทุนและลัทธิคอมมิวนิสม์จะเกิดขึ้นมาในโลกไม่ได้** ขอยืนยันว่าถ้ามีสิ่งที่เรียกว่าทานอยู่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ในโลกนี้แล้ว ลัทธินายทุน ลัทธิคอมมิวนิสม์เกิดขึ้นมาไม่ได้ เพราะไม่เริ่มด้วยการให้ แต่เริ่มด้วยความไม่ให้ คือเห็นแก่ตัว ๆ ๆ ไม่นานเท่าไรก็เกิดลัทธิผูกขาด เกิดลัทธิต่อต้าน หรือแย่งชิง มันก็เกิดลัทธิอันร้ายกาจดังที่ปรากฏอยู่ในบัดนี้ ขึ้นมาในโลก ขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ

ในประเทศอินเดียสมัยโบราณเท่าที่ได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟังมา ไม่มีนายทุน มีแต่เศรษฐีที่ใจบุญ เศรษฐีใจบุญนั้นเขาทำงานกับข้าทาสบริวาร กินข้าวด้วยกัน ทำบุญด้วยกัน ไปวัดด้วยกัน ทำอะไรด้วยกัน ที่เหลือกินเหลือใช้ก็เอามาตั้งโรงทาน เป็นความเห็นที่ร่วมกันทั้งเศรษฐีและทั้งบริวาร นั่นก็มีสิ่งที่เรียกว่า ทานเป็นพื้นฐาน ลัทธินายทุนเกิดไม่ได้ เมื่อเกิดไม่ได้ ลัทธิคอมมิวนิสม์ก็ไม่ต้องเกิดซิ เพราะมันเกิดมาเพื่อทำลายนายทุน เมื่อไม่มีนายทุน ลัทธิคอมมิวนิสม์มันก็ไม่เกิด ป้องกันไว้ได้ด้วยเจตนารมณ์ของสิ่งที่เรียกว่าทาน เพราะเหตุใด? เพราะเหตุว่าทานมีผลสูงสุด มีผลสูงสุดทำลายความเห็นแก่ตัว

ทานที่แท้จริง นั้น **ทำลายความเห็นแก่ตัว** ไม่ใช่เป็นการค้ากำไรเกินควรอย่างที่เขาพูด ๆ กันว่า *"ตักบาตรสักช้อนหนึ่ง ก็ได้วิมานหลังหนึ่ง"* อย่างนี้เป็นทานไม่ได้ มันเป็นการค้ากำไรเกินควรยิ่งกว่าควรไปเสียอีก คำว่า ทาน จะมีผลสูงสุดคือ ทำลายความเห็นแก่ตัว ไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้วนายทุนและคอมมิวนิสต์ก็เกิดขึ้นมาในโลกไม่ได้ นายทุนก็เต็มปรี่อยู่ด้วยความเห็นแก่ตัว คอมมิวนิสต์ก็เต็มปรี่อยู่ด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง มันพูดกันไม่รู้เรื่องแน่นอน มันก็ต้องทำลายล้างกันเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด เป็นปัญหาถาวรยืดเยื้อ

มาพูดกันถึงประเภท หรือชนิดของทานกันต่อไป ท่านทั้งหลายคงจะเคยได้ยินแล้วว่ามีอยู่ ๓ อย่าง คือ

วัตถุทาน คือ **การให้วัตถุ**

ธรรมทาน คือ **การให้ธรรมะ**

อภัยทาน คือ **การให้อภัย**

ขาดข้อใดไม่ได้ ในคำว่า **ทานัง** แห่งทศพิธราชธรรมนี้ ต้องประกอบไปด้วยทานทั้ง ๓ ความหมาย พระราชามีทานครบ ทั้ง ๓ ความหมาย

สำหรับ *"วัตถุทาน"* เป็น **การให้วัตถุปัจจัย ให้เครื่องมือ ให้ทุนรอน ให้ความสะดวก ให้โอกาส ในสิ่งที่เป็นปัจจัยแก่ชีวิต** ให้แก่ใคร? ก็ให้แก่ประชาชน ให้แก่พระราชวงศ์ ให้แก่ราชการ ให้แก่ศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงเป็นศาสนูปถัมภกแก่ทุกศาสนา สมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทยเป็นอย่างนี้ใคร ๆ ก็เห็นอยู่

ลักษณะของทาน นี้มันมีลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือว่าตอบแทนคุณงามความดีซึ่งกันและกัน มีลักษณะผูกมิตรให้มั่นคง มีลักษณะเมตตา และที่สูงสุดกว่าอื่นก็คือทำลายความเห็นแก่ตัว **ทำลายความเห็นแก่ตัว** ทำลายความเห็นแก่ตัว นั่นมันจึงจะเป็นทานที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ถ้าดูกันละเอียดกว่านั้นด้วยจิตใจที่ไม่เห็นแก่ตัวก็จะเห็นได้ว่า *"จิตที่คิดจะให้นั้น มันสบายกว่าจิตที่คิดจะเอา"* ข้อนี้พูดกันมาหลายปีเต็มทีแล้ว

ขอให้สังเกตว่า จิตที่คิดจะเอานั้นมันเร่าร้อนเพราะความเห็นแก่ตัว จิตที่คิดจะให้นั้นมันเยือกเย็นเพราะมันไม่มีความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวมันร้อน ไม่มีความเห็นแก่ตัวมันก็ไม่ร้อน เพราะฉะนั้น จิตที่คิดจะให้นั้น มันสบายเยือกเย็นกว่าจิตที่คิดจะเอา

มองไปดูก็จะเห็นว่าให้ผู้อื่นกินนั้นมันอิ่มนาน ตลอดกาลที่จะจำได้ ถ้ากินเองเดี๋ยวก็ถ่ายออกก็หมดเรื่องกัน แต่ถ้าให้ผู้อื่นกินมันไปอยู่ในจิตใจของเขา และอยู่ในจิตใจของเรานึกขึ้นมาทีไรก็ยังอิ่มอยู่นั่นแหละ อิ่มเพราะได้ให้ผู้อื่นกิน ทั้งคนกินและทั้งคนให้อิ่มอยู่ตลอดกาลนาน นี่การให้ทานมันมีผลอย่างนี้ มีผลมากเกินคาดอย่างนี้ อิ่มตลอดกาลแล้วยังสามารถทำลายความเห็นแก่ตัวด้วย

ทีนี้มาดู *"ธรรมทาน"* **ให้ความรู้และสามารถประพฤติปฏิบัติหน้าที่เอาตัวรอดได้** ให้ความสามารถ ถ้าไม่มีความสามารถก็จะช่วยให้สามารถ และก็ให้เป็นการปฏิสันถาร เมื่อไม่มีวัตถุสิ่งของจะให้ ก็ให้ธรรมะเป็นการปฏิสันถาร ถ้าใครไปเฝ้าพระพุทธเจ้าท่านก็ให้ธรรมะ ให้เป็นการปฏิสันถาร

ธรรมทานมีได้ด้วยการให้ การสนับสนุนกำลังใจชี้แนะหนทาง ให้โอกาสทำตัวอย่างให้ดูก็เป็นธรรมทาน สอนให้มีสัมมาทิฏฐิมันก็เป็นธรรมทานสุดยอด ธรรมทานประเสริฐอย่างนี้ จนพระพุทธองค์ตรัสว่า *"ธรรมทานเลิศกว่าทานทั้งปวง"* จะมีทานอย่างไหนกี่ชนิด ๆ ธรรมทานเลิศกว่าทานทั้งปวง เพราะช่วยทั้งทางกาย ช่วยทั้งทางจิต ช่วยกระทั่งสูงสุดบรรลุมรรค ผล นิพพาน ธรรมทานจึงชนะทานทั้งปวง

ทีนี้ก็มาถึง *"อภัยทาน"* เป็นข้อรั้งท้าย ข้อนี้หมายถึง **มีเมตตากรุณารวมอยู่ด้วย อภัยโทษ ไม่ถือโทษ** ถ้ามีโทษก็ขอโทษ ถ้าขอโทษก็อภัยโทษ **จะถือหลักอย่างนี้ด้วยกันทุก ๆ คนเถิด จะอยู่ในโลกนี้อย่างปกติสุขที่สุด** อย่าผูกความโกรธไว้ มีผู้มาลุแก่โทษจงอภัยโทษ เป็นการให้อภัยทาน อย่ามีจิตที่จะคิดเบียดเบียนใคร ๆ หรือผู้ใด หรือสิ่งใด ก็เป็นอภัยทานอยู่ตลอดเวลา

พระจริยาวัตรของสมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทย เต็มไปด้วยการให้ทานในลักษณะอย่างนี้ใคร ๆ ก็เห็นอยู่ รู้จักอยู่ ทรงกระทำให้เกิดโอกาสให้เกิดวิธีใหม่ ๆ ให้เกิดอุปกรณ์แห่งการทำกิน ให้เกิดแหล่งน้ำ เป็นต้นนี่ให้เป็น *"วัตถุทาน"* **ให้เกิดสติปัญญา ทรงตักเตือนอยู่ทุกเวลา ทุกโอกาส มีผู้นำมาถ่ายทอดทางวิทยุ เป็นต้น อยู่ทุกเวลา ๆ นี่เป็นการให้** *"ธรรมทาน"* **อยู่ทุกเวลาหรือตามโอกาส และทรงมี** *"อภัยทาน"* **ยกโทษแม้ในกรณีที่เป็นการหมิ่นพระเดชานุภาพ เป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งเขาก็พูดกันอยู่ รู้กันอยู่ เห็นกันอยู่**

สมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วยทานครบทั้ง ๓ ประการเห็นปานนี้ ขอให้เรา ทั้งหลายเดินตามรอยพระยุคลบาท ด้วยการร่วมมือในพระองค์เป็นการสนองพระราชประสงค์ :

ดำเนิน *"วัตถุทาน"* โดยเสด็จพระราชกุศลกันอย่างกว้างขวางเถิด

ดำเนินตาม ใน *"ธรรมทาน"* คือเชื่อฟัง พยายามปฏิบัติตามให้สมตามพระราชประสงค์

และก็มี *"อภัยทาน"* พยายามไม่ให้มีเรื่องขุ่นเคืองพระราชหฤทัย และไม่ให้มีความขุ่นเคืองแก่ผู้ใด ๆ

นี่ทาน—ทานทั้งนั้น วัตถุทาน, ธรรมทาน, อภัยทาน เราจะต้องสนใจจะต้องรู้จักมิฉะนั้นจะเป็นการลบหลู่พระธรรมอย่างยิ่ง ลบหลู่ธรรมะอย่างยิ่ง แล้วผลก็จะเกิดขึ้นแก่ตัวเอง

ขอสรุปความในที่สุดนี้ว่า ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทแห่งสมเด็จบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ในข้อที่มีชื่อว่า ทาน ทานให้เกิดสังคมที่เต็มไปด้วยการให้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ามีอย่างนี้ก็เป็นการสร้างสรรค์สังคมพระศรีอริยเมตไตรยขึ้นมาในโลกนี้ ในปัจจุบันนี้ ในปัจจุบันทันตาเห็นนี้

ขอให้มีการให้ทานครบทั้ง ๓ ประการอย่างนี้เถิดโลกพระศรีอริยเมตไตรยก็จะเกิดขึ้นมาทันตาเห็น ไม่ต้องรอกันเป็นกัปป์ ๆ มันจะเกิดผลสูงสุดถึงกับว่า นายทุนจะเปลี่ยนเป็นเศรษฐีใจบุญ ชนกรรมาชีพก็จะเปลี่ยนเป็นลูกหลานที่ร่วมมือ นายทุนขูดรีด นายทุนกระดาษซับทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก ก็จะเปลี่ยนตัวเป็นเศรษฐีใจบุญอย่างครั้งพุทธกาลแล้วมันจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ชนกรรมาชีพอันโหดร้ายต้องการจะพังทลายนายทุน ก็ไม่รู้จะพังทลายใคร มันก็ต้องสูญสลายไปในตัวมันเอง เหลือแต่ลูกหลานที่ร่วมมือกับผู้ที่มีความคิดกำลัง สติปัญญา ทุนทรัพย์อะไร ร่วมมือกัน ได้ผลมาแบ่งสรรกันพอดีแล้ว ก็เอาส่วนที่เหลือจากนั้นมาบำเพ็ญทาน มาบำเพ็ญทาน มาตั้งโรงทาน ในความหมายที่ถูกต้องเป็นที่พึ่งแก่คนยากจน เป็นที่พึ่งแก่นักบวช เป็นที่พึ่งแม้แต่แก่สัตว์เดรัจฉาน นี่ก็จะเกิดระบบที่อาตมาขอเรียกว่า *"ธรรมิกสังคมนิยม"* ขึ้นมาเต็มโลกเลย

โลกนี้ไม่อาจจะรอดได้ด้วยระบบอื่นนอกจากระบบ "สังคมนิยม" เพราะว่ามันไม่ได้อยู่คนเดียว มันอยู่กันเป็นล้าน ๆ มันจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นสังคมนิยม แต่ที่แล้วมามันไม่มีธรรมะประกอบ มันก็เป็นสังคมที่ยื้อแย่งซึ่งกันและกัน ทำลายกัน ถ้ามีธรรมะประกอบ มันมีสังคมที่รักกัน มันก็มีธรรมิกสังคมนิยม อยู่กันอย่างว่าทุกคนเป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

นี่สำเร็จผลถึงที่สุดเป็นสันติภาพ นายทุนหายไปจากโลก คอมมิวนิสต์หายไปจากโลก ไม่มีใครจะมาทะเลาะกัน ไม่ต้องมีใครมาพูดกันไม่รู้เรื่อง พูดกันไม่รู้เรื่องอย่างทุกวันนี้ เพราะมันไม่มีนายทุน มันไม่มีคอมมิวนิสต์ มันไม่มีวิญญาณแห่งนายทุนไม่มีวิญญาณแห่งคอมมิวนิสต์ เพราะเจตนารมณ์ของสิ่งที่เรียกว่า *"ทาน"* นั้นมันขับไล่ไปหมด ขับไล่วิญญาณนั้นออกไปเสียหมดเหลือแต่วิญญาณแห่งสัตบุรุษ สาธุชนวิญญูชนรู้จักหน้าที่ของตนที่ควรประพฤติ นี่คืออานิสงส์ของทานอันใหญ่หลวง

หวังว่าเราทั้งหลายจะได้ตามรอยพระยุคลบาท สมเด็จพระบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ในลักษณะของ **ทศพิธราชธรรมข้อแรก** *ที่เรียกว่า "ทาน—ทาน" ด้วยประการนี้ แล้วมีความสุขความเจริญอยู่ในการดำรงชีวิต ในหน้าที่การงาน ตลอดทุกทิพาราตรีกาลเทอญ.*

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๒
"ศีล"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

ปีนี้เป็นปีแห่งการตามรอยพระยุคลบาท ด้วยทศพิธราชธรรม เราจะมาศึกษาในเรื่องนี้กันให้ถึงที่สุด เพื่อเป็นการตามรอยพระยุคลบาทอย่างถูกต้องของพสกนิกรทั้งหลาย ในวันนี้จะได้บรรยาย **การตามรอยพระยุคลบาท** ในข้อที่ว่าด้วย **ศีล** คือทศพิธราชธรรมข้อที่ว่าด้วยศีล

ทำความเข้าใจกันในเบื้องต้นซ้ำ ๆ ว่า ทศพิธราชธรรมคืออะไร? เมื่อกล่าวโดยเจาะจงก็คือ คุณธรรมสำหรับพระราชาประพฤติกระทำให้มหาชนร้องออกมาว่า *"พอใจ พอใจ"* ตามเรื่องราวของคำคำนี้ที่เกิดขึ้นมาในโลก คือผู้ที่ได้รับสมมติเป็นผู้นำประพฤติกระทำหน้าที่ของตนจนมหาชนทั้งหลายร้องออกมาว่า *"ราชา ราชา"* ซึ่งแปลว่า *"พอใจ พอใจ"* ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์นู้นมาจนกระทั่งวันนี้ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับหัวหน้า บัดนี้จะเรียกด้วยคำใด ๆ ก็ยังมีสภาพเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้า กระทำหน้าที่นั้นจนมหาชนทั้งหลายร้องออกมาว่า *"ราชา ราชา"* *"พอใจ พอใจ"* ยังแถมเป็นหลักสำหรับมหาชนดำเนินตาม เพื่อเป็นการกระทำที่ถูกฝาถูกตัวทั้งข้างบนและข้างล่าง เข้ากันได้สนิท ส่งเสริมให้แพร่หลายไปทั่วบ้านทั่วเมือง มีความง่ายดายเพราะว่าถูกฝาถูกตัว ถูกบนถูกล่าง ในการที่บ้านเมืองจะมี **ความสงบสุขส่วนบุคคล** จะมี **สันติภาพในส่วนสังคม** เมื่อประมุขเดินอย่างไร บริวารก็เดินตามด้วยความเชื่อมั่น จึงเกิดความมั่นคงแก่กันและกัน นำให้เกิดความถูกต้องยิ่งขึ้น ๆ โดยง่ายดายและง่ายขึ้น ๆ นี่คือใจความสำคัญของการตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม

เมื่อพิจารณาดูแล้ว ก็เป็นเรื่องของศีลธรรมที่มีปรมัตถธรรมเป็นรากฐาน ใจความทุกข้อของทศพิธราชธรรมเป็นได้ทั้งตัวศีลธรรมและปรมัตถธรรม คือเหตุผลของศีลธรรมซึ่งจะเป็นรากฐานอันมั่นคงแห่งความมีศีลธรรมของมหาชน

ทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการ เป็นสิ่งที่จะต้องมีการซ้อมความจำ ทำความเข้าใจ ย้ำความเข้าใจให้แน่นแฟ้นอยู่เสมอ จึงต้องขอทบทวนทุกคราวไป: **ทานัง** เป็นการให้ชนิดภายนอก มีผู้รับ ให้ปัจจัยแห่งชีวิตทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม **สีลัง** ภาวะปกติสงบเย็น รวมทั้งการจัดการกระทำให้เป็นสิ่งนั้น **ปริจจาคัง** เป็นการให้ในภายใน ให้ในสิ่งไม่ควรจะมีอยู่ในตัวตน ให้โดยไม่ต้องมีผู้รับ **อาชะวัง** ความซื่อตรงต่อเพื่อนมนุษย์และซื่อตรงต่อหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ **มัททะวะ** หรือ **มัททะวัง** แปลว่า ความอ่อนโยน คือมีมรรยาทอ่อนโยนต่อทุกคน มีจิตใจอ่อนโยน เหมาะสมที่จะน้อมนำไปคิดเรื่องอะไรก็คิดได้ดี นี้เรียกว่า *"ความอ่อนโยน"* **ตะปัง** สิ่งเผาอุปสรรค เผากิเลส เผาความเคยชินแห่งกิเลส **อักโกธัง** ความไม่กำเริบทั้งภายในและภายนอก **อวิหิงสัง** ความไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือชีวิตอื่น **ขันติ** ความอดทน รอได้ คอยได้ หรือความสมควรที่จะได้รับความสำเร็จ **อวิโรธะนัง** ความไม่มีอะไรพิรุธจากแนวแห่งความถูกต้อง เป็นคุณธรรมในชั้นปัญญา มีอยู่เป็น ๑๐ ประการด้วยกันดังนี้

ในวันนี้จะได้บรรยายในทศพิธราชธรรมข้อที่ ๒ คือ **ศีล - ศีลํ** คุณธรรมข้อนี้เป็น *"ตัวศีล"* หรือ *"สิ่งส่งเสริมให้มีศีล"* คำว่าศีลเป็นภาวะปกติ และเหตุให้เกิดภาวะปกติ กินความกว้างไกลไปถึงพระนิพพานซึ่งเป็นภาวะปกติที่สูงสุดไม่มีอะไรเสมอเหมือน ศีลทำให้พระราชาได้รับการร้องออกมาจากปากมหาชนว่า *"พอใจ พอใจ"* เป็นข้อที่ ๒ ทำให้เกิดความรัก เกิดความเชื่อฟัง เกิดความไว้ใจ เกิดความเคารพ เกิดความร่วมมือแก่กันและกันทุก ๆ ฝ่าย ทำให้ผิวโลกเรียบราบเป็นหน้ากลอง อย่าเพ่อตกใจ สำหรับคำว่า **เรียบราบเป็นหน้ากลอง** ไม่ใช่เรียบราบ |ราบเรียบด้วยระเบิดปรมาณู แต่ว่าราบเรียบโดยปราศจากเสี้ยนหนามหลักตอโดยประการทั้งปวง ราบเรียบยิ่งกว่าผิวน้ำเมื่อไม่มีลมพัด ผิวโลกทั้งโลกนี้แหละจะราบเรียบเป็นหน้ากลอง เพราะความมีศีลของคนทุกคนในโลก

ทีนี้จะพิจารณากันโดยละเอียด: **โดยตัวพยัญชนะ** โดยเฉพาะ คำว่า *"ศีละ"* แปลว่า **ปกติ** โดยเหตุก็เป็นเครื่องสร้างความปกติ โดยผลก็เป็นผลคือ ความปกติ และแม้ว่าภาวะธรรมชาติจะเป็นอนันตกาลเป็นนิรันดรก็คือภาวะปกติไม่ต้องอธิบายอะไรกันมาก ๆ นึกถึงก้อนหินสักก้อนหนึ่งก็แล้วกัน ก้อนหินนิ่ง—เย็น และไม่แส่หาเรื่อง ภาวะปกติดูได้ง่าย ๆ ที่ก้อนหิน ซึ่งเข้าใจว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า ศิล—ศิลา คำว่าศิลกับคำว่าศีละนี่มันก็ถือเป็นคำเดียวกันได้ โดยพยัญชนะ แปลว่า ปกติ

ทีนี้ **โดยอรรถะ** หรือโดยความหมาย จะได้เห็นลึกลงไปว่า: ระเบียบปฏิบัติทั้งหลายที่มีอยู่ นี้ชื่อว่า **ศีละโดยปริยัติ คือวิชาความรู้ การรักษาระเบียบนั้น ๆ ไว้**

ให้ได้ ชื่อว่า ศีละโดยการปฏิบัติ ประพฤติ—กระทำ ทีนี้ความสงบปกติที่เกิดขึ้นนี้ชื่อว่า **ศีละ โดยปฏิเวธ** คือผลแห่งการกระทำ

ศีลที่เป็นรากฐานของศีลทั้งปวง คือ ศีล ๕ ในความหมายที่กว้าง ขอทำความเข้าใจโดยทั่วไปว่า ศีล ๕ เป็นรากฐานของศีลทั้งปวง จะแจกออกเป็นศีลเท่าไรก็ได้ แต่ขอให้มีความหมายครบถ้วน อย่าพูดลุ่น ๆ สั้น ๆ ว่าไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ผิดในกามเป็นต้น ขอใช้คำที่มีในความกว้างขวางครอบคลุมหมดดังนี้ว่า : **ข้อที่ ๑** ไม่ประทุษร้ายชีวิตและร่างกายของใคร ๆ **ข้อที่ ๒** ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สมบัติของใคร ๆ **ข้อที่ ๓** ไม่ประทุษร้ายของรักของใคร ๆ **ข้อที่ ๔** ไม่ประทุษร้ายความเป็นธรรมของผู้อื่น **ข้อที่ ๕** ไม่ประทุษร้ายสติปัญญาของตนเอง, ไม่ประทุษร้ายสติสมปฤดีของตนเอง

ข้อที่ ๑ ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกายของคน สัตว์หรือแม้แต่ของต้นไม้ ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกายนี้ทุกชนิด กี่อย่าง กี่ร้อยอย่าง ถ้ามันจะมี **ข้อที่ ๒** ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สมบัติของผู้อื่น ให้เสียหาย โดยที่จะเอาเป็นของตนหรือไม่เอามาเป็นของตนก็ตาม ถ้าเป็นการประทุษร้ายทรัพย์สมบัติของเขาแล้วเป็นทำไม่ได้ **ข้อที่ ๓** ไม่ประทุษร้ายของรักของผู้ใด ไม่ใช่เฉพาะแต่เรื่องชู้สาว เป็นการประทุษร้ายของรักของผู้อื่น แม้แต่ลูกเด็ก ๆ เขามีอะไรเป็นของรัก ของเล่นที่เป็นของรัก ก็อย่าไปประทุษร้ายของเขาเลย **ข้อที่ ๔** ไม่ประทุษร้ายความถูกต้องเป็นธรรมของผู้อื่นด้วยการใช้วาจาเป็นเครื่องมือ **ข้อที่ ๕** ไม่ประทุษร้ายความมีสติสมปฤดี ปกติภาวะของตน ด้วยสิ่งซึ่งตรงกันข้าม คือมันให้สูญเสียสติสมปฤดี นี่โดยอรรถะของศีลมันมีอยู่อย่างนี้ คือมีภาวะปกติไม่มีอะไร ๆ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดภาวะผิดปกติ เป็นที่ตั้งแห่งความยุ่งยากลำบาก

ทีนี้มาดู **ค่าของศีล** มีค่าเป็นที่ตั้งของจิตอันแน่วแน่ จิตที่แน่วแน่ปกตินี่มันจะต้องมีศีลเป็นที่ตั้ง จิตแน่วแน่แล้วก็เป็นที่ตั้งแห่งการเห็น—การรู้—การเข้าใจสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง ความมุ่งหมายที่แท้จริงถูกต้องที่สุดเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่ใช้ศีลเป็นเครื่องมือซื้อสวรรค์เหมือนที่เขาพูดกัน หรือเขาต้องการกัน ไม่ใช่เครื่องมือซื้อสวรรค์ ซึ่งได้มาแล้วก็เพิ่มความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวแล้วมันจะยุ่งยากลำบากสักเท่าใดก็ขอให้คิดดูเอาเองเถิด จะต้องมีศีลมาเป็นการทำลายความเห็นแก่ตัวในขั้นต้น เพราะว่าเมื่อไม่เห็นแก่ตัวแล้ว ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกาย ทรัพย์สมบัติ ของรัก ความถูกต้อง ความเป็นธรรมหรือสติสมปฤดีใด ๆ ของตนเอง จึงขอย้ำอีกทีว่า **ศีล** เป็นเครื่องทำให้ผิวโลกทั้งโลกราบเป็นหน้ากลอง นี่เป็นภาพพจน์เท่านั้น ปราศจากเสี้ยนหนามหลักตอ ไม่เป็นที่ระคายขนแม้แต่เส้นเดียวแก่บุคคลใด ๆ เรียกว่าทำผิวโลกทั้งโลกให้ราบเป็นหน้ากลอง

ทีนี้ก็จะได้พิจารณาถึง **ปัจจัยแห่งศีล** ปัจจัยแห่งศีลก็คือ เครื่องที่จะช่วยให้มันมีศีลนั่นแหละ : **ข้อแรก** ศีลทั้งปวง **มีความไม่เห็นแก่ตัวเป็นรากฐาน** เดี๋ยวนี้ความเห็นแก่ตัวกำลังระบาดไปในโลก ทำให้โลกกลายเป็นโลกของความทุกข์ทรมาน เห็น ๆ กันอยู่ เห็นแก่ตัวแล้วก็ประทุษร้ายได้ทุกอย่าง ไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้วมันก็ทำเช่นนี้ไม่ได้ ศีลทั้งปวงมีความไม่เห็นแก่ตัวเป็นรากฐานลึกซึ้ง

ศีลมีหิริโอตตัปปะ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง คือมีความรู้สึกที่ละอายต่อบาป เกลียดกลัวต่อบาป เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงศีลให้งอกงาม เหมือนกับว่าเป็นปุ๋ยที่ดีของศีล

และ **ศีลมีสติสัมปชัญญะ เป็นเครื่องประคับประคอง** *"ประคับประคอง"* ก็มีความหมายชัดอยู่แล้ว ว่าถ้ามีสติสัมปชัญญะก็สามารถจะประคับประคองให้ศีลนี้ดำรงอยู่ได้ ป้องกันก็ได้ แก้ไขก็ได้ ส่งเสริมยิ่งขึ้นไปก็ได้ มีสติสัมปชัญญะให้เพียงพอแล้ว ศีลก็จะได้รับการประคับประคองที่เพียงพอ

ศีลนี้มีสัมมาทิฏฐิเป็นเครื่องชักนำ นี่เป็นคำสำคัญที่สุด กุศลธรรมทั้งหลายมีสัมมาทิฏฐิเป็นเครื่องชักนำ ต้องมีสัมมาทิฏฐิเป็นเครื่องชักนำ ศีลจึงจะเกิดขึ้นและดำเนินไปถูกต้อง การที่จะมารักษาศีลนี้ถ้ามีสัมมาทิฏฐิชักนำแล้วจะเป็นศีลแท้ศีลจริง ไม่เช่นนั้นก็จะเป็นศีลชนิดที่ไว้ใจไม่ได้เป็นมิจฉาทิฏฐิเห็นแก่ตัว หรือว่าจะต้องการแลกประโยชน์ที่ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่เอาความจริงความถูกต้องความยุติธรรมเป็นหลักไม่มีสัมมาทิฏฐิ ที่มีความเข้าใจถูกต้องในการดับทุกข์เป็นหลักศีลของบุคคลชนิดพวกนั้นก็เข้ารกเข้าพงรักษาศีลจนตายก็ไม่มีศีล ขอได้ฟังไว้เถอะว่า มันเป็นไปได้ถึงกับว่ารักษาศีลจนตายก็ไม่มีศีล เพราะว่ามันรักษาศีลโดยไม่รู้ความมุ่งหมาย โดยไม่รู้รากฐานหรือว่าวัตถุประสงค์อันแท้จริง นี่เรียกว่าศีลมันเข้ารกเข้าพง รักษากันจนตายก็ไม่อาจจะกล่าวได้ว่ามีศีล เพราะไม่มีความบริสุทธิ์ในการที่ดำรงภาวะอันถูกต้องให้มีอยู่

ก็จะพูดต่อไปถึงว่า การรักษาศีลนี้จะต้องไม่เมาศีล, บ้าศีล, หลงศีล มีคนเป็นอันมากเมาศีล เมาศีลของตน อวดศีลของตน ยกตนข่มท่าน รักษาศีลเพื่ออวดคน เหมือนกับไก่หนุ่มที่บ้าขนหางสวย นี่แหละระวังข้อที่ควรที่จะต้องระวัง ว่าศีลที่แท้จริงนั้นมันเมาไม่ได้ มันบ้าไม่ได้ และมันก็ไม่ต้องการอวดใคร และไม่ต้องการจะยกตนข่มท่านด้วยศีลของตนเอง

อย่าบ้าศีลเมาศีลเลย โลกมันจะเต็มไปด้วยคนบ้ามากขึ้น มันจะเป็นคนบ้า บ้าดี หลงดีเมาดี บ้าบุญ หลงบุญ เมาบุญ คนชนิดนี้ฆ่าตัวเองตายได้ง่าย ๆ ง่าย ๆ เหมือนว่าเล่น รักษาศีลให้ถูกต้องตามความประสงค์ มุ่งหมายว่าเป็นพื้นฐานของความปกติภาวะ

ในทางกายและทางวาจา ไม่มีความผิดพลาดทางกายทางวาจา แล้วให้เป็นอุปกรณ์แห่งสมาธิแล้วก็เป็นอุปกรณ์แห่งปัญญา

มาพิจารณากันถึง **อานิสงส์ของศีล** อีกสักหน่อยอานิสงส์ของศีลที่พระผู้ให้ศีลจะบอกทุกครั้งทุกครั้ง มีความสำคัญอยู่ข้อหนึ่งคือคำว่า *"สีเลนะ นิพพุติงยันติ"* บุคคลถึงนิพพุติได้เพราะศีล นิพพุติ นิพพุตินี้ ที่นี้คืออะไร **นิพพุติง** ในที่นี้มีความหมายถึงความเย็น ในความหมายเดียวกับนิพพาน ถ้าเป็นนิพพานก็ต้องเย็นเด็ดขาด เพราะมันไม่มีกิเลสเหลือ แต่เดี๋ยวนี้เพียงเย็นอกเย็นใจอย่างคนที่อยู่ในโลกก็ยังดี เพราะยังมีกิเลสบางอย่างเหลือ

นึกถึงคำว่าเย็นอกเย็นใจ เพราะไม่มีความชั่ว ไม่มีความทุกข์ ไม่มีกิเลสมารบกวน บุคคลถึงนิพพุติ คือความเย็นได้ก็เพราะศีล เมื่อเย็นอกเย็นใจแล้วมันก็นับว่าได้สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะอยู่อย่างสงบสุข อยู่อย่างพร้อมเสมอที่จะกระทำความก้าวหน้าในชีวิต เป็นพื้นฐานแห่งความเจริญก้าวหน้าในทุกหน้าที่การงาน มีความเห็นอกเห็นใจ แล้วก็จะมีพื้นฐานแห่งความก้าวหน้าในทุกอย่างทุกประการ

จะนึกถึงคำว่า **วินัย** มาเป็นเครื่องเทียบเคียงบ้างก็ได้: *"วินัย"* ในทั่ว ๆ ไปหมายถึง **การนำไปอย่างเรียบร้อย** นำหมู่นำคณะ นำบุคคล นำการงาน นำอะไรอย่างมีระเบียบวินัย มันก็เป็นไปอย่างเรียบร้อย แต่คำว่า *"วินัย"* ในส่วนสูง ส่วนลึก ส่วนไกลออกไปก็ยังมีอยู่ คือนำออกเสียซึ่งราคะ นำออกเสียซึ่งโทสะ นำออกเสียซึ่งโมหะ นี่มันเป็นชั้นสูงขึ้นไป เหนือความหมายของคำว่า *"ศีล"* แต่เราก็มักจะใช้คำว่า **ศีล** ควบคู่กันไปกับ **วินัย** ก็ได้เหมือนกัน เพ่งเอาผลคือความสงบเยือกเย็น เป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่ชนหรือว่าในโลก ขอให้ใคร่ครวญดูเถิด ไม่มีระเบียบ ไม่มีวินัย ก็ไม่มีศีลคือความปกติ แต่เพราะมีระเบียบ มีวินัยก็จะมีความเป็นปกติ คือศีล เราอยู่กันได้เพราะความมีระเบียบวินัย อย่างคนเขากลัวกันนักกันหนาว่า ถ้าบ้านเมืองไม่มีขื่อไม่มีแป มันก็เหลือที่จะอาศัยอยู่ได้ในโลกนี้ มีระเบียบมีวินัยนำมาซึ่งความปกติก็นำมาซึ่งความเย็นอกเย็นใจ ไม่มีความเร่าร้อนกระวนกระวาย

ขอให้เราทั้งหลายพิจารณาดูให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า *"ศีล"* แล้วพากันอธิษฐานจิตในการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม ในข้อที่เรียกว่า ศีล—ศีล ข้อนี้ขอให้ตั้งจิตอธิษฐานเพื่อความมีทศพิธราชธรรมข้อนี้ แผ่คลุมไปตลอดประเทศชาติ หรือไปตลอดโลกก็ยิ่งดี ขอให้พระราชา ผู้เป็นบรมบพิธพระราชสมภารแห่งประเทศไทยเป็นผู้นำในการมีศีล ส่งเสริมความมีศีล ชี้ชวนในการมีศีล และให้มหาชนประชาชนทั้งหลาย

เป็นผู้ตาม ในความมีศีล ส่งเสริมความมีศีล ชี้ชวนในสิ่งมีศีล ให้ทั่วบ้านทั่วเมือง ให้ทั่วบ้านทั่วเมือง กระทั่งถึงทั่วโลกก็ยิ่งดี ขอให้คิดดูเถิดว่าถ้าเป็นอย่างนี้อะไรจะเกิดขึ้น ผิวโลกจะเรียบราบเป็นหน้ากลองได้หรือไม่ ก็ลองคำนวณดู ถ้าความมีศีลแผ่ไปทั่วโลก โลกนี้ก็จะมีผิวโลกเรียบราบเป็นหน้ากลอง ซึ่งมีความหมายแต่เพียงว่าไม่มีปัญหา ไม่มีความทุกข์, ไม่มีความยุ่งยาก, ไม่มีหลักตอ, ไม่มีเสี้ยนหนาม มันเป็นเพียงภาพพจน์สำหรับจะได้คำนวณเท่านั้นเอง ด้วยความหวังว่าทศพิธราชธรรมข้อศีล จะมีรากฐานอันสมบูรณ์ ขยายตัวออกไป—ออกไป เพื่อสนับสนุนราชธรรมข้ออื่นให้ครบถ้วน

ขอให้เราทั้งหลายทุกคนอุทิศตนตามรอยพระยุคลบาทในทศพิธราชธรรมในข้อศีลอย่างที่เป็นศีลโดยแท้จริงเถิด อย่าได้เป็นศีลชนิดที่ว่า รักษาศีลจนตายก็ไม่มีศีล เหมือนที่กำลังเป็นกันอยู่มาก เพราะว่ารักษาศีลกันแต่ปากรักษาศีลตามขนบธรรมเนียมประเพณีไม่ได้มีปัญญาหรือสัมมาทิฏฐิเป็นเครื่องชักจูง

หวังว่าเราทั้งหลายทุกคน ผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะได้ยึดถือเอาหลักธรรมนี้มาเป็นที่พึ่ง โดยการกระทำให้มีอยู่ให้แพร่หลาย ให้ครอบคลุมไปทั่วทุกหนทุกแห่ง จนทุกคนและทุกฝ่ายร้องออกมาได้ว่า *"พอใจ พอใจ"* หรือว่า *"ราชา ราชา ราชา"* ก็กก้องไปทั่วทุกหนทุกแห่งเถิดก็จะประสบแต่ความสุข สวัสดี มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในทุกทิศทุกทาง ซึ่งจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือความปกติ หรือสงบเยือกเย็นเป็นนิรันดร

ขอให้เราทุกคนอธิษฐานจิตในการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธ-ราชธรรมนี้เถิด.

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๓
"บริจาค"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

การบรรยายเรื่องทศพิธราชธรรม เป็นการกระทำมาตามลำดับ เพื่อมหาชนตามรอยพระยุคลบาท ด้วยทศพิธราชธรรม ฝ่ายพสกนิกรทุกคน คำว่า **พระราชา** คือผู้ที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า *"พอใจ-พอใจ"* ดังที่ทราบกันอยู่แล้วสำหรับมหาชนเป็นผู้ดำเนินตาม เพื่อให้เกิดการมีฝามีตัวถูกฝาถูกตัว และความพอใจก็จะมีความหมายถึงที่สุด เกิดมีรากฐานแห่งศีลธรรมอันมั่นคง ของประเทศชาติอย่างสูงสุด

ทีนี้ จะพิจารณากันต่อไป ถึงเรื่องทศพิธราชธรรมข้อที่จะบรรยายในวันนี้ คือ *"การบริจาค"* มีคำท่องที่คล่องปากว่า ทานํ สีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตปํ อกฺโกธํ อวิหึสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนํ. ทานํ สีลํ, แล้วก็ *"ปริจฺจาคํ"* คือหัวข้อธรรมที่จะได้อธิบายในวันนี้

บริจาค เป็นคู่กันกับ **ทาน** แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เราใช้พูดสับสนปนเปกัน ไม่สำเร็จประโยชน์ จึงขอให้แยกให้เห็นชัดว่า มันต่างกันอย่างไร

ทาน นั้น สละสิ่งของในภายนอก แล้วก็มีผู้รับ

บริจาค นั้น สละสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน ในภายในซึ่งเป็นนามธรรม ไม่ต้องมีผู้รับ และก็ไม่มีใครอยากรับ คือ การสละ ตัวกู-ของกู ออกไป

ความยึดมั่นถือมั่นอันเลวร้าย ว่า ตัวกู-ของกู เป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว และเกิดโรคจิต เรียกว่า มันเป็นปัจจัยแห่งโรคจิต จะต้องสละปัจจัยแห่งโรคจิตนี้ออกไปเสียให้ได้ ด้วยการบริจาค

ทาน ผูกพันกันในภายนอก หวังผลว่าจะได้ความเป็นมิตรไมตรี จะได้บุญ ได้มีรูปสวย รวยทรัพย์ จะได้เกิดในสวรรค์ เป็นต้น อย่างนี้ก็เป็นทาน

ถ้าเป็นการ**บริจาค**ก็คือการบริจาคกิเลสออกไป ออกไป ให้ตัวกูมันหมดไป ให้มันเกลี้ยงเกลาจากตัวกู ไม่มีกิเลสใด ๆ เหลืออยู่ แม้แต่ความเครียดสักนิดหนึ่ง **ซึ่ง**เป็นปัจจัยแห่งโรคจิต คือผู้บริจาค**สิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในใจ**นั้น จะเป็นเหมือนกับผู้ล้างบาปออกอยู่ตลอดเวลา

มีคำเรียกในพระบาลีว่า *"โธวะนะ"* น้ำล้างบาป *"วิเรจะนะ"* ยาถ่าย *"วะมะนะ"* ยาให้อาเจียน เหล่านี้หมายถึงการสละสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน ออกไปจากตนทั้งนั้น : ละมิจฉาทิฏฐิเสียแล้วก็มีสัมมาทิฏฐิ, ละมิจฉาสังกัปปะเสีย ก็มีสัมมาสังกัปปะ, สะมิจฉาวาจาเสีย ก็มีสัมมาวาจา, ละมิจฉากัมมันตะเสีย ก็มีสัมมากัมมันตะ, ละมิจฉาอาชีวะเสีย ก็มีสัมมาอาชีวะ, ละมิจฉาวายามะเสีย ก็มีสัมมาวายามะ, ละมิจฉาสติเสีย มีสัมมาสติ, ละมิจฉาสมาธิเสีย มีสัมมาสมาธิ, แล้วก็เกิดสัมมาญาณะความรู้อันถูกต้อง ละมิจฉาญาณะเสีย ก็เกิดสัมมาวิมุติ สัมมาวิมุติหลุดพ้นโดยชอบ โดยถูกต้อง โดยประการทั้งปวงไม่ใช่หลุดพ้นอย่างพวกมิจฉาทิฏฐิเขาพูดกัน

ดูให้ดีเถิด ละความเห็นแก่ตัว ละทิฏฐิมานะ ละกามนันทิ ละการอาฆาตมาดร้ายละการมุ่งหมายกอบโกยประโยชน์ของผู้อื่น ลักล้วงประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตัวอย่างนี้แหละเรียกว่า **"บริจาค"** โดยแท้จริง ถ้าจะละถึงหมดทั้งอุปกิเลส ๑๖ ประการ ที่ศึกษากันอยู่ทั่วไปโดยรายละเอียดก็ยิ่งเป็นการสมบูรณ์ ละความเป็นผิด คือมิจฉา-มิจฉา-มิจฉาเหล่านี้ออกไป ออกไป แล้วก็ไม่บิดพริ้วในหน้าที่ ทำหน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอดพ้นอยู่ได้ โดยไม่มีอะไรมาขัดขวาง เพราะว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางนั้น เราได้บริจาคออกไปหมดแล้ว

ขอสรุปความสั้น ๆ ว่า เมื่อมีตัวกูของกูเป็นอุปาทานอันลึกซึ้งอยู่แล้ว ก็มีกิเลส คือ ความเห็นแก่ตัว

"เห็นแก่ตัว-เห็นแก่ตัว" ขอให้สนใจคำนี้เถิด เพราะว่า โลกกำลังจะวินาศอยู่ด้วยสิ่ง ๆ นี้ โลกมีคนครองด้วยความเห็นแก่ตัว แม้จะแบ่งเป็นสองฝักสองฝ่าย เป็นฝ่ายซ้ายฝ่ายขวาอะไรก็ตาม มันมีแต่เรื่องเห็นแก่ตัว มันเลยพูดกันไม่รู้เรื่อง ก็เลยตกลงกันไม่ได้ในการที่จะสร้างสันติภาพให้แก่โลก ขอให้บริจาคความเห็นแก่ตัวออกไปเสียเท่านั้น มันก็จะไม่มีปัญหาอะไรเหลืออยู่

นายทุนก็เห็นแก่ตัว กรรมกรก็เห็นแก่ตัว แล้วก็สงวนความเห็นแก่ตัวอย่างเฉียบครัดมันก็ไม่มีความถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ ที่จะทำให้เกิดสันติสุข สันติภาพได้

เมื่อเห็นแก่ตัวแล้ว ก็ทำไปตามกิเลสของตัวด้วยกันทั้งนั้น ประชาธิปไตยชนิดไหน ถ้ายังเห็นแก่ตัวอยู่ก็ใช้ไม่ได้ทั้งนั้น ประชาธิปไตยแบบเสรีนายทุน หรือประชาธิปไตยแบบชนกรรมาชีพกรรมกร ถ้ามีความเห็นแก่ตัวอยู่แล้ว ล้วนแต่เป็นผลร้ายกาจ แก่สันติภาพของโลกด้วยกันทั้งนั้น

ประชาชนเห็นแก่ตัวยิ่งกว่าเห็นแก่ชาตินี้ก็ยังมีอยู่มาก นักการเมืองเห็นแก่ตัวยิ่งกว่าเห็นแก่ชาติก็มีอยู่โดยมาก นักการเมืองเห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคของตัว โดยไม่เห็นแก่ชาติก็โต้แย้งทัดทาน ก็ทำการหมายมั่นไปแต่เพื่อประโยชน์ของตัวหรือของพรรคของตัว อย่างนี้ไม่มีทางที่จะเป็นไปเพื่อสันติภาพ คือบางกรณี หรือในบางที่บางแห่ง ที่ไม่ขอระบุ แต่ว่าได้มีอยู่จริง คือรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ต่างก็ฟาดฟันกันด้วยความเห็นแก่ตัว รัฐบาลกับรัฐสภา ในบางคราวดูจะพูดกันแต่เรื่องเห็นแก่ตัวของแต่ละฝ่าย โดยไม่อาจจะปรองดองใด ๆ กันได้นี่ก็เพราะความเห็นแก่ตัว

ในที่สุด มามุ่งกันทำลายความเห็นแก่ตัว เพิกถอนความเห็นแก่ตัว ด้วยการบริจาคที่แท้จริง โดยถือธรรมะเป็นหลัก ถือกฎของธรรมชาติเป็นหลัก ที่ว่า ถ้ายังเห็นแก่ตัวอยู่แล้ว สร้างสันติภาพไม่ได้ มีแต่จะหาประโยชน์ของตน บนประโยชน์ของผู้อื่นอยู่เรื่อยไป มันเป็นไปไม่ได้ที่ว่าเห็นแก่ตัวแล้วจะมีสันติภาพ คือพอสักว่าไม่เห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ผู้อื่นก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

เดี๋ยวนี้เราไม่เห็นแก่ผู้อื่น หรือไม่เห็นแก่ความถูกต้อง ไม่เห็นแก่ความเป็นธรรม เพราะมีความเห็นแก่ตัวหนาแน่นมากเกินไป พอไม่เห็นแก่ตัวก็จะรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ ขอให้นึกถึงคำว่า อัตโนมัติ เมื่อไม่เห็นแก่ตัว ก็จะรักผู้อื่น โดยอัตโนมัติ จะเห็นแก่ธรรมะหรือความถูกต้องโดยอัตโนมัติ หมดความเห็นแก่ตัวในโลกแล้ว **นายทุนกระดาษซับ**ก็จะหายไป จะเหลืออยู่แต่**เศรษฐีใจบุญ** คือคนมั่งมีที่เอาส่วนเกินแห่งทรัพย์สมบัติ ความสุขของตัวนั้น ออกตั้งเป็นโรงทานเพื่อให้โรงทานหล่อเลี้ยงผู้ยากจน นักบวชบรรพชิต หรือผู้ที่ควรจะหล่อเลี้ยงโดยทั่วไป อย่างนี้เรียกว่า *“เศรษฐีใจบุญ”*

แต่ถ้าคนมั่งมี ใช้ทรัพย์ของตน ๆ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะดูดซับเอาประโยชน์ของผู้อื่น อย่างลึกลับซับซ้อนง่ายดายเหมือนกระดาษซับที่ซับน้ำ ซับน้ำหมึก ใคร ๆ ก็เห็นนายทุนกระดาษซับ ที่ใช้กลอุบายดูดซับประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยทำนองนั้น จึงขอเรียกในที่นี้ว่า *“นายทุนกระดาษซับ”*

พอหมดความเห็นแก่ตัวออกไปเท่านั้นแหละ **นายทุนกระดาษซับ**ก็เกิดขึ้นไม่ได้ เมื่อไม่มีนายทุนคอมมูนิสต์ก็สลายตัวเอง โดยไม่ต้องปราบ ขอให้คิดปราบคอมมูนิสต์โดยชนิดที่อย่ามีนายทุนขึ้นมาในโลกเถิด คอมมูนิสต์ก็จะตายเอง ไม่ต้องปราบ จะสลายตัวเอง

เดี๋ยวนี้ ถ้ายังมีนายทุนกระดาษซับอยู่เรื่อย ๆ ไปก็เป็นธรรมดา ที่มันจะต้องเกิดคอมมูนิสต์ แล้วมันก็เป็นการสมควรแก่ฝ่ายมนุษย์อีกพวกหนึ่ง ที่ยากจนข้นแค้น มันก็เป็นธรรมดา ที่จะต้องมีการต่อสู้ ผู้ที่ยึดถือยึดครองประโยชน์ของตัว ที่ควรจะได้แก่ตัวไว้มากเกินไป นายทุนกระดาษซับชนิดนี้ ก็จะหายไป เศรษฐีใจบุญก็จะเกิดขึ้นแทน กรรมกรทั้งหลาย ก็จะกลายเป็นลูกหลานผู้กตัญญู ของเศรษฐีใจบุญ มีส่วนร่วมในการบริจาคทานตามหลักการของเศรษฐี ในยุคที่ไม่มีนายทุนกระดาษซับ มีแต่เศรษฐีใจบุญ ก็เลี้ยงข้าทาสกรรมกรไว้มากมาย ผลิตด้วยกัน กินอยู่ด้วยกัน ไปวัดด้วยกัน ทำบุญด้วยกัน และมีความเห็นร่วมเป็นอันเดียวกัน ว่าทรัพย์ที่เหลือนั้นจะตั้งโรงทาน

เศรษฐีแท้จริงก็มีโรงทาน และมีหลาย ๆ โรง กรรมกรก็รู้สึกว่าทำเงินให้เศรษฐีนี้เพื่อไปตั้งโรงทาน เป็นการได้บุญด้วย ไม่มีนายทุนกระดาษซับอย่างนี้แล้ว คอมมูนิสต์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร เหลืออยู่แต่กรรมกร ชนิดเป็นลูกหลานผู้กตัญญู มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญทาน นี่เราจะกลับไปสู่ยุคอย่างนั้นได้อย่างไร นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

แต่ในที่นี้ ขอบอกกล่าวถึงประโยชน์อานิสงส์อันสูงสุด แห่งความไม่เห็นแก่ตัวอันจะทำให้นายทุนกระดาษซับหมดไปจากโลก ด้วยการบริจาค คือจะทำให้กลายเป็นเศรษฐีใจบุญขึ้นมาเต็มโลก ด้วยการบริจาค ทำให้กรรมกรเป็นลูกหลานที่กตัญญูของเศรษฐีผู้ใจบุญ เสียสละอย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์แห่งการเป็นอยู่ แล้วเอาส่วนที่เหลือมาตั้งโรงทานด้วยกัน

นี่แหละคือผลของการบริจาค-ปริจฺจาคํ ลองบริจาคกันทั่วไปหมดเถิด โลกนี้ก็เป็นโลกของพระศรีอารยเมตไตรยโดยไม่ต้องสงสัย

บริจาค-บริจาคนั้น มันไม่ใช่ให้ทาน เพื่อเอาผลตอบแทน เพื่อสวยเพื่อรวย เพื่อให้มีชื่อเสียง เพื่อมีสวรรค์วิมานในเทวโลก ทานมันไปตามแบบนั้น หรืออย่างบริสุทธิ์ก็อยู่กันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เจือจาน แต่ก็ยังไม่สามารถจะครอบงำกิเลส ที่มาจากความเห็นแก่ตน ยังอยากดีกว่าสวยกว่ารวยกว่า อะไรกว่าอยู่เสมอ แล้วก็ไม่ได้ทำด้วยความที่ไม่หวังอะไรตอบแทน แต่หวังอะไรตอบแทนอยู่ตลอดเวลา

ทาน เกี่ยวกับสิ่งของภายนอกและหวังของตอบแทน

บริจาค ตอบแทนภายใน ด้วยสิ่งที่ไม่ควรอยู่ในภายใน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยแห่งโรคจิตโรคประสาทไปเสียทั้งนั้น แล้วไม่ต้องมีผู้รับดอก ดูให้ดี ๆ มันน่าหัว ให้ใครจะเอากิเลสไปให้ใคร ใครมันจะเอา ทานกับบริจาคต่างกันคนละทิศทางอย่างนี้ ขอให้สนใจในคำว่า *"บริจาค-บริจาค"* อย่างถูกต้องเถิด

ขอออกความคิดเห็น ถึงการที่จำกำจัดความเห็นแก่ตนออกไปจากโลก ขอให้ทุกคนร่วมมือกันบริจาค บริจาคความเห็นแก่ตน บริจาคสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในจิตใจ มีแล้วเป็นปัจจัยแห่งโรคจิต โดยขอให้ศาสนา**ทุก ๆ ศาสนา** ไม่ว่าศาสนาไหนมาร่วมมือกัน มาร่วมมือกัน กระทำให้สมาชิกแห่งศาสนานั้น ๆ หมดความเห็นแก่ตัว ไม่มัวขัดแย้งกัน แม้แต่ในระหว่างศาสนา แล้วยังพร้อมเพรียงกัน ที่จะอบรมสั่งสอนสมาชิกแห่งศาสนา ให้ไม่เห็นแก่ตัว ทุกศาสนามีหัวใจแห่งศาสนา เพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวด้วยกันทุกศาสนา

ถ้าเป็นศาสนามีพระเจ้า ก็ถือว่าพระเจ้าต้องการไม่ให้เห็นแก่ตัว ต้องการให้เห็นแก่พระเจ้า อะไร ๆ ก็เอาไปมอบให้แก่พระเจ้าเสีย อย่าเอามาเป็นตัวกูของกู อย่างนี้ก็ยังทำได้ ศาสนานั้น ๆ ก็มีวิธีการตามแบบนั้น ๆ

ส่วนพุทธศาสนาเรา มีคำสอนเรื่อง มันไม่มีตัวมันไม่มีตน เป็นความว่างจากตัวตน มีแต่สิ่งที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ

สรุปความว่า พุทธศาสนาสอนเรื่องไม่มีตัวไม่มีตน เมื่อไม่มีตัวไม่มีตนโดยแท้จริงแล้ว จะเห็นแก่ตนได้อย่างไร คิดดูเองก็แล้วกัน ข้อนี้ก็คือไม่เห็นแก่ตนแล้ว ก็เห็นแก่ธรรมะเห็นแก่ธรรมะ

"ธรรมะ" แปลว่าหน้าที่ **หน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอด**

"ธรรมะ-ธรรมะ" คำนี้ เขาพูดกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด

ธรรมะ-ธรรมะ คำสั่งสอน ของผู้สอนเหล่านั้น ๆ หมายถึงหน้าที่ ที่เกิดมีมนุษย์คนแรกสังเกตเห็นว่า สิ่งที่เรียกว่า **หน้าที่ - หน้าที่** นี้สำคัญที่สุด ไม่ทำก็คือตาย จึงมาบอกเพื่อนฝูง เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายว่า มีสิ่งสำคัญสูงสุดคือ **ธรรมะ** หรือ **หน้าที่**ในภาษาไทย ธรรมะในภาษาอินเดียโบราณ ธรรมะคือการกระทำหน้าที่ ไม่ใช่อยู่เฉย แล้วก็ทำอย่างถูกต้อง แล้วก็ทำอย่างที่เรียกว่าเป็นไปเพื่อความรอด ไม่ใช่เพื่อสร้างความวิบัติพินาศขึ้นมา เพราะความเห็นแก่ตัว

หน้าที่ - หน้าที่ นี้ เป็นสิ่งสูงสุด ที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ เป็นพระพุทธเจ้าแล้วยังมีสิ่งสูงสุดที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วใหม่ ๆ ท่านสงสัย

ขึ้นมาว่าจะเคารพใคร ในที่สุดก็ตกลงพระทัย**เคารพหน้าที่** เหมือนอย่างพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า เคารพหน้าที่ของพระพุทธเจ้า คือหน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอดพ้น ท่านมีหน้าที่ที่จะสอนผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือสอนให้รู้จักหน้าที่ ที่ถูกต้องเพื่อความรอดพ้นอันสูงสุด

ดังนั้น จึงสอน**ต่อยอด** ต่อยอดจากที่เขาสอนกันอยู่แล้วเรื่องหน้าที่ต่ำ ๆ นั้น หรือกลาง ๆ ก็ดี ให้สูงสุดขึ้นไปจนถึงกับหมดความเห็นแก่ตัวตน ไม่เห็นแก่ตัวตน เป็นพระอรหันต์อย่างที่รู้กัน คำสอนหน้าที่อันดับสูงสุด แล้วท่านเคารพหน้าที่อย่างเหลือประมาณ

อย่างเราจะมองดูกันว่า ก่อนรุ่งพระพุทธเจ้าใคร่ครวญว่า วันนี้จะไปโปรดใครให้สำเร็จประโยชน์ เพราะเห็น ๆ อยู่ทุกวัน พอรุ่งเช้าก็ไปทางนั้น ไปหมู่บ้านชาวนา ไปหมู่บ้านคนร่ำรวย แม้กระทั่งไปในสำนักเดียรถีย์อื่น ซึ่งมิใช่พุทธศาสนา เรียกว่าเดียรถีย์อื่นก็มี จึงได้เกิดการพูดจาสนทนา ได้รับประโยชน์ตามที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมาย แม้จะไม่สำเร็จก็ไม่เป็นไร เพราะทรงมุ่งหมายถึงที่สุด ทำดีถึงที่สุด แต่ที่บันทึกอยู่ในที่ทั่วไป ปรากฏว่าประสบความสำเร็จ

ครั้นเที่ยงแล้ว พักผ่อนหน่อยหนึ่งแล้ว ตอนบ่ายก็สอนประชาชนที่ไปหาถึงที่วัดตลอดบ่ายตลอดเย็น พอค่ำลงก็สอนภิกษุสามเณรประจำวัด พอดึกก็สอนเทวดา ซึ่งกล่าวไว้ว่า เทวดาราชามหากษัตริย์ทั้งหลายก็ดี เทวดาจากสวรรค์ก็ดี ล้วนแต่มาเวลาเที่ยงคืนทั้งนั้น อย่างเช่นสามัญญผลสูตรนี้อ่านดู มีพระราชายกกองทัพคบเพลิงไปทูลถามปัญหาเมื่อแก้ปัญหาให้เทวดา พักผ่อนหน่อยหนึ่งแล้ว ก็ถึงเวลาที่จะเล็งญาณส่องโลก ส่องตรวจดูโลก ว่าวันนี้จะไปสอนใครที่ไหน นี่ทรงถืออย่างนี้เป็นกิจจะลักษณะโดยแน่นอน จะมีเหตุขัดขวางบ้างนั้นก็เป็นธรรมดา ก็ถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างนี้เป็นแน่นอน ตามตำนานที่ปรากฏอยู่

ขอให้สังเกตดูว่า **วันนี้ค่ำลงจะปรินิพพานอยู่แล้ว** ตอนกลางวันยังเสด็จดำเนินเป็นโยชน์ ๆ พูดง่าย ๆ คนจะตายอยู่หยก ๆ คืนนี้แล้ว กลางวันยังดำเนินทำหน้าที่ ทำตามหน้าที่อยู่เป็นโยชน์ ๆ พอถึงเวลาค่ำที่จะปรินิพพานอยู่แล้วก็ยังโปรดปริพพาชกอีกคนหนึ่งที่เข้ามาทูลถาม เข้ามาขอความช่วยเหลือ พระสงฆ์ทั้งหลายห้ามว่า อย่ามากวนอย่ามากวน จะปรินิพพานอยู่แล้ว ท่านยังไม่ยอม ท่านยังบอกว่า เข้ามา เข้ามา เอาตัวเข้ามา ให้เอาตัวเข้ามา แล้วก็ตรัสสอนปริพพาชกนั้นจนสำเร็จประโยชน์ จนได้เป็นพระอรหันต์

นี่เรียกว่าท่านทำหน้าที่ถึงวินาทีสุดท้ายอย่างนี้ พวกเราทำกันหรือเปล่า ถ้าพวกเราทำหน้าที่กันครบวงจรอย่างนี้ ตลอดวินาทีสุดท้ายอย่างนี้ นั่นก็หมายความว่า ได้บริจาค

ความเห็นแก่ตัวออกไปหมดสิ้น บริจาค บริจาค บริจาคความเห็นแก่ตัว คือความรู้สึกที่ไม่ควรจะมีอยู่ในใจ ออกไปเสียจนหมดสิ้น

ขอให้สนใจคำว่า *"บริจาค-บริจาค"* อันเป็นทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๓ เป็นการบริจาคภายใน ทำให้การบริจาคภายนอกเป็นของบริสุทธิ์ ให้คนที่บริจาคทานซื้อสวรรค์วิมาน ตักบาตรช้อนหนึ่งเอาวิมานหลังหนึ่ง ก็จะได้หยุดคิดอย่างนั้น คือจะบริจาคความเห็นแก่ตนออกไป ด้วยการบริจาคของภายนอก ด้วยความหวังจะทำลายความเห็นแก่ตัวในภายในออกไป นี่มันจึงบริสุทธิ์

ทานภายนอกบริสุทธิ์ เพราะมีการบริจาคในภายใน ทานยังมีส่วนแห่งความเห็นแก่ตัว มีตัวผู้ให้ มีตัวผู้รับ มีตัวทั้ง ๒ ฝ่าย ถ้าบริจาคต้องไม่มีตัว ต้องไม่เห็นแก่ตัว ต้องไม่มีตัวทั้ง ๒ ฝ่าย นี่ก็เรียกว่าต่างกันมาก

บริจาคความไม่เห็นแก่ตัวออกไป ออกไป ออกไป ก็ไม่มีความเห็นแก่ตัวเหลือ บริจาคตัวตน ให้เขาบริจาคตัวตน ด้วยการบริจาคตัวตน ก็มีผลถึงพระนิพพานในที่สุด แล้วจะเอาอะไรกันอีกเล่า

การศึกษาจะช่วยได้มาก ถ้าในโลกนี้มีการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง คือทำลายความเห็นแก่ตัวแล้ว โลกนี้จะรอด เดี๋ยวนี้โลกยังมีการศึกษาที่เปรียบเหมือนสุนัขหางด้วน มีเพียง ๒ อย่าง คือให้วิชาความรู้ฉลาด และให้วิชาอาชีพไปทำกินให้ร่ำรวย แต่ไม่มีวิชาที่จะเป็นมนุษย์ให้ถูกต้อง คือบังคับความเห็นแก่ตัว อย่างถูกต้อง อย่างสมแก่ความเป็นมนุษย์ ซึ่งแปลว่า**สัตว์ผู้มีใจสูง** ถ้าการศึกษาของโลกสอนกันให้ถึงการบริจาค-บริจาค-บริจาคความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวเช่นนี้แล้ว โลกก็จะมีการศึกษาที่สมบูรณ์ จะไม่เกิดปัญหายุ่งยากลำบาก เพราะความเห็นแก่ตัว อย่างที่กำลังมีอยู่ในบัดนี้

หวุดหวิดเต็มทีแล้ว ที่จะใช้อาวุธอันร้ายกาจที่สุดนั้นออกทำลายล้างกัน ถ้าความเห็นแก่ตัวยังคงมีอยู่ และแก่กล้าขึ้นไป สักวินาทีหนึ่งเขาก็จะอดกลั้นไว้ไม่ได้ ก็จะใช้อาวุธอันร้ายกาจนี้ทำลายล้างกัน แล้วโลกนี้จะเป็นอย่างไร

ขอให้ท่านทั้งหลายสนใจในคำว่า *"ความเห็นแก่ตัว"* เห็นแก่ตัวอยู่คนเดียว ก็เป็นทุกข์นอนไม่หลับอยู่คนเดียวอึดอัดอยู่คนเดียว ความเห็นแก่ตัวพาดพิงไปถึงคนอื่น ก็ทำลายบุคคลอื่น เอาเปรียบบุคคลอื่น, ความเห็นแก่ตัวเป็นไปทั่วโลก โลกนี้ก็เป็นโลกของความเห็นแก่ตัว แบ่งออกเป็นซีก ๆ ส่วน ๆ แล้วก็ปะทะคารมกันด้วยเรื่องความเห็นแก่ตัว เป็นเวทีแห่งประกวดการเห็นแก่ตัวกันเท่านั้นเอง เชื่อว่าไม่อาจจะสร้างสันติภาพใด ๆ ขึ้นมาได้

สรุปความแล้ว ถือเป็นหลักได้ว่า ทานไม่ใช่บริจาค คือมันเป็นของภายใน ของภายนอก เป็นของทางวัตถุ เป็นของทางจิตใจ

ทาน ยังมีตัวของตัวอยู่ทั้ง ๒ ฝ่าย อย่างซ่อนเร้น **ต้องการประโยชน์ตอบแทนและต้องตอบแทน** อย่างนี้เป็นต้น

บริจาค เป็นรากฐานของทานที่แท้จริง ให้ทานบริสุทธิ์ เป็นบริจาคขึ้นมา กลายเป็นการบริจาคขึ้นมา **บริจาค**จะทำให้**ทาน**ทุก ๆ อย่างกลายเป็นถูกต้อง คือเป็นบริจาคขึ้นมา ฉะนั้น ขอให้ทุกคนสนใจในการทำลายความเห็นแก่ตัว ศัตรูอันร้ายกาจ ทั้งของมนุษย์และเทวดา มนุษย์ก็ทะเลาะกัน เพราะความเห็นแก่ตัว เทวดาก็ทะเลาะกัน เพราะความเห็นแก่ตัว ซึ่งมีเรื่องราวที่ชัดเจนอยู่ในเรื่องราวนั้น ๆ ว่า เทวดาก็ทะเลาะกัน เพราะความเห็นแก่ตัว

จงเป็นไทจากความเห็นแก่ตัว คือเป็นไทจากกิเลสข้อนี้ ด้วยการบริจาคอันนี้ แล้วไทยก็จะเป็นไทสมชื่อ มีอิสระที่จะพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้อง ถูกต้อง ถูกต้องทุกสิ่งทุกอย่าง โดยไม่มีวิกฤตการณ์เลวร้ายใด ๆ เกิดขึ้นมาได้ เป็นไทจากความเห็นแก่ตัว นั่นคือ บริจาค เป็นไทแล้วก็สามารถทำสิ่งที่ถูกต้องได้ จะละอบายมุขได้ จะละความเกียจคร้านความเหลวไหลไม่มีงานทำได้ จะละได้ทุกอย่าง ทุกอย่าง ที่เกิดมาจากความเห็นแก่ตัว

หวังว่าท่านสาธุชนทั้งหลายจะได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริจาคนี้และชวนกันบริจาค ให้กลายเป็นสิ่งประจำใจ ทำอะไรเป็นไปเพื่อลดความเห็นแก่ตัว จนไม่มีตัวเหลือจนเป็นไปสู่พระนิพพาน แม้อยู่ในโลกนี้ก็ดำเนินกิจการในหน้าที่ อยู่ได้เป็นสุขทุกทิพาราตรีกาล เทอญ

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๔
"อาชชะวัง"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา นับว่าเป็นปีแห่งการบรรยายเรื่องทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมสำหรับพระราชา เพื่อทำให้มหาชนร้องออกมาว่า พอใจ-พอใจ คำว่า *"ราชา-ราชา"* แปลว่า *"พอใจ-พอใจ"* รากศัพท์ของคำ ๆ นี้ ก็คือ ความกำหนัดยินดี ความหมายตามธรรมดาว่า พอใจ พอใจ

ทศพิธราชธรรมนี้ จะต้องมีการดำเนินตามในฝ่ายมหาชน เพื่อตามรอยพระยุคลบาท ให้เกิดการ**มีฝ่ามีตัว**แล้วก็มีการ**ถูกฝาถูกตัว ตรงกันทั้งฝาทั้งตัว** จึงต้องบรรยายสำหรับการตามรอยพระยุคลบาทด้วย **เพื่อความมีศีลธรรมอันดี เพื่อความสุขสวัสดีของประเทศชาติ เพื่อสันติสุขส่วนบุคคล เพื่อสันติภาพของส่วนรวม หรือของโลก**

วันนี้ก็มาถึง**ข้อที่ ๔** ซึ่งมีชื่อว่า **"อาชชะวัง"** แปลว่า **"ความซื่อตรง"** เราควรจะเอ่ยทั้ง ๑๐ ข้อไว้ให้คุ้นหู :—

ทานํ สีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตปํ
อกฺโกธํ อวิหึสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนํ

ข้อที่ ๔ ว่า **อาชฺชวํ** ตามตัวหนังสือก็แปลว่า **ความตรง** เรามาพิจารณากันถึงข้อนี้ก่อน *"อาชชะวะ"* หรือ *"อาชฺชวํ"* ในภาษาบาลี คือความตรงที่มนุษย์จะต้องมีต่อกันและกัน ในฐานะเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย มันต้องตรงต่อกัน มันจึงจะเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันได้ จึงจะเป็นสังคมที่มีความสงบสุข

ความซื่อตรงนี้ เป็นรากฐานของธัมมิกสังคมนิยม คือว่าระบบสังคมนิยมที่ประกอบไปด้วยธรรมะ สังคมนิยมอาจจะคดก็ได้ ถ้าไม่มีธรรมะ ต้องให้ชัดลงไปว่า**มีธรรมะ**

เป็น**ธัมมิกสังคมนิยม** หรือจะพูดว่า **ธัมมิกประชาธิปไตย**ก็ได้ มันจะไม่เกิดระบบทุรราช อนาธิปไตย ถ้ามีประชาธิปไตยที่เป็นธัมมิกะ

ลองคิดดูว่า ถ้ามันเห็นแก่ตัว มันก็เป็นประชาธิปไตยในการที่จะแย่งกันเห็นแก่ตัว มันก็เลยหมดไม่มีอะไรเหลือทั้งฝาทั้งตัวเป็นอนาธิปไตยไปหมด สำหรับจะตรง ในการเดินให้ตรงกันทั้งผู้นำและผู้ตาม แม้ที่สุดแต่ทั้งนายจ้างและลูกจ้าง นายจ้างก็เดินตรง ลูกจ้างก็เดินตรง มันก็เกิดเป็นสังคมที่สงบสุข

ขอให้ลองสังเกตดูให้ดี ๆ ในโลกปุถุชนเรานี้ หรือว่าในบ้านเรือนเรานี้ มันยังมีเสียงร้องอยู่บ่อย ๆ ว่า *"เผลอไม่ได้ ๆ"* พอเผลอแล้วก็เป็นถูกขโมย ถูกโกง ถูกเอาเปรียบ ถูกอะไรต่าง ๆ มันเผลอไม่ได้ เพราะว่ามันไม่มีความตรง บางทีก็ได้ยินคำว่า *"ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก"* ต่อหน้าก็พูดอย่าง พอลับหลังก็ทำอีกอย่างหนึ่ง ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก นี่มันก็เคยเดือดร้อนกันมามากแล้ว

ในการทำงานของผู้ที่เป็นลูกจ้าง หรือเป็นราชการมันก็มีคำที่กล่าวกันว่า *"มาอย่างไทย ไปอย่างฝรั่ง"* คือมาทำงานโอ้เอ้ ไม่เป็นเวลา พอถึงเลิกงานแล้วก็ ตรงเผง นี่เขาพูดกันอย่างล้อ ๆ ว่า *"มาอย่างไทย ไปอย่างฝรั่ง"* ยังมีคำที่ได้ยินอยู่บ่อย ๆ ในหนังสือเรียนว่า *"แข็งดังเหล็ก เงินง้าง อ่อนได้ดังใจ..."* อย่างนี้เป็นต้น มันแข็งโกกท่าทางมันเข้มแข็ง แข็งโกก พอเอาเงินเข้าหว่านล้อม มันก็อ่อนเป็นขี้ผึ้งไปเลย จะดัดเป็นอะไรก็ได้ นี่เป็นเพราะอะไร? เพราะมันไม่มีความตรง มันไม่มีความตรง **เราจะต้องมีความตรงอย่างบริสุทธิ์ใจ ตรงอย่างแท้จริง ตรงต่อธรรมชาติ ตรงต่อกฎของธรรมชาติ** จะตรงกันสักกี่อย่าง ก็เอามาพูดกันเสียเดี๋ยวนี้

ต่อไปนี้ก็จะ **พูดถึงความตรง ความตรงว่ามีได้หลายอย่าง** หลายแง่ ที่ควรจะหยิบขึ้นมาพิจารณา เพื่อทำความเข้าใจกัน

อย่างแรกที่สุดก็จะพูดถึง**ความตรงต่อวาจา** วาจาที่*พูดออกมากับตนเอง* ก็ต้องเป็นวาจาที่ตรงกับใจ อย่าให้เป็นวาจาอย่าง ใจอย่าง นี่มันตรงต่อวาจาที่พูดเข้ามา ทีนี้ที่พูดออกไป วาจาที่พูดออกไป คือ*พูดกับผู้อื่น* มันก็ต้องไม่คิดหลอกลวงใคร ตรงตามวาจาที่พูดเสมอไป อย่างนี้เรียกว่า**ตรงต่อวาจา** หรือตรงโดยวาจา

ทีนี้ก็มาถึง **ความตรงต่อผู้อื่น** ไม่หลอกลวงใคร ไม่ขบถหักหลังใคร แม้ใน*ครอบครัวกันเองมีอยู่กี่คน ก็ล้วนแต่ซื่อตรงด้วยกันทั้งนั้น* ซื่อตรงต่อวาจา ซื่อตรงในการกระทำ ซื่อตรงทั้งวาจา ซื่อตรงทั้งใจให้ต่อผู้อื่นในครอบครัว คิดดูเถิดว่ามันจะสงบเยือกเย็นสักเท่าไร *ตรงต่อผู้อื่นในทิศทั้งหก* เมื่อเป็นบุคคลที่สองออกไปจากเราแล้ว ก็เรียกว่าผู้อื่น

หรือเรียกว่าสังคมได้ทั้งนั้นแหละ ทิศทั้งหกนี่เป็นหลักที่ดี ที่ควรจะใช้ด้วยความระมัดระวังรักษาไว้อย่าให้มีความผิดพลาด ทิศข้างหน้า-บิดามารดา ทิศข้างหลัง-บุตรภรรยา ทิศข้างซ้าย-มิตรสหาย ทิศข้างขวา-ครูบาอาจารย์ ทิศข้างบนคือ-ผู้บังคับบัญชา หรือผู้อยู่เหนือขึ้นไป ๆ ตามลำดับ ทิศข้างล่างคือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นคนใช้ กรรมกร ต่ำลงไปตามลำดับ เลยเป็นหกทิศ ถ้าได้หกทิศอย่างนี้แล้วก็ครบ เรียกว่าครบรอบด้าน เป็นสังคมที่ถูกต้อง เป็นการตรงต่อทิศทั้งหกแล้วก็เป็นการตรงต่อสังคมรอบด้าน นี่เรียกว่า **ตรงต่อผู้อื่น**

เอ้า, ทีนี้**ตรงต่อเวลา** ตรงต่อเวลา เวลาที่สมควรจะทำอะไรก็ตรงต่อเวลาที่ทำงานอันนั้น ตามที่เรา*กำหนดไว้เพื่อเราเอง*ก็ได้ ตาม*ที่กำหนดไว้กับใคร* ๆ ก็ได้ เป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับจะทำอะไรกะใครแล้วก็ ไม่ผิดเพี้ยน ไม่บิดพลิ้ว ไม่ต้องแก้ตัว นี้เรียกว่า **ตรงต่อเวลา**

ทีนี้ก็**ตรงต่อตัวเอง** หมายถึงตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง บางคนมันขบถต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง ไม่ซื่อตรงต่อตนเอง หลอกลวงตัวเอง ด้วยการบิดพลิ้วอย่างนั้นอย่างนี้ บางทีก็หลอกลวงตัวเอง *ตรงต่อตัวเอง ตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง ตรงต่ออุดมคติของความเป็นมนุษย์ ตรงต่อสถานะของตน* เหมาะสมแก่สถานะของตนว่าจะเป็นอย่างไร *ตรงต่อธรรมะ คือกฎความจริงที่เป็นไปในตน* ชีวิตที่จะรอดได้อย่างสงบเย็นก็เพราะมีความถูกต้องของตนเอง ซึ่งตนได้กระทำไว้อย่างถูกตรง **ตรงต่อตนเอง** ตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตน คือเป็นอย่างนี้

ทีนี้ข้อสุดท้ายก็ **ตรงต่อความตรง** ฟังดูมันคล้ายกับพูดเล่น ตรงต่อความตรง *ตรงต่อความเที่ยงธรรมที่มีอยู่อย่างไร ตรงต่อความยุติธรรมที่มีอยู่อย่างไร ถูกตรงตามความจริงที่ควรจะเป็นอย่างไร เลยไปถึงตรงต่อพระรัตนตรัยอันเป็นที่ยึดถือสูงสุด แล้วก็ตรงต่อโลกุตตระ คือว่าไม่อยากจะจมอยู่ในโลก จะขึ้นอยู่เหนือปัญหาของโลกโดยประการทั้งปวง กระทั่งตรงต่อพระนิพพานอันเป็นที่ไปในเบื้องหน้าของชีวิตทุกชีวิต ตรงต่อความเป็นเช่นนั้นเองของธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวง* นี้เรียกว่า **ตรงต่อความตรง** เป็นข้อสุดท้าย

ตรงต่อวาจา ตรงต่อผู้อื่น ตรงต่อการงาน ตรงต่อเวลา ตรงต่อตัวเอง ตรงต่อความตรง นี่แหละความตรง ตรงมีกี่อย่างก็ลองนับดู

เอ้า, ทีนี้ก็ดูต่อไปถึงว่า **กิจกรรมในโลกนี้ มันต้องการคนตรง** มันต้องการคนตรง เราก็รู้ว่าโลกมีจุดศูนย์กลางของโลก เป็นจุดศูนย์ถ่วง เป็นความดึงดูดของโลกแล้วก็ตรงดิ่งเลย ตรงดิ่งอย่างกับว่า ของโยนขึ้นไปบนอากาศ ตกมาตรงดิ่งไปสู่จุดศูนย์ถ่วง

ตรงกลางของโลก **โลกมันต้องการคนตรง กิจกรรมในโลกต้องการคนตรง** ลองยกตัวอย่างทีละเรื่อง เช่น

เรื่อง**การเมือง**ก็ต้องการคนตรงมาเป็นนักการเมือง จัดโลกให้สงบผาสุกโดยไม่ต้องใช้อาชญา เดี๋ยวนี้เขาพูดกันว่า ผู้แทนสมัครเข้ามาบอกว่า จะมาควบคุมรัฐบาล ให้ช่วยเลือกเถิด แต่ครั้นเข้ามาเป็นผู้แทนแล้ว ก็กลายเป็นว่า มาแย่งกันเป็นรัฐบาลเสียเอง อยากจะเข้าไปเป็นรัฐบาลเสียเอง เมื่อแรกก็พูดว่า จะมาคุมรัฐบาล พอได้เป็นแล้วก็จะมาเป็นรัฐบาล หรือแย่งเป็นรัฐบาลเสียเอง **ตรงหรือไม่ตรง ลองคิดดู**

ในแง่ของ**เศรษฐกิจสหกรณ์** เศรษฐกิจเราก็ต้องการคนตรงมาเป็นผู้ร่วมงาน เศรษฐกิจนั้นจึงจะไม่สร้างปัญหาขึ้น จะซื่อตรงต่ออุดมคติของเศรษฐกิจ แล้วก็ทำเพื่อสันติภาพของเพื่อนมนุษย์ การสหกรณ์ที่ล้มลุกคลุกคลานตั้งไม่ได้นั้นน่ะ เพราะสมาชิกมันไม่ตรง มันไม่ตรงต่อกัน สหกรณ์มันก็ล้ม **สหกรณ์มันตั้งไม่ได้ เพราะมันขาดความตรง**

ทีนี้**ในการสังคมซึ่งกันและกัน** การสังคมนี่ต้องการความตรง คือเราต้องการความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ยิ่งกว่าสิ่งใด ไม่มีความตรงมันก็ไว้ใจกันไม่ได้ มันก็มีแต่ความระแวง ในที่สุดก็นำไปสู่ความขัดแย้ง **ก็เป็นสังคมที่เหมือนกับจมอยู่ในนรก**

ทีนี้ **ในการบังคับบัญชา** หรือการนำหมู่คณะนั้น ก็ต้องการคนตรง ผู้นำก็ตรง ผู้ตามก็ตรง ถ้าผู้นำเดินตรงผู้ตามก็เดินตรง ผู้บังคับบัญชาบังคับมาตรง ผู้ถูกบังคับบัญชาก็ทำตรง เกิดการตรงกันอย่างนี้ แต่คำว่า ตรง ๆ นี้ มันก็ไม่ใช่คำพูดผ่าซากตายตัว บางทีเราก็ต้องให้มันตรงตามเรื่องเฉพาะ ๆ เรื่อง เช่นการใช้พระเดชพระคุณกันนี่ มาพิจารณาดูให้ดี ว่าถ้าใช้**พระเดช**ต้องใช้ด้วย**เมตตา** จะใช้**พระคุณ**ต้องใช้ด้วย**ปัญญา** อย่ากลับกันเสีย มันจึงจะถูกหรือตรงตามเรื่อง การใช้พระเดชใช้ด้วยเมตตา แต่พอทีการใช้พระคุณกลับต้องใช้ด้วยปัญญา **มันจึงจะเป็นการบังคับบัญชาที่ตรง**

ทีนี้**ในการเล่าเรียนศึกษา** จะต้องซื่อตรงต่อทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง จะซื่อตรงต่อครูบาอาจารย์ ต่อสถานที่เล่าเรียน-เวลาเรียน-เพื่อนนักเรียน จะมีความซื่อตรงต่อทุกสิ่งที่มาเกี่ยวข้อง **การศึกษาเล่าเรียนจึงจะเป็นไปด้วยดี**

ทีนี้**การประพฤติพรหมจรรย์ ของนักบวช ของบรรพชิต** มันต้องซื่อตรงต่อพรหมจรรย์ คือซื่อตรงต่อพระนิพพาน มีพระนิพพานเป็นจุดหมายปลายทาง อย่างนี้ก็เรียกว่าตรงต่อพระนิพพาน การประพฤติพรหมจรรย์ก็ต้องการความตรง : **ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการประพฤติพรหมจรรย์**

ในที่สุดจะมองดูถึง **ความยั่งยืนแห่งวงศ์สกุล** หรือ **ความยั่งยืนแห่งประเทศชาติ** ก็ต้องการความตรง คือความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ กตัญญูต่อบรรพบุรุษตลอดไป นั่นแหละคือความตรง **ที่จะให้เกิดความยั่งยืนแห่งวงศ์สกุลและประเทศชาติ**

นี่จะเห็นว่า**กิจกรรมในโลกต้องการคนตรง** กิจกรรมในโลกต้องการคนตรง กิจกรรมในโลกต้องการคนตรง ขอให้สังเกตดู

ทีนี้ก็จะพูดถึง **อาการแห่งความตรงเป็นอย่างไร?** เส้นบรรทัดตรงอย่างไร สายธนูตรงอย่างไร ต้นไม้ที่อิสระขึ้นมาอย่างถูกต้อง งอกขึ้นมาอย่างถูกต้อง จะเป็นต้นไม้ที่ตรงสูงสล้างงดงาม มีความตรงอย่างนี้ *แสงอาทิตย์ก็ตรง*คือส่องตรงไม่คด *จุดศูนย์ถ่วงของโลกก็ตรง เส้นดิ่งของจุดศูนย์ถ่วงของโลกก็ตรง* เข้าไปสู่จุดศูนย์กลางของโลก หรือไส้โลกทั้งนั้นแหละ มันตรงอย่างนั้น ไม่ว่าจะเป็นทิศทางไหน มันตรงทั้งนั้น มันตรงออกไปรอบตัว หรือมันเข้ามาได้รอบตัวล้วนแต่เป็นเส้นตรง

แม้ที่สุดเราจะ *นั่งสมาธิ ก็ต้องนั่งตัวให้ตรง* รองรับจุดศูนย์ถ่วงด้วยดี นั่งตัวตรงนั้นหายใจคล่อง แล้วก็ล้มยาก แม้เป็นสมาธิแล้วก็ไม่ล้ม และมันก็ดูงดงามด้วย เพราะความตรง

ทีนี้ก็ **ตรงอย่างมีรากฐานอันมั่นคง** ตรงนั้น ต้องมีรากฐานอันมั่นคง เพื่อให้รักษาความตรงเอาไว้ได้ อย่างพระเจดีย์มีรากฐานกว้างพอรองรับ พระเจดีย์ก็ตรง ตรงดิ่งก็ล้มไม่ได้ ต้องมีรากฐานแห่งความตรงอย่างมั่นคง นี้ก็เป็นอาการอันหนึ่งแห่งความตรง

อาการแห่งความตรงมีแง่มุมที่จะสังเกตได้อย่างนี้ ขอให้สนใจกันเถิด จะได้ทำให้เกิดความตรงได้ตามที่ต้องการ ไม่ขัดกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มันสมคล้อยกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มันก็มีได้โดยง่าย แล้วก็ได้รับผลดีเต็มที่

ทีนี้มาดูอะไรกันสักอย่าง ซึ่งค่อนข้างจะประหลาด : **พยศของคนตรง** คนตรงมันมีพยศ มีพยศของคนตรงซ่อนอยู่ในความตรง เป็นความคดที่ซ่อนอยู่ในความตรง ขอให้สังเกตดูให้ดี ที่เราได้ยินกันโดยมาก เช่นว่ามันเถรตรงเถรตรงไม่หลีกอะไรมันก็ตรง ๆ มันก็ต้องขึ้นต้นตาลถึงยอดตาลแล้วก็ลงมาตรง ๆ มันก็กระโดดลงมาตาย เถรตรงมันต้องตายอย่างนี้

ความคดที่มันซ่อนอยู่ในความตรง ก็เป็นสิ่งที่ควรจะระวัง มันคือความโง่ที่ซ่อนอยู่ในความตรง นี้ก็มองเห็นได้ง่าย ๆ ว่า มันตรงอย่างทิฏฐิมานะ ตรงอย่างยึดมั่นถือมั่น ตรงอย่างหลับหูหลับตา ตรงของความโง่ ตรงของคนโง่ ตรงของคนบ้าบิ่น ตรงของ

คนดื้อ ตรงของคนมีมารยาสาไถย คิดดูให้ดีทีว่า นี่มันเป็นอะไร มันเป็นความคดที่ซ่อนอยู่ในความตรง เขายืนยันความตรงด้วยความโง่ มันก็เป็นความคดที่ไม่รู้สึกตัว **เป็นพยศของคนตรง**

คนได้ทะเลาะวิวาทกัน ทุ่มเถียงกันเป็นเรื่องราวใหญ่โต ก็เพราะพยศของความตรง ต่างคนก็ต่างจะเอาแต่ความตรงตามแบบของตน คือตรงอย่างมานะทิฏฐิ ตรงอย่างไม่รู้สึกว่า อะไรคดอะไรตรง มันก็ตรงเหมือนกับ*แมวนอนหวด* แมวนอนหวด ตรงอย่างแมวนอนหวด ตรงอย่างคดไปคดมา ตรงอย่างข้าง ๆ คู ๆ ดูให้ดีเป็นพยศหรือเป็นพิษร้ายของคนตรง ที่มีความตรงด้วยมานะทิฏฐิ ด้วยความยึดมั่นถือมั่น ด้วยตัณหาอุปาทาน

ระวังให้มาก **พยศของคนตรง** พยศของคนตรง ความคดที่ซ่อนอยู่ในความตรง ชำระสะสาง กวาดล้างออกไปเสียให้บริสุทธิ์สะอาด **ให้เป็นความตรง ที่เป็นความตรง** ไม่มีพยศ ไม่มีความคดอะไรที่ซ่อนอยู่ในความตรง

ในที่สุด เราก็จะ**ดูกันเป็นการสรุป เป็นข้อ ๆ ไป** เป็นใจความสำคัญของเรื่องความตรง เช่น

ถ้าตรงที่แท้จริง จะไม่เกิดการขัดแย้ง ตรงแท้จริงก็มี ตรงไม่แท้จริงก็มี คือตรงด้วยมานะทิฏฐิ ตรงด้วยความโง่ อย่างนี้จะต้องเกิดการขัดแย้ง เกิดการกระทบกระทั่ง การขัดแย้งหรือการกระทบกระทั่งนี่ ในบาลีเรียกว่า *"อุปทฺทว"* เรียกในภาษาไทยว่า *"อุบาทว์ ที่ไหนมีการขัดแย้ง ที่นั่นมีอุบาทว์"* ในบุคคลก็ดี ในสังคมก็ดี ในสภาก็ดี ในอะไรก็ดี ถ้ามีความขัดแย้งแล้ว ก็จะต้องมีสิ่งที่เรียกว่าอุบาทว์ ไม่แง่ใดก็แง่หนึ่ง ไม่มุมใดก็มุมหนึ่ง ไม่ระดับใดก็ระดับหนึ่ง ความขัดแย้งนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรจะมี

พระพุทธองค์ตรัสว่า *"ตถาคตไม่กล่าวคำขัดแย้งกับบุคคลใด ๆ ในโลกนี้ ในเทวโลก ในมารโลก ในพรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์..."* มีแต่การทำความเข้าใจ ไม่กล่าวคำเป็นเหตุให้ขัดแย้ง เพราะมันมีทางหลีกเลี่ยงได้และมีทางที่จะทำความเข้าใจกันได้ ตรงที่แท้จริงนั้น จะไม่เกิดการขัดแย้ง เพราะฉะนั้น ถือให้ตรงให้บริสุทธิ์แท้จริงไว้เถิด จะไม่มีการขัดแย้ง

ทีนี้ก็ดูว่า **ถ้าไม่ตรง** ไม่ตรงมันก็คด ๆ งอ ๆ **มันก็ไม่มีวันที่จะถึงจุดหมาย** มันคดไปคดมา กลับไปกลับมา มันก็ไม่พุ่งไปสู่จุดหมาย ไม่มีวันที่จะได้รับความพอใจ เพราะว่ามันไม่ตรง ไม่ออกไปตรง ๆ มันก็ไม่ไปถึงจุดที่สุด หรือว่าอีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะมองดูกันตรงที่ตรงนี้ **ถ้าไม่ตรงมันก็แนบกันไม่สนิท** เอาไม้คด ๆ งอ ๆ มาแนบกัน มันก็แนบกันไม่สนิท

ถ้าเอาไม้ตรงเกลี้ยง ๒ อันมาแนบกัน มันก็แนบกันสนิท มันก็เกิดสิ่งที่เราต้องการกันนักต้องการกันหนา คือสิ่งที่เรียกกันว่า *"ความสามัคคี"* ดังนั้น **ความสามัคคี มีรากฐานอยู่บนความตรง อยากมีสามัคคีที่ไหน ขอให้มีความตรงกันที่นั่น** ในส่วนตัวบุคคลก็ดี ในส่วนครอบครัวก็ดี หมู่บ้านก็ดี บ้านเมืองก็ดี ประเทศชาติก็ดี โลกก็ดี ที่มีความสามัคคีแนบกันสนิทแล้ว ต้องตรง ถ้าไม่ตรงมันก็แนบกันไม่สนิท ยิ่งมีหนามอยู่รอบตัวด้วยแล้ว มันยิ่งไม่มีทางที่จะแนบกันสนิท เราจงเพ่งดูความตรง **เห็นประโยชน์ของความตรง**

มองเข้าไปที่ประชาธิปไตยซึ่งนิยมกันนัก มองไปที่ประชาธิปไตย แล้วก็มองให้เห็นว่า ประชาธิปไตยของคนตรงก็มี ประชาธิปไตยของคนคดมันก็มี ประชาธิปไตยของคนคดมันก็ต้องคดซี่ มันก็ต้องยื้อแย่งกัน ทำลายกัน ต้องหักหลังกัน มีสิทธิเสรีภาพในการที่จะทำตามความพอใจของตน คนคดก็ทำอย่างคด คนตรงก็ทำอย่างตรง ประชาธิปไตยของคนตรง กับประชาธิปไตยของคนคดนั้น มันจึงต่างกันมากมายนัก มากมายนัก บางทีจะยิ่งกว่าฟ้าและดิน

บรรพชิตที่ไม่ซื่อตรงต่อระบบพรหมจรรย์ มันก็คือนายพรานที่หลอกลวง *"เนกตฺต"* แปลว่า *"ความหลอกลวงของนายพราน!"* เขาต้องการเหยื่อ เขาก็ต้องหลอกลวง เขาก็ต้องพลางตา มีอะไรที่เป็นเครื่องหลอกลวง บรรพชิตที่ไม่ตรงก็เป็นบรรพชิตที่เป็นนายพราน ที่หลอกลวง พระพุทธเจ้าตรัสตำหนิไว้มากมายเหลือประมาณ บรรพชิตที่ไม่ตรง เราจะต้องรักษาความตรงในการเป็นบรรพชิต **มีจริง มีตรง จึงจะเป็นพระ พระอยู่ที่ตรง อยู่ที่จริง**

เอ้า, ทีนี้ข้อสุดท้าย **ความเป็นไท มีได้เพราะความตรง** คือตรงต่อความเป็นไท ถ้าไม่มุ่งหมายตรงต่อความเป็นไท ความเป็นไทมันก็มีไม่ได้ จะไทไปอย่างไรได้ถ้ามันไม่ตรง มันก็คดงอ มันก็วกวน ก็อ้อมค้อม ก็ลดเลี้ยว มันเป็นไทอยู่ไม่ได้ ความตรงเท่านั้นที่จะรักษาความเป็นไทไว้ได้ ตรงต่ออุดมคติของความเป็นไท ตรงต่อคุณค่าของความเป็นไท **มันก็เป็นไทอยู่ได้**

ความตรงเท่านั้น ที่จะทำให้อยู่เหนือปัญหาทั้งปวงที่จะทำให้ออกมาเสียจากปัญหาทั้งปวง ปัญหาอันไม่พึงปรารถนาใด ๆ เราจะออกมาเสียได้จากปัญหาเหล่านั้น หรือจะอยู่เหนือปัญหาเหล่านั้นได้ ก็เพราะ**ความตรง-ตรง-ตรง**

ขอให้สนใจในคำว่า "ความตรง" ซึ่งเรียกเป็นภาษาบาลีว่า "อาชฺชว" หรือ "อาชฺชวํ" เป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ ๔ ซึ่งจะต้องมีกันอย่างถูกฝาถูกตัว พระราชาในเบื้องบนก็มีประชาชนหรือมหาชนก็ตามรอยพระยุคลบาทแล้ว ก็มี มันก็มีทั้งฝาทั้งตัวที่ถูกตรงต่อกันและกัน สำเร็จเป็นความตรงโดยสมบูรณ์ดังนี้ **ขอให้มีความตรงเป็นเครื่องยึด แล้วก็จะอยู่กันเป็นผาสุก** *ขอให้ความหวังอันนี้ เป็นที่หวังของท่านทั้งหลายในการที่จะเป็นคนตรง แล้วมีความสุขอยู่ทุกทิพาราตรีกาล เทอญฯ*

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๕
"มัททะวะ"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา โดยอาตมาถือว่าเป็นปีแห่งทศพิธราชธรรม จึงได้บรรยายเรื่องนี้ด้วยเจตนาเดือนละครั้งติดต่อกัน

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับพระราชา ในการทำให้มหาชนร้องออกมาว่า *"พอใจ - พอใจ"* คำว่า *"ราชา"* แปลว่า *"พอใจ"* หรือ *"ความกำหนัดยินดี"*

เมื่อพระราชาประกอบไปด้วย ทศพิธราชธรรม โอกาสที่มหาชนจะร้องออกมาว่า พอใจ—พอใจ ก็เป็นไปได้โดยสมบูรณ์ และทศพิธราชธรรมนั้นเอง เป็นธรรมหรือหลักธรรมสำหรับมหาชนดำเนินตาม เพื่อให้เกิดความ **มีฝามีตัว** และ **ถูกฝาถูกตัว** จนกระทั่งว่า **มีธรรมเสมอทั่วกันไปหมด** ทั้งหมดนี้ **จักเป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดี มีความสุขสวัสดี มีสันติสุขส่วนบุคคล มีสันติภาพของสังคม หรือของประเทศหรือของโลก**

วันนี้ เป็นการบรรยาย **ข้อที่ ๕** ของทศพิธราชธรรมนั้น มีชื่อว่า *"มัททะวะ"* หรือ *"มทฺทวํ"* ในภาษาบาลี โดยภาษาไทยก็คือ *"ความอ่อนโยน"*

เมื่อถามขึ้นมาว่า *"มัททะวะ คืออะไร?"* ดังนี้ เมื่อกล่าวโดย **ภาษาคน** หรือภาษาไทย ก็หมายถึงความอ่อนโยนต่อบุคคลอื่นในทางสังคม เป็นมรรยาทอันบุคคลในสังคมจะพึงประพฤติต่อกัน เพื่อผลดีทางสังคม

แต่ถ้าเมื่อกล่าวโดยทาง **ภาษาธรรม** แล้ว มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึงความสามารถอ่อนตาม ผ่อนตาม หรือน้อมไปได้อย่างดี คือให้เกิดการผสมผสานกันอย่างดี น้อมไปได้เป็นอย่างดี เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี ทั้งในทางวัตถุก็เปลี่ยนไปอย่างดี ทางกายก็อย่างดี ทางวาจาก็อย่างดี ทางจิตก็อย่างดี แม้ทางสติปัญญาก็อย่างดี เป็น

การอ่อนโยนคือน้อมไปได้ในทางแห่งความดี ในทางการงานและต่อบุคคล แก่บุคคลทุกระดับ **ทุกระดับแห่งชีวิต ไม่มีระดับใดที่ควรกระด้าง**

ธรรมะนี้ อยู่ในรูปของเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ที่แท้จริง จะเป็นเหมือนกับน้ำดับไฟในทางวิญญาณ คือความอ่อนโยนที่ดับความโกรธ ความกระด้าง ของผู้อื่นได้ปราศจากการขัดแย้งใด ๆ

ที่ควรนึกถึงเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ**เรื่องที่เกี่ยวกับพระพุทธองค์ ในการประกาศพระศาสนา** พระพุทธองค์ทรงถือหลักว่า *"ตถาคตไม่กล่าวคำขัดแย้งกับบุคคลใด ๆ ในมนุษยโลก เทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์..."* จึงไม่เกิดการกระทบกระทั่งใด ๆ เขาสอนกันอยู่อย่างไร ก็ไม่ทรงเพิกถอน หรือขัดแย้ง แต่จะ**กล่าวสิ่งที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปให้เลือกเอาเอง ด้วยลักษณะที่อ่อนโยน**

เขาสอนเรื่อง*"นรก—สวรรค์"* กันอยู่อย่างไร นรกใต้ดิน สวรรค์บนฟ้าอย่างไร ก็ไม่ทรงขัดแย้งไม่ทรงเลิกถอน แต่**ทรงแสดงนรกที่ชัดกว่า** คือทำผิดทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **สวรรค์ที่นิ่มนวลกว่า** คือการกระทำที่ถูกต้องทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้เลือกเอาเอง ไม่มีการกระทบกระทั่ง

นี่ก็เรียกว่า **ลักษณะแห่งความอ่อนโยน ในการประกาศพระศาสนา** ไม่เหมือนพระศาสดาของบางศาสนา ซึ่งกล่าวอย่างปราศจากความอ่อนโยน เป็นการขัดแย้ง ทำให้มีอุปสรรค เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตก็ยังมี

นี่ขอให้นึกถึงคำโบราณ ที่เราได้ยินได้ฟังกันอยู่เป็นประจำว่า *"ไม้อ้อ ไม้อ่อน บ่ห่อนหัก"* หมายความว่า มันอ่อนโยน มันอ่อนโยนก็หักไม่ได้ *"ไม้อ้อ ไม้อ่อน บ่ห่อนหัก"* มันลู่ไปได้ตามลม มันไม่ต้องหัก

หรือว่าถ้าจะเอาความแข็งเข้าว่า ก็นึกถึงการที่ว่า *"จะหักด้ามพร้าด้วยหัวเข่า"* นี่มีผลเป็นอย่างไร จะใช้ความแข็งกระด้าง แล้วหักด้ามพร้าด้วยหัวเข่า จะมีผลเป็นอย่างไร ถ้าจะใช้ความอ่อนโยนด้วยกลอุบายอื่น ๆ มันก็จะได้รับผลเป็นอย่างแนบเนียนเรียบร้อย

ความอ่อนโยนนี้ เป็นลักษณะแห่งความสูง คิดดูเถิดว่า ถ้าไม่สูงมันก็อ่อนไม่ได้ มันต้องสูงพอ จึงจะอ่อนได้ มันจึงเป็นลักษณะแห่งความสูง มีความสูงอยู่ในตัว มันอ่อนได้อยู่ในตัว จึงจัดว่าเป็นลักษณะแห่งความสูง **อย่าเห็นความอ่อนโยนเป็นความต่ำต้อย หรือพ่ายแพ้ใด ๆ เลย**

คนที่จองหองนั้น เพราะมันไร้ความสูง มันไม่มีทางจะสูงอย่างอื่น มันก็หาทางออกด้วยความจองหอง แล้วผลจะได้เป็นอย่างไรก็ขอให้คิดดู มองดูก็เห็นได้โดยง่าย **มันไร้ความสูง มันก็จองหอง มันก็อ่อนโยนไม่เป็น**

ดูให้ดีจะเห็นได้ไม่ยาก ว่า สัตว์พาหนะ สัตว์เลี้ยง ทั้งหลายก็ยังชอบความอ่อนโยน ความอ่อนโยนทางกายทางวาจา คือมีกิริยาท่าทางอ่อนโยน มีวาจานิ่มนวล สัตว์เลี้ยงทั้งหลายยังชอบใจ สุนัขและแมวเห็นอยู่อย่างง่าย ๆ บทเรียนสำหรับเด็กเรียนเรื่องโคนันทวิสาล ก็น่าจะนำมาทำไว้ในใจ ว่าแม้แต่สัตว์เลี้ยงทั้งหลายก็ชอบวาจาที่อ่อนโยน **ความอ่อนโยนทำให้โลกนี้ มีความนิ่มนวล งดงาม**

มัททวะ ความอ่อนโยน มีสัญลักษณ์และเป็นปัจจัยแห่งมิตรภาพที่มีอิทธิพลสูง ความอ่อนโยนเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ ที่มีอิทธิพลสูงกว่าความกระด้าง การกรรโชก การข่มขี่ เป็นปัจจัย คือเป็นเหตุให้เกิดขึ้น และเป็นเครื่องรักษาไว้ ซึ่งมิตรภาพอย่างที่มีน้ำหนักมาก

แต่ว่าอย่างไรก็ดี เราดูให้ดี มันยังมีเรื่องไม่ตรง ไม่ซื่อตรง คือความอ่อนโยนที่เป็นอุบายหลอกลวง หรือความอ่อนโยนด้วยอำนาจของกิเลส **ไม่ใช่ความอ่อนโยนด้วยความบริสุทธิ์ใจ**

มีความสุภาพอ่อนโยนของคนบางพวกเป็นเพียงการเล่นละคร เล่นละครแต่ต่อหน้าแล้วก็สอนให้กระทำกันอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ในสมาคมชั้นสูงนั่นแหละไม่ยกเว้น โดยที่จิตใจแท้จริงไม่เป็นเช่นนั้น แต่ก็แสดงลักษณะสุภาพ อ่อนโยน สุภาพอ่อนโยน ความหลอกลวงเช่นนี้ยังมีอยู่ในโลกแทบจะทั่วไปทั้งโลก **ข้อนี้ต้องขอยกเว้น อย่าเอามารวมเข้ากับคำว่ามัททวะ หรือความอ่อนโยนนี้เลย**

ทีนี้ **จะพิจารณากันให้ลึกลงไป โดยภาษาธรรม** ก็จะไปถึงความอ่อนโยนในทางจิตใจ ข้อนี้เป็นสิ่งที่ควรทราบแก่พุทธบริษัททั้งหลาย กระทั่งนักจิตวิทยา ดังที่ปรากฏอยู่ในพระบาลีว่า **เมื่อบรรลุจตุตถฌาน** คือกระทำสมาธิจนบรรลุจตุตถฌาน หรือรูปฌานที่สี่แล้ว **จิตมีลักษณะ อ่อนโยน นิ่มนวล ควรแก่การงาน**

มุทุ = อ่อนโยน กัมมนีโย=ควรแก่การงาน หลังจากบรรลุจตุตถฌาน จิตมีลักษณะอย่างนี้ คือนิ่มนวล อ่อนโยน ควรแก่การงานที่จะน้อมไปได้อย่างไร น้อมไปเพื่อญาณอันสูงขึ้นไป คือวิปัสสนาญาณอย่างไรก็ได้ ดังที่กล่าวว่า *"มีจิตอ่อนโยน นิ่มนวล ควรแก่การงานแล้ว ภิกษุนั้นก็น้อมจิตไปเพื่อ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ จุตูปปาตญาณ เป็นลำดับกระทั่งถึงอาสวักขยญาณ"* จิตต้องอ่อนโยน นิ่มนวล ควรแก่การงาน เป็นกัมมนียะแล้ว

จึงจะสามารถน้อมไปได้ เป็นลักษณะจิตภายหลังการบรรลุจตุตถฌานไม่ใช่เป็นจิตที่แข็งทื่อตามที่มักจะเข้าใจกัน

จิตที่เป็นสมาธินั่นแหละ เป็นจิตที่อ่อนโยนที่สุด นิ่มนวลที่สุด ควรแก่การงานที่สุด เหมาะทุกอย่างตามที่ควรจะเป็นอย่างไร ในเรื่องทางจิต ในการงานทางจิต ลักษณะอย่างนี้เปรียบเหมือนกับขี้ผึ้ง หรือดินเหนียวก็ได้ ทำแล้วได้ที่อ่อนโยน

ขี้ผึ้งอ่อนตัวได้ที่ จะปั้นเป็นอะไรก็ได้ ดินเหนียวอ่อนตัวดีแล้ว ได้ที่ดีแล้ว พร้อมที่จะปั้นเป็นอะไรก็ได้ นี่ความหมายเป็นอย่างนี้ ถ้าไม่มีความอ่อนโยนก็ไม่เหมาะที่จะปั้นหรือดัดแปลงรูปให้เป็นอะไร

สามารถจะน้อมจิตที่อ่อนโยนนิ่มนวลควรแก่การงานไปสู่ญาณที่สูงขึ้นไป คือวิปัสสนาญาณต่อจากสมาธิ จนกระทั่งชนะกิเลสตามลำดับ ๆ มีระดับสูงสุดอยู่ที่ชนะ *"อหังการะมมังการะมานานุสัย"* คือ *"ความชินแห่งกิเลสที่เป็นเหตุให้ ถือตัวว่าตัวกู ถือตัวว่าของกู"* ต้องมีจิตที่อ่อนโยน อ่อนโยนควรแก่การงานจึงจะน้อมไปได้

นี่ขอให้นึกถึงว่า **คำว่าอ่อนโยนในทางจิตนี้ มีความหมายอย่างนี้** แม้ไม่เกี่ยวกับสังคมโดยตรงก็โดยอ้อม สามารถที่จะชนะกิเลสในภายใน สามารถจะชนะบุคคลภายนอกที่เป็นอันธพาล เป็นยักษ์เป็นมาร กระทั่งว่าชนะอุปสรรคใด ๆ ที่มีอยู่ ตามที่จะต้องละเสีย

แม้ในชีวิตปัจจุบัน ดูให้ดี แม้ในชีวิตปัจจุบันนี้ เราแต่ละคน ๆ มีหน้าที่การงานหลายอย่างหลายชนิด คล้าย ๆ กับว่าเล่นละคร ซึ่งเปลี่ยนฉากเปลี่ยนตัวเรื่อย เดี๋ยวมีลักษณะที่จะต้องทำเป็นบิดามารดาที่ดี เดี๋ยวเป็นบุตรภรรยาที่ดี เดี๋ยวเป็นเพื่อนที่ดี เป็นมิตรสหายที่ดี เดี๋ยวก็จะเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดี เดี๋ยวก็จะต้องเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่ดี จะเป็นครูอาจารย์ที่ดี เป็นศิษย์ที่ดี **มีลักษณะที่จะต้องเปลี่ยนจิตใจให้เหมาะสมอย่างนี้อยู่เสมอไป**

ถ้าจิตแข็งกระด้างแล้ว มันจะเปลี่ยนได้อย่างไร จะเปลี่ยนได้รวดเร็วอย่างไร จะเปลี่ยนได้ทันแก่เวลาอย่างไร มันต้องเป็นจิตที่อ่อนโยน นิ่มนวล ควรแก่การงาน คือมีคุณธรรมของสมาธิสมบูรณ์ หมายความว่า บริสุทธิ์จากกิเลสรบกวน ตั้งมั่น เข้มแข็ง แล้วก็อ่อนโยน อ่อนโยนควรแก่การงาน

เมื่อทำหน้าที่บิดามารดา แล้วคนก็ยังจะต้องทำหน้าที่บุตรภรรยา เพราะว่าเรามีเบื้องหน้าเป็นบิดามารดา มีข้างหลังเป็นบุตรภรรยา มีข้างเคียงเป็นมิตรสหาย มีข้างบนเป็นผู้บังคับบัญชา สูงขึ้นไปจนกระทั่งบุคคลสูงสุด มีข้างใต้ ข้างล่างเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจนถึงต่ำสุด

จะต้องเป็นอาจารย์ที่ดี บางทีจะต้องเป็นศิษย์ที่ดีในบุคคลคนเดียวกันนั้น หันไปทางโน้นเป็นอย่างนี้ หันมาทางนี้เป็นอย่างนี้ เขาจะต้องมีจิตใจที่อ่อนโยน มีความอ่อนโยนทางจิต **สามารถจะเปลี่ยนภาวะแห่งจิตได้ตรงตามที่ควรจะต้องการ และได้อย่างดีที่สุด**

นี่แหละ คือประโยชน์ของความอ่อนโยน จะเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม อย่างสละสลวย ควรแก่การงานโดยแท้จริง เพราะว่าความมีจิตอ่อนโยนตามหลักที่กล่าวแล้วนั้นอำนวยให้ จึง **ขอให้ท่านทั้งหลายพยายามให้เกิดความถูกต้อง ด้วยการที่มีความอ่อนโยน ความเหมาะสมที่จะเปลี่ยนได้ทุกสถานการณ์** ทั้งในส่วนตนและที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น

ถูกต้องทางวัตถุ ก็วัตถุอ่อนโยน มันก็ดี **ถูกต้องทางร่างกาย** ร่างกายอ่อนโยนมันก็สบายต่อร่างกายแข็งกระด้าง **อ่อนโยนทางวาจา** มันก็สำเร็จประโยชน์ **อ่อนโยนทางจิต** ก็อย่างที่กล่าวแล้ว ว่าเปลี่ยนไปได้ในญาณอันสูงขึ้นไป มีสติปัญญาชนิดที่ไม่แข็งทื่อ มีสติปัญญาที่อ่อนโยนไปได้ตามสถานะแห่งเหตุการณ์ เหมาะสมแก่การงานนั้น ๆ เหมาะสมแก่บุคคลนั้น ๆ **นี่คือลักษณะของความอ่อนโยน สรุปเป็นอานิสงส์ได้อย่างนี้**

ดีทั้งนั้น อ่อนโยนแล้ว ทางวัตถุก็ดี ทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางจิตก็ดี ทางสติปัญญาก็ดี

แต่แล้วดูความพิเศษอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ความแข็ง ความแข็งแรง **ความอ่อนโยนนี้จะเปรียบเหมือนกับความแข็งของน้ำ น้ำนี่มีความแข็งยิ่งกว่าโลหะ** เมื่อน้ำถูกบีบอัดลงไป ไม่มีทางที่จะหลีกไปทางไหนได้แล้ว มันมีความแข็งยิ่งกว่าโลหะ เพราะโลหะมันยังบุบลงไปได้ น้ำมันบุบลงไปไม่ได้ นี่มันมีความแข็งเหมือนกับความแข็งของน้ำซึ่งมีความอ่อนอย่างที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ดี **สามารถสร้างความกลมกลืน สมัครสมานสามัคคีกัน ด้วยความอ่อนโยน สร้างความสามัคคี แล้วรักษาไว้ได้ ด้วยความอ่อนโยน**

อยากจะเพิ่มสุภาษิตขึ้นมาอีกสักบรรทัดหนึ่ง แทนของเก่าที่ว่า *"แข็งดังเหล็กเงินง้าง อ่อนได้ดังใจ"* ขอแทนด้วยบทใหม่ว่า *"แข็งดังเหล็ก มัททวะง้าง อ่อนได้ดังใจ"* มันจะแข็งดังเหล็ก แต่ว่าความอ่อนโยนจะง้างให้อ่อนได้ดังใจ

ขอให้สนใจ ที่จะใช้เครื่องมืออันนี้ให้ดีที่สุดด้วยกันจงทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ คน ขอให้ดำเนินตาม **รอยพระยุคลบาท**ของสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภาร **ข้อที่ ๕ มัททวะ**

คือ**ความอ่อนโยน** ซึ่งเราก็จะเห็นกันอยู่โดยประจักษ์ทั่ว ๆ ไป และมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความอ่อนโยนแห่งจิตใจ เพื่อให้จิตใจเปลี่ยนไปได้ตามวัตถุที่ประสงค์

ในฐานะพระราชามหากษัตริย์ ก็ต้องมีน้ำพระหฤทัยอย่างหนึ่ง ในฐานะที่จะเป็นพระบิดาที่ดี เป็นพระสหายที่ดี เป็นอะไรที่ดีก็ยังมีอยู่ทั่ว ๆ ไป กระทั่งที่จะเป็นสหายอย่างยิ่งแก่ประชาชน แก่คนยากคนเข็ญใจ กระทั่งมีจิตใจที่อ่อนโยนที่เปลี่ยนได้ตามพระราชประสงค์

เราทั้งหลายทุกคน จงมีน้ำใจที่อ่อนโยน ที่เปลี่ยนแปลงได้ เข้ากับสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร หรือกับบุคคลใด ๆ ในเวลาไร ในสถานที่ไหน สิ่งต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคก็จักไม่เกิดขึ้น จักไม่มี มีแต่ความลุล่วงไปด้วยดี โดยสามารถแห่งคุณธรรม อันเป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ ๕ นี้ ซึ่งอาจจะแปลกหูสำหรับบางคน

ขอให้เอ่ยถึงกัน จนชินปากที่จะพูด ชินหูที่จะได้ยินว่า**มัททวะ ความอ่อนโยน** ซึ่งทำให้มีได้ทั้งทางวัตถุ ทางกาย ทางวาจา ทางจิต ทางสติปัญญา แล้วก็จะไม่มีอะไรที่จะเป็นอุปสรรคกีดกั้นขัดขวาง ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และการสมัครสมานสามัคคีผูกพันกันเป็นสังคม แห่งเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย

หวังว่าพวกเราทั้งหลาย พุทธบริษัททั้งหลาย ประชาชนทั้งหลาย ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย **จักได้พากันดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ในทศพิธราชธรรม** *ข้อนี้ ทำประเทศชาติให้บรรลุประสบสุขสวัสดี อยู่ทุกทิพาราตรีกาลเทอญฯ*

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๖
"ตะปะ"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาจะได้กล่าวถึง**ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๖** อันมีชื่อเรียกว่า "*ตะปะ*" หรือ "*ตบะ*" ในภาษาไทย

อาตมาถือว่าปีนี้ เป็นปีแห่งทศพิธราชธรรม จึงขอบรรยายเรื่องนี้เรื่องเดียวไปตามลำดับ ทีละข้อ ๆ กว่าจะครบทั้ง ๑๐ ข้อ

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรม**สำหรับพระราชา**ประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้มหาชนร้องออกมาว่า "*พอใจ—พอใจ*" ตามประวัติการณ์ ของการเกิดคำ ๆ นี้ขึ้นมาในโลก **สำหรับมหาชน** ดำเนินตามพระราชา จนเกิดความ**มีฝามีตัว** แล้วก็เกิดการ**ถูกฝาถูกตัว** คือมีธรรมพร้อมกันหมด ทั้งหมดนี้ **จะเป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดี เป็นรากฐานแห่งความสุขสวัสดี สันติสุข สันติภาพ ของประเทศ กระทั่งของโลก**

สำหรับพระราชา ทศพิธราชธรรมก็คือ ไฟศักดิ์สิทธิ์ สำหรับเผากิเลส อุปสรรค ศัตรู โดยประการทั้งปวง ไฟศักดิ์สิทธิ์เผาอุปสรรคโดยประการทั้งปวง ทั้งภายนอกและภายใน เป็นเหตุให้เกิดความเป็นไปได้ในข้อที่ว่า พระราชา คือผู้ที่ทำให้เกิดโอกาสที่มหาชนจะร้องออกมาว่า พอใจ—พอใจ

ทีนี้ จะมาดูกัน **โดยพยัญชนะ** หรือตัวหนังสือบ้าง คำว่า "*ตบะ ๆ*" นี้ ทำอย่างไรเสียก็ต้องแปลว่า "*เผา*" เหมือนกับไฟมันเผาสิ่งต่าง ๆ ให้ไหม้ให้สูญหายไป ถ้าเป็นไฟภายนอกก็เผาวัตถุ ถ้าเป็นไฟภายในก็เผากิเลส

คำ ๆ นี้ มีใช้กันทั้งภาษาโลกและภาษาธรรม แต่ว่าต่างกันมาก "*ภาษาโลก*" ภาษาชาวบ้าน คำว่า "*ตบะ*" เขาหมายถึงอำนาจ น่าเกรงขาม แต่ "*ภาษาธรรม*" หมายถึงธรรมะที่เผากิเลส มันไกลยิ่งกว่าฟ้าและดิน

ภาษาชาวบ้าน คำว่าตบะหมายความว่าความน่ากลัว ความมีอำนาจ และเป็นเหตุให้ใช้กับคนภายนอก จนเกิดบุคคลที่เรียกกันว่าทุรราช ทุรราช แต่ถ้าใน **ภาษาธรรม** ก็ปลอดภัย เป็นคุณธรรมเครื่องเผากิเลส ใช้ในภายใน เผาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในจิตใจ ทำให้เกิดพระราชาที่เรียกว่า *"ธัมมิกราช"*

มีคำกลอนกันสักหน่อยว่า *"ตบะกัมมัฏฐานเปรียบปานไฟ เผากิเลสน้อยใหญ่มิให้เหลือ"*

บาลีก็ว่า *"ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา—ขันตี เป็นตบะเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง"*

"ขนฺตี พลํ ว ยตีนํ

—ขันตี เป็นกำลังของผู้บำเพ็ญหน้าที่ หรือบำเพ็ญพรต"

ขันตีเป็นตบะ ระบุเอา **ความอดทนเป็นตบะ** เป็นเครื่องเผากิเลส รอได้คอยได้ เหมือนกับสุมไฟอยู่เสมอ จนกว่ามันจะไหม้ไปไม่มีเหลือ

ขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ ว่า การใช้ความหมายของคำ ๆ นี้ มันต่างกันถึงอย่างนี้ ภาษาชาวบ้าน ภาษาโลก ก็มีผลเป็นโลก ๆ ภาษาธรรมก็มีผลเป็นทางธรรม

ถ้า **กล่าวตามประเพณี** คำว่าตบะ ๆ นี้ ก็หมายกันถึงตบะของฤษี มุนีในป่าบำเพ็ญตบะ อย่างที่มีมากในเรื่องนิยายจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่เราได้ยินกันอยู่

แต่อย่างไรก็ดี ฤษีเหล่านั้นก็ต้องการจะกำจัดกิเลส เพราะไม่มีบุคคลใดไปเป็นข้าศึกรบกวนอะไร มีแต่กิเลสภายในเป็นเครื่องรบกวน ท่านก็กำจัดกิเลสอันเป็นภายใน กำจัดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา คือความรู้สึกเลวร้าย ที่รบกวนความสงบ และนำมาซึ่งสิ่งที่พึงปรารถนา คือความสงบ มีจิตสงบ ไม่มีสิ่งใดมายั่วเย้าให้เกิดความกำเริบเสิบสานระคายเคืองใด ๆ ได้

ถ้าจะ **มองดูให้ต่ำลงไปกว่านั้นอีก** ก็จะพบว่า แม้แต่สัตว์เดรัจฉานบางชนิดก็มีสิ่งที่เขาเรียกกันว่าตบะที่น่ากลัว เช่นเสือ เช่นราชสีห์ เช่นพญานาค เป็นต้น ก็มีตบะคือสิ่งที่น่ากลัว เป็นที่กลัวแก่สัตว์อื่น จึงอยู่อย่างปลอดภัยหรืออยู่อย่างน่าเกรงขาม ไม่มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น บางทีคนก็ไปกลัวสัตว์ที่มีตบะชนิดนี้ด้วยซ้ำไป นี่จำเป็นจะต้องรู้จักกันไว้ให้ดี ๆ คนกลัวสัตว์ก็น่าจะอายสัตว์ แต่มันก็น่ากลัวในเมื่อมันรู้จักกันแต่เรื่องภายนอก

เราจะต้องรู้กันว่า มันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่ต้องมีสิ่งที่น่ากลัว เป็นระดับ ๆ สูงขึ้นมาตั้งแต่สัตว์จนถึงคน แต่แล้วดูให้ดีกลายเป็นว่า **ตบะ ๆ นี้ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมี ต้องมี จะต้องมีในหน้าที่การงาน เพื่อทำการงานให้สำเร็จ จะต้องมีเพื่อให้เกิดความ**

รอด ถ้าไม่มีตบะมันมีแต่กิเลส มันก็เหลวไหลหมด บังคับตัวก็ไม่ได้ แล้วมันจะรอดไปได้อย่างไร

ขอระบุว่า จะเป็น**ชาวนา** ก็ต้องมีตบะตามแบบชาวนา จะเป็น**ชาวสวน** ก็มีตบะตามแบบชาวสวน เป็น **พ่อค้า**ก็มีอย่างพ่อค้า เป็น**ข้าราชการ** ก็มีอย่างราชการ เป็น**ศิลปิน**ก็ต้องมีอย่างศิลปิน เป็น**กรรมกร** ก็มีอย่างกรรมกร แม้จะเป็น**คนขอทาน** ก็ต้องมีตบะตามแบบของคนขอทาน สำหรับเผาผลาญสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน ไม่ให้เกิดเป็นอุปสรรคขัดข้องขึ้นมา **ถ้าไม่มีตบะแล้วมันบังคับตนไม่ได้**

สิ่งที่เรียกว่าตบะ ๆ นั้น มันเผาผลาญความเห็นแก่ตัว **ความเห็นแก่ตัว** ซึ่ง**เป็นศัตรูเลวร้ายที่สุดของมนุษย์เรา เป็นเหตุให้ทำผิดทุกอย่างทุกประการ** ทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น

ถ้ามีตบะแล้ว มันก็เผาผลาญความเห็นแก่ตัว บังคับตัวได้

ชาวนา ชาวสวน ก็บังคับความเหลวไหลโลเล ความขี้เกียจ ความผัดเพี้ยน ความบิดพลิ้วในหน้าที่ได้

พ่อค้า ก็กำจัดอันตรายของการค้าขายได้

ข้าราชการ ก็บำบัดการฉ้อราษฎร์บังหลวงอะไรได้

ศิลปิน ก็บังคับจิตให้ทำงานประณีตลึกซึ้งถึงที่สุดได้

กรรมกร ก็บังคับให้เกิดความอดกลั้นอดทนจนสนุกสนานในการงาน อาบเหงื่อต่างน้ำ ก็ยังเหมือนกับอาบน้ำมนต์ เพราะบังคับจิตได้

ขอทาน ก็บังคับให้ยอมรับสภาพของตน ว่ามันมีเหตุปัจจัยให้เป็นอย่างนี้ ก็ทำการขอทานอย่างถูกต้อง อย่างสงบ เยือกเย็น เป็นที่น่าเอ็นดู ของผู้ที่พบเห็น

ทีนี้ถ้าจะ **ระบุชื่อธรรมะ** ชื่อธรรมะ **ที่เรียกกันว่าตบะ ๆ นี้** แล้ว ข้อแรกที่สุดก็คือ **ขันติ** ดังที่กล่าวมาแล้ว ขันติ ความอดกลั้นอดทน จนเกิดความสมควรที่จะได้รับผลแห่งการกระทำนั้น

"ขันติ" นี้แปลว่า *"ความอดกลั้นอดทน"* ก็จริง แต่ความหมายลึกซึ้งของมันแปลว่า *"ความควร"* ความสมควรที่จะบรรลุมรรคผล ก็เรียกว่าขันติด้วยเหมือนกัน นี้เป็นชื่อของธรรมะที่จะเรียกว่า ตบะ

แม้แต่ **ธรรมะอื่น ๆ ที่มันกำจัดกิเลสได้ ก็เรียกว่าตบะได้ทั้งนั้น สมาธิ**ก็ได้ **ปัญญา**ก็ได้ **ความเพียร** ก็ได้ เป็นตบะเครื่องเผาผลาญกิเลสทั้งนั้น แม้ที่สุดแต่ **ความรัก**

ความเมตตา ซึ่งเรามีอยู่อย่างถูกต้องแท้จริงก็เป็นตบะที่ทำให้เกิดความเกรงขาม ให้เกิดอำนาจในการที่ชนะน้ำใจผู้อื่นได้

ความเพียร หรือ **อิทธิบาท อินทรีย์ พละ** เหล่านี้ แม้จะมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นก็เอามาเรียกในฐานะที่เป็นตบะได้ เพราะว่าเป็นสิ่งที่จะสามารถเผาผลาญกิเลสด้วยกันทั้งนั้น

ทีนี้ก็ **มองดูในส่วนที่เกี่ยวกับพระราชา** พระราชาเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลกเรียกว่า *"สมมติราช"* ก็เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เกิดอำนาจนั่นเอง ให้เกิดตบะในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการว่ากล่าวสั่งสอนสมาชิก อบรมสมาชิกให้ทำหน้าที่ ลงโทษผู้ที่ควรลงโทษ ให้รางวัลผู้ที่ควรให้รางวัล กระทำทุกคนให้กลับตัว อย่างถูกต้องโดยวิถีทางต่าง ๆ

พระราชามีตบะ อำนาจสูงสุดในการควบคุมประชาชนให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง และก็ภายหลังจากการที่ควบคุมตัวเอง บังคับตัวเอง ชนะตัวเองได้เสร็จแล้ว

เราจะนึกถึง **ตัวอย่างของพระราชาผู้มีตบะ** ในประวัติศาสตร์สักองค์หนึ่ง เช่น **พระเจ้าอโศกมหาราช** แห่งชมพูทวีป หรือประเทศอินเดีย ชมพูทวีปหรือประเทศอินเดียนั้น แต่ก่อนเคยแบ่งเป็น ๑๖ ประเทศ ๑๖ ประเทศพอพระเจ้าอโศกมหาราชขึ้นครองกลายเป็นประเทศเดียว ประเทศเดียวหมดทั้งอินเดีย

ดูอำนาจตบะของพระเจ้าอโศกมหาราช คือชนะแล้วทั้งอุปสรรคภายนอกและอุปสรรคภายใน ปกครองประเทศให้รุ่งเรืองด้วยธรรม ด้วยธรรมะ เมื่อรุ่งเรืองด้วยธรรมะแล้วมันก็ชนะโลก โลกทางภายนอกมันก็ดี แผ่ไพศาลไปทั่วประเทศ กระทั่งต่างประเทศต่างประเทศยอมรับพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นมหาราชผู้ประกาศธรรมะ ปกครองด้วยธรรมไปทั่วทิศทั้งสี่

เมื่อทั้งพระราชา ทั้งประชาชน มีตบะใช้ ทั้งเพื่อเหตุการณ์ภายนอกและเหตุการณ์ภายใน เรื่องมันจะเป็นอย่างไรขอให้ลองคิดดู

ทุกคนมีอาณาจักรของตนเอง ร่างกายจิตใจทั้งหมด ทั้งสิ้นเป็นอาณาจักรของตนเองจะต้องปกครอง มันเป็นหน้าที่ อย่างนี้ก็เรียกว่า ปกครองอาณาจักรแห่งรูปธรรม นามธรรมให้ถูกต้อง

เมื่อ**กล่าวกันถึงหน้าที่** ว่าโดยหน้าที่ **พระราชาก็เป็นผู้นำ ประชาชนก็เป็นผู้ตาม** เกิดความถูกต้องขึ้นทั้งฝ่ายผู้นำและฝ่ายผู้ตาม เรียกว่า **มีฝ่ามีตัวอย่างถูกต้อง**

สมมติราช ในยุคไหนสมัยไหน ก็คือผู้ที่ได้รับสมมติให้เป็นผู้ใช้ไฟ ใช้ไฟในการแก้ปัญหา หรือขจัดปัญหาทั้งปวง

ไฟในที่นี้หมายถึงทางจิตทางวิญญาณ คือสติปัญญา คุณธรรม ทางจิตทางวิญญาณแก้ปัญหาได้ทั้งภายนอกและภายใน มันเป็นไฟทางวิญญาณ เช่นเดียวกับไฟทางวัตถุนี่เป็นไฟที่หลอมทอง เผาร้อนจัดหลอมทองไล่ขี้สกปรกออกไปให้หมดสิ้น ให้ทองสะอาดให้สวยดี จนร้องออกมาว่า พอใจ—พอใจ นี่ไฟอย่างนี้

หรือจะเปรียบเสมือนหนึ่งเป็น **ยาฆ่าแมลงทางวิญญาณ** เดี๋ยวนี้เขาใช้ยาฆ่าแมลงกันมาก แต่เดี๋ยวนี้เราจะเรียกว่าฆ่าแมลงทางวิญญาณเสียมากกว่า เผากิเลสของตนเองด้วยกันทุก ๆ คน มีพระราชาเป็นประธานแห่งประชาชนในการแผดเผาสิ่งที่เรียกว่าตัวกูหรือของกูให้หมดไปจากความรู้สึกไม่มามีอยู่ในความรู้สึก ซึ่งเป็นเหตุให้กระทำไปด้วยความเห็นแก่ตัว เกือบเป็นปัญหายุ่งยากขึ้นทุกอย่างทุกประการ

เอ้า, เราจะ**มองดูเฉพาะ เฉพาะยุคเฉพาะสมัย** กันบ้าง ในสมัยพุทธกาลนั้น **พระพุทธองค์ทรงเป็นเผด็จการเหนือวินัย** ทรงเป็นเผด็จการ แต่เดี๋ยวนี้เราเอาคำว่าเผด็จการไปใช้ในลักษณะที่น่าหวาดเสียว และในแง่ผิด ๆ ในแง่ของความชั่วไปเสีย

เผด็จการนั้น ถ้าเผด็จการโดยธรรมมันก็วิเศษ มันไม่โอ้เอ้ ไม่โอ้เอ้ ไม่เหมือนประชาธิปไตยโอ้เอ้ ถ้าเผด็จการโดยธรรมมันก็ไม่โอ้เอ้เหมืนประชาธิปไตยโอ้เอ้

มาถึงยุคนี้มันเชื่อกันเสียว่า เราไม่อาจจะหาบุคคลชนิดนั้นได้ เพราะการศึกษามันก็เปลี่ยน วัฒนธรรมมันก็เปลี่ยน เหตุการณ์ในโลกมันก็เปลี่ยน เปลี่ยนไปหมด จนทุกคนบูชาวัตถุหรือเนื้อหนัง จนกระทั่งกิเลสเป็นใหญ่ครองโลกทั้งหมดทั้งสิ้น โดยไม่รู้สึกตัว แม้ว่าใครจะมีอำนาจวาสนาครองโลกทั้งสิ้น กิเลสก็ยังครองหัวใจของบุคคลนั้นอยู่นั่นเอง ขอให้ลองคิดดูให้ดี ๆ ว่า กิเลสมันกำลังครองโลกอย่างไร

เมื่อมันมีการเปลี่ยนแปลงถึงขนาดนี้ การใช้ตบะของผู้ปกครองก็ย่อมจะเปลี่ยนไป หรือเกิดเป็นปัญหากระทบกระทั่งอย่างนั้นอย่างนี้อย่างโน้นขึ้นมา

ขอให้คิดดูกันให้ดี ๆ ว่า ถ้าพระราชาประกอบด้วยทศพิธราชธรรม ประชาชนก็ดำเนินตาม ดังนี้แล้วจะเผด็จการได้หรือไม่ จะเรียกว่าเผด็จการได้หรือไม่ จะเรียกว่าเผด็จการโดยธรรมอยู่ในตัวเองได้หรือไม่ เพราะว่ามันเผด็จกิเลสในภายในด้วยกันทั้งฝ่ายฝาและฝ่ายตัว **เผด็จการต่อกิเลสในภายในอย่างสิ้นเชิง มันก็ไม่มีปัญหาอะไรเหลืออยู่ มันจะไม่ต้องใช้อำนาจอะไรกันเสียเลยก็ได้** เพราะว่าความถูกต้องมันมีอยู่ทั่วไปหมด

เดี๋ยวนี้เรามีปัญหาว่า ไม่รู้จะเก็บคนโง่ หรือคนอันธพาลไว้ที่ไหน มันก็ต้องมีจัดการกับบุคคลเหล่านั้น **จึงต้องมีตบะที่จะจัดการกับคนเหล่านั้น**

โลกนี้กำลังเป็นโลกที่จะมีปัญหาอย่างนี้มากขึ้น การศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการศึกษาชนิดสุนัขหางด้วนนั้น ไม่ทำลายกิเลสของมนุษย์ ไม่กำจัดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ยิ่งศึกษายิ่งฉลาดในการที่จะเห็นแก่ตัว ในการที่จะเอาเปรียบในการที่คิดจะครองโลก ปัญหามันก็เพิ่มขึ้นมาอย่างมากมาย

ทั้งโลกกำลังมีปัญหา กำลังมีปัญหามากขึ้น ๆ ด้วยความเห็นแก่ตัว แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย แย่งกันครองโลก กำลังคิดจะครองโลก สะสมอาวุธเพื่อจะครองโลก

นี่อะไรจะมาหยุดยั้งวิกฤตการณ์อันนี้ได้ ไม่มีอะไรจะมัวสวดมนต์อ้อนวอนกันอยู่ ก็ไม่มีหนทางดอก มีแต่ว่าบังคับกิเลสในภายในด้วยตบะเปรียบปานไฟ เผาผลาญกิเลสน้อยใหญ่ในจิตใจให้หมดไป แล้วความคิดที่อยากจะครองโลกของแต่ละฝ่ายมันก็จะหมดไป

นี่ **ตบะเป็นไฟที่จะเผาปัญหาหมดทุก ๆ ระดับชั้น** ตั้งแต่ปัญหาของคน ของหมู่บ้าน ของประเทศ และของโลก หรือของทั้งสากลจักรวาล เอาทีเดียว

เอ้า, เรามา **พิจารณาดูถึงปัญหาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย** ว่าถ้ามีธรรมะเป็นเครื่องประจำอยู่ภายในแล้ว ประชาธิปไตยจะถูกต้อง จะไม่มีปัญหาอะไร พระราชาถาวรหรือพระราชาชั่วคราว คือผู้ที่ถูกสมมติขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีอะไรก็ตาม ประกอบด้วยทศพิธราชธรรมแล้วจะไม่มีปัญหาอะไรเหลือ เพราะว่าใช้ธรรมะเป็นหลักของการปกครอง จะมีโอกาสที่จะปกครอง จะมีความสามารถในการที่จะปกครองในหน้าที่ทุกอย่างทุกประการ ในการที่จะนำหมู่มนุษย์ไป

ที่จริง**ประชาธิปไตย** นั้นน่ะ มัน **ควรจะเป็นธัมมิกประชาธิปไตยที่เป็นเผด็จการ** คือประชาธิปไตยที่มีธรรมะเป็นผู้เผด็จการ

เดี๋ยวนี้โลกกำลังมีประชาธิปไตยที่กิเลสช่วยกันสร้างขึ้น ดูให้ดี ๆ ประชาธิปไตยของคนที่เห็นแก่ตัวรวมกัน ไม่ยอมให้ใครปกครอง แล้วก็สร้างประชาธิปไตยขึ้นมาจากบุคคลที่มีกิเลสด้วยกันทุก ๆ คน ประชาธิปไตยนั้นจะเป็นประชาธิปไตยชนิดไหน มันเป็นประชาธิปไตยที่กิเลสมันรวมหัวกันสร้างขึ้น แล้วจะหาความสงบสุขได้อย่างไร

มันจะต้องมีประชาธิปไตยที่มาจากธรรมะ อาศัยธรรมะเป็นผู้เผด็จการ คือตบะหรือไฟที่ประกอบไปด้วยธรรมเป็นตบะหรือไฟที่ใช้กำจัดกิเลสของตนได้แล้ว จึงจะจัดการกับผู้อื่น

ประชาธิปไตยของคนโง่นั่นน่ะ มันเป็นไปไม่ได้ดอก เพราะมันแย่งขิงกันโง่ แย่งขิงกันแสดงอำนาจ แสดงบทบาท ถ้าเป็นประชาธิปไตยของธรรมะแล้ว ให้ธรรมะเข้ามาเผด็จการเสียแต่เพียงอย่างเดียว ธรรมะเป็นผู้เผด็จการ ให้ทุกคนนิยมธรรมะ เชิดชูธรรมะ ถือธรรมะเป็นหลัก มันก็จะเป็นประชาธิปไตยของธรรมะ มีธรรมะเป็นผู้เผด็จการ

ขอให้ทุกคนคำนวณดูให้ดีเถิดว่า ประชาธิปไตยของคนโง่รวมกันแล้วมันก็ดึงกันไปดึงกันมา ปัดแข้งปัดขากันไม่รู้จักสิ้นสุด **ถ้าเป็นธรรมะเผด็จการ ก็เป็นประชาธิปไตยที่ธรรมะมันดึงไป จูงไป** ไม่เปิดโอกาสให้คนโง่แสดงบทบาทกัน ในการที่จะแย่งชิงอำนาจ คิดจะครองโลกเสียท่าเดียว

รวมความว่า ขอให้ทุกคนมีตบะหรือมีไฟ ในการเผากิเลสของตน ให้ชนะตนเองก่อน แล้วจึงไปทำกับผู้อื่น กำจัดข้าศึกในภายในแล้ว จึงกำจัดข้าศึกในภายนอก นี้จะเป็นสิ่งที่ถูกต้องและทำได้ และเป็นไปเพื่อความสงบสุขแท้จริง

อย่ากลัวคำว่า เผด็จการ ๆ จนไม่ลืมหูลืมตาไปเสียเลย

ธรรมะเผด็จการไม่เป็นไร พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นผู้เผด็จการในการปกครอง เพราะท่านมีธรรมะ มีธรรมะ มีหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ดำเนินงานเป็นผู้เผด็จการโดยธรรมะเผด็จการอย่างนี้มันเร็ว มันดีกว่าประชาธิปไตยโอ้เอ้ของคนโง่ที่ดึงกันไปที่ดึงกันมา

พระพุทธองค์ทรงเผด็จการทั้งภายในและภายนอก ในภายในเผด็จการกิเลสสิ้นเชิงแล้ว ก็ปกครองคณะสงฆ์อย่างเผด็จการ มีพระองค์อยู่เหนือวินัย เรียกว่าอย่างนี้ก็ได้ เป็นเผด็จการ อาศัยสิ่งที่เป็นไฟเผากิเลสหรือตบะ มันจึงเป็นเหตุให้ทำได้อย่างนั้น

แม้จะเรียกกันมาในชั้นหลังว่าสงฆ์เป็นใหญ่ ๆ ก็คือสงฆ์นั้นอาศัยธรรมะเป็นผู้เผด็จการ สงฆ์จึงเป็นใหญ่ สงฆ์ประกอบด้วยธรรมะ มีธรรมะเป็นผู้เผด็จการ ประกอบด้วยธรรมะ แล้วให้ธรรมะเป็นผู้เผด็จการ **อย่างอื่นไม่เอา อย่างอื่นปัดทิ้งไปหมด ให้ธรรมะเป็นผู้เผด็จการ**

ตบะธรรม=ธรรมะคือตบะนั่นแหละ เป็นผู้ควบคุมเป็นผู้ซักฟอก เป็นผู้กำจัดเหตุร้ายได้ทุก ๆ ประการ เพราะว่าตบะนั้นมันทำลายความเห็นแก่ตัว **ปัญหาของมนุษย์ไม่มีอะไรมากไปกว่าความเห็นแก่ตัว** รักษาศีลไม่ได้เพราะความเห็นแก่ตัว ถ้ามันมีความไม่เห็นแก่ตัว มันก็รักษาศีลได้หรือเป็นอัตโนมัติคือมีศีลโดยอัตโนมัติอยู่ในตัว

ขอให้มองเห็นอันตรายอันเลวร้ายของความเห็นแก่ตัวเป็นพญามารหรือเป็นซาตาน หรือเป็นสิ่งเลวร้ายที่เรียกกันในศาลานั้น ๆ ว่าเป็นฝ่ายที่เลวร้าย ก็เอาไฟเผามันเสีย

ไฟคือตบะธรรมอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ฆ่าความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวหมดไปแล้ว คนจะมีศีลครบทุกข้อขึ้นมาทันที **ไม่มีความเห็นแก่ตัวอย่างเดียว คนจะมีศีลครบทุกข้อกันขึ้นมาทันที**

ขอให้สมาทานศีลสักข้อหนึ่งคือ ความไม่เห็นแก่ตัว ขอเติมอีกข้อหนึ่งเป็น ๒ ข้อก็ได้ คือ **ทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจ** ศีลข้อ ๑. คือ **ความไม่เห็นแก่ตัว** ศีลข้อ ๒. คือ **ทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจ** ถือศีล ๒ ข้อนี้แล้ว จะมีศีลครบทั้งหมด ๕ ข้อ ๑๐ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๐๐ ข้อ ๓๐๐ ข้อก็ตาม

ความเห็นแก่ตัวจะหมดไปก็เพราะสิ่งสำคัญที่สุดคือตบะ ตบะ คือกำลังใจอันเข้มแข็ง ประกอบไปด้วยคุณธรรมอันถูกต้อง มีขันติเป็นใหญ่เป็นประธาน แล้วก็เผาผลาญความเห็นแก่ตัวไม่ให้เกิดขึ้นมา หรือถ้ามีอยู่ก็ไม่ให้มันแสดงบทบาท กด บีบบังคับไว้ไม่ให้มาแสดงบทบาทใด ๆ ด้วยความเห็นแก่ตัว

ตบะ นี่ เป็นธรรมะที่จะเผา ความชั่ว ความเลวร้ายทุกอย่างทุกประการ ในหมู่บ้าน ในบ้านเมือง ในประเทศ ในโลก และตลอดสากลจักรวาล ให้อยู่ในความถูกต้อง เหมือนกับว่า ไฟเผาทอง หลอมทอง ไล่สิ่งสกปรกออกไปแล้ว เหลือแต่เนื้อทองที่บริสุทธิ์ ฉันใดก็ฉันนั้น

ขอให้เราทั้งหลายทุกคน **มองเห็นประโยชน์อานิสงส์** แห่งตบะธรรมดังนี้แล้ว **ดำรงตนให้มีตบะตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จบรมบพิธพระราชสมภาร** *ให้บ้านเมืองประกอบไปด้วยความบริสุทธิ์สะอาดผ่องใส เป็นสุขสวัสดีอยู่ทุกทิพาราตรีกาล เทอญฯ*

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๗
"อโกธัง"

พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา ปีนี้เป็นปีแห่งการบรรยายทศพิธราชธรรมสำหรับอาตมา

ธรรมะที่เรียกว่าทศพิธราชธรรมนั้น คือธรรมะสำหรับพระราชา เพื่อทำให้มหาชนร้องออกมาว่า "*พอใจพอใจ*" แต่โดยเนื้อแท้แล้ว ความประสงค์อันแท้จริงแห่งเรื่องนี้ก็คือ **ธรรมะสำหรับมหาชนจะได้ดำเนินตามพระราชา** เพื่อให้เกิด*ความมีฝามีตัว* และ*ถูกฝาถูกตัว* ในเบื้องบนก็มีธรรมะ เบื้องล่างก็มีธรรมะ มันก็เกิดมีฝามีตัวและความถูกฝาถูกตัว **ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดี เป็นเหตุให้เกิดความสุขสวัสดี มีสันติสุขสันติภาพของประเทศ หรือจะเนื่องไปถึงโลกด้วยก็ได้**

วันนี้ก็มาถึง**ทศพิธราชธรรมข้อที่ 7** มีชื่อว่า **"อโกธัง"** โดยภาษาบาลี และชื่อว่า **"ความไม่โกรธ"** ในภาษาไทย

ทศพิธราชธรรมเรียงลำดับไว้อย่างไพเราะ ซึ่งจะขอร้องให้ท่านทั้งหลายกำหนดจดจำไว้เป็นอย่างดี ขอนำมากล่าวอีกครั้งหนึ่ง ดังต่อไปนี้ :—

ทานัง สีลัง ปะริจจาคัง **อาชชะวัง มัททะวัง ตะปัง**
อะโกธัง อะวิหิงสัญจะ **ขันติญจะ อะวิโรธะนัง**

รวมเป็น ๑๐ ประการด้วยกัน ดังนี้

เมื่อกล่าวสำหรับพระราชาโดยเฉพาะก็คือ สิ่งที่เรียกว่า "*พระคุณอันประเสริฐ*" พระคุณอันประเสริฐสำหรับประดับพระบารมี เพื่อให้เกิดภาวะเหมาะสมกับคำว่า "*ราชา ราชา ราชา*" คือผู้ที่ทำให้เกิดโอกาสสำหรับประชาชนร้องออกมาว่า "*พอใจ พอใจ พอใจ*"

*ทีนี้เราก็***มาดูกันถึงคำว่า อโกธะ** หรือความไม่โกรธ "*อโกธะ*" ตามตัวหนังสือก็แปลว่า "*ความไม่โกรธ*" หรือ "*ความที่ใคร ๆ ทำให้โกรธไม่ได้*" ขอให้สังเกตดูให้

ดี ๆ ไม่โกรธเพราะใคร ๆ ทำให้โกรธไม่ได้ นี่โดยตัวหนังสือ ถ้าโดยเนื้อความก็คือ *"ผู้ที่มีจิตไม่กำเริบเพราะอนิฏฐารมณ์ใด ๆ ก็ตาม"*

อนิฏฐารมณ์ คือสิ่งที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความพอใจมาแล้วก็ทำให้จิตกำเริบ เดี๋ยวนี้ไม่กำเริบ ไม่มีจิตกำเริบ เพราะอนิฏฐารมณ์ใด ๆ แต่มีสติสัมปชัญญะรู้สึกตัวทั่วพร้อม บังคับจิตได้ ไม่ได้กำเริบหวั่นไหว ข้อนี้จะ*เป็นโดยสันดาน*ก็มีอยู่ส่วนหนึ่ง *เป็นโดยการอบรมให้ยิ่งขึ้นไป*ก็มีอยู่ส่วนหนึ่ง

เป็นโดยสันดาน จะเห็นได้ว่าบางคนโกรธยาก โกรธน้อย โกรธไม่ค่อยจะเป็น ทีนี้**มีการอบรม** ศึกษา เข้าใจ เห็นโทษของความโกรธ เกลียดกลัวความโกรธ แล้วมันก็ไม่โกรธ นี้เป็นเพราะการอบรม ก็เรียกเหมือนกันว่า ความไม่โกรธ

ความไม่โกรธนี้ เป็นพรหมวิหาร คือวิหารธรรมของบุคคลผู้เป็นพรหม หรือว่าผู้ใดมีธรรมะนี้เป็นวิหาร ผู้นั้นก็เป็นพรหม มีความไม่โกรธเป็นวิหาร คือเป็นเครื่องอยู่เป็นธรรมเครื่องอยู่ ก็เรียกว่าเป็นพรหม คือมีพรหมวิหาร

ดูกันต่อไป**ถึงเหตุที่ไม่โกรธ** เหตุที่ทำให้ไม่โกรธ โดยส่วนรวมก็กล่าวได้ว่ามี 3 ประการ คือ**ไม่โกรธเพราะมีศีล** ไม่โกรธเพราะ**มีสมาธิ** ไม่โกรธเพราะ**มีปัญญา**

ที่ว่า**ไม่โกรธเพราะมีศีล**นั้น ก็เพราะว่ารักศีล รักศีล ไม่โกรธเพราะกลัวจะขาดศีล รักความสงบเย็นเป็นปกตินั่นแหละมากกว่า ไม่โกรธเพราะรักความปกติ *"สีละ"* แปลว่า *"ปกติ"* รักศีลก็คือรักความปกติ พอโกรธขึ้นมามันไม่ปกติ ไม่โกรธก็คือความปกติ ฉะนั้น จึงรักความปกติ รักศีลนี้เรียกว่าไม่โกรธเพราะศีล

ทีนี้**ไม่โกรธเพราะมีสมาธิ นี้คือบังคับจิตได้ รักษาความมั่นคงแห่งจิตไว้ได้ ความปกติแห่งจิตนั้นมิใช่ความโกรธ รักษาความมั่นคงอันนี้ไว้ได้เพราะการบังคับจิต การบังคับจิตได้ทำให้รักษาความมั่นคงไว้ได้ ก็เลยไม่โกรธเพราะการบังคับจิตได้นี้เรียกว่าไม่โกรธเพราะสมาธิ**

ทีนี้ไม่โกรธเพราะมีปัญญา มีปัญญาเห็นกาลไกล เห็นทุกสิ่งที่เนื่องอยู่ด้วยกัน **ไม่เห็นแก่สั้น แต่เห็นแก่ยาว** คือผลอันสูงใหญ่กว้างขวาง ข้อนี้มีประจักษ์พยานว่า **สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารแห่งเราทั้งหลาย ทรงมีคุณธรรมข้อนี้ปรากฏแก่นิกรชน** หรือว่าจะมีปัญญาเห็นไกลลึกไปถึงเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นความเป็นเช่นนั้นเองในโลกนี้ ก็มีจิตไม่เปลี่ยนแปลงไม่หวั่นไหว เพราะการเห็นอันนี้ก็ไม่อาจจะโกรธ ไม่เกิดโกรธ นี้ก็เรียกว่า ไม่โกรธเพราะอำนาจของปัญญา

ดูให้ดี มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา แม้จะต่างระดับกันก็ล้วนแต่ทำให้เกิดความไม่โกรธได้ด้วยกันทั้งนั้น

เอ้า, ที่นี้**มาดูกันถึงสิ่งตรงกันข้าม คือความโกรธ**กันบ้าง ความโกรธก็คือจิตกำเริบไปตามอนิฏฐารมณ์ *"อนิฏฐารมณ์"* คือ *"อารมณ์ไม่ถูกใจ"* พอมาถึงกันเข้าจิตก็เปลี่ยนแปลง หวั่นไหวไปตามอนิฏฐารมณ์ เป็นสิ่งที่มีได้แม้ใต้สำนึก แม้แต่ฝันไปก็ยังมี

จะต้องดูให้ดีว่า **ความโกรธนั้นทำให้เกิดความผิดปกติ ตามอนิฏฐารมณ์ที่เข้ามากระทบ** เป็นลักษณะสามัญของคนธรรมดา มีอนิฏฐารมณ์แล้วก็โกรธ มีความกำเริบแห่งจิตไปตามอนิฏฐารมณ์นั้น

โดยอุปมา ก็อุปมากันไว้ว่า *"ความโกรธนั้นหวานที่โคน แต่ว่าจืดหรือเปรี้ยวที่ปลาย"* หมายความว่า จะทำให้เกิดความเสียใจทีหลัง เมื่อโกรธก็ได้อาละวาด สบายหรือบางทีก็สนุกที่ได้ว่าคนนั้นคนนี้ ได้ตบตีคนนั้นคนนี้ มันก็เหมือนกับหวานดี แต่พอต่อมาตอนปลายนี้มันก็กลายเป็นเปรี้ยวหรืออย่างน้อยก็เป็นจืด คือไม่มีรสชาติอะไร และต้องทำให้ต้องเสียใจทีหลัง เสียใจเอามาก ๆ เกิดความละอายแก่ตัวเอง

ส่วน*ความไม่โกรธ*นั้นตรงกันข้าม เป็นเครื่องเปรียบเทียบว่า *"ที่โคนมันจืด แต่ที่ปลายมันหวาน"* อ้อยลำนี้ที่โคนมันจืด ที่ปลายมันหวาน มันก็ผิดธรรมดาอยู่บ้าง เพราะมันมีคุณธรรมมันจึงผิดธรรมดาอยู่บ้าง คือไม่ต้องเสียใจทีหลัง แต่ว่าชื่นอกชื่นใจทีหลังเคารพตัวเองได้ ยกมือไหว้ตัวเองได้ เพราะเหตุนั้น

ทีนี้มาดูกันต่อไป ถึง**พิษสงของความโกรธ** ความโกรธนี้ฆ่าเพื่อนก็ได้ ฆ่าพ่อแม่ก็ได้ ฆ่าพระอรหันต์ก็ได้ กระทั่งฆ่าตัวเองก็ได้ คิดดูเถิดว่า ความโกรธนี่เป็นความมืดสักเท่าไร ฆ่าได้แม้แต่คนที่เป็นที่รักใคร่ ที่มีบุญคุณ ที่เคารพนับถือ กระทั่งฆ่าตัวเองซึ่งเป็นที่รักอย่างยิ่ง ถ้า**ความโกรธที่มีความมืดเกิดขึ้นมาแล้ว มันเป็นได้ถึงอย่างนี้**

ส่วนความไม่โกรธนั้น ฆ่ามดสักตัวหนึ่งก็ไม่ได้ คิดดูให้ดี **ความไม่โกรธฆ่ามดสักตัวหนึ่งก็ไม่ได้ จะตบหน้าคนใช้สักทีหนึ่งก็ทำไม่ได้** นี่คืออานิสงส์ของความไม่โกรธ มันไกลกันลิบลับกับความโกรธ ดูให้ดี ๆ มันจะเป็นเครื่องช่วยให้รู้จักระงับยับยั้งมีความไม่โกรธ

ทีนี้ก็จะดูต่อไปถึง **เหตุที่ทำให้โกรธ** มูลเหตุที่ทำให้เกิดความโกรธโดยทั่ว ๆ ไปก็คือ :—

ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจ แม้ว่าจะเป็นเพราะว่าตัวเองมันโง่ หาไม่เป็น ทำไม่เป็น ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจก็ยังโกรธอยู่นั่นแหละ ยิ่งคนอื่นมาทำให้ด้วยแล้วก็ยิ่งโกรธใหญ่

หรือว่า**ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจ** มันก็โกรธเหมือนกัน ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจมันก็โกรธ ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจมันก็โกรธ **พอโกรธแล้วก็เรียกว่า แผ่นดินมันแคบ** หันไปทางไหนก็ไม่รู้ว่าจะไปคบหาสมาคมกับใคร โลกนี้มันก็แคบไปถนัดสำหรับคนโกรธ คล้ายกับว่าโลกมันแคบจนไม่มีที่จะหมุนตัว มันทำเอาเอง ให้โลกนี้มันแคบไป ทั้งที่โลกนี้มันก็อยู่เท่าเดิม

อีกอย่างหนึ่ง มันหวังมากเกินไป **หวังมากเกินไปกว่าที่จะทำไหว** เกินกว่าที่สามารถจะทำได้ ทำไม่ได้มันก็โกรธ มันก็น้อยใจ มันก็แค้นใจ หวังมากเกินไปมันก็ทำสิ่งที่ไม่ต้องทำเท่านั้นแหละ สิ่งที่ไม่ควรทำ ยังไม่ควรทำ ไม่จำเป็นจะต้องทำ มันก็เอามาทำ แล้วมันหวังมากเกินไปในผลที่จะได้รับ จนเกินเหตุผลเกินธรรมดาเกินความจริงที่ควรจะได้รับ

มีมานะ สำคัญตัวไว้ในฐานะที่สูงกว่าคนอื่น **ถือตัว ยกตัว ไม่ได้ตามที่ตัวต้องการ**แล้ว มันก็โกรธ คนมีมานะถือตัว ยกตัว เมื่อมีมานะ ถือตัว ยกตัว ไม่ได้ตามที่ต้องการมันก็โกรธ

แล้วมันก็ยังโกรธเมื่อ**ถูกขัดแย้ง** ถูกขัดแย้งซึ่งเป็นของธรรมดา ถ้ามันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็คือสิ่งอุบาทว์-ความขัดแย้ง *"อุปัททวะ"* ตัวนี้ แปลว่า *"อุบาทว์"* อุบาทว์ อุปัททวะนี้แปลว่า *"ขัดแย้ง"* ขัดแย้งที่ไหน มันก็มีสิ่งที่เรียกว่าอุบาทว์ที่นั่น ความโกรธมันก็ตั้งอยู่ด้วยความขัดแย้งหรือสิ่งที่เรียกว่าอุบาทว์

บางทีก็เพราะ**เป็นคนหูเบาใจน้อย** มันก็โกรธง่ายกว่าธรรมดาเป็นอันมาก ถูกปั่นให้โกรธมันก็โกรธเพราะว่ามันโง่ ถูกยั่วให้โกรธมันก็โกรธเพราะว่ามันโง่ ถูกหลอกมันก็โกรธเพราะว่ามันโง่ มันเอาอะไรไม่ได้ มันเป็นอะไรไม่ได้ตามที่มันต้องการจะเป็นเพราะว่ามันโง่

ทั้งหมดนี้ ล้วนแต่เป็นมูลเหตุที่ทำให้โกรธ ขอให้พยายามรู้จักมันไว้ให้ดี ๆ

เอ้า, มาดู**ชนิดของความโกรธ**กันบ้าง ความโกรธมีทั้ง**ชนิดที่แสดงออกมาไม่ได้**เพราะมันมีสิ่งที่มีอำนาจเหนือบังคับอยู่ มันแสดงออกมาไม่ได้เพราะเกรงกลัวสิ่งเหนือ ดังนี้ก็มี ส่วนความโกรธ**ชนิดที่แสดงออกมาได้**นั้น ก็แสดงอกมาทางกาย ทางวาจา ทางสีหน้าทางลูกตา ทางมือทางไม้ มันเป็นเรื่องที่บังคับจิตไว้ไม่ได้ จึงแสดงออกมาได้ให้ผู้อื่นรู้

ยังมี**ความโกรธส่วนที่เก็บไว้เป็นความเคยชิน**เป็น *"ปฏิฆานุสัย"* คือนิสัยที่จะโกรธง่ายในภายหลัง คอยจะออกมาเมื่อมีโอกาสไหลกลับออกมา เป็นชนิด *"อาสวะ"* คือความโกรธที่ไหลออกมาในครั้งหลัง ๆ

ข้อนี้ดูให้ดีแล้วมนุษย์แสดงได้มากกว่าสัตว์ **สัตว์เดรัจฉานแสดงอาการโกรธได้น้อยกว่ามาก** โดยลักษณะที่น้อยกว่า โดยระดับที่ต่ำกว่า โดยขอบเขตที่แคบกว่า อยู่ในฐานะที่ว่าน่าละอายสัตว์เดรัจฉานอยู่มาก แต่เขาก็แก้ตัวว่าสัตว์เดียรัจฉานมันโง่ มันจึงแสดงบทบาทแห่งความโกรธไม่ได้ ผูกโกรธไม่ได้ อาฆาตไม่ค่อยจะเป็น นี่ดูให้ดีเถิด ฝ่ายไหนจะได้เปรียบกว่ากัน

พระอริยเจ้าทั้งหลาย ท่านละไปตามลำดับ คือละไฟมือ *"ไฟมืด"* คือ *"โมหะ"* แล้วก็ละ *"ไฟเปียก"* คือ *"ราคะ"* แล้วก็ละ *"ไฟแห้ง"* คือ *"โกธะ"*

ใน**ลำดับแห่งการละสังโยชน์นั้น จะต้องละโมหะกันก่อน** สังกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพัตตปรามาสเหล่านี้ มันก็เป็นโมหะ แล้วจึงถึงละกามราคะคือไฟเปียก แล้วจึงจะละปฏิฆะคือความโกรธ มันก็อยู่ลึก แสดงว่ามันอยู่ลึก ไม่ใช่ละกันได้ง่าย ๆ **ต้องหายโง่พอสมควร แล้วก็ไม่หลงใหลในสิ่งกำหนัดย้อมใจพอสมควร จึงจะละความโกรธได้**

ทีนี้ก็มาดูถึง **โทษของความโกรธ** หน้าหวาดเสียวอย่างยิ่งที่ว่า พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า *"ถ้าโกรธก็ไม่ใช่คนของตถาคต"* คือตรัสว่า *"แม้จะมีใครจับตัวเอามามัดเข้าไว้แล้วก็เอาเลื่อย เลื่อย เลื่อยหนังขาดเข้าไป เลื่อยเนื้อขาดเข้าไป ถึงกระดูก เลื่อยกระดูกขาดเข้าไป เลื่อยถึงเยื่อกระดูก เยื่อกระดูกขาด ถ้าภิกษุใดมีความโกรธแม้แต่นิดหนึ่งในขณะใดก็ตาม ภิกษุนั้นไม่ใช่คนของตถาคต"* นี่ดูความโกรธที่ทรงกำหนดหรือบัญญัติค่าหรือความหมายไว้

โทษของความโกรธนั้นทำให้มืด มืดแล้วก็ทำสิ่งที่ไม่ควรทำได้ทุกอย่างทุกประการ

ดูให้ดี ๆ จะเห็นว่า **ความโกรธนั้น คือความแพ้ที่ไม่รู้สึกตัวเสียตั้งแต่ต้นมือ** โกรธขึ้นมาเมื่อไร มันก็กัดผู้โกรธนั่นแหละ กัดตัวเองก่อนก่อนที่จะกัดตัวผู้ที่เขาโกรธ บางทีผู้ถูกโกรธไม่ได้รู้เรื่อง ไม่ได้ถูกกัดเลยก็มี แต่เขาก็กัดตัวเองก่อน ดังนั้น ในภาษาไทยก็พูดได้ว่าความโกรธนั้นมันกัดเขา แต่ถ้าใน**ภาษาธรรม**แล้ว **ความโกรธนั้นมันกัดตัวเอง** กัดก่อนกัดเขาซึ่งบางทีก็ไม่ได้กัด

ทีนี้ก็ มาดูถึง **อานิสงส์ของความไม่โกรธ** ถ้าไม่โกรธก็เป็นพรหมชนิดหนึ่งกันที่นี่และเดี๋ยวนี้ *"พรหม"* แปลว่า *"สัตว์ที่ประเสริฐ"* มีเมตตา กรุณา มุทิตาได้โดยง่ายเป็นหลักสำคัญของพรหมวิหาร

อานิสงส์ของความไม่โกรธ ทำให้โลกนี้กว้างขวาง กว้างขวางไม่คับแคบ จะนอนหลับสนิท แม้แต่จะกินอาหารก็เอร็ดอร่อย โกรธขึ้นแล้วมันก็กินไม่ลง **โลกยิ้มรับทุกแห่งหนสำหรับคนที่ไม่โกรธ**

ทีนี้ก็จะ**ดูถึงความไม่โกรธอันศักดิ์สิทธิ์สูงสุด**อีกสักอย่างหนึ่ง คือ**ความโกรธของบิดามารดานั้น กล่าวกันว่าจะทำให้ลูกตกนรก** มีคำกล่าวว่า *"ถ้าลูกทำให้บิดามารดาน้ำตาตก ลูกจะต้องตกนรก"* บิดามารดาเลยไม่กล้าโกรธ แม้ลูกจะทำให้เจ็บปวดอย่างไรก็ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าปล่อยน้ำตาให้ตกออกมา เพราะกลัวว่าลูกจะตกนรก

ลูกจะตกนรกเพราะทำให้แม่น้ำตาตก แม่ด้วยความรักลูกก็ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าปล่อยให้น้ำตาตกเพราะว่ากลัวลูกจะตกนรก **ความไม่โกรธอันศักดิ์สิทธิ์ ความไม่โกรธอันสูงสุดของพระพรหม** ลูกไม่ทำให้พ่อแม่โกรธ พ่อแม่ก็ไม่ต้องโกรธ ก็เลยรอดตัวด้วยกันทั้งสองฝ่าย

พ่อ แม่ ลูกช่วย ก็ช่วยกันทำให้โลกนี้ให้เป็นเสมือนพรหมโลก ในพรหมโลกคือโลกที่ไม่มีใครรู้จักโกรธ หรือไม่มีความโกรธ

ทุก ๆ คน จงเก็บความโกรธใส่ยุ้งใส่ฉางเสียด้วยการบังคับจิต มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ไม่ปล่อยให้ความโกรธเกิดขึ้น เก็บความโกรธใส่ยุ้งใส่ฉางเสียด้วยความไม่โกรธเถิด จะไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์และพบพระพุทธศาสนา

ความเห็นแก่ตัว เป็นเหตุให้เกิดความโกรธและทำอะไรได้ทุกอย่าง อย่างที่เรียกว่า ฆ่าเพื่อน ฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ฆ่าตัวเองก็ได้

มีหลักพระพุทธภาษิตว่า *"อักโกเธนะ ชิเน โกธัง — จงชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ"* ฟังดูคล้ายกับว่าพูดเล่น แต่เป็นความจริงอันสูงสุด ที่จะชนะความโกรธก็มีทางเดียวคือความไม่โกรธ ความมีสติสัมปชัญญะ รู้สึกผิดชอบชั่วดี มีอะไรมากระทบทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย กระทั่งทางใจ ก็สำนึกในชั้นแรกว่า **โอ! มันเป็นอย่างนี้เองในโลก มันเป็นเช่นนี้เองในโลก จะโกรธทำไมให้มันกัดหัวใจ** ไม่โกรธ มีใจคอปกติ ก็จะสามารถรู้ว่าอะไรควรจะกระทำ อะไรควรจะกระทำ

ถ้าโกรธเสียแล้วมันก็มืด มืดจนไม่รู้ว่าอะไรควรจะกระทำ มันก็ทำไปผิด ๆ มันก็ไม่อาจจะแก้ไขสิ่งร้ายนั้นให้กลายเป็นดีได้

ถ้าไม่มีความโกรธ ใจคอปกติ ก็มองเห็นลู่ทางอันสว่างไสว ว่านี่เป็นอย่างไร นี่เป็นอย่างไร นี่เกิดมาจากอะไร นี่ควรจะทำอย่างไร มันก็สามารถจะจัดการให้ถูกต้องเรียบร้อยได้ โดยไม่เกิดโทษทุกข์แก่ใคร ๆ นอกจากคนโกรธ

รวมความว่า **ฟ้าก็ไม่โกรธ ดินก็ไม่โกรธ** ฟ้าก็ไม่โกรธ ดินก็ไม่โกรธ ข้างล่างก็ไม่โกรธ ข้างบนก็ไม่โกรธ ข้างข้างก็ไม่โกรธ ตรงกลางก็ไม่โกรธ มันก็ผาสุกทุกทิพาราตรีกาล **ทุกคนไม่โกรธ ถ้าเป็นมนุษย์ก็เป็นสัตว์ที่ประเสริฐที่สุด** เพราะกล่าวกันว่าในเทวโลกก็ยังมีการโกรธบ้างเหมือนกัน ถ้าเป็นพระเจ้าก็ต้องไม่โกรธ ถ้าโกรธก็ไม่ใช่พระเจ้า เพราะเป็นพระเจ้าโกรธไม่ได้

ถ้าเป็นพระเจ้าก็ไม่ต้องโกรธ เป็นเทวดาก็ไม่ควรจะโกรธ แต่ได้ข่าวในเรื่องราวทั่ว ๆ ไปว่า พวกเทวดาก็มีการโกรธ พอมีการโกรธก็ตาย ตายคือจุติจากความเป็นเทวดา คือหมดจากความเป็นเทวดา

อีกประโยคหนึ่งพูดว่า *"เทวดาเหงื่อออกไม่ได้"* จะด้วยความโกรธหรืออะไรก็ตาม เหงื่อออกแล้วก็ตาย **ทุกคนที่เป็นมนุษย์ จะเป็นเทวดาหรือดีกว่าเทวดาได้ก็ด้วยตรงที่ความไม่โกรธ**

มนุษย์เรามีปัญหาเรื่องความโกรธกันอยู่มากมาย อาตมาทราบได้ก็เพราะว่า มีผู้มาถามปัญหานี้มากเหลือเกิน ปัญหาที่ถูกถามมากที่สุดข้อหนึ่งก็คือว่า *"ทำอย่างไรจะระงับความโกรธได้"* เพราะมาถามมากก็เชื่อได้ว่า คนเป็นอันมากมีปัญหาเกี่ยวกับความโกรธนี้

ฉะนั้น **ขอให้ระลึกนึกถึงความเป็นมนุษย์ คือมีจิตใจสูง** *"มนะ = ใจ อุษยะ = สูง" "มนุษย์"* ก็แปลว่า *"จิตใจสูง"* ถ้าสูงมันก็ควรจะอยู่เหนือความรักและความโกรธ ซึ่งเป็นของธรรมดาสามัญในโลกระดับพื้นฐานทั่วไป มีจิตใจสูงขึ้นอยู่เหนือความรัก เหนือความโกรธ เสร็จแล้วมันก็จะเหนือไปทุกอย่าง : เหนือความเกลียด เหนือความกลัว เหนือความตื่นเต้น เหนือความอิจฉาริษยา **เหนืออะไรต่าง ๆ จนมีความสงบเย็น**

ขอสรุปความว่า **อย่ามีความโกรธ ก็จะมีความเป็นปกติ** ไม่ผิดปกติ เป็นคุณธรรมที่ทำให้โลกนี้เยือกเย็น กว้างขวาง ยิ้มรับแก่กันและกันได้ในที่ทุกแห่งหน

ขอท่านสาธุชน จงพิจารณาเห็นคุณอันสูงสุดของความไม่โกรธ ในการที่สร้างโลกแห่งพระศรีอาริยเมตไตรย แล้วพยายามสุดความสามารถของตน ที่จะบังคับความโกรธให้อยู่ในอำนาจของตน ๆ ด้วยกันทุกคน ๆ แล้ว เป็นสุขอยู่ทุกทิพาราตรีกาล เทอญ

หมายเหตุ ทศพิธราชธรรมคงขาด**ข้อที่** 8 เรื่อง **"อวิหิงสัง"** ความไม่เบียดเบียน **ข้อที่ 9** เรื่อง **"ขันติ"** ความอดทน และ **ข้อที่** 10 เรื่อง **"อะวิโรธะนัง"** ปัญญา หากท่านสนใจโปรดติดต่อขอรับได้จากมูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ (ผชป.) ณ สำนักงานเลขที่ 68/4 ตรอกเสถียร ถนนตะนาว กทม. 10200 โทร. 2247417

ยิ่งให้ ยิ่งได้

พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทภิกขุ)

คนเราทุกคนที่เกิดมาในโลก เราก็ได้รับประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิต **ต้นไม้ก็ให้ประโยชน์แก่เรา ดวงอาทิตย์ในท้องฟ้าก็ให้ความอบอุ่น ให้ความร้อน** *ความร้อน*นี่ทำให้สิ่งที่มีชีวิตอยู่ได้ ถ้าไม่มี*ความร้อน*ต้นไม้ก็ตาย คนก็ตาย น้ำก็จะไม่กลายเป็นไอ แล้วก็จะไม่มีฝนตก ความชุ่มชื่นในโลกก็จะหายไป อะไร ๆ ก็จะไม่มีชีวิต เหมือนในโลกพระจันทร์ ไม่มีสิ่งที่มีชีวิต

ในโลกที่เราอยู่อาศัยนี้ยังมี**ความร้อนจากดวงอาทิตย์**พอเหมาะพอควร คือไม่ร้อนเกินไป เราก็อยู่ได้ ชีวิตสมบูรณ์ นั่นคือ**สิ่งที่เราได้รับ**จากสิ่งนั้น **อะไร ๆ ที่อยู่รอบตัวเรานั้น ถ้าเราคิดดูให้ดีแล้วเราจะมองเห็นว่ามันให้อะไรแก่เรา**

ต้นไม้ที่เรามองเขียว ๆ นั้น เรารู้สึกอย่างไร **ขณะที่เรามองต้นไม้สีเขียว เราก็จะรู้สึกชุ่มชื่นสบายใจ** ที่ใดที่ไม่มีต้นไม้ มองไปแล้วเห็นแต่ดินทรายแห้งผาก มองแล้วรู้สึกอย่างไร เราก็ไม่สบายใจ เพราะไม่มีอะไรทำให้เราชื่นตา **ต้นไม้ทำให้เราชื่นตาชื่นใจ ก็เท่ากับว่าต้นไม้นั้นให้อะไรแก่เราอยู่ในตัว** เราได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้น

คนที่อยู่ร่วมกันก็ให้กันอยู่ตลอดเวลา คุณแม่ให้ชีวิตแก่เรา กับคุณพ่อร่วมกัน **เมื่อเราเกิดมาแล้วเราดูดน้ำนมจากแม่ แม่ให้ชีวิตให้อาหารให้ความอบอุ่นทางร่างกาย ให้ความรู้ความสามารถ ให้การศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งเราเติบโตเป็นผู้ใหญ่** นั่นก็คือท่าน**ให้**แก่เรา

เราอยู่ในสังคม **คนทั้งหลายก็ให้ความสุขแก่เรา** ความสุขที่ได้รับจากคนอื่นก็คือ**ความเมตตาปรานี**ที่เขามองเราเป็น*เพื่อน*เป็น*ญาติ*เป็น*มิตร* เขาไม่มองเราเป็น*ศัตรูผู้มุ่งร้าย* แต่เห็นว่าเป็นเพื่อนกัน **ร่วมเกิด ร่วมแก่ ร่วมเจ็บ ร่วมตาย**ด้วยกัน เราก็มีความสบายใจ ที่สบายใจนั้นเพราะคนเหล่านั้นให้**ความเอ็นดู**แก่เรา

ทำไมคนเหล่านั้นจึงให้ความเอ็นดูแก่เรา เพราะเขามี**ธรรมะ**เป็นหลักครองใจ มีคุณธรรมคือ**ความเมตตาปรานี**ประจำจิตใจ เขาก็ให้ความเอ็นดูแก่เรา ความรักแก่เรา เมื่อเราเกิดทุกข์ยากลำบากในเรื่องอะไร ๆ เขาก็ให้ความช่วยเหลือ

เช่น น้ำท่วมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนที่อยู่ในสภาพที่ไม่ลำบากได้รับความสุขความสบาย ก็เฉลี่ย*ความสุข*นั้นไปให้แก่คนเหล่านั้น ส่ง*ข้าวสาร เสื้อผ้า หยูกยา* ไปช่วยเหลือ คนเหล่านั้นก็มีความสบายใจว่า **"พวกเราไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว ไม่ใช่คนที่เป็นส่วนเกินของสังคม มีคนช่วยเหลือเจือจุนแก่เรา"** เขาก็ได้รับความสุขทางใจ

เมื่อเขาได้รับความสุขทางใจจากการกระทำอย่างนั้น เขาก็จะกระทำสิ่งนั้นต่อไป **เพราะเขารู้ว่าทำอย่างนั้นได้สุข เขาก็จะทำสิ่งนั้นแก่คนอื่นต่อไปอีก มันส่งทอดกันไปโดยลำดับ** เราก็ได้รับความสุขในสังคม

ความสุขที่เราได้รับนั้นเกิดจาก**บุคคลผู้ประพฤติธรรม** *ถ้าคนไม่ประพฤติธรรมก็จะทำแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น* แต่ถ้าเขาประพฤติธรรม มีธรรมะเป็นหลักครองใจตามหลักศาสนาที่ตนเคารพนับถือ จิตใจก็โอนอ่อน**เห็นคนอื่นเหมือนกับตัวเอง** มองอะไรของคนอื่นเหมือนกับมองที่ตัวเอง รู้จักเปรียบเทียบระหว่าง*ตน*กับ*บุคคลอื่น* แล้วรู้สึกว่า **"เราต้องการอะไร คนอื่นเขาก็ต้องการอย่างนั้น"**

เช่นเราต้องการความสุข คนอื่นเขาก็ต้องการความสุข เราไม่ต้องการความทุกข์ คนอื่นเขาก็ไม่ต้องการความทุกข์ **เมื่อเราต้องการความสุขก็ต้องช่วยให้คนอื่นเป็นสุข** *การช่วยให้คนอื่นเป็นสุข คือการช่วยตัวเอง* คือช่วยให้เราเป็นสุขด้วย ในขณะใดที่เราทำอะไรที่เป็นประโยชน์เป็นความสุขแก่ผู้อื่น เรารู้สึก*ปลื้มใจ เบาใจ โปร่งใจ* มีความ*สบาย*เหลือเกิน บางทีก็*สบาย*ไปหลายวัน นึกถึงทีไรแล้วก็ปลื้มอกปลื้มใจ ว่าเราได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์เป็นความสุขแก่ผู้อื่น

การทำอะไรให้ผู้อื่นเป็นสุขนั้นเรียกว่าเป็น**หน้าที่**หน้าที่ของมนุษย์นี่ก็คือการทำให้คนอื่นเป็นสุขนั่นเอง การทำให้คนอื่นมีความทุกข์แม้สักนิดหนึ่ง*นอกเหนือหน้าที่* ปฏิบัตินอกลู่นอกทาง ไม่ใช่สิ่งที่สังคมต้องการ **หน้าที่ของเรา**นั้นมีอย่างเดียวว่า **ทำอย่างไรที่จะให้เพื่อนมนุษย์ได้รับความสุขความสบาย ปราศจากทุกข์โศกโรคภัย ให้อยู่กันฉันท์พี่น้อง** นั่นคือ**หน้าที่**

ถ้าคนเราทุกชาติทุกภาษา ทุกเพศทุกผิวพรรณ มีความคิดตรงกันในแนวนี้ว่า **เราเกิดมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่แล้วหน้าที่ที่สำคัญก็คือว่า ทำอะไร ๆ ให้เพื่อนมนุษย์มีความสุขใจ** อันนี้ควรจะเป็น*หลักการประจำจิตใจ*ของเราทุกคน

ถ้าเรามี**หลักการประจำใจ**ในรูปอย่างนี้ เราเบียดเบียนกันไม่ได้ เราจะฆ่าใครไม่ได้ จะไป*ลักของใคร*ก็ไม่ได้ จะไป*ประพฤติผิดในทางกาม*ก็ไม่ได้ จะ*พูดโกหกหลอกลวง*

ใครก็ไม่ได้ จะดื่ม*กินสุราเมรัย*จนเมามาย หาความทุกข์ให้แก่ครอบครัวก็ไม่ได้ เพราะ**เรามีความสำนึกว่ามันไม่ใช่หน้าที่ของเรา**ที่จะกระทำเช่นนั้น

หน้าที่ของเรานั้นอำนวยแต่ความสุขความสบายให้แก่คนทุกคนที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง พ่อบ้านมีหน้าที่*อำนวยความสุข*ให้แก่ครอบครัว **แม่บ้าน**ก็มีหน้าที่*อำนวยความสุข*ให้แก่ครอบครัว **ลูก**ก็มีหน้าที่ที่จะ*ประพฤติปฏิบัติให้คุณพ่อคุณแม่สบายใจ*

ครูมีหน้าที่ที่จะทำให้ศิษย์เจริญงอกงามด้วยความรู้ ความฉลาด ด้วยความประพฤติดี ให้ศิษย์มีความภูมิใจในทางที่ถูกที่ชอบ **ศิษย์**มีความสำนึกว่าเราเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณครู ก็จะ**ทำอะไรทุกอย่างให้คุณครูสบายใจ** เช่น ตั้งใจเล่าเรียน มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูอาจารย์ ประพฤติสิ่งที่ถูกที่ชอบ ครูก็สบายใจ มีความสุขใจ

เราคิดในเรื่องนี้แล้วมันสบายทั่วหน้า ไม่ว่าเราจะอยู่ ณ ที่ใด เกี่ยวข้องกับใคร เราก็คิดไว้ในใจว่า**หน้าที่สำคัญของเรานั้นคือการทำคนอื่นให้มีความสุขความสบาย** การทำอะไรให้คนอื่นมีความสุขนั่นแหละคือ**การปฏิบัติชอบ**ในฐานะที่ได้เกิดมาเป็น**มนุษย์**

แต่ว่าคนเรายังไม่ค่อยได้คิดถึงในแง่นี้ ไม่เอาปัญญาส่วนนี้มาใส่ไว้ในใจ มีความคิดว่า**ตัวได้ คนอื่นช่างเขา ตัวสบายแล้ว คนอื่นช่างเขา** ถ้าคิดอย่างนี้เขาเรียกว่า **ไม่มีน้ำใจ**คิดถึงเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน

เราอยู่คนเดียวไม่ได้ **เราจะสุขคนเดียวไม่ได้ เราจะมั่งมีคนเดียวก็ไม่ได้** อะไร ๆ เป็นของคนเดียวไม่ได้ **เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม** เขาว่าอย่างนั้น ว่ามนุษย์นี้เป็นสัตว์สังคม **สัตว์สังคม** หมายความว่า **ต้องอยู่รวมกัน แยกกันอยู่ไม่ได้** การอยู่รวมกันนั้นตั้งแต่เป็นครอบครัว เป็นหมู่บ้าน เป็นตำบล เป็นจังหวัด เป็นประเทศ เป็นชาติ นี่คือการสังคม

อันคนที่อยู่ในสังคมนั้นจะต้องมีความคิดให้เหมือนกันว่า**เราอยู่เพื่อผู้อื่น ไม่ได้อยู่เพื่อตัวเราเอง** ถ้าเราคิดว่า **เราอยู่เพื่อผู้อื่น** เราจะเป็นสุข แต่ถ้าเราคิดว่า**กูอยู่เพื่อกู** มันก็เดือดร้อนวุ่นวาย เพราะมี*ความเห็นแก่ตัว*ไม่เสียสละเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ผู้อื่น

ใครมาอยู่ด้วยกับคนที่มีความเห็นว่า**กูสำคัญ คนอื่นไม่สำคัญ** ก็จะมีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน ถ้าเราไปอยู่กับคนที่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์และความสุขของผู้อื่น **ปัญหา**ก็คือ**ความยุ่งยาก**เกิดขึ้นในครอบครัวนั้น ในหมู่บ้านนั้น ในตำบลนั้น ในชาตินั้น ในประเทศนั้น เพราะความคิดว่าตัวสำคัญ คนอื่นไม่ใช่

ในแง่ธรรมะ ในแง่จริยศาสตร์นั้น เราควรจะถือว่า **คนอื่นก่อน เราทีหลัง** *ทำให้คนอื่นเป็นสุขก่อนแล้วเราจะพลอยสุขกับคนนั้น ทำให้คนอื่นสะดวกสบายแล้วเราจะพลอยได้ความสุขความสบายจากคนนั้น* แต่ถ้าเราเอาความสุขเสียก่อน เราจะไม่มีความสุข เพราะว่าการกระทำเช่นนั้นมัน*กระทบกระเทือน*ต่อคนอื่น **การกระทำอะไรกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของคนอื่น เป็นการกระทำที่ไม่ชอบไม่ควร เป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ**

แต่ว่าถ้าเราจะทำอะไร เราก็ต้องคิดว่ากิจที่เราจะกระทำนี้ จะกระทบกระเทือนใครบ้าง จะเกิดความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ใครบ้าง เรียกว่า **"เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอาใจเราไปวางในใจของเขา"** ไม่คิดเห็นแก่ความสุขส่วนตัว แต่คิดว่า**เมื่อเราจะได้อะไรก็ขอให้คนอื่นได้กันด้วย** ได้**สุข**กันหลาย ๆ คน ได้**ความมั่งมี**ก็ขอให้กระจาย**ความมั่งมี**ออกไป ปัญหาสังคมก็จะไม่สับสนวุ่นวาย แต่ว่าจะอยู่ด้วยกันฉันท์พี่น้อง มีแต่ความสงบสุข

สมมติว่าเราเป็นคนที่มีเงินมีทอง แล้วเราก็ไปลงทุนทำงาน **เราก็เฉลี่ยเจือจานผลที่ได้รับนั้นให้แก่คนทำงานทั่วถึง** ให้ความสุขแก่เขา ในเรื่องการเป็นการอยู่ เขาเรียกสมัยนี้ว่า **"สวัสดิการ"** ทาง*อาหาร เสื้อผ้า หยูกยา* เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย หรือว่าเวลาเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว เราก็ช่วยเขาในเรื่องอย่างนั้น

การทำเช่นนี้จะทำให้ทุกคนรักกัน เห็นอกเห็นใจกัน *เมื่อคนเรารักกันแล้วงานมันก็ดีขึ้น* เพราะต่างคนต่างคิดว่า **เราทำเพื่อผู้อื่น ไม่ได้ทำเพื่อตัวเราเอง** นั่นแหละคือ**หลักการสำคัญในทางศาสนา** ไม่ว่าศาสนาใด ๆ เราจะศึกษาธรรมะในศาสนาต่าง ๆ **ศาสดาทั้งหลายนั้นเป็นบุคคลตัวอย่าง ในทางเสียสละประโยชน์ความสุขส่วนตัวไปสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นความสุขแก่ผู้อื่น**

ให้เราพิจารณา เช่นว่า **พระพุทธเจ้า**ที่เราเคารพสักการะในฐานะเป็น**บรมครู**ของเราทั้งหลายนั้น *ชีวิตของพระองค์เริ่มต้นด้วยอะไร* **เริ่มต้นด้วยการเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์ เพื่อไปแสวงหาสิ่งอันจะเป็นประโยชน์เป็นความสุขแก่ผู้อื่น** คือการเสด็จออกไปบวชนั่นเอง การเสด็จออกไปบวชของกษัตริย์นี่มันไม่ใช่เรื่องธรรมดา พระองค์แม้จะยังไม่ได้เสวยราชย์ แต่ก็อยู่ในฐานะ*มกุฎราชกุมาร* มีความหวังว่าจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินเมื่อพระราชบิดาสวรรคต

แต่ว่าพระองค์ไม่ต้องการสิ่งนั้น เพราะเห็นว่า**การเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น จะทำประโยชน์ได้ก็ในวงจำกัดไม่กว้างขวางทั่วไป** แล้วก็จะไปทำในเขตอื่นก็ไม่ได้ พระองค์เห็นว่ามันคับแคบเต็มที สู้ออกไปเป็น**นักบวช** เป็น**ครู** เป็น**อาจารย์** เป็น**ผู้ไม่มีขอบเขตในที่อยู่อาศัย ทำอะไรได้ทั่วไปทุกรัฐ ทุกแคว้น ทุกประเทศ ไม่มีใครรังเกียจ** *เพราะ*

นักบวชนั้นไม่เป็นเสนียดจัญไรของโลก **นักบวช**เป็นผู้มีสภาพจิตใจ**สงบ สะอาด สว่าง** *อยู่ด้วยปัญญาด้วยเหตุผล* เป็นผู้เสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ผู้อื่น

พระองค์คิดในแง่อย่างนั้น จึงได้หนีออกไปบวชอยู่ในป่า **ดำรงชีวิตอย่างง่าย ๆ ผ้านุ่งผ้าห่มก็มีไม่กี่ชิ้น มีบาตรใบหนึ่ง ที่หลับที่นอนไม่ประจำ** นอนใต้ต้นไม้ นอนตามถ้ำ ตามภูเขา หรือว่าเรือนร้างหรือลอมฟาง หรือบางทีก็อาศัยโพรงไม้เป็นที่พัก เวลาว่างก็ทรงคิดค้นในทางธรรมะว่าจะทำอย่างไรจึงจะ**ดับทุกข์**ได้ คิดค้นไปนานก็ได้พบความจริงของสิ่งนั้น ประจักษ์แจ้งแก่ใจของพระองค์

และเมื่อประจักษ์แจ้งแก่ใจแล้ว บรรลุความเป็น**พุทธะ** ซึ่งหมายความว่าเป็น**ผู้รู้** เป็น**ผู้ตื่น** เป็น**ผู้มีความเบิกบานแจ่มใส**แล้ว พระองค์ยังเผื่อแผ่สิ่งที่พระองค์ได้พบนั้นไปแก่ชาวโลก ออกไปช่วยชาวโลก ถ้าพูดตามภาษาในสมัยนี้ก็เรียกว่า **"รับใช้มหาชน"** เขาพูดกันอย่างนั้นว่า **"รับใช้มหาชน"** พระพุทธเจ้า เราไม่เรียกว่า **"ไปรับใช้"** แต่ **"ไปช่วยเหลือมหาชน"** ให้พ้นจากความมืดบอด ความหลงผิด ความเข้าใจผิดในการดำเนินชีวิต **ชี้ทางถูกทางชอบให้เขาเดิน และเขาได้เดินตาม** ก็เป็นความสุขสำหรับบุคคลผู้นั้น และเป็นความสุขสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้นั้น

พระองค์เสด็จไปชี้ทางให้แก่**พระราชา** ว่าควรจะ*ปกครองประชาชน*อย่างไร ควรจัดให้คนอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไร ไปชี้ทางให้แก่**ท่านเศรษฐี**มั่งมีทรัพย์สมบัติ ซึ่งปกติมักจะ*เหนียว*หน่อย พระองค์ก็ไปสอนให้*เสียสละ* ให้เห็นความสุขของเพื่อนมนุษย์เหมือนกับความสุขของตนเอง แล้วก็ช่วยเผื่อแผ่สิ่งที่ตนมีตนได้เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่บุคคลอื่น

สอนประชาชนทั่วไปว่า **"อย่าอยู่เพื่อตัวเอง แต่ให้อยู่เพื่อผู้อื่น"** ตัวเราเองนั้นอาศัยผลประโยชน์จากการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นนั่นแหละ มันก็มีผลพลอยได้เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลผู้นั้นด้วย คือ**การให้นี่** คือ**การได้รับ การไม่ให้**คือ**การไม่ได้อะไร** คนเรานั้น ถ้า**ให้**เราจะ**ได้** ถ้าไม่ให้แล้วจะได้อะไร *เมื่อไม่ลงทุนแล้วมันจะเก็บเกี่ยวผลได้อย่างไร*

เราไม่หว่านพืชแล้วเราจะไปเก็บผลได้อย่างไร มันไม่มีทางจะหาได้ แต่ถ้าเราหว่านพืช พืชมันก็งอกงาม เราก็จะได้รับผลจากพืชที่เราหว่าน แต่ถ้าเราไม่หว่านแล้วเราจะได้พืชมาจากอะไรที่ไหนเล่า อันนี้เป็นเรื่องที่จะต้องคิดให้มาก *เพราะชีวิตของคนเรานั้นไม่ได้อยู่คนเดียว* เราอยู่ในสังคมก็ควรจะประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

ถ้าในกลุ่มชนใดมีบุคคลประเภทที่เสียสละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นแล้ว สังคมนั้นจะมีความสุข พระพุทธองค์ท่านได้ทรงกระทำอย่างนั้น เมื่อสอนสาวกให้ปฏิบัติงาน รู้แนวทางการสอน และปฏิบัติตนพ้นจากความทุกข์ได้แล้ว พระองค์ก็บอกว่า **"เธอพ้นจากบ่วงอันเป็นทิพย์ จากบ่วงอันเป็นของมนุษย์ เธอทั้งหลายจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่มหาชน จงประกาศแนวทางชีวิตที่ถูกที่ชอบแก่คนเหล่านั้น คนที่มีปัญญาน้อย ๆ หรือคนที่มีไฝฝ้าบังดวงตาน้อย ๆ มีอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะไม่ได้ยินได้ฟังจึงไม่เกิดความรู้ความเข้าใจ เธอจงไปสอนคนเหล่านั้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อย่าไปทางเดียวสองรูปเพราะคนน้อย ไปรูปเดียวทางเดียวแล้วช่วยกันประกาศแนวทางที่ถูกที่ชอบแก่คนเหล่านั้น"**

และพระองค์ตรัสว่า **"เราเองก็จะไปเหมือนกัน"** พระองค์ก็ทำงาน สาวกก็ทำงาน ทำงานอะไร **ทำงานชี้ทางเดินให้ถูกแก่คนทั้งหลาย** เหมือนบทสวดมนต์ที่สวดสมัยเด็ก ๆ ว่า **"ชี้ทางบรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมศานต์ ชี้ทางพระนฤพาน อันพ้นโศกวิโยคภัย"**

นี่พระองค์ไปชี้ทางให้เขาเดิน ให้คนทั้งหลายได้เดินในทางที่ถูกที่ชอบ นี่คือ**ชีวิตตัวอย่าง** และถ้าเราศึกษาชีวิตของพระองค์แล้ว ก็จะมองเห็นว่า**ทรงปฏิบัติพระองค์เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ผู้อื่นตลอดเวลา** บางครั้ง*พระองค์ก็ทรงช่วยเหลือสาวก* เช่น มีอยู่คราวหนึ่ง พระรูปหนึ่งป่วยมาก น้ำเหลืองเต็มไปทั้งร่างกายนอนเจ็บอยู่ในกุฏิ ไม่มีใครเหลียวแลเอาใจใส่ พระองค์เมื่อตื่นแต่เช้าตามปกติ ก็มักจะแผ่พระญาณมองไป คิดไปว่าวันนี้ควรจะไปช่วยใคร ใครเกิดความทุกข์ยากลำบากเดือดร้อนบ้าง

อันนี้ก็สำคัญที่เราควรเอามาใช้ในชีวิตประจำวันของเรา **ตื่นแต่เช้านี่เราควรจะคิดว่า วันนี้ เราจะใช้ชีวิตเราให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้โดยวิธีใด มีอะไรที่เราจะรับใช้เพื่อนมนุษย์ ที่จะทำให้เพื่อนมนุษย์มีความสุขความสบาย ในฐานะที่เราพอจะช่วยได้** มีบ้างไหม มองในครอบครัว มองออกไปบ้านใกล้เรือนเคียง มองออกไปในสังคมที่เราปฏิบัติงาน มองไปให้รอบ ๆ ว่ามันมีอะไรที่เราจะช่วยให้คนอื่นได้มีความสุขความสบายขึ้นกว่าปกติได้ และ*เมื่อเห็นสิ่งนั้นแล้ว เราก็ไม่อยู่นิ่งอยู่เฉย* **เราต้องไปช่วยคนเหล่านั้นให้พ้นจากความมีปัญหา ไปคลายปัญหาคือความทุกข์ทางใจให้แก่คนเหล่านั้น** อันนี้ก็เรียกว่า **"เดินตามรอยพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้า"**

เพราะพระพุทธเจ้านั้น ทรงตื่นบรรทมประมาณตีสี่ แล้วก็ทรงแผ่พระญาณที่เป็นความรู้ทางจิตพิเศษออกไปว่า*ใครเป็นทุกข์บ้าง ใครเดือดร้อนบ้าง*เราจะได้ไปสอนเขาให้คลายจากความทุกข์ความเดือดร้อน ที่เรียกว่า **"ไปโปรด"** หมายความว่า **ไปชี้แนวทาง**

ชีวิตให้คนเหล่านั้นเข้าใจ ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงกระทำอย่างนั้นตลอดมาเป็นเวลา ๔๕ ปี

เราจึงควรจะได้ถ่ายทอดวิธีการนี้มาไว้ในชีวิตของเรา ด้วยเราคิดว่า **"วันนี้เราจะทำประโยชน์อะไรแก่ใครได้บ้าง"** อย่าคิดว่า **"วันนี้เราจะเอารัดเอาเปรียบใครได้บ้าง"** หรือว่า **"จะไปเอาอะไรจากใครบ้าง"** อย่าคิดในเรื่องจะ**เอา**อะไรจากใคร แต่คิดว่าเราจะ**ให้**อะไรแก่ใครได้บ้างในวันนี้ **อย่าคิดในเรื่อง "เอา" ให้คิดในเรื่อง "ให้"**

เช่นเราคิดถึงในเรื่องชาติบ้านเมืองนี่ เราก็ต้องคิดว่าเรา**จะให้อะไรแก่ประเทศเรา**ได้บ้างในวันนี้ **จะให้อะไรแก่เพื่อนร่วมชาติของเรา**บ้างในวันนี้ จะให้อะไรแก่พระศาสนาที่เราเคารพบูชาได้บ้างในวันนี้ ให้คิดอย่างนั้น

ถ้าทุกคนคิดอย่างนี้แล้วสังคมจะมีแต่ความสุข มีแต่ความสงบทั้งนั้น ไม่มีปัญหาเลย เพราะต่างคนต่างคิดแต่ว่า**จะให้ จะช่วยให้คนอื่นเป็นสุข จะช่วยให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน** แล้ว*ความทุกข์*มันจะมีที่ไหน ญาติโยมลองคิดดูนะ มันไม่มี แต่ถ้าตื่นเช้าคิดว่า **"วันนี้กูจะเอาเปรียบใครได้บ้าง" "จะไปโกงภาษีของรัฐสักเท่าใด" "จะเบียดบังอะไรสักเท่าใด"** คิดแต่เรื่องจะ **"เอา"** ทั้งนั้น เรียกว่าจะ **"เอา"** ทั้งนั้น จะไปไหนจะทำอะไรก็คิดว่าจะได้อะไรสักเท่าใด มันก็ยุ่งเพราะเราคิดแต่จะเอา มันไม่ถูกต้องในชีวิตเป็นเช่นนั้นมันไม่ถูกต้อง

เราควรจะสร้างแนวคิดใหม่ว่า **เราจะใช้ชีวิตเราให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้อย่างไรในวันนี้ ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ชาติอย่างไร แก่ศาสนาอย่างไร แก่สังคมอย่างไร** ให้เราคิดในรูปอย่างนั้น คือ**คิดแต่จะ "ให้" ไม่คิดจะ "เอา"** อย่าตกใจว่าให้แล้วมันจะไม่ได้ เพราะให้น่ะมันจึงได้ แต่ถ้าไม่ให้แล้วจะได้อะไร **คนไม่ให้น่ะไม่ได้อะไรหรอก** ถ้า**ยิ่งให้**มันก็**ยิ่งได้**

ให้สังเกตดูเถิด ถ้าเราให้อะไรไปแล้วไม่เท่าใดเราก็ได้มา ได้มาเรื่อย ๆ ได้ไม่ขาดสาย เพราะว่าเราให้อยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าเราได้มาแล้วเราเก็บ เราไม่ให้ใครไม่มีทางได้ เพราะ**ไม่ลงทุนแล้วมันจะเกิดผลได้ที่ตรงไหน** อันนี้น่าคิดเป็นเรื่องสำคัญ **พระพุทธเจ้าท่านอยู่ด้วยการให้ไม่ใช่อยู่ด้วยการรับ** *การรับ*นั้นเป็นผลที่พระองค์ให้เพียงเล็กน้อย ไม่ได้ต้องการอะไรมากมายในชีวิตของพระองค์แต่ว่าทรงให้มากตลอดเวลา นี่เรียกว่า **"ให้"**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถของเรานั้นก็ได้ปฏิบัติในเรื่องนี้ คือทรง**ให้**อยู่ตลอดเวลา พอพระองค์สบายร่างกายเป็นปกติ พระองค์ก็ไม่พักอยู่กรุงเทพฯ ก็ต้องไป*เชียงใหม่* ไป*ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* ไป*ภาคใต้* ไป*หัวหิน* ไป**ให้** ไป**ให้ความสุข**

แก่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น **เพียงแต่เขาเห็นก็เป็นสุขแล้ว ได้เห็น***พระเจ้าแผ่นดิน*นี่ก็มีความสุขแล้ว ได้เห็น*พระบรมราชินีนาถ พระราชธิดา* ที่เสด็จตามพระองค์ไป เขาก็มีความสุขแล้ว **สุขด้วยการได้เห็น เห็นบุคคลที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เห็นบุคคลที่มีคุณธรรม ก็มีความสุขทางใจ** นี่เรียกว่า **"ให้"** อย่างน้อยให้เขาเห็นก็สบายใจ

แต่ว่าพระองค์ไม่ได้ **"ให้"** เพียงเท่านั้น แต่ทรงพิจารณาว่าในหมู่บ้านนี้ ในตำบลนี้มีเรื่องอะไร*เดือดร้อน ขัดข้อง*อะไร *ไม่สะดวก*ในเรื่องอะไร ในเรื่องการเป็นการอยู่การทำมาหากิน ก็ทรงพิจารณาศึกษาว่าควรจะปรับปรุงอะไรบ้าง เลยเกิด **"โครงการในพระราชดำริ"** ขึ้น เรียกว่าโครงการที่เป็นพระราชดำริ คือพระองค์คิดโครงการเหล่านั้นมอบให้รัฐบาล รัฐบาลก็ต้องไปจัดไปทำ แล้ว**โครงการใดที่เป็นของในหลวงนี่ทำเร็ว** ข้าราชการก็ทำอย่างรวดเร็วด้วยความตั้งอกตั้งใจ เพราะอะไร **เพราะเขารักพระเจ้าแผ่นดิน** *เมื่อรักแล้วก็มีความเพียรความเอาใจใส่ การใช้สติปัญญาค้นคว้ามันก็เกิดขึ้นงานนั้นก็เจริญก้าวหน้า*

อีกประการหนึ่ง **พระองค์ให้ทำอะไรแล้ว เสด็จไปตรวจด้วย** พอปีนี้สั่งไว้ถึงรอบปีหน้าก็เสด็จไปตรวจไปถึงไหนแล้วพวกนั้นก็ทำงานกันตัวเป็นเกลียว ในหลวงจะมาตรวจ เอางานเอาการ คือพระองค์เสด็จไป **"ให้"** ก็มีแต่ความสุขความสบาย

ที่จังหวัดเชียงใหม่ในสมัยก่อนนี้มี**ครูบา** แต่ว่าเขาเรียก **"คูบา"** ตัว **"ร"** มันไม่มี เขาเรียก **"คูบาศรีวิชัย"** ใครเคยไปเที่ยวเชียงใหม่นั่งรถขึ้นดอยสุเทพ สบาย นั่นฝีมือของ*ครูบาศรีวิชัย* ทำงานหนึ่งเดือนกับสิบห้าวัน ตัดถนนขึ้นยอดภูเขาให้รถวิ่งได้ ถ้าใช้งบประมาณของรัฐบาล ๓ ปี ก็ไม่เสร็จ แล้วก็ต้องใช้เงินกันหลายสิบล้าน

แต่อาศัย**บารมีความเมตตาของครูบาศรีวิชัย** คนมาทำถนนเรียกว่า**แบ่ง***กันทำ* ชั้นแรกแบ่ง*คนละวา* มามากขึ้นแบ่ง*คนละศอก*เท่านั้นเอง เรียกว่าแบ่งคนละศอกช่วยกันขุดถึงยอดพระเจดีย์ บันไดพระเจดีย์ขึ้นพระธาตุหนึ่งเดือนกับสิบห้าวันเหมือนกับเนรมิตถนนเสร็จเรียบร้อย แต่ว่าไม่ได้ราดยาง เพราะว่าการราดยางนั้นประชาชนทำไม่ได้ ไม่มีเทคนิคในเรื่องนี้ ก็ต้องทิ้งไว้ให้รัฐบาล ก็พอดีกับในหลวงทรงเลือกที่สร้างวังที่*ภูพิงค์*ต้องผ่านถนนสายนั้น เลยกลายเป็นถนนเรียบร้อย

ก่อนขึ้นบนดอยสุเทพ เราจะเห็นรูปพระยืนตระหง่านอยู่ตรงนั้น นั่นแหละ**เจ้าของถนนผู้ทำให้เราเกิดความสบายใจ** ปกติของ**ครูบาศรีวิชัย**นั้นมี**ปฏิปทา**ข้อปฏิบัติอย่างไร ท่าน **"ไม่เอา"** ครูบาศรีวิชัยนี่เป็นผู้ **"ไม่เอา"** มีแต่ **"ให้"** มีแต่ **"ให้"** ท่านไปทำอะไรที่ไหน **ท่านไปมือเปล่า** ไปนั่งที่นั่น เมืองเหนือเขาเรียกว่า **"ไปนั่งหนัก"** นั่งหนักคือว่า

นั่งหนักใจ เพราะว่าไปสร้างอะไรมันก็ต้องหนักหน่อย และก็นั่งอย่างหนักแน่น อย่างอดทน ถ้าไม่สำเร็จก็จะไม่ไปจากที่นี่

เมื่อท่านไปนั่งอยู่ที่ไหนคนก็ไปไปไหว้ไปนมัสการ ไปถึงเห็นทำอะไร เขาก็**ซื้อปูน ซื้อหิน ซื้อทราย ซื้อเหล็ก** ซื้อแล้วไม่ได้เอามาทิ้งไว้นะ ทำด้วย **ซื้อเหล็ก**มาต้องเอามาช่วยกันกัดช่วยสานทำให้เป็นโครงขึ้น **ซื้อปูน**ก็เอาไปเทลงในราปูน **ซื้อทราย**ก็ไปเทลงไป **ซื้อหิน**ก็ไปเทลงไปช่วยกันกวน กวนเสร็จแล้วเอาไปเทลงในแบบ ช่างแบบเขามี อาสาสมัครทั้งนั้น คนทำงานวันหนึ่ง ๆ มากมาย

วิหาร*วัดสวนดอก*ใหญ่ยาวเหลือเกิน คนทำกันเพียงสองเดือนก็สำเร็จเรียบร้อย เพราะอาศัย*แรงงานที่คนไปเสียสละ ไปทำกันเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ผู้อื่น ครูบาศรีวิชัยนั้นเป็นแม่เหล็กที่ดึงดูดประชาชนให้มาทำงาน* ท่านทำงานตรงนั้นเสร็จแล้ว ท่านลุกขึ้นไปเฉย ๆ ไม่หยิบอะไรไปสักชิ้นหนึ่งจากสถานที่นั้น ท่านไปแต่สบงจีวรกับบาตรของท่านเท่านั้น แล้วก็ไปนั่งที่อื่นต่อไป คนมันก็แห่ไปทำอีก ไม่ว่าไปนั่งที่ไหนคนก็ต้องไปกันทั้งนั้นละ

อาตมาไปอยู่เชียงใหม่ ก็ศึกษาว่าครูบานี่ท่านเก่งอย่างไร **ท่านเก่งตรง "ไม่เอา" เท่านั้นเอง ไม่ใช่เก่งเรื่องอะไร** ไอ้คนเราถ้า **"ไม่เอา"** คนมันยิ่ง **"ให้"** นะ ยิ่ง **"เอา"** คนยิ่ง **"ไม่ให้"** ให้ ๆ *ไปแล้วหาย ให้ไปแล้วหาย คนมันก็ไม่ให้* แต่นี่ให้ไปแล้วมันเกิดอะไรขึ้นมา คนก็ชอบให้ เพราะว่าให้แล้วเป็นประโยชน์ นี่เรียกว่า **"ไม่เอา"** คือ **ไม่เอาเป็นส่วนตัว ไม่เอาใส่กระเป๋าใส่ย่าม** แต่เอามาแล้วทำให้เกิดประโยชน์ คนก็ชอบให้ครูบาท่านอยู่อย่างนั้น

ท่านมีสัจจะประจำใจ ว่าจะทำอะไรท่านก็ทำ ว่าจะไปไหนท่านก็ไป แล้ว**ทำกิจเป็นเวลา** ถึงเวลาท่านก็สวดมนต์ ให้เจ้าครองเมืองเชียงใหม่มานั่ง ท่านก็ต้องสวดละถึงเวลาท่านก็สวด ใครจะมาตอนท่านสวดมนต์ ท่านสวดมนต์ไม่จบท่านไม่ลุกขึ้นไปต้อนรับ ท่านนั่งเฉย ๆ เป็นเวลาของท่าน นี่ท่านทำอย่างนั้นสม่ำเสมอตลอดเวลาในชีวิตของท่าน คนได้เห็นแล้วก็เลื่อมใสศรัทธา ช่วยกันทำบุญ

เขาว่า**ทำบุญกับ "ผู้ไม่เอา" นั้นมันได้บุญมาก ได้อานิสงส์มาก** *อานิสงส์มันอยู่ตรงไหน* **ตรงที่สิ่งนั้นไปเกิดเป็นสิ่งอื่นต่อไป** บุคคลอย่างนี้เราเรียกว่าเป็น **"พระโสดาบัน"** พระอริยบุคคลชั้น**โสดาบัน** คือเป็น**บุคคล "ไม่เอา"** แล้ว ให้อะไรก็ไม่เอาแล้ว ไม่เอาเป็นส่วนตัวแล้วเอามาเพื่อทำประโยชน์ เพื่อทำสิ่งที่เป็นคุณเป็นค่าแก่สังคมต่อไป **ยิ่งทำ คนก็ยิ่งให้ ยิ่งให้มากขึ้น มากขึ้น เพราะเห็นว่าทำจริงทำเป็นประโยชน์** หลักการมันเป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้น เมื่อเราจะดึงคนมาหาเรา เราต้องไปหาเขา **อยากให้เขาให้อะไรแก่เรา เราก็ต้องให้แก่เขา** อยากให้เขายิ้มกับเรา เราก็ยิ้มกับเขา แต่ถ้าเราหน้าบึ้ง แล้วอยากให้คนนั้นยิ้มกับเรา คนที่ไหนมันจะมายิ้มกับคนหน้าบึ้งล่ะ เราต้องยิ้มก่อน เมื่อยิ้มไปเขาก็ยิ้มมา เขาทนไม่ได้ **“อ๊ะ! ไอ้นี่มันยิ้มกับกู กูต้องยิ้มกับมันหน่อย”**เลยยิ้มกันไปยิ้มกันมา รักกันชอบมัน มันเป็นอย่างนี้ สิ่งทั้งหลายมันเป็นอย่างนี้

ที่นี้เรามองดูศาสนาอื่นบ้าง ว่าเป็น **“ผู้ให้”** ขนาดไหน **พระเยซูคริสต์** ท่านก็เป็น**ผู้ให้**ตลอดเวลา ท่านไม่มีทรัพย์สมบัติอะไร ท่านเที่ยวเดินไปสอนคนที่นั่นสอนคนที่นี่ ท่านไม่มีอะไร ท่านช่วยเหลือคนให้พ้นจากทุกข์ยาก คนเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยรักษา ด้วยอำนาจจิตให้หายโรคหายภัย ไม่ต้องการอะไรจากคนเหล่านั้น อันนี้ก็คือ**การทำงานเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย** เรียกว่า **“เป็นผู้ให้” อยู่ตลอดเวลา**เหมือนกัน

เราศึกษาชีวิตของ**บรมครู**ทั้งหลาย **ศาสดาทั้งหลายนี่มีชีวิตอยู่ด้วยการ “ให้” ไม่หวังอะไรตอบแทน** นอกจากว่าให้คนอื่นสบายใจ เป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่องสำคัญที่ปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันเป็นไปในรูปอย่างนั้น อันนี้เป็นหลักการที่เราควรจะเอามาใช้ในชีวิตประจำวันให้นึกทุกวัน ๆ ว่า **“วันนี้ เราจะทำประโยชน์อะไรแก่ใครได้บ้าง”** แล้วก็ทำ

การคิดจะทำประโยชน์อะไรแก่ผู้อื่นนั้นทำได้ทุกเวลานาที เราขับรถไปบนถนนนี่ เราคิดว่าเราจะขับรถอย่างไรจึงจะเป็นความสบายแก่คนอื่น มันก็ต้อง**เคารพระเบียบเคารพกฎจราจร** ไม่แซงในที่ที่ไม่ควรจะแซง ระเบียบอันใดเราก็ปฏิบัติ คนอื่นก็ไม่เดือดร้อน แต่ขับไม่ถือระเบียบก็สร้างความทุกข์ให้แก่คนทั้งหลาย เช่นเราไปขับตัดหน้าเขา เขาชนตูมเข้าให้ **ไอ้ตัวเองก็ถูกชน ไอ้คนชนก็เดือดร้อน** ตำรวจต้องเชิญตัวไปโรงพัก บางทีก็ต้องถูกปรับถูกลงโทษไป คือทำให้คนอื่นเดือดร้อนแล้ว

หรือว่าเราทำสิ่งสกปรกบนถนนหนทาง **ทิ้งขยะไม่เลือกที่ ทิ้งมูลฝอยสกปรกไว้ในที่ที่ไม่ควรจะทิ้ง** คนผ่านไปผ่านมาได้กลิ่นสิ่งเหล่านั้น มันเกิดเชื้อโรค โรคไปติดคน คนก็ไม่สบายทางร่างกายทางจิตใจ อย่างนี้ก็เรียกว่า**เราไม่ช่วยให้คนอื่นสบาย ทำให้คนอื่นเป็นโรค** แต่ถ้าเราคิดว่าจะช่วยให้คนอื่นสบาย เราไม่ทิ้งอะไรเพ่นพ่าน เราเอาไปวางไว้เป็นระเบียบ

ความจริงสมัยนี้ น่าจะใช้*ถุงพลาสติกใบโต* ๆ ใส่ขยะในครอบครัว ใส่ลงไปในถุงใส่ ๆ แล้วมัดปากเอาไปวางไว้ รถขยะมาถึงก็ยกไปเลยไม่ต้องไปโกย แมลงวันก็ไม่ตอม กลิ่นมันก็ไม่เหม็น เพราะมันอยู่ในถุงพลาสติก เดี๋ยวนี้ถุงพลาสติกมีจำหน่าย หาง่าย แต่ว่าทางราชการไม่โฆษณาให้ประชาชนใช้

ไปเที่ยวต่างประเทศทุกบ้านทุกเมือง ไม่เห็นขยะมูลฝอยกองเพ่นพ่านไม่เน่าไม่เหม็นก็สังเกตว่าเขาทำอย่างไร **อ้อ! เขาใส่ถุงพลาสติกสีดำ เอามาวางไว้หน้าบ้าน มัดเรียบร้อยวางไว้ พอเต็มถุงมัดปากเอามาวางไว้ รถขยะมาถึงก็ยกไปทั้งถุงเลย** เอาไปเททิ้งต่อไป เป็นระเบียบ

คนไทยเรานี่ไปดูงาน*เมืองนอก* ไปกันบ่อย เสียเงินภาษีอากรทุกปี ไปดูงานดูแล้วก็อย่างนั้นแหละ ไม่ค่อยเอาอะไรมาใช้หรอก **ดูแล้วก็ดูไปเท่านั้นเอง** คือ**ไปเที่ยว** ไม่ได้ไปดูงานเลยก็ไม่ค่อยมีอะไรดีขึ้น **ถ้าเราไปดูแล้วเอาของเขามาใช้บ้างมันก็ได้ประโยชน์** เช่น ขยะมูลฝอยใส่ถุงนี่มันวิเศษ ไม่เพ่นพ่านไม่เกิดความเสียหาย มันก็สะดวกสบาย *เราไม่อยากให้คนอื่นเป็นทุกข์เราก็ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยเพ่นพ่าน*

หรือว่าเราจะทำอะไรที่มันจะก่อปัญหาแก่คนอื่น ยกตัวอย่างเช่นว่า**เราสนุก แล้วก็เปิดเครื่องขยายเสียงดังก้องไปเลย** มีงานอะไร จะเป็นงานบวชนาค งานศพ งานแต่งงาน เปิดเครื่องขยายเสียงหนวกหูชาวบ้านตลอดคืน อันนี้*มันสร้างความทุกข์ให้แก่คนอื่น* ถ้าคนคิดได้ว่าเราไม่ควรทำอะไรให้เป็นทุกข์แก่คนอื่น แล้วไปนั่งเปิดอยู่ทำไม มันได้อะไรนักหนาไอ้เพลงเหล่านั้นน่ะ เราก็ไม่เปิด

เราใช้เครื่องสำหรับเรียกคนประกาศโฆษณาอะไรที่จำเป็น *มันก็ไม่หนวกหูชาวบ้านไม่ก่อความรำคาญให้แก่ใคร ๆ* คิดอย่างนี้แล้วมันจะเป็นเครื่องช่วยให้ตัวเราดีขึ้น ให้ครอบครัวดีขึ้น ให้สังคมที่เราอยู่อาศัยดีขึ้น เพราะเราคิดว่า**เราจะอยู่เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย เราไม่ได้อยู่เพื่อตัวเราเอง**

เราจะไปไหน เราก็ตั้งปัญหาว่า**ไปทำไม? ไปแล้วมันจะทำให้คนอื่นดีขึ้นไหม? ทำให้คนอื่นมีความสุขทางใจหรือไม่?** ถ้าเราไปแล้วทำให้คนอื่นมีความสุขมีความสบายใจ เราก็ไป เพราะไปแล้วคนมันสบายขึ้น แต่**ถ้าไปแล้วหนักใจแก่คนอื่น สร้างปัญหาให้แก่คนอื่น อย่าไปดีกว่า**

ทำอะไรก็เหมือนกัน **พูด**อะไรก็เหมือนกัน หรือว่าจะ**เขียนหนังสือ**สักเล่มหนึ่ง แต่เขียนแล้วมันไปทำคนให้จิตใจตกต่ำ ทำให้คนมีกิเลสเพิ่มขึ้น เช่นว่า เพิ่ม**ราคะ โทสะ โมหะ** ขึ้นในจิตใจ หนังสือนั้น**ไม่มีราคา ไม่มีความหมาย** เป็น**ยาพิษทำลายจิตใจคน** ซึ่งสมัยนี้มีมาก คนผลิตหนังสือประเภททำลายจิตใจคนมีมาก **เขาไม่คิดถึงคนอื่น คิดถึงแต่กระเป๋าของตัว** ว่าหนังสือประเภทนี้ขายดีคนชอบ แต่หารู้ไม่ว่ามัน*มีพิษสง*ขนาดไหน มันทำคนให้มี*ความตกต่ำทางจิตใจ* เป็นการ*เพิ่มกิเลส*ต่าง ๆ ขึ้นในใจของคนเหล่านั้น อันนี้เป็นเรื่องไม่ถูกต้อง

ถ้าคนคิดว่าเราจะเขียนหนังสือ เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่คนอื่น ก็เขียนแต่**เรื่องที่สร้างนิสัยเพาะความดีความงามให้เกิดขึ้นในจิตใจของคน** มันก็ดีขึ้นเท่านั้นเอง โลกจะดีขึ้นกว่านี้ ถ้านักเขียนทั้งหลายมีความคิดอย่างนั้น

หรือว่า**นักหนังสือพิมพ์**นี่เขียนแต่**เรื่องที่มันจะเป็นประโยชน์** ไม่ใช่ให้มันเต็มหน้ากระดาษ แล้วก็ขายไป ๆ คนซื้อไปแล้วมันก็ไม่คุ้ม อ่านแล้วมันก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา มันก็ไม่ได้เรื่อง ทีนี้ควรจะคิดว่า**เราจะเขียนอะไรเพื่อสอนคนเพื่อเตือนจิตสะกิดใจให้คนเกิดความรู้สึกนึกคิดในทางที่ถูกที่ชอบ** คิดอย่างนี้ เรื่องทั้งหลายมันก็ดีขึ้นเป็นประโยชน์ขึ้น

นักแต่งเพลง มีคนแต่งเพลงบรรเลงกันทั่วไป อาตมานั่งฟัง ๆ เพลงทั้งหลายที่เขาเปิดอยู่นี่ ฟัง ๆ แล้วมันไม่ค่อยได้เรื่องอะไร **มันมีแต่เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ** *"ชอบเธออย่างนั้นเธออย่างนี้"* อะไรอย่างนั้นน่ะ **เธอไม่รักฉัน ฉันจะตายแล้ว** มันได้อะไรขึ้นมา *เด็กฟังแล้วมันได้อะไรขึ้นมาในจิตใจ คนฟังแล้วมันก็ไม่ได้อะไร* นอกจากว่ามีความคิดในทางเพ้อฝัน ไม่ได้เรื่องที่เป็นสาระ **เราน่าที่จะช่วยกันแต่งเพลงที่คนฟังแล้วมันเิดความคิดถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง เร่งเร้าอารมณ์ในการสร้างสรรค์ ในทางศีลทางธรรม ทางเพาะเชื้อคุณงามความดีให้เกิดขึ้นในจิตใจ** อันนี้มันจะได้ประโยชน์มากกว่า

ความจริงบทเพลงดนตรีทั้งหลายนี่มันเป็นเรื่องศาสนา แรกเริ่มเดิมทีมันเป็นเรื่องศาสนาคือ*ในโบสถ์* ในสถานที่ทางศาสนาเขามี*ดนตรี*ประกอบ มี*บทเพลง*สำหรับสวดสรรเสริญเทพเจ้าที่เขาเคารพบูชา ไปอินเดีย ถ้าเราไปดูตามโบสถ์ของพวกฮินดู เวลาเขาสวดมนต์เขามีเครื่องดนตรีด้วย แต่ไม่กี่ชิ้น เครื่องประกอบที่เอามาใช้ไม่กี่ชิ้น แต่ว่าสวดนี่ท่าทางสนุกสนาน **บทเพลงนั้นเร้าใจให้เกิดความสงบ ไม่ได้เร้าใจให้เกิดโทสะ โมหะ หรือเกิดความรุนแรงในทางต่ำ แต่เร้าใจให้เกิดศรัทธา เกิดความเลื่อมใสในทางศาสนา** เขาร้องกันอย่างนั้น

เวลาคนประชุมกันมาก ๆ เป็นจำนวนหลาย ๆ พัน มีคนขึ้นเสียงทางลำโพงดังขึ้นเพียงคนเดียว คนที่อยู่ในนั้นทั้งหมดร้องทั่วกันเป็นเสียงต่อ ๆ กันไป ฟังแล้วขนลุกขนพองว่า **โอ! มันพร้อมกันอย่างนี้** ร้องเพลงสวดพร้อมกันหมด ดังสนั่นหวั่นไหว แล้วก็ร้องด้วยเสียงอันเต็ม เรียกว่า *คอเป็นเอ็น*ขึ้นมาเลยทีเดียว ร้องเบ่งกันออกมาด้วยอารมณ์อย่างนั้น **เพลงเหล่านั้นปลุกใจคนให้คิดถึงพระ ให้คิดถึงธรรมะ ให้คิดถึงเรื่องการกระทำคุณงามความดี**

ก็เหมือน**พระอภัย**เป่าปี่ **สุนทรภู่**แกยังเขียนให้**พระอภัยเป่าปี่กล่อมใจคนให้เลิกรบได้** พอเป่าปี่แล้วทหารมันคิดถึงบ้านถึงช่องขึ้นมา *"ไอ้เรามารบกันมันบ้าบอไม่เข้าเรื่อง รบกันไปทำไมเรากลับไปบ้านหาลูกหาเมียดีกว่า"* แล้วมันก็เลิกรบ ทหารมันเลิกรบ เพราะว่าฟัง*ปี่พระอภัยมณี*เข้า หรือว่าพอเป่าปี่แล้วทหารมันง่วง หลับไปทั้งกองทัพเลย

ปี่อย่างนั้นมันเข้าที **ปี่พระอภัย**เป่าแล้วมันเกิดอย่างนั้นแปลว่า **สุนทรภู่**ก็มีอุดมการณ์เหมือนกัน อุดมการณ์ว่า **แม้ดนตรีก็ต้องทำให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ไม่ใช่ดนตรีประเภททำลาย ไม่ใช่ดนตรีที่ทำให้คนเกิดกิเลส แต่ว่าเป็นเครื่องขูดเกลากิเลส**

เพราะ**ดนตรี**นั้นเป็นเรื่อง*ในโบสถ์*เป็นเรื่องใน*สถานของศาสนา* แต่ว่าต่อมามันค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาไปจนกระทั่งกลายเป็นเพลงประเภทเร้าอารมณ์ **พอเพลงนั้นดังขึ้นมาแล้ว เท้าสั่นยิก ๆ ๆ ๆ ขึ้นมาทีเดียว ต้องขึ้นเต้นแร้งเต้นกาไปตามเรื่องยักเอวยักไหล่ไปตามเรื่องตามราว**

เพลงประเภทนั้นมันไม่ได้สาระอะไร คนเขียนไม่ได้คิดถึงเรื่องทางจิตใจ ไม่คิดถึงเรื่องความเสื่อมโทรมของศีลธรรมของศาสนา จึงได้ผลิตเพลงเหล่านั้นออกมา แล้วก็เป็นที่นิยมชมชอบของคนทั้งหลายทั่ว ๆ ไป ว่าเป็นเพลงชั้น**คลาสสิค** ไม่รู้ **"คลาสสิค"** ในด้านไหน คลาสสิคในด้านต่ำหรือว่าคลาสสิคในด้านสูงก็ไม่รู้ นี่เขาว่ากันอย่างนั้น มันไม่ได้เรื่องอะไร

มันควรจะเป็น**บทเพลงที่ฟังแล้วกล่อมใจให้เกิดอารมณ์ เกิดความคิดความอ่านในทางสร้างสรรค์ชีวิต** ในการคิดที่จะทำอะไร ๆ ที่เป็นประโยชน์เป็นความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย อย่างนั้นจะเป็นการดีกว่า แต่ว่าคนคิดอย่างนั้นมันไม่ค่อยมีเพราะไม่มีคนปลุกใจให้เกิดความคิดอย่างนั้น **ไม่ได้สังคมกับผู้รู้ ผู้มีปัญญาในแนวทางด้านธรรมะ** *แต่สังคมกันอยู่ในพวกมีปัญญาในทางเทแก้วเทขวดกันทั้งนั้น* ก็ดื่มกันไปสนุกกันไป เพลิดเพลินกันไป เขาว่ามันเป็น **"สวรรค์"** *สวรรค์ในนรก* มันไม่ใช่*สวรรค์แท้* ไอ้อย่างนั้นมันก็ไปไม่ไหว นี่มันเป็นอย่างนี้

เพราะฉะนั้น**เรามาช่วยกันสร้างสรรค์มูลฐานของสังคมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามตามหลักธรรมทางศาสนา** ไม่ว่าเราจะเป็นผู้นับถือศาสนาใด ไอ้ความจริงเรื่องศาสนานี่ชื่อมันหลายชื่อแตกต่างกันไป แต่เนื้อแท้นี่คือ**ตัวธรรมะที่เป็นข้อปฏิบัติ เพื่อทำให้ชีวิตสงบ ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น**ตามสมควรแก่ฐานะจุดหมายมันก็อยู่ที่ตรงนั้น

อาตมานี่*ไม่มีความคิดเห็นว่ามันแตกแยกอะไรในเรื่องศาสนา* เห็นว่า**ทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่ตนพอใจ** จากหนังสือคัมภีร์ที่ตนได้อ่านตนเข้าใจ แล้วถ้าเรามาดูแล้ว**ผู้ปฏิบัติธรรม**นั้นมีจิตใจอย่างไร **มีจิตใจสงบเยือกเย็น มีปัญญา มีเหตุมีผล ใช้ชีวิตตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์** จุดหมายมันอยู่ที่ตรงนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมมันมุ่งไปทางนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเราพบใครซึ่งเป็น**ผู้ปฏิบัติธรรม** เราก็ไม่รู้สึกแตกต่างกัน แต่ว่ารู้สึกว่าเขาเป็นผู้ประพฤติธรรม ก็พอใจ

เหมือนในสมาคมเราวันนี้ก็มี*โยมชีคาทอลิก* มานั่งอยู่คนหนึ่ง ก็เหมือนกันกับพวกเราทั้งหลาย คือเป็นผู้ประพฤติธรรม **เดินทางในทางถูกทางชอบ เดินไปสู่ความบริสุทธิ์ของจิตใจ เดินไปสู่ความสงบ เดินไปสู่ความสว่างด้านปัญญา เพื่อช่วยแก้ปัญหาสังคม** เราเห็นแล้วเราก็ควรจะยิ้มกัน ควรสนทนาปราศรัยกันเป็น*เหมือนพี่เหมือนน้อง*กัน **เพราะเดินทางสายเดียวกัน** แต่ว่าอาจจะ**ชื่อ**แตกต่างกัน

ชื่อมันอย่างนั้นของบางอย่าง**ชื่อ**ไม่เหมือนกัน *ฝรั่งเรียกอย่างหนึ่ง เจ๊กเรียกอย่างหนึ่ง ไทยเรียกอย่างหนึ่ง* แต่มันก็ของนั้นแหละ ของที่มันเป็นประโยชน์ละ เช่น**น้ำ** ฝรั่งเรียกอย่างหนึ่ง เจ๊กเรียกอย่างหนึ่ง ไทยเรียกอย่างหนึ่ง แขกมาเลเซียเรียกอย่างหนึ่ง เอามาดูแล้วมันก็**"น้ำ"**นั่นแหละ ของเหลว ดื่มแล้วแก้กระหายได้ อาบแล้วมันแก้ร้อนได้ ชะล้างส่งโสโครกได้ นี่มันก็**น้ำ**เท่ากัน จะเรียก**"วอเตอร์"** จะเรียก**"จุ้ย"** จะเรียก**"อาเยอะ"** จะเรียกอะไร มันก็**"น้ำ"**นั่นแหละ มันไม่มีอะไร แต่ว่าคนเรา บางทีมัน**ทะเลาะกันที่ชื่อ** มันไม่ได้เรื่องอะไร ไปทะเลาะกันเรื่อง**ชื่อ** ไม่ได้เรื่องอะไร

เราควรจะหันหน้าเข้าหากัน ประนีประนอมกัน แล้วมาช่วยสร้างสรรค์โลกนี้ให้อยู่ในสภาพสงบ **สังคมมนุษย์เราเวลานี้ ผู้ประพฤติธรรมต้องร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างสวรรค์โลกให้สงบ** ไอ้ผู้ไม่ประพฤติธรรมมันก็รวมกันอยู่เหมือนกัน เช่นโจรนี่มันรวมกันบ่อย ๆ รวมกันเพื่อไปปล้นร่วมกันไปในทางฉิบหายไม่ได้เรื่องอะไร

ทีนี้เราที่เป็น**บัณฑิต**เป็นผู้มีความรู้ในด้านธรรมะ **เราก็มารวมกันเพื่อต่อต้านสิ่งชั่วร้าย เราไม่ทำลายใครแต่เราทำลายสิ่งชั่วร้ายที่อยู่ในจิตใจของคน** ให้คนนั้นมีจิตใจผ่องใสปราศจากสิ่งโสโครก เหมือนกับเราเอา**น้ำ**เข้า**เครื่องกรอง** กรองแล้วน้ำสะอาดดื่มได้ คนเราก็เหมือนกัน ถ้าใครไม่ดีเราก็จับเข้าเครื่องกรองเสีย แล้วก็ให้เป็นคนบริสุทธิ์สะอาดเรียบร้อย อันนี้ก็ควรจะถือว่าเป็น**หน้าที่ เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะชักจูงเพื่อนฝูงมิตรสหายให้ได้เข้าหาธรรมะให้ได้เดินในทางที่ถูกที่ชอบ** แต่อย่าไปจูงเพื่อนเข้าไปสู่**ทางแห่งอบาย** ให้เดินไปในทางธรรมะ ช่วยกันทำอย่างนี้ สังคมก็จะดีขึ้นเจริญขึ้น มีแต่ความสงบ ทุกคนก็ได้รับความสุขทั่วหน้ากัน

บทอุทิศ

ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณศรีน้อย มีเพียร ซึ่งเป็นภรรยาแก้วของคุณสวัสดิ์ มีเพียร เพื่อนรักของข้าพเจ้า เจ้าภาพได้มาขอคำกล่าว หรือบทความอะไรก็ได้ไปพิมพ์เป็นที่ระลึกของงาน

โดยที่เป็นการขอที่กะทันหัน ข้าพเจ้าจะเขียนอะไรใหม่ให้ก็ไม่ทัน จึงเอาเรื่องเก่าที่ข้าพเจ้าเขียนให้แก่หนังสือราชการ คือเทศาภิบาล สมัยตั้งยี่สิบปีมาแล้ว แต่มีผู้นิยมเอาไปพิมพ์กันในงานต่าง ๆ เห็นจะเป็นจำนวนกว่ายี่สิบครั้งแล้ว คือเรียกว่าพิมพ์มากครั้งกว่าเรื่องใด ๆ ที่เป็นบทความของข้าพเจ้าทั้งหมด ข้าพเจ้าก็เลยเดาว่าคงเป็นบทความที่มีสาระประโยชน์ ที่มีผู้อ่านชอบกันมาก เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเลือกเอามาพิมพ์อีกครั้ง ถ้าหากบทความนี้มีสาระประโยชน์อย่างใดแก่ใครอยู่บ้าง ก็ขออุทิศส่วนกุศลทั้งสิ้นให้แก่คุณศรีน้อย มีเพียร ผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกับครอบครัวของข้าพเจ้ามาเป็นเวลาช้านาน จงหลับตาเป็นสุข ๆ ในสัมปรายภพโน้น เทอญ

"เทศา"

๕ ตุลาคม ๒๕๓๐

ร่มโพธิ์ร่มไทร

นายชลอ วนะภูติ

ครั้งหนึ่งข้าพเจ้ามีเพื่อนฝรั่งสองสามคนมาขอให้พาไปดูนกที่วัดไผ่ล้อม จังหวัดปทุมธานี ข้าพเจ้าได้ไปเห็นปรากฏการณ์ที่แปลก คือ นกจำนวนตั้งพัน ๆ ตัวเกาะอยู่ยั้วเยี้ย และโผไปโผมาอยู่ในดงไม้ใหญ่ของวัดนั้น นกเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองจากอำนาจวัดซึ่งศักดิ์สิทธิ์กว่ากฎหมาย เพราะรู้สึกว่าคนกลัววัดมากกว่ากฎหมาย ปลาหน้าวัดก็เหมือนกัน พวกปลาพากันลือรู้กันทั่วว่า ถ้าหากินอยู่หน้าวัดจะปลอดภัยกว่าอยู่ที่อื่น เพราะฉะนั้น วัดส่วนมากจึงเป็นที่ชุมนุมดาราปลาและนกทั้งปวง ถึงสิงห์สาราสัตว์อย่างอื่นก็เหมือนกัน ลงได้เข้าไปอยู่ในวัดแล้ว จะรู้สึกว่าอบอุ่นมาก เช่น สุนัข แมว หมู เป็นต้น ทั้งหมดนี้แสดงว่า ศาสนาในบ้านเรายังไม่เรียวจนเกินไป ยังมีคนเคารพศาสนาอยู่มาก และตราบใดคนยังเคารพศาสนาอยู่ โลกนี้ก็ยังน่าอภิรมย์ ขอให้เราได้อยู่ร่วมกันไปก่อนเถิด

ฝรั่งเป็นพวกที่ชอบดูอะไรแปลก ๆ เพียงแต่นกเกาะต้นไม้รวมกันอยู่มาก ๆ ก็แตกตื่นกันไปดูเสียจริง พวกที่ไปดูเห็นเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติแทบทั้งนั้น และไปกันมากจนพวกเรือหางยาวทั้งหลายยึดเป็นอาชีพ พากันวิ่งเสียงอื้ออึงไปหมด จนเป็นลูกคลื่นดุจท้องทะเลหลวงแถวหน้าวัดนั้น

นกที่มีอยู่ทั้งหมด เป็นนกชนิดเดียวกันทั้งนั้น เรียกชื่อว่า นกปากห่าง เพราะเวลาเม้มปากแล้ว มีช่องตรงกลาง คือ ปากปิดไม่สนิท ธรรมชาติคงสร้างไว้ให้ใช้สำหรับคาบเหยื่อ เช่น หอย ปลา ได้ถนัดกว่าปากที่ปิดสนิท นกเหล่านี้ต้องไปหาอาหารไกลมาก เช่น ริมทะเลปากน้ำ บางปู และถึงเมืองชล เพื่อจะคาบเอามาฝากลูกที่ในรังวัดไผ่ล้อม

คนเราย่อมมีทัศนะต่าง ๆ กัน ฝรั่งเขาทึ่งในความพิศวงของธรรมชาติว่า ทำไมนกถึงมาชุมนุมกันมากนัก ทำไมเลือกวัดนี้ทั้ง ๆ ที่วัดมีมากเต็มที ทำไมถึงมาอยู่บางฤดู บางครั้งหายไปหลายเดือนไปอยู่ที่ไหน เพราะอะไร แต่ข้าพเจ้าดูในทัศนะของการปกครองหรือการบริหารซึ่งย่อมเห็นไปอีกอย่างหนึ่ง เหมือนให้คนสองคนไปเดินในสำเพ็ง แล้วกลับมาเล่าว่าได้เห็นอะไรบ้าง คนสองคนนั้นอาจเล่าผิดแผกกันไปราวกับฟ้าและดิน

ข้าพเจ้าเห็นต้นไม้ใหญ่ของวัดที่นกพากันไปเกาะนี้ (คงเป็นต้นยาง อายุอย่างน้อยตั้ง ๘๐ ปีทั้งนั้น) ใบร่วงกิ่งแห้งตายไปหลายต้นแล้ว เมื่อต้นไหนตายก็ตายไป ไม่มีใคร

จะปลูกใหม่ไว้แทนพวกนกเองก็ไม่ยอมเกาะต้นที่ตาย พากันย้ายไปเกาะต้นใหม่ที่มีร่มเงาสดชื่น จนกว่าต้นใหม่จะตายถึงจะย้ายต่อไปอีก เวลานี้ต้นไม้ใหญ่ของวัดก็เบาบางลงไปเหลือไม่กี่ต้น ในภายหน้าสงสัยจะหมด และนกก็คงจะไม่มาที่วัดนี้อีก

ข้าพเจ้าคิดถึงคำว่า ร่มโพธิ์-ร่มโทร ในวงราชการ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ใหญ่จะต้องยอมให้ผู้น้อยเกาะอาศัยเอาเป็นที่พึ่ง ที่พำนัก และการเกาะนี้ ถ้าเพียงแต่จะอาศัยร่มเงาพักร้อนผ่อนกระหายก็พอทำเนา เรียกว่าหนีร้อนมาพึ่งเย็น พระบรมศาสดาของเราก็นิยมว่า ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไป แต่ถ้าการเกาะเป็นการเอาเป็นเอาตาย เช่น อพยพสำมะโนครัวมาเกาะ ต้องวินัยธรมาจากอื่นแล้วมาเกาะ หรือเกาะแล้วถ่ายสิ่งโสโครกจนเหม็นคลุ้งไปหมด หรือเกาะเพื่อเบ่งวาสนาบารมีอย่างนี้เรียกว่า เกาะแบบสปอยซิสเต็มเกาะแบบนี้แย่ ดังจะกล่าวต่อไป

เราท่านทั้งหลายซึ่งเป็นข้าราชการ วันหนึ่งจะต้องใหญ่ขึ้นและมีลูกน้องมาก เราจะต้องเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้เขาด้วยกันทั้งนั้น ถ้าเราเป็นต้นไม้ที่ไม่ยอมให้ใครเกาะเลยก็ย่อมจะใจดำ และเป็นต้นไม้ที่ไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าให้เกาะมากไปก็จะกลายเป็นสถานที่สำหรับชุมนุมดาวร้าย หรือกลายเป็นซ่องโจรไป นกที่มาเกาะต้นโพธิ์ต้นไทรนั้น ต้นไม้เลือกนกไม่ได้ นกบางตัวขาเป๋ นกบางตัวแม่ลูกอ่อน นกบางตัวตาบอด นกบางตัวเป็นโจร นกบางตัวก็ดีมีคุณวุฒิ นกบางตัวเกาะไม่เกาะเปล่า ซ้ำทำลายลำต้นที่เกาะเสียอีก เช่น นกหัวขวาน เป็นต้น

แต่คนไม่เหมือนต้นไม้อยู่อย่างหนึ่ง คือ คนเลือกบริวารได้ จะยอมให้ใครเกาะหรือไม่ให้เกาะก็ได้ เพราะฉะนั้น จึงน่าจะมีสูตรแห่งความพอดีอยู่ที่ไหนสักอันหนึ่ง ที่จะเกาะกันอย่างพอเหมาะพอสมอย่าให้ถึงน่าเกลียด

ท่านทั้งหลายย่อมทราบแล้วว่า ต้นยางที่วัดไผ่ล้อมอายุร่วมร้อยปี ต้องย่อยยับลงไปหลายต้น เพราะยอมให้นกเกาะอย่างไม่เลือกไม่นับ มนุษย์ปุถุชนก็มีหลายคนที่ท่านค่อย ๆ นึกดูจะเห็นว่า เลี้ยงลูกน้องจนตัวตาย และเมื่อตัวตายแล้วลูกน้องหาตายไม่ ไปเกาะต้นอื่นต่อไปอีกลูกน้องบางคนที่ไม่มีคุณวุฒิ หากินแต่การเกาะอย่างเดียว ย่อมจะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่เกาะใคร

เพราะฉะนั้น ถ้าท่านจะเป็นต้นโพธิ์ ก็ต้องเป็นต้นที่มีศิลป์ คือ ให้นกเกาะเพียงเท่าที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่าให้ถึงลำหักลำโค่น พูดง่าย ๆ ว่า อย่าให้ต้นตายเพราะยอมให้นกทุกชนิดเกาะ

ข้าพเจ้าเห็นต้นโพธิ์ต้นใหญ่ต้นหนึ่งล้มครืนลงไปเพราะหมดอายุ นกทั้งหลายที่อาศัยทำรังอยู่แตกกระจัดพลัดพรากเหมือนแพแตก ความใหญ่ของต้นโพธิ์ที่ล้มลงนั้นทำให้พสุธากระเทือนต้นไม้อื่นใกล้เคียงหวั่นไหวไปหมด ฝูงนกกาทั้งหลายก็ถูกเหวี่ยงกระจายออกเต็มท้องฟ้า เที่ยวบินวนดูว่าจะเกาะต้นไม้ใหญ่ต้นไหนต่อไปอีก

ขอให้ดูเถิด เราอย่าเป็นต้นโพธิ์ที่ใหญ่นักเลย รังแต่จะเป็นที่สำหรับให้นกถ่ายมูลรดเอาเปล่า ๆ เราตายแล้ว เขาก็ไม่เห็นบุญคุณ เขากลับว่าต้นไม้ระยำ เกาะอยู่ดี ๆ มาล้มครืนลงได้ เข้าของเสียหายหมด

แล้วเราก็อย่าเป็นนกที่เที่ยวเกาะเขาตะพึดไปเลย เราจะต้องคิดอ่านเรื่องงานและการทำมาหากินของเราเอง ไม่ใช่คิดเกาะเขากิน จะมีต้นไม้ไหนอยู่ยืดให้เราเกาะได้ตลอดไป คนบางคนชอบเพราะจะหาด้าม โดยถือหลักว่าทำงานต้องมีด้าม กีฬามีด้ามอย่างนี้แหละที่เป็นบ่อเกิดของสปอยซิสเต็มเพราะเอาเปรียบคนไม่มีด้าม

ในที่สุด ข้าพเจ้าขอชักชวนเพื่อนร่วมราชการทั้งหลายว่า เราเอางานเป็นด้าม เราเอาคุณวุฒิเป็นด้าม เราเอาลำแข้งของเราเป็นด้าม เล่นกันอย่างนี้ดีกว่าน่าถึงจะได้ดี ช้าหน่อยแต่ก็สุขใจ เพราะเราเล่นแบบเมอริทซิสเต็ม

ทั้งหมดนี้ เป็นความคิดคำนึงของข้าพเจ้าผู้เดียวคนอื่นไม่เกี่ยว และไม่รับรองว่าถูกต้อง เป็นความคิดคำนึงอันเกิดจากการไปดูความสุขของนกปากห่างที่กำลังทำลายต้นไม้ใหญ่ที่วัดไผ่ล้อม จังหวัดปทุมธานี คนอื่นที่ไปดูถ้าไม่เห็นสิ่งที่ข้าพเจ้าเห็น ก็ขออภัยด้วย.

กฎหมายแรงงานกับท่าน

โดย เจตนา มีเพียร พ่ณ.บ.น.บ.พบ.ม.

เนื่องจากกฎหมายแรงงานถูกบัญญัติขึ้น เพื่อให้นายจ้างและลูกจ้างอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขไม่ให้เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ดังนั้น ท่านไม่ว่าจะอยู่ในฐานะนายจ้าง หรือลูกจ้าง จึงควรจะรู้ว่ากฎหมายแรงงานกำหนดให้ท่านต้องปฏิบัติอย่างไร และท่านจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานอย่างไร อย่างน้อยที่สุดในเรื่อง

1. วันและเวลาทำงาน
2. ค่าตอบแทนในการทำงาน
3. ค่าทดแทนเมื่อประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือตายจากการทำงาน
4. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน
5. สวัสดิการ
6. การเลิกจ้าง
7. หน้าที่ของนายจ้างเมื่อมีลูกจ้างครบ 10 คนขึ้นไป
8. หน้าที่ของนายจ้างเมื่อมีลูกจ้างครบ 20 คนขึ้นไป

1. วันและเวลาทำงาน

1.1 กำหนดเวลาทำงานปกติ ให้นายจ้างกำหนดให้ลูกจ้างทำงาน

1.1.1 งานอุตสาหกรรม ไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง

1.1.2 งานขนส่ง ไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง

1.1.3 งานที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพคนงาน สัปดาห์ละ 42 ชั่วโมง

1.1.4 งานพาณิชยกรรม หรืองานอื่น ๆ ไม่เกินสัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง

1.2 การทำงานล่วงเวลา ถ้านายจ้างมีความจำเป็นจะให้ลูกจ้างทำงานนอกเวลา หรือเกินเวลาปกติ (ตามข้อ 1.1) ก็อาจทำได้ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

1.2.1 งานอุตสาหกรรม

ก. งานที่มีลักษณะจะต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งานหรืองานฉุกเฉิน โดยจะหยุดเสียไม่ได้ นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานเกินเวลาทำงานปกติ หรือในวันหยุดเท่าที่จำเป็นก็ได้

ข. เพื่อประโยชน์แก่การผลิต การจำหน่าย การบริการ นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานเกินเวลาทำงานปกติ หรือในวันหยุดได้เท่าที่จำเป็น แต่ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

1.2.2 งานขนส่ง นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาปกติได้ เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

1.2.3 *งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือร่างกายของลูกจ้าง* นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาปกติไม่ได้เด็ดขาด

1.2.4 *งานพาณิชยกรรมและงานอื่น ๆ* นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาได้ ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับงานอุตสาหกรรม (ข้อ 1.2.1)

1.3 เวลาพัก

1.3.1 *ในวันทำงานปกติ* ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักติดต่อกันไม่น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง หลังจากลูกจ้างได้ทำงานในวันนั้นมาแล้วไม่เกิน 5 ชั่วโมง

1.3.2 *อาจจะแบ่งเวลาพัก* โดยให้พักหลายครั้งก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าครั้งละ 20 นาที และเมื่อรวมกันแล้ว ต้องไม่น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง

1.3.3 *งานที่ต้องทำติดต่อกันไป หรืองานฉุกเฉิน นายจ้างจะไม่กำหนดเวลาพัก*ให้ก็ได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อน

1.4 วันหยุด มีอยู่ 3 ชนิด

1.4.1 *วันหยุดประจำสัปดาห์* ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างมีวันหยุดประจำสัปดาห์สัปดาห์ละ 1 วัน โดยวันหยุดประจำสัปดาห์แต่ละวัน ต้องมีระยะเวลาห่างกันไม่เกิน 6 วัน สำหรับงานโรงแรม งานขนส่ง งานในป่า งานในที่ทุรกันดาร งานประมง งานดับเพลิง เป็นต้น นายจ้างกับลูกจ้างจะตกลงสะสมและเลื่อนวันหยุดไปภายในระยะสี่สัปดาห์ก็ได้

1.4.2 *วันหยุดตามประเพณี* ให้นายจ้างประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีไม่น้อยกว่าปีละ 13 วัน โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ (1 พ.ค.ของทุกปี) อยู่ด้วย และหากวันหยุดตามประเพณีวันใดตรงกับวันหยุดประจำสัปดาห์ ให้เลื่อนวันหยุดตามประเพณีวันนั้นไปหยุดในวันทำงานถัดไป

1.4.3 *วันหยุดพักผ่อนประจำปี* ให้ลูกจ้างที่ทำงานมาแล้วครบ 1 ปี มีสิทธิได้หยุดพักผ่อนประจำปีปีละไม่น้อยกว่า 6 วัน โดยให้นายจ้างเป็นผู้กำหนดล่วงหน้าให้ แต่นายจ้างและลูกจ้างอาจตกลงกันล่วงหน้าสะสมและเลื่อนวันหยุดพักผ่อนประจำปีไปรวมหยุดปีอื่นก็ได้

1.5 วันลา มี 3 ประเภท

1.5.1 *วันลาป่วย* ลูกจ้างมีสิทธิลาป่วยได้ปีหนึ่งไม่เกิน 30 วันทำงาน (ไม่รวมวันหยุด) หากลาป่วยตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป นายจ้างจะให้ลูกจ้างนำใบรับรองแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งไปแสดงก็ได้ ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันลาป่วยด้วย

1.5.2 *วันลาคลอด* ลูกจ้างหญิงมีสิทธิลาคลอดได้ครรภ์ละ 60 วัน (รวมวันหยุดด้วย) ถ้าลาครบ 60 วันแล้ว ยังไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากการคลอด ก็ให้มีสิทธิลาได้อีก 30 วัน แต่มีสิทธิได้ค่าจ้างในวันลาคลอดเพียง 30 วันแรก

1.5.3 *วันลาเพื่อรับราชการทหาร* ในการเรียกพล เพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพรั่งพร้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ไม่เกินปีละ 60 วัน

2. ค่าตอบแทนในการทำงาน

2.1 **ค่าตอบแทนขั้นต่ำสุด** ที่นายจ้างจะจ่ายให้แก่ลูกจ้าง ต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ เช่น กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม ระนอง พังงา และภูเก็ต วันละ 73 บาท จังหวัดชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา และเชียงใหม่ วันละ 67 บาท ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นอกจากจังหวัดที่กล่าวมาแล้ววันละ 61 บาท

นายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำได้ในระหว่างทดลองงาน 60 วันแรก

2.2 **ค่าล่วงเวลาในวันทำงานปกติ** ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาในวันทำงานปกติ นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลาให้ลูกจ้างไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของค่าจ้างต่อชั่วโมง หรือต่อหน่วยในเวลาทำงานปกติ

2.3 **ค่าล่วงเวลาในวันหยุด** ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาในวันหยุด ไม่ว่าจะเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์ หรือวันหยุดตามประเพณี นายจ้างจะต้องจ่ายค่าล่วงเวลาให้ลูกจ้างไม่น้อยกว่าสามเท่าของค่าจ้างต่อชั่วโมงหรือต่อหน่วยในเวลาทำงานปกติ

ข้อยกเว้น ลูกจ้างที่นายจ้างให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ไม่มีสิทธิได้รับค่าล่วงเวลาตามข้อ 2.2 และ 2.3

ก. งานที่ลูกจ้างมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้างาน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการแทนนายจ้างสำหรับกรณีการจ้าง การลดค่าจ้าง การเลิกจ้าง การให้บำเหน็จ การลงโทษ หรือการวินิจฉัยข้อร้องทุกข์

ข. งานขบวนการจัดงานรถไฟ

ค. งานขนส่ง

ง. งานเปิด ปิด ประตูน้ำ หรือประตูระบายน้ำ

จ. งานอ่านระดับน้ำ และวัดปริมาณน้ำ

ฉ. งานเฝ้าหรือดูแลสถานที่ หรือทรัพย์สิน

ช. งานนอกสถานที่ โดยสภาพของงานไม่อาจกำหนดเวลาทำงานอันแน่นอนได้

ซ. งานอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนด

ฌ. ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่อื่น ลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าล่วงเวลาในระหว่างเดินทาง เว้นแต่จะมีข้อตกลงให้นายจ้างจ่ายค่าล่วงเวลาให้

2.4 **ค่าทำงานในวันหยุด** ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุด ไม่ว่าจะเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์ หรือวันหยุดตามประเพณี

2.4.1 หากลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดนั้น ให้นายจ้างจ่ายค่าทำงานในวันหยุดอีกหนึ่งเท่าของค่าจ้างในวันทำงาน

2.4.2 หากลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดนั้น ให้นายจ้างจ่ายค่าทำงานในวันหยุดไม่น้อยกว่าสองเท่าของค่าจ้างในวันทำงาน

ข้อยกเว้น ลูกจ้างต่อไปนี้ แม้ทำงานในวันหยุดก็ไม่มีสิทธิได้รับค่าทำงานในวันหยุด เว้นแต่นายจ้างจะตกลงจ่ายให้ด้วยความสมัครใจ

ก. ผู้อำนวยการ

ข. ผู้จัดการ

ค. หัวหน้าฝ่าย

ง. หัวหน้างาน

2.5 **ห้ามมิให้นายจ้างนำหนี้อื่นมาหักค่าตอบแทนในการทำงาน** คำว่า "หนี้" หมายถึง หนี้อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามสัญญาจ้าง เช่น หนี้เงินกู้ หนี้ค่าซื้อของเป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

กรณีลูกจ้างทำให้ทรัพย์สินของนายจ้างเสียหาย นายจ้างมีสิทธิหักค่าจ้างของลูกจ้างเพื่อชดใช้ค่าเสียหายของนายจ้างได้

3. เงินทดแทน

เมื่อประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือตายจากการทำงาน ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากนายจ้างดังต่อไปนี้

3.1 **ค่ารักษาพยาบาล** เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

3.2 **ค่าทำศพ** (กรณีตาย) สามเท่าของค่าจ้างครั้งสุดท้าย แต่ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท และไม่เกิน 10,000 บาท

3.3 **ค่าทดแทน** มีอยู่ 3 ประเภท คือ

3.3.1 *ค่าทดแทนกรณีลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ติดต่อกันเกิน 3 วัน* ให้จ่ายร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือนตลอดเวลาที่รักษา แต่ไม่เกิน 1 ปี

3.3.2 *ค่าทดแทนกรณีลูกจ้างสูญเสียอวัยวะในการทำงาน หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะ* ให้จ่ายร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือน ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามความสำคัญของอวัยวะนั้น แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี

3.3.3 *ค่าทดแทนกรณีลูกจ้างตาย* ให้จ่ายร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือนเป็นเวลา 5 ปี

3.4 **ผู้มีสิทธิรับเงินทดแทน** มีดังนี้

3.4.1 *ตัวลูกจ้างเอง* หากลูกจ้างยังมีชีวิตอยู่

3.4.2 *ผู้มีสิทธิตามกฎหมาย* กรณีลูกจ้างถึงแก่ความตาย ได้แก่ บิดา มารดา สามี ภรรยาของลูกจ้างและบุตรของลูกจ้าง ที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี หรือเกิน 18 ปี แต่กำลังศึกษาอยู่หรือพิการ

3.4.3 *ถ้าไม่มีผู้มีสิทธิตามข้อ 3.4.2 ให้ผู้อยู่ในความอุปการะของลูกจ้างผู้ตาย*เป็นผู้รับเงินทดแทน

4. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน

ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เนื่องมาจากการทำงาน ซึ่งพนักงาน เงินทดแทนตามความเห็นของคณะที่ปรึกษาฯ เห็นว่าจำเป็นจะต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน ให้นายจ้างจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น แต่ไม่เกิน 20,000 บาท

5. สวัสดิการ

ให้นายจ้างจัดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยสำหรับลูกจ้าง ในด้านน้ำสะอาดสำหรับดื่มไม่น้อยกว่า 1 ที่ ห้องน้ำและส้วมถูกต้องตามสุขลักษณะ ไม่น้อยกว่าอย่างละ 1 ที่ จัดให้มีกระดาษชำระหรือน้ำตามสมควร หากมีลูกจ้างทั้งชายและหญิงให้แยกห้องน้ำและส้วมหญิงไว้เฉพาะตามสมควร

6. การเลิกจ้าง

มีอยู่ 2 ประเภท คือ

6.1 กรณีที่ลูกจ้างมิได้กระทำผิด ลูกจ้างมีสิทธิเรียกร้องได้ดังนี้

6.1.1 *ค่าชดเชย*

- ลูกจ้างที่ทำงานมาแล้วครบ 120 วัน แต่ไม่ถึง 1 ปี ให้จ่ายค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 30 วัน
- ลูกจ้างที่ทำงานมาครบ 1 ปี แต่ไม่ถึง 3 ปี ให้จ่ายค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 90 วัน
- ลูกจ้างที่ทำงานมาแล้ว 3 ปีขึ้นไป ให้จ่ายค่าชดเชยเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 180 วัน

6.1.2 *สินจ้างแทนการบอกล่วงหน้า* หากนายจ้างไม่ได้กำหนดเวลาจ้างไว้แน่นอน หรือกำหนดเวลาจ้างไว้แน่นอน แต่นายจ้างไม่ได้เลิกจ้างตามกำหนดเวลานั้น และไม่บอกกล่าวล่วงหน้าก่อนครบกำหนดจ่ายค่าจ้างคราวหนึ่งคราวใด ลูกจ้างมีสิทธิได้รับสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าเท่ากับค่าจ้างขณะเลิกจ้างเป็นระยะเวลาครบกำหนดการจ่ายค่าจ้าง

6.1.3 *ค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี หรือค่าวันพักร้อน* ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างตามส่วนที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับ เช่น ทำงานครบ 1 ปี มีสิทธิหยุดพักผ่อนปีละ 6 วัน ก็มีสิทธิได้รับค่าจ้างสำหรับ 6 วันหยุดพักผ่อนด้วย

6.1.4 *เรียกร้องค่าเสียหายหรือขอกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิม*

- ถ้านายจ้างเลิกจ้างโดยวิธีกลั่นแกล้ง หรือเลิกจ้างโดยไม่มีสาเหตุหรือมีสาเหตุ แต่ไม่มีเหตุผลอันสมควร ลูกจ้างมีสิทธิ 2 ประการ คือ เรียกร้องค่าเสียหายจากนายจ้าง ซึ่งเป็นค่าไม่คงตัวแน่นอน บางครั้งก็เรียกเท่ากับค่าชดเชย บางครั้งก็เรียกเท่ากับระยะเวลาที่จะเกษียณอายุ หรือครบกำหนดการจ้างงาน ซึ่งศาลแรงงานจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม หรือขอกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิม อัตราค่าจ้างเท่าเดิม ถ้าลูกจ้างไม่ประสงค์จะเรียกค่าเสียหาย
- ถ้านายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างขณะใช้สิทธิในการยื่นข้อเรียกร้องเจรจา ระหว่างไกล่เกลี่ยของพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานระหว่างการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ให้ลูกจ้างเรียกร้องค่าเสียหายจากนายจ้าง หรือขอกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิม อัตราค่าจ้างเดิมต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เมื่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีคำสั่งอย่างไรแล้ว ฝ่ายที่ไม่พอใจนำเรื่องไปฟ้องเพิกถอนคำสั่งต่อศาลแรงงานได้

6.2 กรณีที่ไม่ต้องจ่ายเงินชดเชยหรือจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า

6.2.1 นายจ้างเลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายเงินชดเชยได้จากสาเหตุข้อหนึ่งข้อใดดังต่อไปนี้

— ลูกจ้างทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดอาญาโดยเจตนาต่อนายจ้าง
— ลูกจ้างจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย
— ลูกจ้างฝ่าฝืนข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน หรือคำสั่งอันชอบธรรมด้วยกฎ-กฎหมายของนายจ้าง และนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว เว้นแต่กรณีที่ร้ายแรงนายจ้างไม่จำต้องเตือน
— ลูกจ้างละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา 3 วันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร
— ลูกจ้างประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
— ลูกจ้างได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้จำคุก

6.2.2 นายจ้างเลิกจ้างโดยไม่ต้องจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าได้จากเหตุผลดังต่อไปนี้

— เลิกจ้างลูกจ้างอยู่ระหว่างทดลองงาน
— ลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมาย
— ลูกจ้างละเลยไม่นำพาต่อคำสั่งของนายจ้างอยู่เสมอ
— ลูกจ้างละทิ้งงานไปเสีย
— ลูกจ้างทำผิดอย่างร้ายแรง
— ลูกจ้างกระทำการอื่นใดอันไม่สมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริต

7. หน้าที่ของนายจ้างที่มีลูกจ้างครบ 10 คนขึ้นไป

นอกจากจะปฏิบัติตามข้อ 1—6 แล้ว ยังมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติเพิ่มเติมอีก ดังต่อไปนี้

7.1 จัดให้มีข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน เป็นภาษาไทย ประกาศใช้บังคับ และข้อบังคับนั้นอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

7.1.1 วันทำงาน เวลาทำงานปกติ และเวลาพัก
7.1.2 วันหยุด และหลักเกณฑ์การหยุด
7.1.3 หลักเกณฑ์การทำงานล่วงเวลา และการทำงานในวันหยุด
7.1.4 วันและสถานที่ที่จ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุด
7.1.5 วันลาและหลักเกณฑ์การลา
7.1.6 วินัยและโทษทางวินัย
7.1.7 การยื่นคำร้องทุกข์
7.1.8 การเลิกจ้าง

โดยนายจ้างต้องส่งสำเนาข้อบังคับแก่อธิบดี หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป

7.2 จัดทำทะเบียนลูกจ้างและเอกสารเกี่ยวกับการคำนวณค่าจ้าง เป็นภาษาไทย และเก็บไว้ ณ สถานที่ทำงาน พร้อมที่จะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้

7.2.1 *ทะเบียนลูกจ้าง* อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

— ชื่อตัวและชื่อสกุล

— เพศ

— สัญชาติ

— วัน เดือน ปี เกิด หรืออายุ

— ที่อยู่ปัจจุบัน

— วันที่เริ่มจ้าง

— อัตราค่าจ้างและประโยชน์ตอบแทนอย่างยิ่งที่นายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้าง

— วันสิ้นสุดของการจ้าง

ให้นายจ้างเก็บรักษาทะเบียนลูกจ้างไว้ไม่น้อยกว่า 2 ปี นับแต่วันสิ้นสุดของการจ้างลูกจ้างแต่ละราย

7.2.2 *เอกสารเกี่ยวกับการคำนวณค่าจ้าง* อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

— วัน และเวลาทำงาน

— ผลงานที่ทำได้สำหรับลูกจ้าง ซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงาน โดยคำนวณเป็นหน่วย

— ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุด

เมื่อนายจ้างจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุดแก่ลูกจ้างแล้ว ต้องให้ลูกจ้างลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

7.3 ปัจจัยในการปฐมพยาบาล ให้นายจ้างจัดหาตามรายการ ดังต่อไปนี้

7.3.1 สายรัดยางห้ามเลือด

7.3.2 กรรไกร

7.3.3 สำลี ผ้าชะแผล ผ้าพันแผล และผ้ายางปลาสเตอร์

7.3.4 ถ้วยตวงยา

7.3.5 ถ้วยล้างตา

7.3.6 หลอดหยอดตา

7.3.7 ถ้วยน้ำ

7.3.8 ที่ป้อนยา

7.3.9 เข็มกลัด

7.3.10 ปากคีบปลายทู่

7.3.11 ปรอทวัดไข้

7.3.12 ยาแดงใส่แผล ยาเหลืองใส่แผล หรือทิงเจอร์ไอโอดีน

7.3.13 อัลกอฮอล์บริสุทธิ์ 70%

7.3.14 ยาแก้ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

7.3.15 น้ำกรดบอริคล้างตา

7.3.16 แอมโมเนียหอม

7.3.17 ยาแก้ปวดหัวตัวร้อน

7.3.18 ทิงเจอร์ฝิ่นการบูร

7.3.19 ยาธาตุน้ำขาว

7.3.20 ยาธาตุน้ำแดง

7.3.21 ยาแก้บิด

7.3.22 โซดาไบคาร์บอเนต และ

7.3.23 วาสลินขาว

8. หน้าที่ของนายจ้างเมื่อมีลูกจ้างครบ 20 คนขึ้นไป

นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อ 1—7 แล้ว ยังต้องลงทะเบียนจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน หากสถานประกอบการตั้งอยู่ในท้องที่ที่กฎหมายกองทุนเงินทดแทนบังคับ ขณะนี้ใช้บังคับอยู่ 70 จังหวัด และจะขยายไปยัง 3 จังหวัดที่เหลืออยู่ในปี 2531 คือ จังหวัดอุทัยธานี แม่ฮ่องสอน และมุกดาหาร ดังนั้นนายจ้างจะต้องปฏิบัติดังนี้

8.1 **การลงทะเบียน จ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน** นายจ้างจะต้องลงทะเบียนฯ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีลูกจ้างครบ 20 คน

8.2 **การจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน** ปีละ 1 ครั้ง ภายในเดือนมกราคม ตามรหัส ประเภทกิจการ และอัตราที่กฎหมายกำหนด เช่น ร้านสรรพสินค้า จ่ายเงินสมทบร้อยละ 0.2 ของค่าจ้างที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างในแต่ละปี หากวงเงินสมทบสูง จะผ่อนชำระเป็นงวดปีละ 4 งวดก็ได้

8.3 **แจ้งการประสบอันตราย** เจ็บป่วย หรือตาย ของลูกจ้างอันเนื่องมาจากการทำงานต่อสำนักงานกองทุนเงินทดแทนตามแบบที่กำหนดภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่นายจ้างทราบ

ทั้งนี้เนื่องจากกองทุนเงินทดแทนจะรับผิดชอบจ่ายเงินทดแทน (ตามข้อ 3) และค่าฟื้นฟู (ตามข้อ 4) แทนนายจ้าง

8.4 **กรณีที่นายจ้างได้ทดรองจ่ายค่ารักษาพยาบาล หรือได้จัดการศพลูกจ้างไปก่อน** ให้นายจ้างยื่นคำร้องเรียกเงินดังกล่าวจากสำนักงานกองทุนเงินทดแทนตามแบบที่กำหนด ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่นายจ้างได้ทดรองจ่าย หรือจัดการศพของลูกจ้างเสร็จสิ้น

8.5 **จ่ายเงินเพิ่มตามกฎหมาย** ร้อยละ 5 ต่อเดือน ถ้าไม่ชำระเงินสมทบภายในกำหนดเวลา

การลงทะเบียนจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทนนี้ นายจ้างบางรายอาจจะมองว่า นอกจากรัฐจะเก็บภาษีสรรพากรแล้ว ยังเก็บภาษีแรงงานอีก ความจริงแล้วไม่ใช่ กองทุนเงินทดแทนเข้ามารับผิดชอบจ่ายค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ ค่าทดแทน และค่าฟื้นฟูแทนนายจ้าง โดยนายจ้างจ่ายเงินสมทบแก่กองทุนฯ คล้ายเบี้ยประกันปีละครั้ง หากลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงานให้นำลูกจ้างเข้ารับการรักษากับโรงพยาบาลที่ทำความตกลงกับกองทุนฯ ทางโรงพยาบาลจะเรียกเก็บเงินค่ารักษาพยาบาลจากกองทุนฯ โดยตรง ขณะนี้มีสถานพยาบาลเอกชนที่ทำความตกลงกับกองทุนฯ ในกรุงเทพมหานครถึง 48 แห่ง และโรงพยาบาลรัฐบาลที่ทำความตกลงกับกองทุนฯ รับเฉพาะคนไข้ใน 3 แห่ง คือ โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลภูมิพล และโรงพยาบาลเลิศสิน

ที่กล่าวมารวม 8 ข้อนี้เป็นเพียงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นที่ท่านควรจะทราบ และปฏิบัติให้ถูกต้อง กฎหมายแรงงานยังมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจอีกมาก อาทิเช่น การใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานหญิง การจ้างคนต่างด้าวมาทำงาน การส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น ท่านสามารถจะทราบได้จากหนังสือ "รวมกฎหมายแรงงาน" ซึ่งมีจำหน่ายที่ กองวิชาการและวางแผน ชั้น 4 กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กทม. 10200 โทร. 221-6616, 221-6818 หรือติดตามข่าวสารด้านแรงงาน โดยเป็นสมาชิก "วารสารแรงงานสัมพันธ์" ติดต่อได้ที่กองวิชาการและวางแผน ชั้น 4 กรมแรงงาน เช่นกัน

เอกสารที่ใช้ประกอบ

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 เมษายน 2515
2. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 16) ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2529
3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย สำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ 16 เมษายน 2515
4. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2517
5. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2521
6. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 8) ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2521
7. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 9) ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2525
8. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 10) ลงวันที่ 23 มกราคม 2528
9. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515
10. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ประเภท ขนาดของกิจการ และท้องที่ที่ให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน (ฉบับที่ 13) ลงวันที่ 26 มีนาคม 2530
11. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง อัตราและวิธีเรียกเก็บเงินสมทบ การจ่ายเงินทดแทนของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน และการอุทธรณ์ ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2516
12. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง อัตราและวิธีเรียกเก็บเงินสมทบ การจ่ายเงินทดแทนของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน และการอุทธรณ์ (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2517

ทำอย่างไรจึงพ้นภัยอาชญากรรม

พ.ต.ท.ภาณุรัตน์ มีเพียร

ท่านทั้งหลายคงทราบดีถึงภัยของอาชญากรรม ซึ่งมักเป็นข่าวใหญ่ตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อย ๆ เช่น การวิ่งราวทรัพย์, การปล้นทรัพย์, การลักทรัพย์ เป็นต้น ท่านคงจะชินกับข่าวเช่นนี้ แต่ท่านเชื่อหรือไม่ว่า อาชญากรรมหรือภัยเหล่านี้ อาจลดน้อยลงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หากท่านสามารถทราบและกระทำบางสิ่งบางอย่าง เพื่อเป็นการลดช่องโอกาสของการก่ออาชญากรรม ท่านควรจะเริ่มแต่บัดนี้ สิ่งที่ผู้เขียนจะได้แนะนำต่อไปนี้ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งซึ่งจะทำให้ท่านพ้นภัยจากอาชญากรรม

1. ภัยบนถนน

คนร้ายตามท้องถนน มุ่งที่จะต้องการก่ออาชญากรรมเพื่อให้ได้เงินสดจำนวนมาก เหยื่อที่คนร้ายเฝ้าดู และจะก่ออาชญากรรมอาจเป็นบุคคลเหล่านี้

1.1 ผู้หญิงที่ถือกระเป๋าข้างลำตัว อย่างหลวม ๆ

1.2 ผู้หญิงที่ชอบวางกระเป๋าไว้กับเคาน์เตอร์ หรือวางลงกับพื้น

1.3 ผู้ที่ชอบพกกระเป๋าสตางค์ไว้ทางด้านหลัง

1.4 ผู้ที่เพิ่งเบิกเงินจำนวนมากจากธนาคาร พอหิ้วถุงเงินที่มีตราธนาคาร

จากบุคคลทั้ง 4 แบบข้างต้น การแก้ไขจุดอ่อน เช่น

- ถือกระเป๋าชิดตัว และถือกำแน่น
- ใส่กระเป๋าสตางค์ไว้ข้างหน้า
- ไม่ถือเงินจำนวนมาก หรือใส่ใน ถุง ห่อที่ไม่มีตราธนาคาร

คนร้ายที่คอยเฝ้าดูเหยื่อ ก็อาจไม่สนใจที่จะก่ออาชญากรรมกับบุคคลเหล่านี้ เพราะไม่มีช่องโอกาส

หากท่านกำลังเดินบนถนน ควรใช้ความระมัดระวัง คือ

2.1 อย่าผ่านในบริเวณที่อาจเกิดอาชญากรรมง่าย หลีกเลี่ยงที่มืด เลือกเดินในที่มีแสงสว่างมาก เดินทางผ่านตามย่านชุมชน หลีกเลี่ยงการเดินผ่าน ตรอก ซอกเล็ก ๆ ที่มืดซึ่งอาจมีคนร้ายหลบซ่อนอยู่

คนร้ายที่คอยเฝ้าดูเหยื่อ ก็อาจไม่สนใจที่จะก่ออาชญากรรมกับบุคคลเหล่านี้ เพราะไม่มีช่องโอกาส

2.2 ขณะเดินไปมาต้องมีความสังเกต ผู้ที่เดินสวนทาง หรือเดินตามหลัง ว่ามีทีท่าอย่างไร หากท่านจะต้องผ่านไปตามจุดเปลี่ยว ควรหาเพื่อนเดินไปด้วย

2.3 เก็บรักษากระเป๋าถือให้ใกล้ตัวมากที่สุด กระเป๋าควรปิดล็อคให้เรียบร้อยทุกครั้ง หากเปิดทิ้งไว้อาจเป็นการล่อใจพวกนักล้วงกระเป๋าก็ได้, ควรเก็บรักษาบัตรเครดิต, บัตร ATM แยกไว้ต่างหากจากกระเป๋าพก เพราะเมื่อกระเป๋าถูกขโมยไป ท่านจะไม่สูญสิ่งมีค่าดังกล่าว

2.4 พกนกหวีดติดตัว เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น เสียงนกหวีดอาจทำให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาช่วยเหลือท่านได้ คนร้ายเมื่อได้ยินเสียงนกหวีดจะพยายามหลบหนีโดยทันที

2. ภัยในรถยนต์

ในบางครั้งความปลอดภัยจากอาชญากรรมในรถยนต์ อาจมีความสำคัญกว่าการเป็นนักขับรถที่ดี เช่น การล็อคประตูรถตลอดเวลา, การปิดกระจกรถขณะขับขี่ หรือขณะที่จอดทิ้งไว้ ก่อนจะเข้ามาขับขี่รถควรสำรวจภายในรถให้แน่ใจว่าไม่มีคนร้ายหลบซ่อนตัวอยู่ การจอดรถในที่ที่มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ ไม่ทิ้งสิ่งของมีค่าไว้ภายในรถให้มองเห็นได้ง่ายจากภายนอก อันจะเป็นการล่อใจคนร้าย เป็นต้น

ถ้าท่านตกอยู่ในภาวะอาจมีภัย ท่านควรทำดังนี้

2.1 **ถูกติดตามโดยรถคันอื่น** ท่านไม่ควรขับรถตรงมุ่งหน้ากลับบ้าน ควรที่จะขับรถไปยังสถานีตำรวจ, โรงพยาบาล ย่านชุมนุมชน ที่ใกล้ที่สุด

2.2 **คนแปลกหน้าขอโดยสารรถ** ไม่ควรรับคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักให้โดยสารรถไปด้วย ควรสอบถามแต่เพียงว่าต้องการความช่วยเหลืออย่างไร แล้วจึงช่วยโทรศัพท์แจ้งญาติหรือตำรวจให้มารับคนแปลกหน้านั้น

2.3 **ระมัดระวังเกี่ยวกับกุญแจรถ** ไม่ควรมอบกุญแจรถให้ไว้กับคนแปลกหน้า เด็กปั๊ม, คนล้างรถไปโดยไม่ได้ควบคุมดูแลด้วยตนเอง และในการเติมน้ำมันหากกุญแจฝาน้ำมันมีต่างหาก ก็ควรให้แต่กุญแจฝาน้ำมันไปอย่างเดียว นอกจากนี้กุญแจบ้านไม่ควรรวมไว้กับกุญแจรถ

3. ภัยในบ้าน

ทุกท่านทราบดีว่าก่อนจะออกจากบ้าน สิ่งที่สำคัญคือการล็อคประตูหน้าต่าง แต่ท่านทราบหรือไม่ว่าในขณะที่ท่านอยู่ภายในบ้าน การล็อคประตู หน้าต่างก็มีความสำคัญ เช่นกัน การล็อคประตู หน้าต่างบ้านในบางครั้งไม่ได้ผล อันเนื่องมาจากการขาดความระมัดระวังของท่านเอง ดังนั้น จึงขอเสนอคำแนะนำดังนี้

3.1 ควรติดตั้ง "ช่องแอบดู" กับประตู เพื่อไว้ใช้ตรวจสอบก่อนเปิดประตู ว่าผู้มาติดต่อนั้น เป็นคนรู้จักหรือไม่ หากไม่รู้จักอย่าเปิดประตูรับเป็นอันขาด (ช่องแอบดูนั้น อาจมีลักษณะเป็นรูเล็ก ๆ มีกระจกที่สามารถมองจากภายในขยายเห็นภายนอกได้ทางเดียว)

3.2 ไม่ควรยอมให้คนแปลกหน้าเข้ามาใช้โทรศัพท์ในบ้านท่าน ควรหาทางต่อโทรศัพท์ไปยังหมายเลขที่ต้องการ และแจ้งข่าวให้ โดยที่ให้คนแปลกหน้าอยู่ภายนอกบ้าน

3.3 เมื่อท่านย้ายเข้ามาอาศัยในบ้านใหม่ (เดิมเคยมีผู้อาศัยอยู่ก่อน) ควรเปลี่ยนกุญแจ และเปลี่ยนล็อคต่าง ๆ เสียใหม่ทุกแห่ง

3.4 ระมัดระวังในการรับโทรศัพท์จากคนที่ไม่รู้จัก ท่านไม่ควรบอกชื่อที่อยู่ของท่านแก่ผู้ที่โทรเข้ามาซึ่งไม่รู้จัก และไม่ควรบอกว่ามีผู้ใดกำลังอยู่ที่บ้าน หรือท่านอยู่บ้านเพียงคนเดียว เพราะคนร้ายอาจแกล้งโทรเข้ามาสอบถามก่อนลงมือกระทำความผิด นอกจากนี้ ต้องอบรมคนรับใช้ภายในบ้าน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับคำแนะนำข้างต้น และต้องมิให้ข่าว ข้อมูลใด ๆ แก่คนแปลกหน้าเป็นอันขาด

4. ภัยสำหรับเด็ก

เด็กควรระมัดระวังภัยจากคนแปลกหน้าที่เข้ามาตีสนิท เช่น

- พยายามให้ขนม หรือเงิน
- สอบถามว่าเด็ก ๆ จะไปทางไหน

- พยายามเดินติดตามเด็ก ๆ
- ป้วนเปี้ยนตามสนามเด็กเล่น
- พยายามเข้ามาจับต้องตัวเด็ก

ควรแนะนำลูกหลานท่าน ให้พยายามเดินห่างจากคนแปลกหน้า (ที่พยายามเข้ามาตีสนิทตามที่กล่าวข้างต้น) และรีบเล่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง, ครู, ตำรวจ ที่อยู่ใกล้ที่สุดทราบถึงพฤติการณ์ของคนแปลกหน้า

ท่านต้องทราบสถานที่ที่ลูกของท่านออกไปเล่น และควรจัดผู้ใหญ่คอยดูแลตลอดเวลา

อบรม แนะนำ ลูกหลานท่าน ให้ทราบว่า เขาควรเล่นในสถานที่สมควรเล่น เช่น สถานที่ที่มองเห็นได้ง่าย เป็นต้น และไม่ควรไปเล่นในที่ไม่สมควร เช่น ที่เปลี่ยว ที่รก ตึกร้าง บนถนน เป็นต้น

อบรมให้เด็ก ๆ ทราบว่าบุคคลที่ควรพึ่งได้เมื่อมีภัย ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ตำรวจ ครู เป็นต้น

5. ถ้าท่านตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม

ในเมื่อท่านได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ ให้พ้นภัยจากอาชญากรรม ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ท่านอาจได้รับความปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตาม การป้องกันอาชญากรรมเหล่านี้ ก็ไม่อาจป้องกันได้ถึง 100% ในบางกรณีท่านอาจตกอยู่ในภาวะเป็นเหยื่อของอาชญากรรม สิ่งที่ท่านควรปฏิบัติเพื่อลดอันตรายสำหรับตัวท่านเอง และช่วยในการติดตามจับกุมคนร้ายภายหลังได้ เช่น

5.1 อย่าตื่นตระหนกตกใจ พยายามควบคุมสติให้ได้ เพื่อการป้องกันตัว

5.2 เรียกร้องความสนใจจากประชาชนใกล้เคียง ได้แก่ การส่งเสียงร้องให้ดัง, การเป่านกหวีด แต่หากคนร้ายมีอาวุธอาจทำร้าย ก็ไม่ควรใช้วิธีนี้

5.3 ถ้าท่านคิดต่อสู้คนร้าย ต้องให้แน่ใจก่อนว่าคนร้ายนั้นไม่มีอาวุธที่อาจทำอันตรายท่านได้ หรือท่านมีอาวุธที่เหนือกว่าและมีความชำนาญในการใช้อาวุธนั้นเป็นอย่างดี แต่ต้องรำลึกไว้เสมอว่า ความปลอดภัยของตัวท่านเอง เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

5.4 ถ้าคนร้ายมีอาวุธ อย่าพยายามขัดขืน เพราะไม่คุ้มค่ากับการเสี่ยง

5.5 ถ้าคนร้ายมุ่งหมายจะทำร้ายถึงชีวิต จงทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อการป้องกันตัวเอง เช่น ส่งเสียงร้อง, ชกต่อย, เตะ, ต่อสู้บริเวณจุดอ่อน เช่น ตา เมื่อคนร้ายเสียหลักให้รีบหนีทันที

5.6 เมื่อเกิดเหตุร้ายให้รีบแจ้งตำรวจโดยทันที ที่หมายเหตุ 191, 195, 123

5.7 เมื่อเกิดเหตุแล้ว ระมัดระวังอย่างทำลายพยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ เนื่องจากพยานหลักฐานเหล่านั้น อาจเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนจับกุมคนร้ายภายหลัง

5.8 พยายามจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้ายให้ได้มากที่สุด

5.9 โปรดโทรศัพท์แจ้งตำรวจโดยทันที เมื่อท่านพบหรือทราบว่าอาชญากรรมกำลังเกิดขึ้น โดยระลึกไว้เสมอว่า "ท่านจะมีความรู้สึกอย่างไร ถ้าท่านอยู่ในภาวะเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือ และไม่มีผู้ใดสนใจโทรศัพท์แจ้งเหตุร้ายให้ท่าน" จงอย่าคิดว่า "ธุระไม่ใช่"

จากคำแนะนำอย่างธรรมดาทั้งหมดนั้นท่านทั้งหลายได้ทราบแล้ว และผู้เขียนเชื่อว่าคำแนะนำเหล่านี้คงไม่ยากเกินไปที่จะนำไปลองปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ท่านรู้สึกว่ามีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังเป็นการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการต่อสู้กับอาชญากรรมทุกรูปแบบ

"คำตอบที่มีประโยชน์ต่อการป้องกันภัย"

เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองจึงใคร่ขอเสนอคำถาม ตอบระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ซักถาม ซึ่งถ้าท่านพิจารณาถึงคำตอบเหล่านี้แล้ว ท่านอาจได้รับประโยชน์ด้านการแก้ไขจุดอ่อนที่เป็นอันตรายแก่ท่านเอง ซึ่งการที่ท่านนำไปแก้ไขนั้นก็นับได้ว่า ท่านก็คือผู้หนึ่งที่ได้ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

ถาม คุณต้องโทษในความผิดฐานใด

ตอบ ลักทรัพย์โดยปีนเข้าบ้านผู้อื่นตอนดึก ๆ

ถาม ทำไมคุณจึงตัดสินใจลักทรัพย์

ตอบ ผมยากจน มีลูก 5 คน ไม่มีเงินเลี้ยง ไม่มีงานทำ ประกอบกับบ้านที่ผมเข้าไป *ไม่มีแสงสว่างที่รั้ว รั้วต่ำปีนเข้าได้ง่าย* ผมเลยตัดสินใจเข้าไปลักทรัพย์

ถาม คุณถูกจับในความผิดฐานข่มขืนใช่หรือไม่

ตอบ ใช่ครับ

ถาม อะไรเป็นสิ่งจูงใจให้คุณกระทำความผิด

ตอบ ก้อผู้หญิงคนที่ผมข่มขืนนั่นแหละครับ *แต่งตัวยั่วขะมัด นุ่งกระโปรง แถมผ่าข้าง เห็นขาอ่อน เดินมาในที่เปลี่ยวคนเดียว* ผมเลยอดใจไม่ไหว

ถาม คุณเข้ามาอยู่ในนี้ได้อย่างไร

ตอบ ก้อผมไปกระชากสร้อยคอมาครับ

ถาม ใครที่คุณไปกระชาก

ตอบ *เด็ก* ครับ *อายุประมาณ 5-6 ขวบ* เห็นจะได้

ถาม คุณทำอย่างไร

ตอบ ผมเห็นเด็กคนนั้น *ออกมานั่งเล่นนอกบ้าน แถมใส่สร้อยคอเหลืองอร่าม* ผมเห็น *ไม่มีผู้ใหญ่ดูแล* ได้โอกาสเลยกระชากครับ

ถาม คุณดูท่าทางเงียบขรึมจัง ถูกข้อหาอะไรครับ

ตอบ ผมโดนหนักกว่าเพื่อน 10 กว่าปี ถูกข้อหาปล้นทรัพย์ครับ

ถาม ปล้นใครครับ

ตอบ *ตู้เพชรเคลื่อนที่*

ถาม เอ๊ ! เป็นยังไง ? ผมไม่เข้าใจ

ตอบ ก้อผู้หญิงที่ผมกับพวกปล้นนั่นซิ แม่คุณ *แต่งกายประดับด้วยเครื่องเพชรแพรวพราว* ไปทั้งตัว ตั้งแต่ตุ้มหูเพชร สร้อยคอเพชร แหวนเพชร กำไลเพชร นาฬิกาฝังเพชร ผมกับพวก *เจอคุณเธอที่ศูนย์การค้าแล้วสะกดรอยตามไป พอเธอลงจากรถจะเปิดประตูเข้าบ้าน* ผมกับพวกก็ช่วยกันเอาปืนจี้ แล้วปลดเครื่องเพชรไปจนหมดเลยครับ

ถาม สวัสดีครับ คุณเป็นผู้หญิงถูกข้อหาอะไรครับ
ตอบ ขโมยของนายจ้างค่ะ
ถาม ขโมยอะไร และขโมยตอนไหน ทำไมถึงถูกจับได้ล่ะ
ตอบ ก้อ นาฬิกา, สร้อยคอ *ที่เก็บไว้ในห้องนอน* ของเจ้านายซิ *ฉันเห็นที่ซ่อนเวลาขึ้นไปทำความสะอาด เจ้านายเอาออกมาใช้ประจำ* มีอยู่วันหนึ่ง *คนในบ้านออกไปเที่ยวกันหมด* ฉันเลยขึ้นไปหยิบเอาไป แต่โชคร้ายมากค่ะ *เจ้านายเขาถ่ายเอกสารพบบัตรประจำตัวประชาชนและทำประวัติฉันเอาไว้ละเอียด* พอฉันหนีกลับไปหลบอยู่ที่บ้านได้แค่ 4-5 วัน เจ้านายก็เอาตำรวจไปรวบตัวมาค่ะ

ถาม ได้ข่าวว่าคุณเป็นนักขโมยรถหรือครับ
ตอบ เข้าใจผิดแล้วล่ะคุณ ผมไม่ใช่นักขโมยหรอก
ถาม ก้อแล้วทำไมคุณต้องหาคดีลักรถยนต์ล่ะครับ
ตอบ เรื่องมีอยู่ว่า วันเกิดเหตุ ผมเห็นมีรถจอดอยู่หน้าบ้านเจ้าของรถซึ่ง *เป็นที่มืด ประตูรถไม่ได้ล็อคไว้* ผมเหลือบไปเห็น *มีกุญแจคาอยู่ในรถ* ผมกำลังเข้าตาจน เห็นปลอดคนเลยโดดขึ้นไปขับรถเอาไปขายเลยครับ เห็นไหมครับว่าผมไม่มีฝีมือในทางงัดแงะ ต่อสายตรงอะไรเลย เพียง *แต่เจ้าของเขาเผลอเลอ* ผมเลยลักไปได้อย่างสบาย

ถาม คุณดูท่าทาง *อายุยังน้อยอยู่* ถูกจับเรื่องอะไรครับ
ตอบ ชิงทรัพย์ ทำร้ายเจ้าทรัพย์บาดเจ็บครับ
ถาม คุณคงน่าดูนะ
ตอบ **เปล่าเลยครับ ผมไม่มีเจตนาจริง ๆ เพียงแต่** *เจ้าทรัพย์ขัดขืนต่อสู้ ผมก็เลยใช้มีดแทงไปทีเดียว* ครับ
ถาม คุณชิงทรัพย์อะไรไป
ตอบ เงินสดครับ
ถาม เรื่องเป็นอย่างไรกันล่ะ
ตอบ วันเกิดเหตุ ผมกำลังตกงาน ต้องการเงินไปเล่นการพนัน เที่ยวผู้หญิง ผมกำลังติดหมอนวดทีเด็ดอยู่ครับ ผมจึงชวนเพื่อนขับรถจักรยานยนต์วนเวียนไปตามธนาคารต่าง ๆ อ้อ ! วันนั้น *เป็นวันเงินเดือนออกพอดี* ผมพบเหยื่อที่ธนาคารแห่งหนึ่ง ผม *เห็นเขาเบิกเงินปึกใหญ่ ๆ และยืนนับเงินอยู่ที่เคาน์เตอร์ใกล้ทางออกของธนาคาร* ผมจึงส่งสัญญาณให้เพื่อนสตาร์ทรถรอไว้ที่ใกล้ ๆ ธนาคาร พอเหยื่อเดินออกจากธนาคาร ผมก็ *เดินสะกดรอยตามถึงที่ปลอดคน* ก็กระชากถุงเงิน และ *ต่อสู้กับ* เหยื่อแล้วกระโดดขึ้นรถหนีไป

ถาม คุณกับพวกมีวิธีการเข้าปล้นบ้านที่มีประตูเหล็ก และรั้วสูงใหญ่ได้อย่างไร
ตอบ ไม่ยาก ไม่จำเป็นต้องใช้กุญแจหรือออกแรงเลย
ถาม แล้วเข้าไปได้อย่างไร
ตอบ ผมใช้ *อุบายหลอกให้* คนในบ้านเปิดประตู โดยผม *แต่งตัวเป็นตำรวจ* และ *หลอก* ผู้มาเปิดประตูว่า *คนในบ้านมีอุบัติเหตุถูกรถชน แล้วทำทีขอเข้าไปแจ้งรายละเอียดข้างใน* แค่นี้เองประตูบ้านก็เปิดออก ผมจึงให้สัญญาณพรรคพวกตามเข้าไปจับคนในบ้านมัดแล้วขนของอย่างสบาย

(กรณีนี้ท่านเจ้าของบ้านอาจตรวจสอบว่าเป็นตำรวจจริงหรือไม่ ก็ด้วยการขอดูบัตรประจำตัว หรือโทรศัพท์ไปสอบถามสถานีตำรวจซึ่งตำรวจที่มาพบท่านอ้างว่าประจำอยู่ โดยตรวจสอบที่สถานีนั้นว่ามีเรื่องดังกล่าวจริงหรือไม่ *ข้อสำคัญ อย่าเปิดประตูบ้านแก่ผู้อื่นโดยง่าย อันตรายอาจถึงตัว !)*

"ออกจากบ้านอย่างไร...จึงไร้กังวล"

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีคดีเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์เกิดขึ้นอยู่เสมอ มีทั้งลักทรัพย์, ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ ซึ่งคดีเมื่อเกิดขึ้นนั้น แต่ละครั้งคนร้ายจะได้ทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก และการติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นไปตามด้วยความยากลำบาก การป้องกันอาชญากรรมแม้จะเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่หากประชาชนได้ร่วมมือในการระวังป้องกันด้วยแล้ว โอกาสที่จะทำความผิดของคนร้ายจะลดลง ซึ่งเป็นผลทำให้อาชญากรรมลดลงด้วย

แบบการตรวจสอบการป้องกันโจรกรรมในเคหสถาน

ส่วนการป้องกัน	มีแล้วถูกต้อง หรือได้กระทำแล้ว	ยังไม่มี ต้องดำเนินการ	ต้องเปลี่ยนใหม่
ประตู			
ประตูมีกุญแจหรือกลอนล็อคอย่างแข็งแรง			
- ประตูด้านหน้า	________	________	________
- ประตูด้านข้าง	________	________	________
- ประตูด้านหลัง	________	________	________
- ประตูใหญ่หน้าบ้าน	________	________	________
ประตูมีการใช้โซ่นิรภัย			
- ประตูหน้า	________	________	________
- ประตูข้าง	________	________	________
- ประตูหลัง	________	________	________
มีช่องดูที่ประตู			
- ประตูหน้า	________	________	________
- ประตูหลัง	________	________	________
ประตูประกอบด้วยกระจกจะต้องมีกุญแจ			
เปิด-ปิดจากภายในและภายนอก	________	________	________

ส่วนการป้องกัน	มีแล้วถูกต้อง หรือได้กระทำแล้ว	ยังไม่มี ต้องดำเนินการ	ต้องเปลี่ยนใหม่
กุญแจ			
- เปลี่ยนกุญแจทุกครั้งที่ย้ายบ้านเข้ามาอยู่ใหม่หรือทุกครั้งที่ลูกกุญแจหาย	________	________	________
- อย่าให้ลูกกุญแจสำรองกับผู้อื่น	________	________	________
- เก็บกุญแจบ้านและกุญแจรถแยกจากกัน	________	________	________
- อย่าเขียนข้อความติดกับลูกกุญแจ ที่แสดงว่าใช้กับประตูใด พยายามจัดทำสมุดส่วนตัวสำหรับบันทึกความจำหรือรหัส	________	________	________
ของมีค่า			
- จดหมายเลขเครื่องวิทยุ ทีวี ฯลฯ ไว้ในสมุดบันทึก	________	________	________
- เงินสด, เครื่องประดับ, ของมีค่า เก็บอยู่ในที่ปลอดภัยและล็อคกุญแจเรียบร้อย	________	________	________
แสงสว่าง			
ภายนอก			
- ด้านหน้า	________	________	________
- ด้านหลัง	________	________	________
- ด้านข้าง	________	________	________
ภายใน			
- เปิดไฟไว้ในห้องบางห้อง	________	________	________

ข้อควรจำที่อาจจะช่วยให้ท่านรอดพ้นจากการถูกโจรกรรม

1. ต้องปิดล็อคประตูหน้าต่างทุกบานตลอดเวลา
2. เมื่อบ้านไม่มีผู้ใดอยู่ควรเปิดไฟทิ้งไว้ในห้องบางห้อง
3. เมื่อพลบค่ำควรรูดม่านปิดไม่ให้คนภายนอกมองเห็นด้านใน

4. ก่อนเปิดประตูให้ผู้ใด ควรใช้โซ่ประตูทุกครั้ง
5. ต้องทำการตรวจสอบบัตรประจำตัวของช่างซ่อมหรือตัวแทน ของบริษัทต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในบ้านท่าน
6. อย่าปล่อยให้ผู้ใดเข้ามาในบ้านโดยไม่แน่ใจว่าเป็นบุคคลตามที่อ้างตัวมาจริง
7. ระมัดระวังตัวหากพบคนแปลกหน้าอยู่ในทางเดินระหว่างห้อง, ลิฟท์ หรือห้องซักรีด (หากอยู่ในแฟลต, อพาร์ทเม้นท์, คอร์ท)
8. พยายามจดจำหมายเลขทะเบียนรถที่ต้องสงสัย และเข้ามาอยู่ในละแวกบ้านของท่าน
9. หยุดส่งหนังสือพิมพ์ นมสด กรณีที่ท่านไม่อยู่บ้าน เพราะหากไม่มีผู้ใดรับจะเป็นที่สังเกตว่าไม่มีคนอยู่บ้าน
10. สำคัญที่สุด ทุกครั้งที่พบหรือได้ยินสิ่งผิดปกติในละแวกบ้านให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาทำการตรวจสอบทุกครั้ง

“สตรีจะปลอดภัย...ถ้า...”

คุณสุภาพสตรีในยามค่ำคืนจะปลอดภัยอย่างไร ? ...ข้อควรคำนึง และการปฏิบัติที่ถูกต้อง คดีข่มขืน, ฆ่าข่มขืน หรือคดีต่าง ๆ ที่เกิดกับสตรีย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย และกระทบกระเทือนขวัญของประชาชนโดยทั่วไป เป็นความจริงที่ว่าไม่มีตำรวจใดในโลกสามารถให้การรับประกันได้ 100% ว่าจะไม่มีคดีดังกล่าวเกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นคุณประโยชน์และก่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับคุณสุภาพสตรีทั้งหลาย จึงขอความร่วมมือในการป้องกันตนเองเบื้องต้น และเพื่อเป็นการช่วยงานในการสืบสวนของตำรวจ ด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่น่าสนใจ ดังนี้ .

ขอความร่วมมือจากคุณสุภาพสตรี ช่วยสละเวลา 2-3 นาที ในการตอบคำถามต่อไปนี้ .

	ใช่	ไม่
1. คุณรู้จักผู้ชายที่คุณไปเที่ยวเตร่ด้วยตามลำพังหรือไม่	☐	☐
2. คุณรู้จักผู้ชายที่คุณอาศัยรถของเขาไปไหนต่อไหนหรือไม่	☐	☐
3. คุณรู้จักผู้ชายที่พาคุณไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ หรือพาคุณไปที่พักของเขาใช่หรือไม่	☐	☐
4. คุณรู้จักชื่อที่อยู่ของผู้ชายที่คุณติดต่อหรือเกี่ยวข้องตามลำพังดีใช่หรือไม่	☐	☐
5. เมื่อคุณออกนอกบ้านในยามค่ำคืน คุณพยายามหลีกเลี่ยงเส้นทางเปลี่ยวหรือการเดินในทางมืดเป็นประจำหรือไม่	☐	☐
6. เมื่อคุณออกนอกบ้านตามลำพัง คุณพยายามหลีกเลี่ยงการแต่งกายที่อาจก่อให้เกิดการยั่วยวนทางเพศ ใช่หรือไม่	☐	☐
7. คุณรู้จักผู้ชายที่มาพบและไปกับลูกสาวคุณดีหรือไม่	☐	☐
8. คุณเคยคิดเสมอเกี่ยวกับการป้องกันตัวคุณเอง หรือการใช้เทคนิคยุทธวิธีต่าง ๆ ในการป้องกันภัยสำหรับคุณ ใช่หรือไม่	☐	☐

ถ้าคำตอบของคุณคือ “ใช่” ทั้งหมดก็ต้องขอแสดงความยินดีกับท่านด้วยที่โอกาสในการที่จะเกิดเหตุร้าย อันตรายกับตัวท่านมีน้อยมาก หรือไม่มีทางเกิดได้เลย

แต่ถ้าคำตอบของคุณคือ "ไม่ใช่" ส่วนมาก ย่อมแสดงว่าคุณอาจตกอยู่ในอันตราย และจงเพิ่มความระมัดระวังให้มากที่สุด

ถ้ามีเหตุร้ายเกิดกับคุณ คุณอาจเลือกปฏิบัติได้ดังนี้ .

1. ถ้าท่านเห็นว่าสถานการณ์ สภาพแวดล้อมเป็นคุณกับท่าน เช่น อาจมีประชาชนอยู่ใกล้เคียงจงพยายามต่อสู้ ขัดขืน และส่งเสียงร้องขอความช่วยเหลือ

2. ถ้าท่านเห็นว่าสถานการณ์ สภาพแวดล้อมไม่เป็นคุณกับท่านและหากปฏิบัติตามข้อ 1 อาจได้รับอันตราย ท่านควรพยายามใช้กุลอุบายหลอกล่อคนร้ายต่าง ๆ นานา (แต่ไม่ใช่การใช้กำลังขัดขืน) เพื่อถ่วงเวลาหรือหาหนทางหลบหนี

3. พยายามจดจำ บันทึก ตำหนิรูปพรรณของคนร้าย ลักษณะพิเศษต่าง ๆ การแต่งกาย และแจ้งรายละเอียดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเร็วที่สุด

การปฏิบัติตามข้อมูลคำแนะนำที่น่าสนใจเหล่านี้ ย่อมเป็นหนทางที่ดีที่ท่านสามารถป้องกันตนเองให้พ้นภัย และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามจับกุมคนร้ายให้ได้ผลต่อไป

แนะนำการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองด้วยภาพ

เนื่องด้วยใช้การเขียนบรรยายแนะนำการป้องกันอาชญากรรมบางครั้งผู้อ่านอาจเข้าใจได้ยาก และต้องใช้เวลาอ่านพิจารณา อาจทำให้ท่านเกิดความเบื่อหน่าย จึงได้ค้นคิดวิธีการแนะนำการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองแก่ท่านทั้งหลายโดยการแสดงภาพประกอบคำบรรยายสั้น ๆ ซึ่งหวังว่าคงจะช่วยให้ท่านเข้าใจวิธีการป้องกันได้ดีขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ท่านจะได้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไข จุดอ่อน จุดล่อแหลมที่เป็นช่องทางให้คนร้ายก่ออาชญากรรมได้มากน้อยเพียงใด

(1) ป้องกันคนกับลักทรัพย์ล้วงกระเป๋า (ภาพ 1)

ภาพแสดงให้เห็นว่าการพกกระเป๋าเงินเช่นนี้ย่อมง่ายแก่การที่จะถูกล่วงกระเป๋าไปโดยเจ้าของไม่รู้ตัวเลย

(2) การป้องกันคนร้ายย่องเบา (ลักทรัพย์ในเคหสถาน)

2.1 จากภาพเห็นว่า ต้นไม้อยู่ใกล้ชิดกับหน้าต่าง ประตูบ้านมาก คนร้ายย่องเบา อาจใช้เป็นที่หลบซ่อนตัวได้อย่างดี ในขณะที่ลงมืองัดประตู หรือหน้าต่าง เข้าไปลักทรัพย์ภายในตัวบ้าน จึงขอแนะนำอย่าปลูกต้นไม้พุ่มไม้ทึบไว้ใกล้ชิดกับประตู หน้าต่างบ้าน

เปรียบเทียบระหว่างภาพบนกับภาพล่าง จะเห็นว่าการปลูกต้นไม้ทึบติดหรือใกล้หน้าต่างบ้าน เช่น ภาพบน จะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักย่องเบาในการหลบซ่อนตัว เพื่องัดประตูหน้าต่างนั้น แต่ภาพล่างไม่มีสิ่งใด

2.2 ในเวลากลางคืน ไม่ว่าท่านจะอยู่บ้านหรือไม่ก็ตามควรปิดม่านไว้ให้เรียบร้อย (ภาพบน) การเปิดม่านไว้ (ภาพล่าง) จะทำให้คนร้ายล่วงรู้ได้ว่าภายในบ้านมีคนอยู่หรือไม่จำนวนเท่าใด มีทรัพย์สินมีค่าอยู่ที่ใดและง่ายต่อการเข้าโจรกรรม

2.3 การติดตั้งหลอดไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างประมาณ 40 วัตต์ภายนอกที่ใกล้ประตู หรือหน้าต่าง จะเป็นประโยชน์และป้องกันมิให้คนร้ายเข้างัดประตู หน้าต่างได้สะดวก

(3) การป้องกันคนร้ายชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

สถานที่ที่เปลี่ยว มืด โดยเฉพาะที่จอดรถ เป็นสถานที่เปิดโอกาสให้คนร้ายที่แอบซ่อนอยู่อาจทำการชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ได้โดยง่าย ดังนั้น ท่านจงหลีกเลี่ยงการเดินในสถานที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว หรือหากจำเป็นต้องเดินก็จงใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

(4) การป้องกันคนร้ายวิ่งราวทรัพย์ (กระชากกระเป๋าสุภาพสตรี)

4.1 ท่านสุภาพสตรีส่วนมากที่ถูกกระชากกระเป๋า แม้ว่าเป็นที่ชุมชนก็เนื่องจากว่าท่านถือกระเป๋าอย่างหลวม และถือห่างตัวมากเกินไป จึงทำให้ง่ายแก่คนร้ายในอันที่จะกระชากกระเป๋านั้น (ดังภาพ) จึงขอแนะนำให้ท่านถือกระเป๋ากำแน่น ๆ และให้ชิดตัวมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้คอยสังเกตว่ามีผู้ใดเดินตามมาหรือไม่

4.2 ท่านสุภาพสตรีที่จะใช้ลิฟท์ แม้ว่าเป็นลิฟท์ในแฟ่ลตที่พักของตนเอง หากท่านไปคนเดียว ก่อนเข้าลิฟท์ถ้ามีชายแปลกหน้าที่ท่านไม่รู้จักมาก่อนอยู่ในลิฟท์ดังกล่าว (ดังภาพ) ท่านไม่ควรเสี่ยงใช้ลิฟท์เช่นนั้น เพราะท่านอาจถูกชิงทรัพย์, ปล้นทรัพย์ หรือถูกทำร้าย ข่มขืนได้อย่างง่ายดาย

4.3 ท่านสุภาพสตรีควรหลีกเลี่ยงการเดินลำพังในที่เปลี่ยวมืด หรือลานจอดรถกว้างใหญ่ เพราะอาจมีคนร้ายหลบซ่อน และเข้าทำการชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้าย หรือข่มขืนได้อย่างง่ายดาย หากจำเป็นต้องเดินผ่านควรหาเพื่อนไปด้วย

(5) การป้องกันคนร้ายงัดแงะลักทรัพย์ในรถยนต์

ท่านเจ้าของรถไม่ควรวางสิ่งของมีค่า (ดังภาพ) ไว้ให้เห็นเด่นชัดในรถยนต์ เนื่องจากเป็นการล่อใจให้คนร้ายลงมือกระทำความผิด หากมีของมีค่าในรถควรซ่อนหรือหากระดาษปิดบังไม่ให้มองเห็นจากภายนอก

ข้อแนะนำในการป้องกันเหตุร้ายสำหรับประชาชน กรณีฝากหรือเบิกถอนเงินจากธนาคาร

ก่อนเบิกถอนเงิน หรือการฝากเงิน

1. ควรมีการติดต่อกับธนาคารก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการตรวจนับเงิน และเพื่อให้ทางธนาคารจัดเตรียมสถานที่ตรวจนับเงินให้โดยเฉพาะ

2. ควรขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ใกล้เคียงช่วยเหลือ คุ้มครอง หรือแจ้งขอความคุ้มครองไปที่ 191

3. การไปเบิกหรือถอนเงิน หรือนำเงินไปฝากธนาคารไม่ควรกระทำในเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นประจำ หรือใช้เส้นทางทางเดินทางที่ซ้ำกัน

4. ทุกครั้งที่ไปฝาก เบิก หรือถอนเงินจากธนาคารให้ปิดเป็นความลับ ไม่ควรให้ผู้อื่นรู้ โดยเฉพาะพนักงานหรือลูกจ้างที่ไม่เกี่ยวข้อง

5. ควรเตรียมการกำหนดเส้นทางการเดินทางไว้ล่วงหน้า และกำหนดตัวบุคคลที่จะร่วมเดินทางไปด้วย โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนไปเบิกเงินเพียงเล็กน้อย

6. ไม่ควรที่จะไปตามลำพังเพียงคนเดียว ควรหาผู้ใกล้ชิดไว้ใจได้ร่วมเดินทางไปด้วย

7. จัดเตรียมกระเป๋า หรือที่ใส่ของอื่น ๆ ที่มั่นคงปลอดภัยสำหรับใส่เงินไปด้วย

8. ควรเตรียมการเบิกถอนเงินจากธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่อยู่ใกล้เคียงจุดที่จะนำเงินไปส่งให้มากที่สุด

9. หลีกเลี่ยงการเดินทางโดยรถประจำทาง หรือใช้รถยนต์สาธารณะในการไปธนาคาร การใช้ยานพาหนะส่วนตัวจะสามารถเปลี่ยนเส้นทางหรือกำหนดเวลาเดินทางได้ และเมื่อเบิกถอนเงินออกจากธนาคารแล้วก็สามารถนำขึ้นรถได้ทันที

10. ขณะเดินทางไปกลับธนาคารถ้าสงสัยว่าถูกติดตาม ให้พยายามสังเกตจดจำลักษณะ ตำหนิรูปพรรณผู้ต้องสงสัย ยานพาหนะที่ใช้ติดตาม ถ้าเห็นว่าไม่ปลอดภัยควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบทันที

ขณะเบิกถอนเงิน

1. การเบิกเงินจากธนาคารเป็นจำนวนมาก ๆ ควรจะขอรับเงินจากธนาคารในที่มิดชิด เพื่อมิให้คนร้ายได้สังเกตเห็น

2. เมื่อเบิกหรือถอนเงินจากธนาคารได้แล้ว ไม่ควรใส่ถุงกระดาษหรือห่อของธนาคาร ควรใส่ในกระเป๋า หรือที่ใส่ของอื่น ๆ ที่เตรียมไปด้วย เพื่อไม่เป็นที่ล่อใจคนร้าย แต่ถ้าเป็นการเก็บเงินไว้กับตัวก็ควรแยกเก็บไว้หลาย ๆ แห่ง

3. กรณีที่จะเบิกเงินจากตู้เบิกเงินด่วน (เอ.ที.เอ็ม.) ก่อนที่จะเข้าไปเบิกควรสังเกตบุคคลที่ต้องสงสัยซึ่งอาจซุ่มซ่อนหรือยืนอยู่ใกล้ตู้เบิกเงินเป็นเวลานานผิดสังเกต ควรหลีกเลี่ยงไปที่อื่น

4. ขณะกำลังเบิกเงินจากตู้เงินด่วนไม่ควรให้บุคคลอื่นเห็นเลขรหัส และจำนวนเงินที่เบิก

5. เมื่อเบิกเงินได้แล้วควรเก็บเงินให้มิดชิด และควรแยกเก็บบัตรใช้สำหรับเงินด่วนต่างหากจากกระเป๋าเงิน และไม่ควรเก็บรหัสหรือเขียนไว้ในที่ใกล้เคียงเนื่องจากคนอื่นอาจจะนำไปใช้เบิกได้

6. ไม่ควรไปเบิกเงินจากตู้เบิกเงินด่วน (เอ.ที.เอ็ม.) ขณะที่เป็นเวลาเปลี่ยวไม่มีผู้คน เพราะจะเป็นโอกาสของคนร้ายได้ง่าย

7. ให้หมั่นสังเกตด้วยว่าขณะกำลังเบิกถอนเงินและอยู่ในธนาคารนั้น มีผู้เฝ้าติดตามสังเกตอยู่หรือไม่ คนร้ายที่เข้าไปสังเกตการณ์ในธนาคารอาจเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้แต่งกายสุภาพเรียบร้อยก็ได้

หลังเบิกถอนเงิน

1. เมื่อเบิกถอนเงินออกมาจากธนาคารแล้ว ควรรีบเดินทางไปยังที่หมายโดยเร็วที่สุด อย่าได้แวะตามสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่จำเป็น เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนร้ายชิงเงินได้

2. หลังจากเบิกหรือถอนเงินจำนวนมาก และจำเป็นต้องขับรถผ่านที่เปลี่ยวในซอยที่มืด หรือติดสัญญาณไฟ ให้เพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ

3. ขณะจะนำเงินมาขึ้นรถ หรือนำลงจากรถเมื่อถึงจุดหมายปลายทางแล้วให้ใช้ความระมัดระวังและสังเกตเป็นพิเศษให้รอบคอบว่ามีผู้ติดตามหรือเฝ้าดูหรือน่าจะเป็นอันตรายอยู่หรือไม่

4. ขณะนำเงินติดตัวให้หลีกเลี่ยงการเดินเท้าเข้าไปในพื้นที่หรือจุดอับสายตา สภาพดังกล่าวอาจเอื้ออำนวยต่อคนร้ายที่จะประกอบอาชญากรรมได้

5. ขณะเดินทางควรหมั่นสังเกตและระมัดระวัง หากมีผู้ขับขี่รถยนต์หรือจักรยานยนต์ติดตามผิดสังเกต หรือสงสัยว่ากำลังถูกคนร้ายติดตามมา ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ใกล้ที่สุดทราบ (สายตรวจ, จราจร, ตู้ยาม, หรือสถานีตำรวจ ฯลฯ) พยายามอย่าหยุดหรือจอดรถหรือนำเงินลงจากรถโดยเด็ดขาด

วิธีปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุ

1. รีบโทรศัพท์แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็วที่สุด เช่น

- 191, 123
- สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ

2. การแจ้งนั้นควรบอกลักษณะรูปพรรณ การแต่งกายของคนร้าย และยานพาหนะ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็วที่สุด

- คนร้ายกี่คน อายุประมาณเท่าใด แต่งกายอย่างไร มีอาวุธหรือไม่
- รถยี่ห้ออะไร ถ้าบอกรุ่น และลักษณะได้ยิ่งดี
- สีอะไร
- หมายเลขทะเบียนอะไร
- มีตำหนิรูปพรรณภายนอกอะไรที่เห็นได้ง่าย
- หลบหนีไปทางใด

3. เมื่อได้แจ้งเหตุเบื้องต้นตามข้อ 2 แล้ว ให้ไปแจ้งเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุ

4. พยายามจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้ายให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะส่วนใบหน้า และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสเก็ตช์ภาพ หรือดูภาพถ่ายคนร้าย

5. ถ้ารู้เบาะแสหรือรายละเอียดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพิ่มเติม ขอให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็ว

6. พยายามอย่าต่อสู้กับคนร้าย ให้นึกถึงความปลอดภัยของตนเอง และประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ นอกจากเห็นว่าจะสามารถจับคนร้ายได้โดยมีความปลอดภัยที่สุดแล้ว

การป้องกันอุบัติภัยภายในบ้าน

ปัจจุบันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนเรานับวันแต่จะลดน้อยลง แม้แต่ภายใน **บ้านหรือที่อยู่อาศัย** ซึ่งมองผิวเผินน่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด แต่จากสถิติกลับปรากฏว่า เป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดอุบัติภัยมากเป็นอันดับสองรองจากอุบัติภัยบนท้องถนน สาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติภัยในบ้านคือความประมาท รู้เท่าไม่ถึงการณ์ และขาดความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราสามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงได้โดยการเพิ่มความระมัดระวังและไม่ประมาท ฉะนั้นจึงควรศึกษาปัญหาเกี่ยวกับอุบัติภัย

อุบัติภัยภายในบ้านที่เกิดขึ้นบ่อยและก่อให้เกิดอันตรายถึงขั้นบาดเจ็บ พิการหรือถึงกับเสียชีวิตนั้นคือ อุบัติภัยที่เกิดจากการ **หกล้มหรือตกจากที่สูง** ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุและเด็กเล็ก ๆ จากสถิติพบว่าประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ที่มีอายุเกินกว่า 60 ปี มักจะหกล้มภายในบ้าน โดยเฉพาะการลื่นหกล้มภายในห้องน้ำ ซึ่งอาจทำให้ศีรษะฟาดพื้นถึงแก่ความตายได้ การป้องกันสามารถทำได้โดยการเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่ผิวไม่เรียบหรือลื่นจนเกินไป และหมั่นทำความสะอาดอยู่เสมอ ส่วนอุบัติภัยที่เกิดจากการตกจากที่สูงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการตกบันได ซึ่งเราก็สามารถป้องกันได้ โดยการไม่วางของเกะกะตามขั้นบันได ไม่ขัดพื้นบันไดจนลื่นเป็นมัน และควรจะมีราวบันไดที่แข็งแรงไว้สำหรับยึดเกาะ

การใช้ **แก๊สหุงต้ม** ก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้หรือเกิดระเบิดขึ้นได้ ในปัจจุบันการใช้แก๊สในการหุงต้มเป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วไป เนื่องจากสะดวกและไม่สกปรกเลอะเทอะ แต่อันตรายของมันก็มีไม่ใช่น้อย เราจึงควรระมัดระวังในการใช้มากนับตั้งแต่การใช้ถังและอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ปิดวาล์วทุกครั้งทั้งที่ถังแก๊สและเตาเมื่อเลิกใช้ เมื่อได้กลิ่นแก๊สรั่วหรือสงสัยว่าแก๊สรั่ว ให้เปิดประตูและหน้าต่างเพื่อระบายแก๊สออก **ห้ามจุดไฟหรือเปิดไฟโดยเด็ดขาด** เพราะประกายไฟจากไม้ขีดหรือสวิตช์ไฟจะทำให้แก๊สระเบิดขึ้นได้

นอกจากนี้เรามักจะพบเห็นอุบัติภัยที่เกิดจาก **ไฟฟ้า** อยู่เสมอ ส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และขาดความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้า ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นอันมาก จึงใคร่ขอเสนอข้อปฏิบัติเพื่อเป็นการป้องกันและหลีกเลี่ยงอุบัติภัยที่จะเกิดจากไฟฟ้า ดังนี้

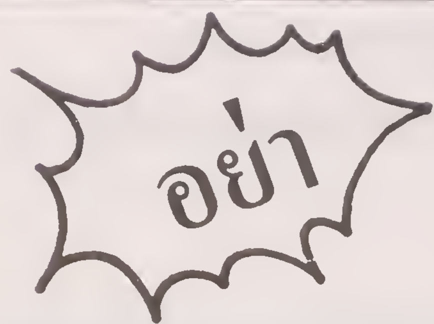
- ตรวจดูสายไฟและอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าอื่น ๆ ในบ้าน เมื่อพบว่าชำรุดต้องรีบแก้ไขให้อยู่ในสภาพดีโดยเร็ว

- ควรติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงพอสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กซุกซนเอามือไปแหย่ ซึ่งอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้
- ปลั๊กไฟชนิดที่ต่อแยกได้ 2 ทาง หรือ 3 ทาง ไม่ควรต่อไฟแยกไปใช้มากเกินควร เพราะถ้าสายเมนเส้นแรกมีขนาดเล็ก เมื่อรับกระแสไฟฟ้ามากเกินไปจะทำให้เกิดร้อนจัดจนลุกไหม้ได้
- อย่าเสียบเตาไฟฟ้าหรือเตารีดทิ้งไว้ เพราะความร้อนที่เกิดขึ้นอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้
- ในขณะที่มือ-เท้าเปียกน้ำ หรือยืนอยู่ในที่ชื้อแฉะ อย่าแตะต้องเครื่องไฟฟ้า หรือสวิตช์ไฟ เพราะไฟอาจดูดถึงแก่ความตายได้
- ควรติดตั้งเครื่องตัดไฟอัตโนมัติเพื่อป้องกันไฟฟ้าดูด

จุดที่มักจะเกิดอุบัติภัยภายในบ้านอีกจุดหนึ่งคือ **ห้องครัว** อันตรายที่เกิดขึ้นมักจะเกิดจากของมีคมและของร้อน ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ทำอันตรายถึงชีวิต แต่ก็ทำให้ได้รับบาดเจ็บหรืออาจถึงพิการได้ เราจึงควรระมัดระวังในการเก็บข้าวของเครื่องใช้ที่เป็นของมีคม ให้อยู่ในที่ปลอดภัยพ้นจากมือเด็ก และถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรให้เด็กเข้าไปเล่นในครัว เพราะอาจจะได้รับอันตรายดังกล่าว

อย่างไรก็ตามอุบัติภัย ก็เป็นสิ่งที่ป้องกัน และหลีกเลี่ยงได้ หากทุกคนเพิ่มความระมัดระวังและไม่ประมาท ฉะนั้นจึงควรศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับอุบัติภัย พร้อมทั้งวิธีป้องกันแก้ไขอย่างจริงจัง ถ้าทุกคนมีจิตสำนึกในด้านความปลอดภัยแล้ว... ทุกชีวิตก็จะปลอดภัย

อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจไฟ
จงช่วยกันป้องกันอัคคีภัย แจ้งเหตุเพลิงไหม้

โทร. 199

1. อย่าปล่อยให้เด็กเล่นไฟ
2. จุดธูปเทียนบูชาพระทิ้งไว้
3. วางก้นบุหรี่ที่ขอบจานที่เขี่ยบุหรี่ หรือขยี้ดับไม่หมดทำให้พลัดตกจากจาน หรือสูบบุหรี่บนที่นอน
4. ใช้เครื่องต้มน้ำไฟฟ้าแล้วเสียบปลั๊กจนน้ำแห้ง
5. เปิดพัดลมแล้วไม่ปิด ปล่อยให้หมุนค้างคืนค้างวัน
6. อาจมีเครื่องอำนวยความสุขอย่างอื่น เช่น โทรทัศน์เมื่อดูแล้วก็ลืมปิด
7. วางเครื่องไฟฟ้า เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น ติดฝาผนังความร้อนระบายออกไม่ได้ ตามที่ควรเป็นเครื่องร้อนจนไหม้ตัวเองขึ้น
8. หมกเศษผ้าขี้ริ้ว วางไม้กวาดดอกหญ้า หรือซุกเศษกระดาษไว้หลังตู้เย็น บางครั้งสัตว์เลี้ยงในอาคารก็คาบเศษสิ่งไม่ใช้ไปสะสมไว้หลังตู้เย็นที่มีไออุ่นเกิดการคุไหม้ขึ้
9. ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมแปลงคุณภาพ เช่น บาลลาสต์ที่ใช้กับหลอดไฟฟ้าฟลูเรซเซ่นท์ เมื่อเปิดไฟทิ้งไว้อาจร้อน และลุกไหม้ส่วนของอาคารที่เกาะติดอยู่
10. มีการเผาสุมสิ่งที่ไม่ใช้เป็นกอง ๆ แล้วไม่มีผู้ดูแล ไฟที่ยังไม่ได้ดับเกิดลมพัดคุขึ้นมาอีก มีลูกไฟปลิวไปจุดติดบริเวณใกล้เคียง
11. เครื่องเขียนแบบพิมพ์บางชนิดไวไฟ เช่น กระดาษไข ยาลบกระดาษ กระดาษแผ่นบาง ๆ อาจเป็นสื่อสะพานไฟ ทำให้เกิดอัคคีภัยติดต่อลุกลามได้
12. ดีดีที. สเปรย์ฉีดผม ฉีดใกล้ไฟ
13. เกิดไฟฟ้าลัดวงจรในคืนฝนตกหนัก เพราะสายไฟที่เก่าเปื่อย เมื่อวางทับอยู่กับฝ้าเพดานไม้ผุที่มีความชื้นย่อมเกิดอันตรายจากกระแสไฟฟ้าขึ้นได้
14. เกิดอสุนิบาตเมื่อมีพายุฝน ถ้าไม่มีสายล่อฟ้าที่ถูกต้องก็ต้องเกิดเพลิงไหม้ขึ้นได้อย่างแน่นอน
15. เตาก๊าซหุงต้มในครัวหรือสำนักงานเกิดรั่ว เตาแก๊สหุงต้มในครัวหรือสำนักงานเกิดรั่ว
16. รถยนต์ โรงรถ เกิดอุบัติเหตุหรือถ่ายเทน้ำมันเบนซิน เกิดการรั่วไหลก็น่าเกรงอัคคีภัยมาก
17. ในสถานที่บางแห่ง มีการเก็บรักษาสารเคมีที่อาจก่อให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย อาจคุไหม้ขึ้นได้เอง สารเคมีบางชนิด เช่น สีน้ำมัน และน้ำมันลิดสิด เป็นต้น เมื่อคลุกเคล้ากับเศษผ้าวางทิ้งไว้อาจคุไหม้ขึ้นเองในห้องทดลองเคมีของโรงเรียน เคยมีเหตุเกิดจากขวดบรรจุฟอสฟอรัสเหลือง (ขวด) พลัดตกลงมาเกิดแตกลุกไหม้ขึ้น
18. ซ่อมแซมสถานที่เช่น การลอกสีด้วยเครื่องพ่นไฟ การตัดเชื่อมโลหะด้วยแก๊สหรือไฟฟ้า การทาสีหรือพ่นสี

บุตรหลานจะปลอดภัย ถ้าสนใจคำแนะนำต่อไปนี้

1. ระวังคนแปลกหน้า

1.1 อย่ารับของขวัญหรือของฝากจากคนแปลกหน้า เพราะอาจเป็นสิ่งไม่ดีผิดกฎหมาย

1.2 ปฏิเสธข้อเสนอของคนแปลกหน้าที่จะให้โดยสารรถไปด้วย เพราะอาจถูกพาไปขายหรือเรียกค่าไถ่

1.3 อย่าเข้าไปใกล้รถเพื่อพูดจากับคนที่อยู่ในรถ เพราะอาจถูกจับตัวได้

1.4 หลีกเลี่ยงกับการพูดคุยกับคนแปลกหน้า เพราะอาจถูกล่อลวงไปในทางไม่ดี

1.5 บอกผู้ปกครองทันทีเมื่อมีคนแปลกหน้ามาติดต่อ

1.6 จดจำและจดหมายเลขทะเบียนรถของคนแปลกหน้าที่พยายามเข้ามาติดต่อ

2. หลงทางควรทำอย่างไร

2.1 แจ้งตำรวจโดยทันที พร้อมกับบอกชื่อของตนเองและผู้ปกครอง

2.2 จดจำบ้านเลขที่ ถนน หรือหมายเลขโทรศัพท์บ้านของเรา ถ้าจำไม่ได้ควรจดเก็บไว้ในกระเป๋า หรือให้ผู้ปกครองจดไว้ให้

2.3 หาโทรศัพท์ใกล้ ๆ หมุนเลข 191 ติดต่อตำรวจทันที

2.4 อย่าบอกแก่คนแปลกหน้าว่าท่านกำลังหลงทาง

2.5 เมื่อพบตำรวจหรือบุรุษไปรษณีย์จงขอความช่วยเหลือจากเขา

2. หลงทางควรทำอย่างไร

2.1 แจ้งตำรวจโดยทันที พร้อมกับบอกชื่อของตนเองและผู้ปกครอง

2.2 จดจำบ้านเลขที่ ถนน หรือหมายเลขโทรศัพท์บ้านของเรา ถ้าจำไม่ได้ควรจดเก็บไว้ในกระเป๋า หรือให้ผู้ปกครองจดไว้ให้

2.3 หาโทรศัพท์ใกล้ ๆ หมุนเลข 191 ติดต่อตำรวจทันที

2.4 อย่าบอกแก่คนแปลกหน้าว่าท่านกำลังหลงทาง

2.5 เมื่อพบตำรวจหรือบุรุษไปรษณีย์จงขอความช่วยเหลือจากเขา

3. ความปลอดภัยภายในบ้าน

3.1 เชื่อฟังคำสอนของผู้ปกครองเสมอ

3.2 จงเก็บของเล่นที่เลิกเล่นแล้วให้เรียบร้อย

3.3 อย่าเล่นกับสิ่งมีคม เช่น มีด เศษแก้วแตก กระเบื้อง เพราะอาจทำให้ได้รับบาดเจ็บ

3.4 อย่าจุดไม้ขีดไฟ เผากระดาษหรือสิ่งอื่นใด เพราะอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้

3.5 อย่าวิ่งเล่นขึ้น ๆ ลง ๆ บนบันได เพราะอาจพลาดตกมาบาดเจ็บ

3.6 อย่าเล่นขว้างปาก้อนหิน ไม้หรือของหนัก เพราะอาจทำให้สิ่งของในบ้านเสียหาย

3.7 เล่นกับสัตว์ต้องระวัง อย่าทำให้มันโกรธ เพราะมันจะทำอันตรายเราได้

3.8 ควรบอกให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งว่าจะไปเล่นอยู่ที่ใด

4. ความปลอดภัยภายนอกบ้าน

4.1 อย่าเดินแต่ผู้เดียวในที่เปลี่ยว เพราะอาจมีอันตรายได้

4.2 อย่าเข้าไปเล่นในบริเวณตึกร้าง เพราะอาจได้รับอันตรายจากสิ่งของหรือสัตว์ร้ายที่ซ่อนอยู่ในนั้น

4.3 อย่าลงไปเล่นบนถนน รถจะชนเอาได้

4.4 อย่าปีนป่ายต้นไม้เล่น เพราะตกมาอาจพิการ

4.5 อย่าเล่นหรือแหย่ สุนัข หรือแมว หรือสัตว์อื่น ๆ ที่ไม่รู้จัก เพราะอาจถูกมันทำร้าย

4.6 อย่าวิ่งตามลูกบอลหรือสิ่งของที่ตกไปตามถนนเพราะรถอาจเฉี่ยวชนได้

4.7 พบกล่องหรือวัตถุแปลกไม่ควรแตะต้อง ควรรีบบอกผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียงโดยทันที เพราะข้างในอาจมีอันตรายอยู่

กฎหมายเพื่อประชาชน

ประชาชนธรรมดาจะจับกุมผู้กระทำผิดได้หรือไม่

โดยปกติแล้วการจับกุมผู้กระทำผิดนั้นเป็น **อำนาจและหน้าที่** ของเจ้าพนักงาน ซึ่งคำว่า **เจ้าพนักงาน** ที่ว่านี้มีความหมายกว้างขวางขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายในแต่ละเรื่องนั้นจะบัญญัติให้ใครเป็นเจ้าพนักงานบ้าง เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากร เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายศุลกากร มีอำนาจหน้าที่จับกุมความผิดเกี่ยวกับการขนสินค้าหนีภาษี เจ้าหน้าที่สรรพสามิต เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายสรรพสามิต มี **อำนาจและหน้าที่** จับกุมความผิดเกี่ยวกับสรรพสามิต ฯลฯ เป็นต้น ส่วนตำรวจ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น จัดอยู่ในประเภทพนักงานฝ่ายปกครองมี **อำนาจและหน้าที่** จับกุมผู้กระทำผิดได้ **ทุกประเภท** แม้ว่าความผิดนั้น ๆ จะมีเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอยู่แล้วก็ตาม เช่น ความผิดตามกฎหมายศุลกากร กฎหมายสรรพสามิต ตำรวจ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ยังมีอำนาจและหน้าที่จับกุมได้

สำหรับประชาชนหรือที่เรียกว่าราษฎรธรรมดานั้น โดยปกติ **ไม่มีอำนาจและหน้าที่** จับกุมผู้ใดได้ **เพราะประชาชนธรรมดามิได้เป็นเจ้าพนักงาน**

แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายก็มิได้ห้ามเด็ดขาดตายตัวว่ามิให้ประชาชนธรรมดาจับกุมผู้กระทำผิดโดยสิ้นเชิง บทบัญญัติที่เป็น **ข้อยกเว้น** ไว้ให้ประชาชนธรรมดามี **อำนาจ** ที่จะจับกุมผู้กระทำผิดได้ **เฉพาะในบางกรณี** ดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ

1. เมื่อมีคำร้องขอจากเจ้าพนักงานให้ช่วยจับ กรณีนี้จะต้องเป็นเรื่อง **ที่มีหมายจับ** อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานใดก็ตาม และเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจับนั้นได้ร้องขอให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับกุมผู้กระทำผิดตามที่หมายจับระบุไว้ ข้อนี้จะต้องพึงระวังให้ดีว่าถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานจะจับกุมโดยยังไม่มีหมายจับแม้เจ้าพนักงานจะร้องขอให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับ ประชาชนธรรมดาก็ไม่มีอำนาจจับกุม

มีข้อสังเกตว่าคำร้องขอของเจ้าพนักงานเช่นนี้ ไม่ถือเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงาน ดังนั้นประชาชนผู้ได้รับคำร้องขอจะปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นหรือไม่ก็ได้

2. เมื่อพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า เฉพาะความผิดประเภทที่กฎหมายระบุไว้ กรณีนี้ประชาชนผู้พบการกระทำผิดนั้นสามารถเข้าทำการจับกุมได้ทันทีโดยไม่จำต้องรอคอยให้เจ้าพนักงานร้องขอ

อย่างไรก็ดีอำนาจการจับกุมของประชาชนธรรมดาตามข้อ 2 นี้ ค่อนข้างจะมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะแต่ความผิดประเภทที่กฎหมายระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น และต้องเป็นกรณีที่พบการกระทำความผิดซึ่งหน้าอีกด้วย ซึ่งเงื่อนไขข้อนี้นับว่าเป็นปัญหาอยู่ไม่น้อยสำหรับผู้ที่ไม่เคยเรียนกฎหมายมาก่อน เพราะจะไม่ทราบว่าความผิดประเภทใดบ้างที่กฎหมายระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และก็จะไม่ทราบว่าที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้นมีขอบเขตความหมายแค่ไหน เพราะถ้อยคำนี้เป็นคำทางกฎหมายซึ่งมีความหมายเฉพาะ หากผู้เขียนจะนำมาอธิบายให้เห็นกระจ่างในที่นี้ก็จะต้องใช้เนื้อที่กระดาษและใช้เวลามาก ซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ จึงขอข้ามไป แต่จะขอนำเอาซึ่งความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอายาดังกล่าวมานี้ เฉพาะที่พบกันอยู่เสมอเพื่อเป็นแนวทางในการจดจำได้แก่

- ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
- ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง
- ความผิดต่อศาสนา
- การก่อการจลาจล
- ปลอมแปลงเงินตรา
- ข่มขืน กระทำชำเรา
- ทำร้ายร่างกาย
- ฆ่าคนตาย
- หน่วงเหนี่ยวกักขัง
- ลักทรัพย์
- วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์

3. ประชาชนผู้เป็นนายประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้หลบหนีประกัน หรือจะหลบหนีประกัน เฉพาะเมื่อไม่สามารถจะขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานให้จับกุมได้ทันท่วงทีเท่านั้น

การจับกุมของประชาชนธรรมดา ตามที่กล่าวมาทั้ง 3 กรณีนี้ เป็นเพียง **อำนาจ** ตามกฎหมายที่จะทำการจับกุมได้เท่านั้น ไม่ใช่เป็น **หน้าที่** จะต้องปฏิบัติ และถ้าเป็นกรณีอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ประชาชนธรรมดาก็ไม่มีอำนาจทำการจับกุมผู้กระทำผิดได้เลย

ผลในทางกฎหมาย

กรณีที่ประชาชนธรรมดา **มีอำนาจ** ตามกฎหมายที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ดังกล่าวมาในข้อ 1-3 นี้ ประชาชนผู้ทำการจับกุมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น ไม่มีความผิดฐานทำให้ผู้ถูกจับเสื่อมเสียเสรีภาพ หรือหากผู้จะถูกจับนั้นต่อสู้ขัดขวางประชาชนผู้จับก็มีอำนาจใช้กำลังป้องกันตนได้โดยพอสมควรแก่เหตุ เป็นต้น

ในทำนองกลับกัน ถ้าเป็นกรณี **ไม่มีอำนาจ** จับกุมได้ตามกฎหมาย ผู้จับก็ย่อมจะต้องมีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ และอาจจะมีความผิดฐานอื่นติดตามมาอีก เช่น บุกรุก ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ เป็นต้น

ข้อกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ

ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนโดยทั่วไปจะต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นประชาชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายบางอย่างที่ควรทราบ

เพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาสิทธิ ตลอดจนผลประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ จึงขอแนะนำข้อกฎหมายที่ประชาชนควรทราบดังนี้.

1. การทะเบียนราษฎร

- รายการที่ต้องแจ้งต่อทางราชการและกำหนดเวลาในการแจ้ง
- บุตรเกิด ถ้าเกิดในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าเกิดนอกบ้านให้มารดาแจ้งภายใน 15 วัน นับแต่วันเกิด
- ชื่อบุตร ให้เจ้าบ้าน บิดาหรือมารดาแล้วแต่กรณี แจ้งชื่อบุตรพร้อมกับการแจ้งเกิด ถ้าจะเปลี่ยนชื่อให้แจ้งภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่แจ้งชื่อครั้งแรก
- ย้ายบ้าน ให้ผู้ย้ายหรือผู้ที่เจ้าบ้านมอบอำนาจแจ้งออกจากบ้านเดิมภายใน 15 วัน และเมื่อไปอยู่บ้านใหม่ให้แจ้งภายใน 15 วันเช่นกัน
- คนตาย ถ้าตายในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าตายนอกบ้านให้ผู้ที่ไปกับผู้ตายหรือผู้พบศพเป็นผู้แจ้งภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ

แจ้งที่ไหน กรณีบุตรเกิด, ตั้งชื่อบุตร, ย้ายบ้านหรือคนตาย ให้แจ้งดังนี้

- ถ้าอยู่ในเขตเทศบาล ให้แจ้งที่สำนักงานท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาล
- ถ้าอยู่นอกเขตเทศบาล ให้แจ้งที่สำนักงานทะเบียนตำบล (บ้านกำนัน) หรือสำนักทะเบียนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง (เช่น เขตกรมทหาร)
- **ถ้าอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ที่ที่ว่าการเขต**

ความผิด

- ถ้าไม่แจ้งการเกิดภายในกำหนดเวลา มีความผิดกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน 200 บาท
- ถ้าไม่แจ้งการตายภายในกำหนดเวลา มีความผิดตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

2. รักษาความสะอาด

- ห้ามขีดเขียน วาดรูป วาดภาพบนรั้ว ผนังอาคาร ต้นไม้ หรือสิ่งใดในที่สาธารณะหรือเห็นได้จากที่สาธารณะนั้น ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 200 บาท
- ห้ามติดตั้ง ตาก วาง หรือแขวนสิ่งใด ๆ ในที่สาธารณะ หรือมองเห็นได้จากที่สาธารณะ โดยไม่บังควรหรือทำให้มองดูแล้วไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับ 200 บาท
- **ห้ามบ้วน สั่ง หรือถ่มน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมาก เสมหะ หรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนท้องถนน พื้นรถหรือเรือสาธารณะ โรงมหรสพ ร้านค้า หรือที่สาธารณะ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 100 บาท**

- ห้ามบ้วน สั่ง หรือถ่มน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมาก เสมหะ หรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนท้องถนน พื้นรถหรือเรือสาธารณะ โรงมหรสพ ร้านค้า หรือที่สาธารณะ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

3. การเรี่ยไร

● ผู้ทำการเรี่ยไร ต้องมีใบอนุญาตให้ทำการเรี่ยไรติดตัว และต้องออกใบรับให้ผู้บริจาค

4. เอกเทศสัญญา

● **กู้ยืม** การกู้ยืมเงินกันเกินกว่าห้าสิบบาท จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงว่ามีการกู้ยืมเงินกันจริงและต้องลงลายมือชื่อผู้กู้ด้วย กฎหมายให้คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี

● **การจำนอง** คือการกู้ยืมเงินโดยมีทรัพย์สินเป็นประกัน โดยทั่วไป ได้แก่ ที่ดิน บ้านพร้อมที่ดิน เรือยนต์ (5 ตันขึ้นไป) สัตว์พาหนะ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย หรืออสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายหากบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะกาล โดยทรัพย์ยังอยู่ที่ผู้จำนอง **การจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่**

● **การจำนำ** คือการกู้ยืมเงินโดยมีทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ส่งมอบให้เจ้าหนี้ไว้เป็นประกัน การจำนำจะทำเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้ ทำด้วยปากเปล่าก็ได้เพราะมีหลักฐานเป็นทรัพย์สินค้ำอยู่แล้ว

● **เช่าทรัพย์** เช่าบ้านหรือที่ดินไม่เกิน 3 ปี ต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้เช่าและผู้ให้เช่า หากเกิน 3 ปีต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

● **เช่าซื้อ** ต้องทำเป็นหนังสือและปิดอากรแสตมป์ เว้นแต่เช่าซื้อเครื่องมือการเกษตร ไม่ต้องปิดอากรแสตมป์

5. กฎหมายที่ดิน

● เมื่อโฉนด ใบจอง หรือ น.ส. 3 ชำรุด สูญหาย หรือเป็นอันตราย ต้องติดต่ออำเภอ หรือสำนักงานทะเบียนที่ดินเพื่อขอออกใหม่หรือใบแทน มิฉะนั้นผู้อื่นที่ได้หนังสือสำคัญไปอาจนำไปอ้างสิทธิ ทำให้เจ้าของเดิมเสียประโยชน์ได้

● ที่ดินมือเปล่า เจ้าของควรดูแลรักษาให้ดี อย่าทอดทิ้งหรือปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า หากมีผู้มาครอบครองก็หาทางไล่ออกไปเสีย มิฉะนั้น เจ้าของจะเสียสิทธิไป นอกจากนี้ หากมี ส.ค. 1 ก็ควรหาทางขอ น.ส. 3 แล้วต่อไปก็ขอมีโฉนดเสียให้เรียบร้อย เพราะจะทำให้ได้ประโยชน์มากขึ้นและปลอดภัยจากการเสียสิทธิมากขึ้น

● ที่ดินมีโฉนด อย่าทอดทิ้งหรือปล่อยให้รกร้างหรือให้คนอื่นครอบครองไว้นาน ๆ อาจเสียสิทธิได้เช่นกัน

● การทำนิติกรรม ต้องทำให้สมบูรณ์ตามกฎหมายโดยทำที่อำเภอ หรือสำนักงานทะเบียนที่ดิน

6. อาวุธปืน

● ผู้ที่ประสงค์จะขอมีอาวุธปืน เพื่อใช้หรือเก็บไว้ป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน ให้ยื่นคำร้องขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่

1. กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หัวหน้ากองทะเบียนกรมตำรวจ
2. จังหวัดอื่น ๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนายทะเบียนท้องที่จังหวัด

● การแจ้งย้ายอาวุธปืน เมื่อผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ย้ายภูมิลำเนาต้องแจ้งย้ายอาวุธปืนต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้าย และถ้าย้ายไปต่างท้องที่ให้แจ้งการย้ายต่อนายทะเบียนท้องที่ใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ย้ายไปถึงอีกด้วย

● การรับมรดกอาวุธปืน เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้ครอบครอง ต้องไปแจ้งการตายต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบการตาย และยื่นคำร้องขอรับมรดกอาวุธนั้นต่อไป

● ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดอ่านไม่ออก ให้ยื่นคำร้องขอรับใบแทนต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบเหตุ

● อาวุธปืนหายหรือถูกทำลาย ให้เจ้าของแจ้งเหตุพร้อมด้วยหลักฐาน และส่งมอบใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนอยู่ หรือนายทะเบียนท้องที่เกิดเหตุภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบเหตุ

ความผิด

มีและใช้อาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 20,000 บาท

พกพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้พก เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดพาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผยหรือพาไปในที่ชุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง 10,000 บาท แม้ว่าผู้นั้นจะได้รับอนุญาตพกพาอาวุธปืนหรือกรณีจำเป็นเร่งด่วนก็ตาม

ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและวิธีป้องกัน

1. ประเภทคดีลักทรัพย์ในที่พักอาศัย

ลักษณะการกระทำของคนร้าย

1. คนร้ายทราบว่า วัน เวลาใด ไม่มีคนอยู่เฝ้าดูแล

2. คนร้ายอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น พนักงานไฟฟ้า, โทรศัพท์, ประปา ฯลฯ เพื่อขอเข้าไปตรวจสอบภายในบ้าน

3. คนร้ายอ้างกับคนรับใช้ หรือคนเฝ้าบ้านว่า เจ้าของบ้านให้มาซ่อมเครื่องใช้ภายในบ้าน หรือให้มานำเครื่องใช้ไปซ่อมแซม แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงใหม่

4. คนร้ายอ้างตัวเป็นญาติแล้วขอเข้าพักอาศัย หรือเข้าไปเพื่อรอพบเจ้าของบ้าน สบโอกาสแล้วลักทรัพย์

5. คนร้ายตระเวนไปตามแหล่งที่พักอาศัยทั่ว ๆ ไป เมื่อพบว่าบ้านหรือที่พักอาศัยใดไม่มีคนอยู่ก็จะงัดแงะประตูหน้าต่าง ช่องระบายอากาศ หลังคาบ้าน ใช้กุญแจผี หรือทุบกระจกเข้าไปทำการลักทรัพย์

6. คนเฝ้าดูแลบ้านหรือที่พัก อยู่ชั้นล่าง, เผลอ, นอนหลับ, หรือออกไปซื้อกับข้าว คนร้ายที่รอโอกาสอยู่จะเข้าทำการลักทรัพย์

7. พนักงานที่เข้ามาติดตั้งหรือซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า, ประปา ฯลฯ ขณะที่เข้าไปทำงานคนในบ้านเผลอ ก็จะทำการลักทรัพย์

8. ทำทีเป็นคนหลงทางมา หรือเดินทางจากต่างจังหวัด มาหางานทำ ขอพักอาศัยพอกลางคืนจะทำการลักทรัพย์แล้วหลบหนีออกจากบ้านไป

9. คนรับใช้ หรือคนงาน ลาออก ขอกลับไปเยี่ยมบ้าน ไปหาเพื่อนหรือญาติแล้วลักทรัพย์ของเจ้าบ้าน หรือนายจ้างไป

10. คนรับใช้ คนงาน หรือพนักงาน เป็นพวกของคนร้าย อาจนัดแนะ บอกวันเวลา ที่ไม่มีใครอยู่เฝ้าดูแล หรือ เวลาที่เหมาะสมเพื่อเข้าทำการลักทรัพย์ โดยเปิดประตูให้ก็ดี โดยแกล้งลืมใส่กลอนใส่กุญแจปิดประตู หน้าต่าง ก็ดี หรือ นำลูกกุญแจไปทำกุญแจปลอมให้กับคนร้าย

ข้อเสนอแนะ

1. ไม่ควรทิ้งบ้านไว้โดยไม่มีคนเฝ้าดูแล ควรให้มีคนที่เชื่อถือไว้วางใจได้ อยู่เฝ้าดูแลบ้าน หรือที่พักอาศัยตลอดเวลา

2. ก่อนออกจากบ้าน หรือที่พักอาศัย ควรปิดประตูหน้าต่างใส่กลอน กุญแจให้เรียบร้อย

3. ควรร่วมมือกันกับเพื่อนบ้าน ในการดูแลบ้าน เมื่อออกจากบ้านก็ฝากเพื่อนบ้านใช้ช่วยดูแล

4. ไม่ควรเก็บทรัพย์สินที่มีค่ามาก หรือเงินสดจำนวนมากไว้ในบ้าน

5. ที่ว่างเปล่า ซึ่งอยู่ติดกับที่พักอาศัย ไม่ควรปล่อยให้มีต้นไม้หรือหญ้าขึ้นสูง เพราะคนร้ายอาจใช้เป็นที่กำบัง เข้าทำการลักทรัพย์ และใช้เป็นที่ซ่อนตัว หรือหลบหนีได้ง่าย

6. บริเวณบ้านควรทำรั้วให้สูง ๆ และแข็งแรง กลางคืน ควรเปิดไฟฟ้า ให้มีแสงสว่างทั่วบริเวณบ้าน

7. เลี้ยงสุนัข หรือสัตว์อื่นที่ส่งเสียงดัง เพื่อช่วยเตือนภัย สุนัขที่เลี้ยงควรเป็นพันธุ์ที่เห่าเก่ง ๆ และขังกรงไว้ภายในบริเวณบ้าน เพื่อกันถูกวางยา

8. บ้าน 2 ชั้น ที่ต่อเนื่องกับครัว ให้ทำประตู หน้าต่าง ให้แน่นหนา แข็งแรงและการรับประทานอาหารชั้นล่าง ควรปิดประตูหน้าต่างชั้นบนให้เรียบร้อยทุกครั้ง

9. เมื่อมีผู้โทรศัพท์มาถามว่า มีใครอยู่บ้านหรือไม่ อาจเพื่อหาโอกาสเข้ามาโจรกรรมให้ตอบว่ามีอยู่หลายคน

10. ควรเล่ารายละเอียดและกลอุบายต่าง ๆ ของคนร้าย ให้กับคนใช้ หรือผู้ที่พักอาศัยทราบ เพื่อเตือนอย่าให้หลงเชื่อเลห์เหลี่ยมของคนร้าย และมีการเตรียมพร้อมในการป้องกันเหตุร้าย

11. การติดตั้งสัญญาณแจ้งภัย ควรใช้สัญญาณไซเรน เนื่องจากคนร้ายมักกลัวเสียงดังและเพื่อให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงทราบ จะได้ช่วยเหลือ หรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ

12. การจ้างคนงาน คนรับใช้ หรือพนักงาน ควรสำเนาบัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวต่าง ๆ ถ่ายรูปและรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ญาติพี่น้อง เพื่อทราบที่อยู่ ความเป็นมาอาชีพเดิม ความประพฤติ ตลอดญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเพื่อสามารถติดต่อในภายหลังได้

13. เมื่อทราบเหตุหรือรู้ว่ามีคนร้ายเข้าบ้าน อย่าคิดจับคนร้ายด้วยตนเอง เพราะอาจได้รับอันตราย ควรป้องกันโดยพยายามทำให้ผู้อื่น หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงทราบ ด้วยการทำให้เกิดเสียงดัง หรือร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ

14. เมื่อเกิดเหตุแล้ว ควรช่วยกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ห้ามเคลื่อนย้าย ห้ามมิให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้า-หน้าที่ตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ คอยจนกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะตรวจสถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยเสียก่อน

15. จดรายละเอียด ทำตำหนิ รูปพรรณหรือลักษณะพิเศษ ของทรัพย์สินที่มีค่า เช่น เครื่องเสียง, ทีวี, วีดีโอ ฯลฯ กรณีของมีค่าที่ไม่สามารถทำตำหนิให้ถ่ายภาพสีไว้เช่น เครื่องลายคราม เครื่องเพชร

2. ประเภทคดี ปล้น ชิง หรือวิ่งราวทรัพย์ผู้เบิกหรือนำไปฝากธนาคาร

ลักษณะการกระทำของคนร้าย

1. คนร้ายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีรถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ เป็นพาหนะและมีอาวุธ

2. คนร้ายบางส่วนเข้าไปปะปนอยู่ในธนาคาร เพื่อสังเกตดูผู้ที่มาฝากเป็นประจำเบิก หรือถอนเงินจำนวนมากจากธนาคาร

3. คนร้ายจะสะกดรอยติดตามไป หรือส่งสัญญาณให้พวกของคนร้ายที่รออยู่นอกธนาคารติดตามไป

4. คนร้ายจะขับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ติดตามไปโดยตลอด

5. คนร้ายอาจแกล้งขับรถเฉี่ยว ชน หรือกีดขวางเส้นทาง

6. เมื่อถึงที่เปลี่ยว หรือสบโอกาส เช่น เมื่อรถของเจ้าทรัพย์ติดไฟแดง หรือเจ้าของรถลงมาจากรถแล้วคนร้ายจะใช้อาวุธเข้าจี้บังคับ หรือทำร้ายเอาเงินและหลบหนีไป

7. คนร้ายคอยหาโอกาสอยู่ตามหน้าธนาคาร หรือสะกดรอยตามไปในขณะที่นำเงินไปฝากหรือเบิกเงินจำนวนมากจากธนาคาร

8. ถ้าคนร้ายใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ คนร้ายจะไม่ยอมแซงขึ้นหน้าถึงแม้สามารถขับแซงได้ก็ตาม

3. การป้องกันการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์

รถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูง เป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้รวดเร็ว คนร้ายมีโอกาสโจรกรรมได้ทุกเวลา เจ้าของรถต่างก็มีความหวงแหน และต้องการใช้ให้คุ้มค่า

จึงขอแนะนำวิธีการในการป้องกันรถยนต์และรถจักรยานยนต์จากการถูกโจรกรรมดังนี้

1. **เมื่อซื้อรถใหม่มาใช้** เนื่องจากรถใหม่คนร้ายสามารถนำไปขายได้ง่ายและราคาสูง

เพื่อความปลอดภัย ควรจอดรถในสถานที่มีคนเฝ้าและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันการถูกโจรกรรม

2. **เมื่อต้องการใช้รถที่ใช้แล้ว** ก่อนที่ท่านจะตกลงซื้อ ควรขอหมายเลข เครื่องหมายเลขตัวถังและหมายเลขทะเบียนรถ มาตรวจสอบกับหน่วยทะเบียนยานพาหนะที่รถคันนั้นมีทะเบียนอยู่

เมื่อท่านซื้อมาแล้วควรเปลี่ยนกุญแจประตู กุญแจเครื่องยนต์เสียใหม่ เพราะกุญแจเดิมอาจอยู่ในมือของคนร้ายด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดก็ตาม และกำลังรอโอกาสที่จะโจรกรรมรถของท่านอยู่

3. **การนำรถไปจอดในสถานที่ต่าง ๆ** เมื่อท่านต้องนำรถไปใช้ประกอบธุรกิจหรือการงานนอกบ้าน สถานที่ที่ท่านจะจอดรถไว้ ไม่ควรอยู่ห่างไกลสายตา (ไม่ว่าจะจอดไว้เพียงระยะอันสั้นก็ตาม) สถานที่ที่ควรจอดไว้ก็คือสถานที่ที่มีคนเฝ้าดูแล ทุกครั้งที่จะจอดรถไว้ต้องล๊อคประตูปิดหน้าต่างให้เรียบร้อย และเปิดสวิทป้องกันการถูกโจรกรรมไว้ทุกครั้ง

4. **การใช้พนักงานขับรถ** บุคคลที่ท่านจะว่าจ้างให้มาเป็นพนักงานขับรถเป็นประจำนั้น ควรเป็นบุคคลที่ท่านรู้จักนิสัย ความประพฤติ หรือคุ้นเคยกันมาก่อนและต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ เมื่อท่านว่าจ้างแล้วควรมีรูปถ่ายและประวัติส่วนตัวไว้ด้วย

เพราะผู้ที่เป็นพนักงานขับรถมีโอกาสที่จะโจรกรรมรถของท่านหรือเป็นสายให้กับคนร้ายมาโจรกรรมรถท่านได้ง่าย

5. **การนำรถไปล้างอัดฉีด** ในการล้างอัดฉีดรถยนต์แต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้เวลานานและท่านไม่อาจอยู่ควบคุมดูแลได้ การมอบกุญแจรถยนต์ให้กับคนงานล้างอัดฉีดไว้แล้วท่านกลับมารับรถในภายหลัง กรณีนี้ขอให้ท่านพึงระมัดระวังไว้ว่า คนงานอาจเป็นคนร้ายหรือสายของคนร้ายที่จะฉวยโอกาสทำกุญแจปลอมเก็บไว้ รวมทั้งดูรายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันการถูกโจรกรรม แล้วรอโอกาสติดตามทำการโจรกรรมรถยนต์ของท่านได้

ดังนั้นในการล้างอัดฉีดทุกครั้งควรอยู่ควบคุมดูแลโดยตลอด หรือถ้ามีความจำเป็นและไม่อาจอยู่ควบคุมดูแลได้ ควรนำรถไปล้างอัดฉีดที่สถานบริการซึ่งท่านคุ้นเคยและไว้วางใจได้เท่านั้น

6. **การนำรถไปดัดแปลงแก้ไขหรือซ่อมแซม** เนื่องจากช่างซ่อมเครื่องยนต์เคาะพ่นสี หรือช่างซ่อมทั่ว ๆ ไปเป็นผู้มีความเข้าใจในระบบกลไกของรถและอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดี และอาจเป็นไปได้ว่าช่างประจำอยู่ตามสถานบริการซ่อมรถต่าง ๆ อาจเป็นผู้รวมแก๊งคนร้ายที่รอโอกาสเมื่อท่านนำรถไปดัดแปลงแก้ไขหรือซ่อมแซม

ฉะนั้นในการดัดแปลงแก้ไขหรือซ่อมแซม ควรกระทำตามอู่หรือสถานบริการที่ท่านมีความสนิทสนมคุ้นเคยและไว้วางใจได้หรือคอยควบคุมดูแลโดยตลอด

7. การใช้กุญแจรถ มีรถบางชนิดใช้กุญแจชนิดเดียวกัน สำหรับเปิดประตูติดเครื่องยนต์ เปิดลิ้นชัก และฝาถังน้ำมัน ฉะนั้นเมื่อฝาถังน้ำมันหาย อาจเป็นไปได้ว่า คนร้ายได้นำไปเพื่อทำแบบสร้างกุญแจปลอม สำหรับนำมาใช้โจรกรรมรถของท่าน

ฉะนั้นหากฝาถังน้ำมันรถของท่านหาย ควรรีบเปลี่ยนกุญแจที่ใช้กับรถคันดังกล่าวเสียใหม่ โดยใช้กุญแจที่ใช้ได้เฉพาะแห่งเท่านั้น และเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ

8. ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์ป้องกันการโจรกรรม ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันการถูกโจรกรรม ควรเก็บความลับเกี่ยวกับเครื่องกลไกต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อจอดรถแล้วเวลาจะใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการถูกโจรกรรมก่อนลงจากรถอาจมีคนร้ายคอยสังเกตเกี่ยวกับสถานที่ติดตั้งหรือรูปแบบและวิธีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวแล้วติดตามโจรกรรมรถของท่านในโอกาสต่อไป

ฉะนั้นในการใช้เครื่องอุปกรณ์ป้องกันการโจรกรรมทุกครั้ง ควรกระทำอย่างมิดชิดและลับตาผู้อื่น

9. ตำหนิรูปพรรณพาหนะ ท่านควรทราบข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับรถของท่านโดยละเอียด เช่น หมายเลขประจำตัวถังรถ หมายเลขประจำเครื่องยนต์ หมายเลขทะเบียน และลักษณะพิเศษอื่น ๆ โดยจดรายละเอียดติดตัวไว้เสมอ เพื่อป้องกันว่าหากรถของท่านถูกโจรกรรมจะได้แจ้งรายละเอียดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ถ้าหากรถของท่านไม่มีลักษณะพิเศษที่สังเกตได้ง่าย ก็ควรทำขึ้นไว้ในลักษณะที่บุคคลภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการติดตามเมื่อถูกโจรกรรมและเป็นการป้องกันทางอ้อมได้อีกด้วย

10. การจอดรถจักรยานยนต์ เนื่องจากรถจักรยานยนต์สามารถนำหรือยกขึ้นรถอื่น ๆ ไปได้โดยง่าย ฉะนั้นในการจอดรถ นอกจากจะต้องล๊อคกุญแจตามปกติแล้วหากเป็นไปได้ควรล่ามโซ่ไว้ด้วยเพื่อป้องกันการโจรกรรมอีกชั้นหนึ่ง

11. การถูกติดตามในขณะขับรถ ถ้าท่านสังเกตว่ามีผู้ขับรถติดตามท่านมา ให้พึงสังวรไว้ว่าผู้ที่ติดตามท่านอาจจะหาช่องทางที่จะโจรกรรมรถยนต์ของท่านด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด ฉะนั้นท่านไม่ควรที่จะจอดรถในบริเวณหรือสถานที่ที่ท่านไม่คุ้นเคยหรือไม่มีผู้เฝ้าดูแล และถ้าเป็นไปได้ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงให้ทราบ

4. เมื่อรถหายควรทำอย่างไร

1. รีบโทรศัพท์แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบโดยเร็ว จะโทรศัพท์ไปแจ้งที่ศูนย์รวมข่าววิทยุหมายเลข 191 หรือสถานีตำรวจท้องที่ที่รถหายแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้

2. การแจ้งนั้น ควรจะบอกข้อมูลเกี่ยวกับรถที่หายให้ถูกต้องและชัดเจน
   - รถยี่ห้ออะไร ถ้าบอกรุ่นลักษณะได้ยิ่งดี
   - สีอะไร
   - หมายเลขทะเบียนอะไร
   - มีตำหนิรูปพรรณภายนอกรถที่เห็นง่ายอะไร

3. เมื่อได้แจ้งเหตุเบื้องต้นตามข้อ 1. แล้ว ให้แจ้งเป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจท้องที่ที่รถหายโดยให้นำทะเบียนรถ (หนังสือคู่มือจดทะเบียนรถ) ไปแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบอย่างละเอียด รวมทั้งตำหนิรูปพรรณทั้งภายในและภายนอกรถมีอะไรบ้าง เพื่อจะเป็นแนวทางให้ตำรวจได้สืบหาได้สะดวกยิ่งขึ้น

4. เมื่อได้แจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจท้องที่แล้ว ท่านควรจะไปแจ้งงดใช้รถต่อเจ้าหน้าที่กองทะเบียนยานพาหนะด้วย ทั้งนี้เมื่อท่านได้รถคืนมาภายหลังจะได้ไม่ต้องเสียภาษีย้อนหลังในช่วงเวลาที่ยังไม่พบรถ

5. เมื่อได้แจ้งความไว้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ถ้าท่านได้รู้เบาะแสอะไร เกี่ยวกับแหล่งหลบซ่อนทรัพย์สินรถยนต์ หรือตัวคนร้ายก็ให้รีบนำข่าวไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเร็ว

6. ถ้ามีคนร้ายติดต่อจะด้วยทางใดก็ตาม เพื่อจะให้ท่านไปไถ่รถที่หาย อย่าได้ผลีผลามนำเงินไปไถ่อาจจะถูกคนร้ายทำร้ายร่างกายแล้วชิงเอาทรัพย์ไปโดยมิได้รถกลับคืนขอให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจถ้ามีคนร้ายติดต่อมาขอเรียกค่าไถ่เอาไว้

5. คำแนะนำในการติดต่อสถานีตำรวจ

เพื่อความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการเมื่อท่านไปติดต่อที่โรงพักท่านควรเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นติดตัวไปด้วยคือ

1. บัตรประจำตัวประชาชน หรือใบแทนฯ หรือ
2. บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือ
3. ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือ
4. หนังสือเดินทาง (Passport) สำหรับชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาภายในประเทศ
5. ในกรณีที่ท่านจะไปร้องทุกข์ (แจ้งความ) โดยเป็นตัวแทนของผู้อื่น ให้นำหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้ติดตัวไปด้วย

5.1 ใบสำคัญแสดงการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์

5.2 ใบสำคัญแสดงการเป็นผู้อนุบาลของผู้ไร้ความสามารถ (ตามคำสั่งศาล)

5.3 ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บ จนไม่สามารถจัดการเองได้ให้ท่านนำหลักฐานซึ่งแสดงว่าท่านเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานหรือสามี หรือภรรยา (ซึ่งได้จดทะเบียน, สูติบัตร, ใบทะเบียนสมรส ฯลฯ) มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5.4 ใบสำคัญแสดงการอนุญาตของสามีหรือภรรยา แล้วแต่กรณีให้ร้องทุกข์แทนหรือเป็นตัวแทนโดยสมบูรณ์

5.5 ในกรณีที่เป็นผู้แทนของนิติบุคคลให้นำ

5.5.1 หนังสือมอบอำนาจของนิติบุคคลเป็นหลักฐานพร้อมทั้งติดอากรแสตมป์ 5 บาท

5.5.2 หนังสือรับรองนิติบุคคลนั้นของกระทรวงพาณิชย์

นอกจากหลักฐานดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากเป็นกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ท่านต้องนำหลักฐานเพิ่มเติมไปอีกด้วย

แจ้งความคนหาย หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. บัตรประจำตัวผู้หาย (ถ้ามี)
2. ใบสำมะโนครัว (ทะเบียนบ้าน) ผู้หาย

3. ภาพถ่ายคนหาย (เป็นภาพถ่ายที่ใหม่ที่สุด)
4. ใบสำคัญทางราชการ เช่น ใบเกิด, ใบสำคัญทหาร, (ใบกองเกิน, กองหนุน)

แจ้งรถหาย หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. ใบทะเบียนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือ หรือพาหนะอื่น ๆ ที่หาย
2. ใบรับเงินหรือสัญญาซื้อขายเท่าที่มี
3. ถ้าเป็นตัวแทนห้างร้าน บริษัท ไปแจ้งความ ควรมีหนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของหรือผู้จัดการของห้างร้าน บริษัทนั้น ๆ ไป รวมทั้งหนังสือรับรองบริษัทด้วย
4. หนังสือเกี่ยวกับการติดต่อหรือเอกสารที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ (ถ้ามี)
5. หนังสือคู่มือประจำรถที่ทางบริษัทห้างร้านจ่ายให้เป็นคู่มือ ถ้าไม่มีหนังสือคู่มือรถ ให้จดยี่ห้อ สี แบบหมายเลขประจำเครื่องและตัวรถไปด้วย (ถ้ามี)

แจ้งอาวุธปืนหาย หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. ทะเบียนใบอนุญาตอาวุธปืน
2. ใบเสร็จรับเงินที่บริษัทห้างร้านขายปืนออกให้

แจ้งทรัพย์สินหาย หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. ใบเสร็จรับเงินซื้อขาย หรือหลักฐานแสดงการซื้อขายทรัพย์สินนั้น
2. รูปพรรณทรัพย์สินนั้น ๆ (ถ้ามี)
3. ตำหนิหรือลักษณะพิเศษต่าง ๆ
4. เอกสารสำคัญต่าง ๆ เท่าที่มี

แจ้งพรากผู้เยาว์ หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. ใบสำมะโนครัว (ทะเบียนบ้าน) ของผู้เยาว์
2. ใบเกิดของผู้เยาว์ (สูติบัตร)
3. รูปถ่ายของผู้เยาว์
4. ใบสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับผู้เยาว์ (ถ้ามี)

แจ้งถูกข่มขืนกระทำชำเรา หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. เสื้อผ้าของผู้ที่ถูกข่มขืนฯ ซึ่งมีคราบอสุจิ หรือรอยเปื้อนอย่างอื่นอันเกิดจากการข่มขืนและสิ่งของต่าง ๆ ของผู้ต้องหาที่ตกอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ
2. ใบสำเนาสำมะโนครัว (ทะเบียนบ้าน) ของผู้เสีย
3. รูปถ่าย หรือที่อยู่ของผู้ต้องหาตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ (ถ้ามี)

แจ้งถูกทำร้ายร่างกายและถูกฆ่าตาย หลักฐานที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคือ

1. มีด ไม้ ของมีคม หรืออาวุธที่คนร้ายทิ้งไว้ในสถานที่เกิดเหตุตลอดจนพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ
2. ให้ดูแลรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ อย่าให้ผู้ใดเข้าไปแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายสิ่งของต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ จนกว่าเจ้าพนักงานตำรวจจะไปถึงที่เกิดเหตุ
3. รายละเอียดเท่าที่สามารถบอกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้

แจ้งถูกปลอมแปลงเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจอีก

1. ใบสำคัญตัวจริง เช่น โฉนด แบบ น.ส.3 แบบ สค.1 หนังสือสัญญาใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น
2. หนังสือที่ปลอมแปลง
3. ตัวอย่างตราที่ใช้ประทับหรือลายเซ็นในหนังสือ

แจ้งถูกฉ้อโกงทรัพย์ หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. หนังสือหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการถูกฉ้อโกง
2. หลักฐานแสดงการเป็นผู้ครอบครองทรัพย์
3. หนังสือหรือหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของทรัพย์

แจ้งถูกยักยอกทรัพย์ หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ

1. หนังสือสำคัญที่เป็นหลักฐานว่าได้มีการมอบหมายทรัพย์ให้ไปจัดการอย่างใด อย่างหนึ่ง
2. ใบสำคัญแสดงการเป็นเจ้าของ
3. สำเนาหรือคำสั่งศาล หรือพินัยกรรมในกรณีผู้กระทำผิด เป็นผู้จัดการทรัพย์สินผู้อื่น ตามคำสั่งของศาลหรือพินัยกรรม

แจ้งถูกยักยอกทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการเช่าซื้อ หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. สัญญาใบเช่าซื้อหรือสำเนา
2. ใบสำคัญการติดต่อซื้อขาย เช่น ยืม ฝาก
3. ใบสำคัญที่บริษัทห้างร้านออกให้โดยระบุรูปพรรณ ยี่ห้อ สี ขนาด น้ำหนัก และหมายเลขประจำตัว

แจ้งทำให้เสียทรัพย์ หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. หลักฐานต่าง ๆ แสดงการเป็นเจ้าของหรือครอบครองทรัพย์นั้น
2. หลักฐานหรือสิ่งของที่เสียหายเท่าที่มีหรือเท่าที่นำไปได้
3. หากเป็นของใหญ่โต หรือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ซึ่งไม่สามารถนำติดตัวไปได้ ให้เก็บรักษาไว้อย่าให้เกิดการเสียหายมากขึ้นกว่าเดิม หรือจัดให้คนเฝ้ารักษาไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีต่อไป

แจ้งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงิน หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. เช็คที่ยึดไว้
2. หนังสือที่ธนาคารแจ้งขัดข้องหรือปฏิเสธการจ่ายเงิน

การขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำผิด เมื่อผู้เสียหายไปพบในท้องที่อื่น หลักฐานต่าง ๆ ที่ควรนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ

1. สำเนาการรับแจ้งความ สมุดประจำวันของสถานีตำรวจที่รับแจ้งความให้ปรากฏ วัน เดือน ปี ที่รับแจ้งความไว้ (ข้อประจำวัน)
2. สำเนาหมายจับ (ถ้ามี)
3. หนังสือรับรองของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่แสดงว่าได้ออกหมายจับไว้แล้ว

วิธีปฏิบัติ ถ้าท่านมีความจำเป็นที่จะแจ้งความตามกรณีดังกล่าวมาแล้วข้างต้นให้ท่านไปพบพนักงานสอบสวน ณ โรงพักที่ใกล้ที่สุดแจ้งความประสงค์ และรายละเอียดให้ร้อยเวรทราบพร้อมทั้งแสดงหลักฐานต่าง ๆ ตามแต่กรณีที่ได้นำติดตัวมาแก่พนักงานสอบสวน

หมายเหตุ ในโอกาสที่ไปแจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนนั้น นอกจากนำหลักฐานไปแสดงแล้ว ถ้าหากท่านสามารถพาพยานบุคคลที่รู้เห็นหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไปพบพนักงานสอบสวนด้วยก็จะเป็นประโยชน์แก่ท่าน และพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมากเพราะจะสามารถดำเนินเรื่องของท่านให้แล้วเสร็จได้เร็วขึ้น

การประกันตัวผู้ต้องหา

ในกรณีที่ท่านต้องการประกันตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในขั้นสอบสวน

ท่านควรมีหลักฐานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ติดตัวไปด้วยคือ

1. เงินสดเป็นธนบัติของรัฐบาลไทย
2. โฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดิน ได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่า 2 เท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน
3. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ น.ส.3 ก. ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินประเมินราคา หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดิน มีราคาไม่น้อยกว่า 2 เท่า ของจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน
4. พันธบัตรของรัฐบาลไทย
5. สลากออมสินและสมุดฝากเงินประเภทประจำ
6. ใบรับฝากประจำของธนาคาร
7. ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว
8. ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋ว
9. เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง
10. หนังสือรับรองของธนาคาร เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน

หลักฐานประกอบ

1. กรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอประกันเป็นผู้ที่จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายแล้วต้องให้สามีหรือภรรยาที่เป็นคู่สมรส มีหนังสือรับรองอนุญาตให้ทำสัญญาประกันได้
2. กรณีที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์สินที่จะนำมาเป็นหลักประกัน ต้องให้เจ้าของร่วมมีหนังสือยินยอม ให้นำหลักทรัพย์นั้นมาวางเป็นหลักประกันด้วย
3. ทุกครั้งที่มาติดต่อกับทางราชการ ควรมีบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกมาให้ด้วย

วิธีขอยื่นขอประกัน

1. ให้ผู้ที่จะมาขอประกันตัวผู้ต้องหาพบและยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของคดีหรือไม่ก็ตาม

2. หากไม่อาจเขียนคำร้องขอประกันได้เอง ให้ร้องขอต่อพนักงานสอบสวนเพื่อสั่งเจ้าหน้าที่ช่วยเขียนคำร้องให้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

3. เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องแล้วให้ขอหลักฐานการรับสัญญาประกันซึ่งต้องลงเวลารับคำร้องไว้ด้วย

4. เจ้าพนักงานจะพิจารณาแจ้งผลการสั่งคำร้องให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่รับคำร้อง

5. หากไม่ได้รับความสะดวกหรือล่าช้า ให้รีบเข้าพบแจ้งต่อสารวัตรใหญ่หรือสารวัตรคนใดคนหนึ่งทราบทันที

การขอถอนหลักทรัพย์

นายประกันจะต้องนำใบเสร็จรับเงินสดหรือโฉนดมาตรวจสอบผลคดีเสียก่อนถ้าผลคดีเสร็จสิ้นก็มอบเจ้าหน้าที่ดำเนินการถอน โดยนำบัตรประจำตัวประชาชนของนายประกันมาแสดงด้วย

กรณีนายประกันไม่สามารถมาขอถอนหรือรับด้วยตนเองได้ก็ให้ทำใบมอบฉันทะมาแสดงด้วยเพื่อเป็นหลักฐาน

หมายเหตุ :

เพื่อความสะดวกในการติดต่อราชการกับหน่วยราชการต่าง ๆ ท่านควรมีหลักฐานดังต่อไปนี้ติดประจำตัวไว้เสมอ คือ

(1) บัตรประจำตัวประชาชน

(2) สำเนาทะเบียนบ้าน

การขออนุญาตต่าง ๆ

เพื่ออำนวยความสะดวกและเกิดความรวดเร็วต่อประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทางกองบัญชาการตำรวจนครบาล จึงได้จัดทำเอกสารแนะนำท่านในการขออนุญาตต่าง ๆ ดังนี้

1. การขออนุญาตแสดงมหรสพชั่วคราว

เช่น งานบวชนาค โกนจุก เผาศพฯ

1.1 ไปยื่นคำร้องต่อ สน.ท้องที่ ๆ แสดงมหรสพ

1.2 ต้องมีหนังสือยินยอมจากเจ้าของสถานที่แสดงมหรสพ

1.3 ขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง (หากมี)

1.4 เลิกการแสดงมหรสพเวลา 24.00 น.

1.5 สว.สน. ท้องที่พิจารณาอนุญาตได้

2. ขออนุญาตจัดงานประจำปีของวัดซึ่งเป็นงานใหญ่

2.1 ไปยื่นคำร้องต่อ สน. ท้องที่ ๆ แสดงมหรสพ

2.2 หนังสืออนุมัติให้จัดงานวัดจากเจ้าคณะแขวง, เจ้าคณะเขต หรือเจ้าคณะภาค แล้วแต่กรณีตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดงานวัด

2.3 หนังสือมอบอำนาจจากเจ้าอาวาสในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อาจไปขออนุญาตด้วยตนเองได้

2.4 แผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่จัดงาน

2.5 ขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง (หากมี)

2.6 เลิกการแสดงมหรสพเวลา 24.00 น.

2.7 เสนอตามลำดับชั้นถึง บช.น. เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

3. ขออนุญาตจัดงานทั่วไปที่เป็นงานใหญ่

3.1 ไปยื่นคำร้องต่อ สน. ท้องที่ ๆ แสดงมหรสพหรือสถานที่จัดงาน

3.2 แสดงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการจัดงาน

3.3 มหรสพที่จัดให้มีการแสดงหรืองานที่จะจัดขึ้น

3.4 หนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่ กรณีผู้ขออนุญาตไม่ใช่เจ้าของสถานที่

3.5 ขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง (หากมี)

3.6 แผนที่สังเขปบริเวณที่จัดงานและแสดงมหรสพ

3.7 เลิกการแสดงมหรสพเวลา 24.00 น.

3.8 เสนอเรื่องตามลำดับชั้นถึง บช.น. เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

3.9 หากเลิกการแสดงเกินเวลา 24.00 น. ต้องเสนอ ตร. หรือ มท.

4. ขอนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง

4.1 ผู้ขอให้ขอคำร้องขอใช้เครื่องขยายเสียงจากเขต

4.2 นำคำร้องมายื่นต่อ สว.สน. ท้องที่เพื่อพิจารณามีความเห็นก่อน

4.3 นำคำร้องกลับคืนไปยังเขตที่ขอใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อพิจารณาอนุญาต

5. ขออนุญาตจุดดอกไม้เพลิง

5.1 ไปยื่นคำร้องต่อ สน. ท้องที่ที่ขอจุดดอกไม้เพลิง

5.2 แผนที่สังเขปบริเวณที่จุดดอกไม้เพลิง

5.3 หนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่จุดดอกไม้เพลิง กรณีผู้ขอไม่ใช่เจ้าของสถานที่

5.4 หลักฐานแสดงว่า ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการค้าประเภทดอกไม้เพลิง

5.5 ห้ามจุดพลุและตะไล

5.6 เสนอตามลำดับชั้นถึง บช.น. พิจารณาอนุญาต

6. ขออนุญาตแสดงมหรสพงิ้ว

6.1 ยื่นคำร้องต่อ สน. ท้องที่ พร้อมนำบทประพันธ์และเครื่องแต่งกายของงิ้วที่จะแสดงไปด้วย

6.2 ส่งบทประพันธ์และเครื่องแต่งกายงิ้วให้ ผกก. 3 ส. ตรวจสอบก่อน

6.3 แผนที่สังเขปสถานที่แสดงงิ้ว

6.4 หนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่แสดงงิ้ว กรณีผู้ขอไม่ใช่เจ้าของสถานที่

6.5 การแสดงงิ้วห้ามใช้เครื่องขยายเสียงโดยเด็ดขาด

6.6 เสนอเรื่องราวตามลำดับชั้นถึง บชน. พิจารณาอนุญาต

6.7 ต้องไปชำระเงินค่าทำความสะอาดต่อท้องที่

7. ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน

7.1 ไปยื่นคำร้องเรื่องราวที่ ผ. อาวุธปืน ท.

7.2 ผ. อาวุธปืน ท. จะส่งเรื่องมายัง บชน. เพื่อส่งผ่านให้ สน. ท้องที่ที่ผู้ขอมีภูมิลำเนาอยู่

7.3 สน. ท้องที่ต้องสอบสวนคุณสมบัติตาม พ.ร.บ. อาวุธปืน 2490

7.4 สน. ท้องที่รวบรวมหลักฐานรับรองการประกอบอาชีพ รายได้ หลักทรัพย์และอื่น ๆ

7.5 พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขอส่งไปตรวจสอบที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร

7.6 สน. ท้องที่บันทึกการตรวจสอบความประพฤติ หลักทรัพย์

7.7 รวบรวมหลักฐานทั้งหมดเสนอตามลำดับชั้นจนถึง บชน.

7.8 บชน. พิจารณาเสนอไปยัง ท. เพื่อพิจารณา

8. การขอรับโอนมรดกอาวุธปืน

8.1 ปฏิบัติเช่นเดียวกับการขอมีอาวุธปืน

8.2 ใบมรณบัตรของผู้ตาย

8.3 หนังสือพินัยกรรมของผู้ตายหรือคำสั่งของศาลให้เป็นผู้จัดการมรดก (หากมี)

8.4 สอบสวนปากคำทายาททุกคน

9. การพนันประเภทไพ่จีน, ไพ่ไทย, ไพ่ซีเซ็ก, ไพ่นกกระจอก

9.1 ยื่นคำร้องขอต่อ สน. ท้องที่ที่ขออนุญาต

9.2 แบบแปลนแผนผังบ้านที่ขอเล่นการพนัน

9.3 สำเนาทะเบียนบ้าน

9.4 สน. ท้องที่สอบสวนปากคำผู้ขออนุญาต

9.5 สน. ท้องที่พิจารณาออกใบอนุญาตให้

10. การพนันชิงโชคเพื่อการค้าหรืออาชีพ

10.1 ยื่นคำร้องต่อ สน. ท้องที่พร้อมวิธีการและสิ่งของรางวัลโดยละเอียด

10.2 หลักฐานการเป็นเจ้าของสินค้า, เครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนจำหน่ายแต่ผู้เดียวในประเทศไทย

10.3 วิธีการโฆษณาและการมอบของรางวัล

10.4 หลักฐานการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน บริษัท

10.5 สน. ท้องที่ส่งวิธีการชิงโชคฯ ไปให้ผู้ชำนาญการพนันตรวจสอบก่อน

10.6 รวบรวมหลักฐานเสนอตามลำดับชั้นจนถึง บชน. พิจารณา

11. การขอตั้งสมาคม

11.1 ยื่นเรื่องราวคำร้องต่อตำรวจสันติบาล

11.2 ตำรวจสันติบาลส่งเรื่องไปยัง ผบก. เพื่อส่ง สน. ท้องที่ ๆ สมาคมตั้งอยู่ดำเนินการตรวจสอบสถานที่ตั้ง

11.3 เมื่อ สน. ท้องที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้วเสนอเรื่องตามลำดับชั้นถึง บช.น.

11.4 บช.น. เสนอเรื่องคืนตำรวจสันติบาลพิจารณาดำเนินการต่อไป

12. ขออนุญาตเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง

12.1 ผู้ขอยื่นเรื่องราวคำร้องและแบบแปลนแผนผังการก่อสร้างต่อ สน. ท้องที่พร้อมสำเนาโฉนดที่ดิน

12.2 กรณีผู้ขอไม่ใช่เจ้าของที่ดิน ต้องให้เจ้าของที่ดินยินยอมก่อน

12.3 สน. ท้องที่ส่งเรื่องให้ กรมโยธาธิการ, ที่ว่าการกรุงเทพมหานคร, ก่องบังคับการตำรวจดับเพลิง, กองบังคับการตำรวจตราจร ตรวจสอบมีความเห็น

12.4 กรณีที่ก่อสร้างเป็นอาคาร ต้องขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจาก ที่ว่าการกรุงเทพมหานคร อีกชั้นหนึ่ง

12.5 สน. ท้องที่รวบรวมหลักฐานทั้งหมด เส่นอตามลำดับชั้นถึง ผู้บังคับการ

12.6 ผู้บังคับการ จะนัดประชุมคณะกรรมการและส่งเรื่องคืน สน. ท้องที่ เพื่อทำหนังสือนัดกรรมการประชุม

12.7 เมื่อประชุมเรียบร้อยแล้วเสนอถึง บช.น.

12.8 บช.น. พิจารณามีความเห็นเสนอกรมตำรวจพิจารณา

12.9 กรณีขอเก็บน้ำมันในถังใหญ่ (เช่น คลังน้ำมัน) ต้องเสนอ กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุมัติก่อน

13. ขออนุญาตชกมวยชั่วคราว

13.1 ต้องเป็นงานเทศกาล หรืองานนักขัตฤกษ์

13.2 ผู้ขออนุญาตยื่นเรื่องราวคำร้อง ต่อ สน. ท้องที่

13.3 แบบแปลนแผนผังสถานที่จัดงาน กรณีผู้ขอไม่ใช่เจ้าของสถานที่ ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ก่อน

13.4 คำร้อง พน.1 (คำขออนุญาตเล่นการพนันชกมวย)

13.5 คำรับรองของกรรมการห้ามมวย, กรรมการจับเวลาและ

13.6 เสนอตามลำดับชั้นถึง บช.น. พิจารณา

หมายเหตุ

ก. การดำเนินการในการขออนุญาตต่าง ๆ นี้ ควรจะติดต่อยื่นเรื่องราวยังสถานีตำรวจท้องที่ก่อนที่จะถึงกำหนดวันขออนุญาตอย่างน้อย 15 วัน

ข. คำอธิบายอักษรย่อ

1. สว.สน. ท้องที่	=	สารวัตรสถานีตำรวจนครบาล
2. สน. ท้องที่	=	สถานีตำรวจนครบาลท้องที่
3. บช.น.	=	กองบัญชาการตำรวจนครบาล
4. ตร.	=	กรมตำรวจ
5. มท.	=	กระทรวงมหาดไทย
6. ผกก. 3 ส.	=	ผู้กำกับการ 3
	=	กองบังคับการตำรวจสันติบาล
7. ผ. อาวุธปืน ท.	=	แผนกอาวุธปืน กองทะเบียนกรมตำรวจ
8. พ.ร.บ.	=	พระราชบัญญัติ
9. ท.	=	กองทะเบียน กรมตำรวจ

พิมพ์ที่ : บริษัท วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์ จำกัด
440 17 19 ซอยชัยสมรภูมิ ถนนราชวิถี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 2456762-7 นางพนิดา ปทุมารักษ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2530

อภินันทนาการ

จาก

พลเรือเอก อดุล ตุลยานนท์